วิทยุสราญรมย์

ปีที่ ๑๗ ฉบับที่ ๖๘ กรกฎาคม - กันยายน ๒๕๕๘ ISSN ๑๕๑๓-๑๐๕ X

วิทยุสราญรมย์

ผังรายการของสถานีวิทยุสราญรมย์ AM ๑๕๗๕ kHz.

เวลา / วัน	๐๕.๓๐ – ๐๖.๐๐ น.	๐๖.๐๐ – ๐๖.๓๐ น.	๐๖.๓๐ – ๐๗.๐๐ น.	๑๗.๓๐ – ๑๘.๐๐ น.	๑๘.๐๐ – ๑๘.๓๐ น.	๑๙.๐๐ – ๑๙.๓๐ น.	๒๒.๐๐ – ๒๒.๓๐ น.
จันทร์	วาไรตี้การทูต	รอบบ้านเรา	คุยกันวันจันทร์ (ข่าวภาษาอีสาน)	รักษ์สิ่งแวดล้อม	News & Views From Bangkok	ดาวดวงน้อย	วัฒนธรรมสัมพันธ์
อังคาร	รอบรู้เศรษฐกิจ	รอบบ้านเรา	เราคืออาเซียน	บัวแก้ววันนี้	หน้าต่างโลกกว้าง (เอเชียใต้)	ดาวดวงน้อย	สาระน่ารู้ งานกงสุล
พุธ	SPICE OF ASIA	รอบบ้านเรา	คุยกันวันพุธ (ข่าวภาษาอีสาน)	ปกิณกะ สำนักราชฯ	หน้าต่างโลกกว้าง (แนะนำประเทศ)	ดาวดวงน้อย	รู้รอบโลก
พฤหัสบดี	สุขภาพรับอรุณ	รอบบ้านเรา	เราคืออาเซียน	Sparkling English	หน้าต่างโลกกว้าง (เยาวชน)	ดาวดวงน้อย	เรียนรู้ภาษาเพื่อนบ้าน (ภาษามาเลเซีย)
ศุกร์	หลายคนอยากรู้ (ศาสนาอิสลาม)	รอบบ้านเรา	คุยกันวันศุกร์ (ข่าวภาษาอีสาน)	ยุวทูต On Air	หน้าต่างโลกกว้าง	ดาวดวงน้อย (โลกเยาวชน)	รู้กฎหมาย สบายใจ

ท่านสามารถติดตามข่าวสารของกระทรวงการต่างประเทศได้ทาง www.mfa.go.th mfa thailand กระทรวงการต่างประเทศ
@MFAThai (ภาษาไทย), @MFAupdate (ภาษาอังกฤษ), @MFAThai_PR_EN (ข่าวสารนิเทศภาษาอังกฤษ)
และสามารถรับฟังรายการจากสถานีวิทยุสราญรมย์ได้ทางคลื่น AM 1575 kHz

วารสารวิทยุสราญรมย์

ISSN ๑๕๑๓-๑๐๕ X
ปีที่ ๑๗ ฉบับที่ ๖๘ กรกฎาคม - กันยายน ๒๕๕๘

สารบัญ

หน้า

ถ้อยแถลง ๖

อาเศียรวาท ๙

ตามรอยโครงการในพระราชดำริ โครงการชั่งหัวมัน ๑๐
เบญจาภา ทับทอง

Diplomatic “Bike for Mom” – ปั่นเพื่อแม่...เยี่ยงนักการทูต ๒๖
พรพรรณ จันทร์กระจ่าง

๔๐ ปีแห่งความสัมพันธ์ทางการทูตไทย - จีน ๓๑
เฟื่องฟ้า พันธุบรรยงก์

พระราชวังสราญรมย์ เวทีการต่อสู้ทางการทูตเพื่อเอกราชของชาติไทย ๔๑
นิรันดร์ บุญจิต

ผลการดำเนินงานที่สำคัญของกระทรวงการต่างประเทศ (กันยายน ๒๕๕๗ - เมษายน ๒๕๕๘) ๕๖

ทูตสยามในสมัยรัชกาลที่ ๕ ๖๖
ดร.ณัชร สยามวาลา

ไทยกับลาตินอเมริกาและแคริบเบียน ๗๖
อาภา ธีรการุณวงศ์

งานสงกรานต์ในเตหะราน - ผ้าขาวม้าและความผูกพัน อิหร่าน-ไทย ๘๐
ชาครีย์นรทิพย์ เสวิกุล

“เวเนซุเอลา” ชื่อนี้มีดีมากกว่านางงาม ๘๖
นายพีรภัทร บุษปะเวศ

“ฟีแลค...ไม่รีแลกซ์” การเป็นเจ้าภาพจัดการประชุมเจ้าหน้าที่อาวุโสฟีแลค ประจำปี ๒๕๕๗ ๙๖
เฉลิมขวัญ วรนิติ

นักการทูตไทยในเอธิโอเปีย ตอนที่ ๓ ตาดิยาส (สวัสดี) แอดดิส อาบาบา ๑๐๕
พิมพิรีย์ พีระมาน

เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ – ลาตินอเมริกา: หลากหลายบทเรียน...แลกเปลี่ยนกันได้ ๑๑๑
เชษฐ์ธิดา กิตติ์ชัยวัชร์

ฟริดา กาห์โล จิตรกรหญิงชื่อดังแห่งเม็กซิโก ๑๒๐
ประภัสสร เสวิกุล

ซันติอาโก: จากอดีตสู่ปัจจุบัน ๑๒๔
ประภัสสร เสวิกุล

หม่อนไหม...ที่เกือบเลือนหาย ๑๒๙
บุญยรัตน์ แสงทอง

พักร้อนที่คิวบา: ครั้งเดียวยังไม่พอ ๑๓๗
ประภาศรี เจตทรงกุล

โครงการเยาวชนสยามเยือนถิ่นมาตุภูมิ ๑๕๐

กระทรวงการต่างประเทศกับบทบาทในการเสริมสร้างพลัง และศักยภาพของเยาวชนไทย ๑๕๕
ชลธี จันทร์รัชชกูล

มุมหนาวในใจเหงา ๑๖๓
ชาครีย์นรทิพย์ เสวิกุล

ยะลา เมืองน่ารัก ๑๗๐
สกลวัฒน์ ทองเจริญ

เวียดนาม ปรับกฎเอาใจนักลงทุนต่างชาติถือหุ้น ๑๐๐% ๑๗๕
กรมเศรษฐกิจระหว่างประเทศ

ไทยจับมือญี่ปุ่น เมียนมาร์ พัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษทวาย ๑๗๗
กรมเศรษฐกิจระหว่างประเทศ

เช็คอินชิบะ แหล่งลงทุนที่น่าปักหมุด ๑๗๙
กรมเศรษฐกิจระหว่างประเทศ

"การทูตวัฒนธรรม" ๑๘๒
เชาวนี ตังวงศ์ประเสริฐ

จับตาต่างชาติลงทุนในแดนภารตะ ตอน ญี่ปุ่นลงทุนในอินเดีย ๑๙๒
ดร.พรพิมล สุคันธวณิช

เกร็ดความรู้บางประการเกี่ยวกับช้างเผือก ๑๙๙
พันตรี สุจิตร ตุลยานนท์

คำศัพท์ทางการทูต ๒๐๖
กีรดิต สัจเดว์

ถ้อยแถลง

สวัสดีค่ะ ท่านผู้อ่านวารสารวิทยุสราญรมย์

ทีมงานของวารสารวิทยุสราญรมย์รู้สึกซาบซึ้งในพระมหากรุณาธิคุณอย่างหาที่เปรียบมิได้ ที่สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานพระบรมฉายาลักษณ์เพื่อเชิญมาลงพิมพ์บนหน้าปกวารสารวิทยุสราญรมย์ฉบับนี้

ก่อนอื่น ดิฉันขอแนะนำตัวในฐานะบรรณาธิการวารสารวิทยุสราญรมย์คนใหม่ มารับหน้าที่แทนคุณเบญจาภา ทับทอง ซึ่งได้รับมอบหมายให้ไปดำรงตำแหน่งอัครราชทูตที่ปรึกษา สถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงซันติอาโก ประเทศชิลี ประเทศที่อยู่ในทวีปลาตินอเมริกา คนละซีกโลกกับเราเลยก็ว่าได้ ท่านผู้อ่านที่คิดถึงคุณเบญจาภาฯ ก็ยังสามารถส่งความระลึกถึงผ่านวิทยุสราญรมย์ของเราได้เสมอค่ะ

ผู้อ่านที่คุ้นเคยหรือเป็นแฟนพันธุ์แท้ของวารสารวิทยุสราญรมย์อาจจะทราบว่า **"กองวิทยุกระจายเสียง"** ของกรมสารนิเทศ กระทรวงการต่างประเทศเป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบการจัดทำวารสารวิทยุสราญรมย์ แต่ด้วยภารกิจและบทบาทหน้าที่ที่เปลี่ยนแปลงและเพิ่มพูนขึ้นตามสถานการณ์ทั้งในและต่างประเทศกองวิทยุกระจายเสียงจึงได้ขยายขอบเขตของการดำเนินงานโดยครอบคลุมถึงมิติต่าง ๆ ของการทูตสาธารณะมากขึ้นและเปลี่ยนชื่อเป็น **"กองประชาสัมพันธ์**

การทูตสาธารณะ” เพื่อตอบสนองต่อโลกยุคข้อมูลข่าวสารที่เต็มไปด้วยช่องทางการรับรู้และแลกเปลี่ยนข่าวสารในหลากหลายรูปแบบ วิทยุสราญรมย์รวมทั้งวารสารวิทยุสราญรมย์ก็เป็นเครื่องมือหนึ่งที่ทำหน้าที่เป็น **“ผู้ส่งสาร”** หรือสะพานเชื่อมระหว่างกระทรวงการต่างประเทศกับประชาชนคนไทยทุกภาคส่วนทั้งในประเทศและต่างประเทศ

วารสารวิทยุสราญรมย์ฉบับนี้ยังคงเป็นวารสารรวมรสที่มุ่งเน้นการให้เกร็ดความรู้ที่หลากหลายทั้งที่เกี่ยวกับการต่างประเทศและเรื่องอื่น ๆ ที่กองบรรณาธิการพิจารณาเห็นว่าน่าสนใจและเป็นประโยชน์ต่อท่านผู้อ่านทั้งในแง่ของการเสริมสร้างองค์ความรู้ การพัฒนาตนเอง โลกทัศน์ มุมมอง การดูแลรักษาสุขภาพกายและใจ โดยนอกจากเราจะได้นักเขียนที่มีประสบการณ์ตรงจากกรม/กองต่าง ๆ รวมทั้งข้าราชการที่ประจำการอยู่สถานเอกอัครราชทูตและสถานกงสุลใหญ่ของไทยทั่วโลกแล้ว เรายังมีผู้ทรงคุณวุฒิจากหน่วยงานภายนอกและข้าราชการที่เกษียณอายุราชการแล้วมาร่วมถ่ายทอดเรื่องราวต่าง ๆ ในวารสารวิทยุสราญรมย์แต่ละฉบับด้วย ดิฉันเชื่อว่าท่านผู้อ่านจะรู้จักกระทรวงการต่างประเทศได้ดีขึ้นจากหลายบทความซึ่งสะท้อนภาพภารกิจและบทบาทหน้าที่ของข้าราชการกระทรวงการต่างประเทศได้เป็นอย่างดี ซึ่งโดยปกติท่านจะไม่ได้เห็นภาพเหล่านี้ในละครโทรทัศน์ที่พระเอก นางเอก เป็นนักการทูต เพราะชีวิตจริงของเราไม่เหมือนในนิยายและละครเหล่านี้เลยค่ะ

เรื่องราวที่น่าสนใจในวารสารวิทยุสราญรมย์ฉบับนี้มีมากมายและหลากหลายเช่นเคยค่ะ ไม่ว่าจะเป็นบทความเบา ๆ ที่บอกเล่าความประทับใจของข้าราชการกระทรวงฯ ต่อโครงการ **“ชั่งหัวมัน”** ในพระราชดำริ และการมีส่วนร่วมในกิจกรรม Bike for Mom เมื่อเดือนสิงหาคม ที่ผ่านมา รวมทั้งเกร็ดความรู้เชิงประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม การทูต รวมทั้งเรื่องราวหลากรสชาติเกี่ยวกับบุคคลสำคัญและประเทศในภูมิภาคลาตินอเมริกาที่น่าค้นหาหลายเรื่อง อาทิ ***“เวเนซุเอลา ชื่อนี้มีดีมากกว่านางงาม” “พักร้อนที่คิวบา”*** นอกจากนี้ เรายังได้รับเกียรติจากนักเขียนระดับศิลปินแห่งชาติ คือ คุณประภัสสร เสวิกุล ซึ่งกรุณาส่งบทความที่น่าสนใจมาให้เราตีพิมพ์ถึง ๒ เรื่องด้วยกัน ได้แก่ ***“ซันติอาโก...จากอดีตสู่ปัจจุบัน”*** และ ***“ฟริดา กาห์โล จิตรกรหญิงชื่อดังแห่งเม็กซิโก”***

อาเศียรวาท

เอกองค์อัคราภิรักษ์ ผู้พิทักษ์ศิลปะไทย
เลื่องชื่อระบือไกล ชาวโลกได้ประจักษ์จินต์

พระองค์ทรงสร้างสาน มวลผลงานหัตถศิลป์
ทั่วแคว้นแดนแผ่นดิน จากพื้นถิ่นทั่วผืนไทย

ให้เป็นสมบัติชาติ ที่สามารถภาคภูมิใจ
มรดกอันยิ่งใหญ่ สืบทอดไปชั่วกาลนาน

ทรงสร้างเอกลักษณ์ ให้ประจักษ์เป็นหลักฐาน
ชุดไทยงามตระการ สวยสะคราญด้วยไหมไทย

เคียงข้างพระภูมินทร์ จอมศิลปินผู้ยิ่งใหญ่
ทรงเป็นเช่นฉัตรชัย ศิลปินไทยมาเนิ่นนาน

วาระเฉลิมพระชนม์ ไทยทุกคนก้มกราบกราน
เทวะทุกสถาน อภิบาลกษัตรี

ให้ทรงพระสำราญ ทุกวันวารเกษมศรี
ให้ทรงพระเปรมปรีดิ์ มีแต่สุขทุกโมงยาม

พระเกียรติ ธ เกริกไกร พระยศไท้คู่สยาม
พระทัยที่งดงาม ทั้งสามภพไม่ลบเลือน

ด้วยเกล้าด้วยกระหม่อม ขอเดชะ
ข้าพระพุทธเจ้า เหล่าข้าราชการและเจ้าหน้าที่กระทรวงการต่างประเทศ

ตามรอยโครงการในพระราชดำริ
โครงการ ชั่งหัวมัน

เบญจาภา ทับทอง

ความตั้งใจที่จะไปเยี่ยมโครงการชั่งหัวมันเริ่มมาเนิ่นนานเพราะเป็นลูกค้าประจำร้าน Golden Place แถวบ้าน เดินเข้า-ออก ซื้อมันต้ม (สีม่วง) ข้าวโพดต้ม จำได้ว่าเมื่อ ๕ ปีก่อน ตอนกลับจากประจำการใหม่ ๆ ไปนั่งรอรถอยู่หน้าร้าน คนที่เดินขวักไขว่เข้าไป ไม่มีใครสักคนเลยที่กลับออกมาแล้วไม่หิ้วถุงผักออกมาด้วย กี่ราย ๆ ซื้อผักกันมาทั้งนั้น มาก น้อย ตามความจำเป็น ฉันเลยแวะเข้าไปดูว่า ผักที่นี่ราคาถูกกว่าข้างนอกหรืออย่างไรไฉน คนซื้อกันเยอะเหลือเกิน คนละหอบ สองหอบ ปรากฏว่า ผักสดแพคในถุงพลาสติกอย่างดี ส่วนใหญ่เป็นผักปลอดสารพิษหรือพืชผักที่ใช้สารเคมีไม่เป็นพิษต่อสุขภาพ และใช้ภายใต้การควบคุมอย่างใกล้ชิด มิน่าใครต่อใครเลยคว้าซื้อกันอย่างไม่ลังเล มีป้ายเขียนด้วยว่า เป็นผลิตภัณฑ์จากโครงการพระราชดำริชั่งหัวมัน จ. เพชรบุรี

วันหนึ่ง ได้มารับหน้าที่บรรณาธิการวารสารวิทยุสราญรมย์ เป็นงานที่พี่ประภัสสร เสวิกุล กรุณาไว้ใจให้ทำ เมื่อครั้งที่พี่ประภัสสรฯ ต้องไปประจำการที่ชิลี ความสนุกจึงเริ่มขึ้นนับแต่นั้น การไปสัมภาษณ์บุคคลต่าง ๆ ที่น่าสนใจ

เพื่อกลั่นถ้อยคำมาเรียงเป็นบทความ เป็นความท้าทายคนที่ไม่ได้มีอาชีพเป็นนักเขียนอย่างยิ่ง ครั้นจะนำแต่เรื่องราวของกระทรวงการต่างประเทศมาตีพิมพ์ คงดูซ้ำกับการจัดรายการวิทยุเกินไป ขอบเขตของบทความจึงขยายออกเป็นการนำเรื่องราวอื่น ๆ ที่คะเนว่าน่าสนใจมาตีพิมพ์ด้วย แน่นอนว่า มันต้มในแพคและถุงผักจากโครงการในพระราชดำริ ชั่งหัวมัน ยังอวลอยู่ในความคิด มันต้มสีม่วงที่มีรสหวานมาจากไหนกันหนอ ผักชะอมที่ไปเจียวไข่โดยไม่ต้องพะวงถึงสารพิษตกค้าง หวนกลับมาในความทรงจำ

ถนนเส้นตรงเลียบคลองชลประทานแถบแก่งกระจาน จ.เพชรบุรี ที่ไม่ค่อยมีรถขวักไขว่ดูเหมือนจะไม่สิ้นสุด วันนี้เป็นวันในหน้าร้อนที่มีแดดดี แต่ยังมองไม่เห็นทางข้างหน้าว่าจะเลี้ยวลด คดเคี้ยวไปทางใด และยังนึกไม่ออกว่า

จะพาไปสิ้นสุดที่ใด ป้ายบอกทางข้างหน้า ชี้ให้เลี้ยวไปทางขวา ไม่นานนัก ทุ่งนาสีเขียวสดกับภูเขาที่ตระหง่านอยู่ข้างขวา ชวนให้เราหยุดรถถ่ายรูป ไม่นึกเลยว่า ทางที่ดูแห้งแล้งจะพามาเจอภูเขา และมีน้ำพอให้ปลูกข้าวได้ ยังเหลือประมาณ ๒๕ กิโลเมตรข้างหน้า ภูเขาที่รายล้อมน่าจะเป็นจุดหมาย เวลาก็ไล่เป็นนาทีมาแล้ว แต่น่าจะทันเข้าพบกับคุณชนินทร์ ทิพย์โภชนา ผู้จัดการโครงการชั่งหัวมัน ตามพระราชดำริ เวลา ๑๑.๐๐ น. ทีมงานบรรณาธิการหนังสือวิทยุสราญรมย์ขอขอบคุณผู้จัดการชนินทร์ฯ และทีมงานเป็นอย่างสูง ที่กรุณาจัดให้เยี่ยมชมโครงการฯ ด้วยความเต็มใจ บรรทัดข้างล่างนี้เป็นการเรียบเรียงคำสัมภาษณ์ของคุณชนินทร์ฯ ที่ดูเหมือนว่าใช้หัวใจเล่าถึงงานในโครงการฯ ที่รักเหลือเกิน

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงซื้อพื้นที่จาก ต.เขากระปุก อ.ท่ายาง จ.เพชรบุรี ตอนแรกมีวัตถุประสงค์จะทดลองทำเป็นโครงการรวบรวมพันธุ์พืชเศรษฐกิจในพื้นที่เพชรบุรี ปรากฏว่า พื้นที่แปลงนี้ค่อนข้างแห้งแล้ง แต่เดิมปลูกแต่พืชที่ต้องใช้น้ำน้อย เช่น สับปะรด ยูคาลิปตัส ฯลฯ พอเก็บเกี่ยวผลผลิตแล้วจึงทิ้งที่ดินให้รกร้างว่างเปล่า หาค่าอะไรไม่ได้ ด้วยเหตุนี้เองพระองค์ท่านทรงซื้อและทรงพัฒนาเพื่อให้ได้ผลตอบแทนทางเศรษฐกิจมากที่สุดโดยเปลี่ยนพื้นที่แห้งแล้งให้กลับมาอุดมสมบูรณ์ สามารถใช้ทำมาหากินได้

น่าสงสัยว่า พื้นที่ ๒๕๐ ไร่ของโครงการฯ ปลูกอะไรมากที่สุด เพราะจากการนั่งรถไปเยี่ยมชม ดินที่นี่แห้งแล้งแบบไม่น่าจะมีเมล็ดพันธุ์ใดโผล่เป็นต้นกล้าให้เห็นได้เลยสักอย่าง ได้รับคำตอบว่า เดิมปลูกต้นยูคาลิปตัสแล้วตัดไม้ไปขาย เหลือแต่ตอไว้ เพราะยูคาลิปตัส ใช้ไม้ไปทำกระดาษได้ นอกจากยูคาลิปตัสแล้ว ยังมีสับปะรด อ้อย แปลงมะนาวเก่าที่ไม่ค่อยมีลูกแล้วให้ผลผลิตไม่คุ้มค่าทางเศรษฐกิจ

พื้นที่แห้งแล้งได้รับการพัฒนาให้กลายเป็นพื้นที่สีเขียว เกษตรกรหลายคนคงสงสัยว่า ทำได้เช่นไร คุณชนินทร์ฯ ตอบว่า จริง ๆ แล้ว ในหลวงมีพระราชดำริแบบเดียวกับชื่อโครงการ คือ พระองค์ท่านนำมันเทศไปวางไว้บนตราชั่ง ซึ่งไม่มีน้ำ ไม่มีดิน แต่กลับงอกขึ้นมาได้ และรับสั่งว่า ที่นี่มีทั้งน้ำ มีทั้งดิน ทำไมจะทำให้ดีกว่าบนตราชั่งไม่ได้

ต่อมามีการทดลอง ครั้งแรกไม่ได้หวังผลอะไรมาก แค่ปลูกต้นไม้แล้วงอก มีใบให้เห็น ก็ดีใจแล้ว เริ่มจากปลูกพืชผักสวนครัว ส่วนใหญ่เป็นผักกินใบ ใช้ความอุดมสมบูรณ์ไม่มาก ดูแลง่ายกว่าพืชกินผล แต่ปัจจุบันสามารถทำให้อุดมสมบูรณ์ขนาดปลูกไม้ผลได้แล้วโดยอาศัยความมานะพยายาม หลักการง่าย ๆ ในการพัฒนาดินที่แห้งแล้ง คือ พัฒนาดินเฉพาะส่วนที่จะปลูกแบบเดียวกับกระถางต้นไม้ จะเห็นว่าต้นไม้ที่ปลูกที่นี่ปลูกในกระถาง มีดินลึกแค่ ๓๐ ซม. เวลาเราจะทำให้ดินที่นี่ปลูกต้นไม้ได้ เราก็ปฏิบัติแบบเดียวกับกระถางต้นไม้ เราไม่จำเป็นต้องพัฒนาดินทั้งแปลง พัฒนาดินเฉพาะที่เราปลูก ระบบนี้ไม่ถึงขั้นการใช้เกษตรน้ำหยดแบบอิสราเอล แต่ใช้ระบบที่ชาวบ้านสามารถทำเลียนแบบได้ ไม่ได้ใช้เทคโนโลยีสูงมาก ทำแบบค่อยเป็นค่อยไป ไม่ได้ลงทุนทุ่มทีเดียวแล้วถึงกับพลิกหน้ามือเป็นหลังมือ ที่นี่เราใช้เวลาทดลองทำอยู่จนถึงปีนี้ร่วม ๗ ปีมาแล้ว

“เมื่อพัฒนาพื้นที่ให้อุดมสมบูรณ์ จากแห้งแล้งกลายเป็นพื้นที่สีเขียวได้ผลตอบแทนจากผลผลิตนำมาเลี้ยงดูโครงการ” คุณชนินทร์ฯ เล่าด้วยความภูมิใจ

พื้นที่ ๒๕๐ ไร่ เป็นพื้นที่กว้างไม่ใช่น้อย แต่อาศัยการดูแลโดยแบ่งพื้นที่เป็นโซน ๆ เช่น โซนพืชผักสวนครัว ไม้ผล พืชเศรษฐกิจ ฯลฯ แบ่งคนออกเป็น ๒ กลุ่มหลัก คือ คนงานที่จ้างประจำอยู่ในโครงการ และชาวบ้านที่เข้ามาช่วยซึ่งมีความเชี่ยวชาญ เช่น ชาวบ้านที่รู้เรื่องมะนาวก็เข้ามาดูให้เราตอนมีแผนปลูกมะนาว เท่ากับสร้างงานให้คนในพื้นที่ เพราะสมัยก่อนที่ดินแห้งแล้งปลูกอะไรไม่ขึ้น คนแถบนี้ก็ไปทำงานเป็นคนงานเสียส่วนใหญ่ แบ่งคนงานดูแลผักสวนครัว ใช้คนงาน ๒ คนต่อ ๑ ไร่ แต่เราก็ไม่ได้ปลูกเต็ม ๒๕๐ ไร่ เช่น ผักสวนครัว ปลูกจริง ๆ ประมาณ ๒๐ – ๒๕ ไร่ มีการแบ่งทำนาข้าว ไม้ผล ทำแปลงปลูกยางพารา พืชเศรษฐกิจ รวมแล้วก็ใช้คนดูแลหมดทั้งโครงการประมาณ ๕๐ คน เรียกได้ว่า คนงานหนึ่งคนทำงานทุกอย่างที่พอจะแบ่งเบาภาระได้ นอกจากกิจกรรมการปลูกพืชยังมีการเลี้ยงสัตว์ เลี้ยงวัวนม เลี้ยงไก่ไข่ การปลูกพืชก็มีทั้งพืชผักสวนครัว พืชสวน ไม้ผล พืชเศรษฐกิจ (ยางพารา)

หรือไม้ป่า (ต้นยาง) อีกด้วย ปัจจุบันพืชผักสวนครัวปลูกได้ผลผลิตดีที่สุด เพราะดูแลง่าย ใช้หน้าดินเพียง ๑๕ ซม. เราใช้วิธีปรุงดินตามต้องการแล้วเอามาปลูก และเป็นวิธีที่ใช้ต้นทุนต่ำที่สุดแล้ว

ปัจจุบันผลผลิตของโครงการมีจำหน่ายที่ร้าน Golden Place เป็นผลผลิตเกษตรแบบสด ยังไม่มีการแปรรูป โดยการจำหน่ายแบบนี้ก็พอจะมีรายได้ดูแลตัวเองได้แล้ว ตอนนี้เราขายสดอย่างเดียวก็ไม่พอส่งแล้ว ถ้าจะแปรรูปต้องมีผลผลิตเหลือจากจำหน่ายด้วยจึงจะทำได้ นอกจากผลิตภัณฑ์พืช ผักที่ไม่ได้ออกทุกเดือนซึ่งส่วนมากจะออกช่วง ๒ เดือน ออกครั้งหนึ่งก็ประมาณครึ่งตัน (๕๐๐ กก.) ขึ้นไป เมื่อต้องนำมาคัดแยกจำหน่าย ก็จะสูญเสียร้อยละ ๒๐ - ๓๐ ที่มีตำหนิบ้างอะไรบ้าง ส่วนผลไม้นั้นมีเป็นฤดูกาล โดยเฉพาะช่วงเดือน พ.ย. - ธ.ค. ซึ่งผลผลิตของโครงการสู้ผลผลิตในตลาดได้แน่นอน ตอนแรกอาจไม่สมบูรณ์ แต่เราพัฒนาจนทัดเทียม แล้วก็พยายามพัฒนาให้เป็นแปลงออร์แกนิกเต็มรูปแบบ

เห็นอย่างนี้แล้ว จึงเกิดความสงสัยว่า เห็นผลผลิตขายได้ดี ดูเหมือนจะขายไม่พอด้วยซ้ำ ทำไมจึงไม่ขยายแปลง

“เราทำเพื่อให้เราพออยู่ได้ ถ้าเราขยายพื้นที่ออกไปเยอะ พอถึงเวลาพืชผักล้นตลาด เราก็ไม่สามารถที่จะควบคุมได้ เมื่อถึงจุดนั้น เราก็จะขาดทุน การพอเลี้ยงตัวเองให้อยู่ได้ ไม่ถึงกับได้กำไรจนร่ำรวย เป็นแนวปรัชญาหนึ่งของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ให้อยู่ได้อย่างยั่งยืนที่สุด”

ดู ๆ แล้ว โครงการฯ นี้ มิได้ทำเพื่อพิสูจน์ว่า พัฒนาดินแห้งแล้งได้ แต่ทำเป็นแบบอย่างให้ราษฎรได้เห็น เราทำเพราะไม่ได้หวังให้เกินตัว เราทำเพียงให้พออยู่ได้ และไม่ได้เลวร้ายถึงขนาดจะต้องให้คนอื่นมาช่วยเราตลอด ทุกวันนี้เราช่วยตัวเอง แล้วก็ทำขายอยู่ในระดับที่สามารถเลี้ยงตัวเองได้ พืชที่เอามาปลูกก็เป็นพืชพื้นถิ่น ไม่ได้ไปเอาพืชแปลกแหวกแนวที่ไหนมา เพราะฉะนั้น ราษฎรที่จะได้ประโยชน์ คือ คนที่มาดูแล้วทำเลียนแบบเรา สุดท้ายแล้ว โครงการนี้ มีจุดประสงค์ให้ทุกคนมาเห็นแล้วสามารถเลียนแบบได้ ไม่ต้องพึ่งพา หรือใช้เทคนิคอะไรมาก แต่อาจนำไปพัฒนาทำให้ร่ำรวยกว่าเราได้ ส่วนใหญ่เป็นพืชผักสวนครัว เพราะขายง่ายในตลาด และที่เราทำก็เพื่อทำให้เขาเห็นว่าเราทำได้ การเลียนแบบก็ไม่ได้บังคับว่าต้องทำเหมือนเราทุกอย่าง เพียงแต่ไม่ต้องให้เขาทิ้งที่ดิน ทิ้งถิ่นฐานเข้าไปทำงานในเมือง อันนี้ก็เป็นวัตถุประสงค์หนึ่งของโครงการ เพราะตอนแรกชาวบ้านมักบอกว่า มันแล้ง ปลูกอะไรก็ไม่ขึ้น รอกรมชลประทานจะสูบน้ำมาให้ รอกลุ่มส่งเสริมการเกษตรจะเข้ามาทำให้ ฯลฯ

วิธีการถ่ายทอดความรู้ คือ ส่วนใหญ่เราเลือกวิธีการพื้น ๆ เราเน้นพื้นที่แห้งแล้ง ไม่ได้เน้นเทคโนโลยีมากนัก เน้นให้ดูว่าเราทำแบบนี้ ทำแล้วสามารถที่จะอิงวิธีการไปใช้ในชีวิตจริงได้ ภาษาบ้าน ๆ คงเป็นว่า ให้เขาเข้ามาดูสงสัยอะไรสอบถามได้ เรามีนักวิชาการอยู่ ถึงแม้จะไม่มาก แต่ก็ใช้คนของเราเป็นสื่อกับคนทั่วไป

นอกจากสวนที่กว้างถึง ๒๕๐ ไร่แล้ว สิ่งที่สะดุดตาผู้มาเยี่ยมชมเห็นจะเป็นกังหันลม ซึ่งตอนแรกทางโครงการฯ ทำเพื่อศึกษาการประหยัดพลังงาน เพื่อหารายได้เข้ามาเป็นตัวช่วย ที่นี่เรามีปัญหาเรื่องน้ำเนื่องจากแหล่งน้ำอยู่ค่อนข้างไกล ต้องหาวิธีส่งน้ำมา ที่ประหยัดที่สุดก็คือ สูบมาด้วยไฟฟ้า แปลกไปอีกที่ได้ยินว่า ผืนดิน ๒๕๐ ไร่นี้ไม่มีตาน้ำเลยจึงต้องใช้กังหันลมปั่นไฟฟ้าเพื่อนำรายได้มาชดเชยค่าใช้จ่ายในการสูบน้ำ ระยะทางแหล่งน้ำอยู่ห่างไป ๗ กม. ต้องสูบมาจากเครือข่ายอ่างเก็บน้ำที่แก่งกระจาน เมื่อสูบมาแล้วก็เก็บไว้ที่อ่างเก็บน้ำของเรา เพราะว่าเราไม่มีแหล่งน้ำต้นทุน

สิ่งที่ฉันเห็นว่าเป็นประโยชน์ คือ เราผลิตไฟฟ้าด้วยกังหันลมแล้วขายให้การไฟฟ้า ได้เงินมาก้อนหนึ่ง จากนั้น ก็ซื้อไฟฟ้าจากการไฟฟ้าเพื่อสูบน้ำอีกส่วนหนึ่ง อาจจะชดเชยลงตัวบ้าง ไม่ลงตัวบ้าง แต่เป็นการลดภาระเรื่องค่าไฟ

ผืนดินที่แห้งแล้งและร่วนกริบของโครงการได้รับการพัฒนาในหลักการกระถางต้นไม้ ก็พอจะเข้าใจในหลักการได้ว่าการสูบน้ำจากแหล่งน้ำที่อยู่ไกลเพื่อนำมาหล่อเลี้ยงต้นไม้ในแปลงโดยอาศัยกังหัน นับเป็นวิธีคิดที่ชาญฉลาด และที่ฉันเห็นว่าเป็นเรื่องมหัศจรรย์ยิ่งสำหรับการดำเนินโครงการ คือการปลูกข้าวที่ดูจะเจริญในแปลงนายิ่งนัก คุณชนินทร์ฯ เล่าว่า

“ข้าวต้องใช้น้ำเยอะ เราพยายามเลือกพันธุ์ข้าวจากที่บ้านเรามีอยู่กว่า ๑๐๐ สายพันธุ์ ที่ใช้น้ำน้อยที่สุด คือ ข้าวไร่ ซึ่งเป็นข้าวที่ไม่ต้องปลูกในนา

ไม่ต้องมีน้ำขัง เป็นข้าวที่ชาวเขานิยมปลูกกันตามพื้นที่ราบเชิงเขา แต่ทุกวันนี้เราพยายามทำนาข้าวประมาณไร่ สองไร่ ซึ่งสามารถทำได้ ทำให้เห็นว่าเราสามารถพัฒนาที่ดินที่คนตราหน้าว่าไม่สามารถปลูกอะไรได้ ให้ปลูกได้”

การเยี่ยมชมโครงการในวันแดดดีช่างคุ้มค่าและได้รับความรู้ยิ่งนัก ทำให้เห็นว่า ความมานะพยายามของคนเราย่อมชนะทุกสิ่ง หากใช้ชีวิตด้วยปัญญาอันเกิดได้แม้แต่การใช้ภูมิปัญญาชาวบ้าน ความประทับใจของฉันอยู่ที่เกษตรกรในโครงการพระราชดำริ “ชั่งหัวมัน” นี้ด้วย จนอดสงสัยไม่ได้ว่าคุณชนินทร์ฯ มารับผิดชอบงานชิ้นนี้ได้อย่างไร

“จริง ๆ แล้วเป็นข้าราชการสังกัดกองงานส่วนพระองค์ เป็นวิศวกรโยธาดูแลเรื่องการปรับปรุงพัฒนาพื้นที่ ในเมื่อทำมาถึงขั้นนี้แล้วก็ดูแลต่ออีกนิดเดียวการเกษตรไม่ยากอะไร เพียงแต่ต้องเอาใจใส่ สนใจจริง ๆ เท่านั้นเอง ผมรับราชการมา ๒๕ – ๒๖ ปี เป็นข้าราชการ เดิมมีอาชีพเป็นครู สอนอยู่วิทยาลัยเทคโนโลยี มีโอกาสได้ไปช่วยดูโครงการตามพระราชดำริ โครงการป้องกันน้ำท่วม ตามสายงานวิศวกร การออกแบบแก้ไขเรื่องปัญหาน้ำท่วม ทั้งถนน

ก่อนที่เราจะปิดเล่มวารสารวิทยุสราญรมย์ฉบับนี้เพียงไม่กี่สัปดาห์ ทีมงานของเราได้รับข่าวที่ไม่คาดฝันและน่าเศร้าใจว่า คุณประภัสสร เสวิกุล ได้จากพวกเราไปด้วยโรคหัวใจล้มเหลวเมื่อวันที่ ๑๗ กันยายน ๒๕๕๘ ชาวบัวแก้ว (ข้าราชการและเจ้าหน้าที่กระทรวงการต่างประเทศ) ต่างรู้สึกเสียใจและเสียดายที่เราต้องสูญเสียบุคลากรผู้มีอัจฉริยภาพทางด้านวรรณกรรมมากที่สุดคนหนึ่งของประเทศไป ดิฉันและทีมงานขอแสดงความเสียใจกับครอบครัวของคุณประภัสสรฯ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง คุณชาครีย์นรทิพย์ เสวิกุล (น้องกอล์ฟ) บุตรชายของคุณประภัสสรฯ ซึ่งนอกจากจะเป็นข้าราชการกรมสารนิเทศด้วยกันแล้ว ยังเป็นผู้ที่มีความคุ้นเคยและใกล้ชิดกับวารสารวิทยุสราญรมย์ของเรามากพอ ๆ กับคุณประภัสสรฯ เช่นกัน

ดิฉันรู้สึกยินดีและดีใจที่ได้มีส่วนร่วมในการเป็นกลจักรสำคัญของกระทรวงการต่างประเทศในการเสริมสร้างปฏิสัมพันธ์กับพี่น้องประชาชนและหน่วยงานอื่น ๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน ผ่านช่องทางต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นสถานีวิทยุ AM 1575 kHz และ Website รวมทั้งสื่อแนวใหม่ เช่น Facebook และ Youtube ซึ่งแฟนพันธุ์แท้วิทยุสราญรมย์สามารถดูย้อนหลังได้ภายใต้ชื่อ Saranromradio และขอใช้โอกาสนี้เชิญชวนผู้อ่านทุกท่านให้มีส่วนร่วมในการดำเนินงานของวิทยุสราญรมย์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในรูปของการแจ้งผลการรับฟัง การให้ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะต่อรายการวิทยุหรือเนื้อหาของบทความต่าง ๆ ในวารสารวิทยุสราญรมย์ ซึ่งทีมงานของเราจะยินดีอย่างมากที่จะได้รับทราบความคิดเห็นของทุกท่าน ไม่ว่าจะผ่านทางจดหมายแบบดั้งเดิม ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ (email) หรือ Facebook เพื่อเป็นข้อมูลในการปรับปรุงการทำงานของพวกเราให้ตอบสนองและเกิดประโยชน์ต่อพี่น้องประชาชนให้มากที่สุด

พบกันใหม่ฉบับหน้าค่ะ

ด้วยความปรารถนาดี

(ชลธี จันทร์รัชชกูล)

บรรณาธิการ

สะพาน ฯลฯ สุดท้าย ได้รับพระมหากรุณาธิคุณโปรดเกล้าฯ ให้มาช่วยงานในกองงานส่วนพระองค์ ภูมิใจที่ได้เข้ามารับใช้ใต้เบื้องพระยุคลบาทอย่างใกล้ชิด”

ตามความคิดเห็นของคุณชนินทร์ฯ การเป็นข้าราชการมี ๒ แบบ คือ ข้าราชการโดยอาชีพ กับข้าราชการที่ถูกบังคับมา เราคือข้าราชการโดยอาชีพ ขอให้คิดว่า ๒๔ ชั่วโมง คือ เวลาราชการ ในเมื่อเป็นข้าราชการแล้ว แม้จะอยู่บ้านนุ่งกางเกงขาสั้น เราก็ยังเป็นข้าราชการอยู่ เราทำงานเพื่อประชาชน ถือว่าเป็นหัวใจสำคัญที่สุดของชีวิตข้าราชการ

“เมื่อก่อน สมัยเรียนจบใหม่ ๆ การได้เข้าเฝ้าครั้งเดียวเลย คือการรับปริญญา มาถึงวันนี้ ยอมรับว่ามีโอกาสมากกว่าคนอื่น แล้วก็มีความปลื้มปีติในพระมหากรุณาธิคุณ ได้รู้ว่าพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีพระปรีชาสามารถหลายเรื่อง เรามีโอกาสได้เข้ามารับใช้ก็พยายามถวายความรู้ความสามารถอย่างเต็มที่ แม้จะจบวิศวกรรมโยธา แต่ก็ได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติงานหลายงานที่ไม่ได้เกี่ยวกับวิศวกรรมโยธาเลย เช่น การปฏิบัติงานฝนหลวง การทดลองเกี่ยวกับไบโอดีเซล การทำงานด้านสารสนเทศ เช่น มูลนิธิการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม รวมถึงการให้ความช่วยเหลือประชาชนที่ประสบภัยตกทุกข์ได้ยาก ฯลฯ ถือว่าได้ผ่านประสบการณ์มาแล้วในหลาย ๆ ประเภท ทำให้เราได้รู้ถึงพระอัจฉริยภาพของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวของเรา เรามีอะไรที่ทำได้ก็อยากจะสนองพระเดชพระคุณอย่างเต็มที่”

คุณชนินทร์ฯ บอกว่า โครงการชั่งหัวมัน ตามพระราชดำริ บางคนมาเดินดูทั้งวันยังไม่เห็นอะไรเลย บางคนมาแป๊บเดียวเห็นแล้วรู้เลย แต่ถ้าสังเกตจะพบข้อแตกต่างว่าตลอดระยะทางที่ผ่านมา ไม่มีใครทำการเกษตรเหมือนที่นี่ ข้างทางจะปลูกอ้อยก็อ้อยไปเลยเป็นพื้นที่มาก ทำนา ทำสวน อื่น ๆ ก็เหมือนกัน แล้วก็จะมีปัญหากับตลาด อย่างเช่นตอนนี้มะนาวราคาเริ่มลดลง อ้อยราคาตกต่ำ ก็เริ่มโวยวาย และทิ้งไร่ไปเลยโดยไม่ดูแล แต่พอมาดูโครงการชั่งหัวมัน พื้นที่มีนิดเดียวแต่ปลูกพืชสารพัดอย่าง เราทำทุกอย่าง ดูพืชที่ไม่ได้ไปแย่งตลาดกับใคร เราต้องศึกษาว่าตลาดต้องการอะไรในอนาคต แล้วเราก็ปลูกแบบนั้น นี่คือสิ่งที่อยากให้ทุกคนมาดูที่นี่แล้วเห็นคุณค่าของสิ่งนี้ (บางคนมาแล้วไม่เห็นอะไร ไปต่อว่าคุณชนินทร์ฯ ถึงสำนักงานเลยก็มี)

คุณชนินทร์ฯ ทิ้งท้ายกับทีมงานสถานีวิทยุสราญรมย์ ว่า

“การปฏิบัติงานตามแนวพระราชดำริ ทำให้ผมมีความซาบซึ้งในพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เช่น พระราชนิพนธ์เรื่องพระมหาชนก ที่สอนให้ทำอะไรด้วยความมานะพากเพียร ว่ายน้ำไปเจ็ดวันเจ็ดคืน แม้มองไม่เห็นฝั่ง แต่เราก็หวังว่าสักวันต้องเห็นฝั่ง” ⊕

หากต้องการเยี่ยมชมโครงการเป็นหมู่คณะ ติดต่อได้ที่โทร. ๐๓๒ ๖๕๓ ๘๖๘ โทรสาร. ๐๓๒ ๖๕๓ ๘๖๙

Diplomatic "Bike for Mom" ปั่นเพื่อแม่...เยี่ยงนักการทูต

พรพรรณ จันทร์กระจ่าง
กรมสารนิเทศ

นักการทูตกับการปั่นจักรยาน คงไม่ใช่เรื่องแปลก หากเป็นนักการทูตชาวเดนมาร์กหรือเนเธอร์แลนด์ที่จักรยานเป็นพาหนะยอดนิยมและเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตประจำวัน แต่สำหรับนักการทูตไทย ซึ่งใช้เวลาวันละหลายชั่วโมงนั่งอยู่หลังพวงมาลัย ท่ามกลางการจราจรที่แออัด เพื่อขับรถพาตัวเองออกจากบ้านมาที่ทำงานในช่วงเวลาเร่งด่วนทุกเช้า และพาตัวเองกลับบ้าน

ในยามค่ำคืนหลังพระอาทิตย์ตกดิน การปั่นจักรยานแม้ไม่ใช่เรื่องแปลก แต่เป็นเรื่องที่พวกเราส่วนใหญ่มิได้ใส่ใจ และอาจมองข้ามไป

ในช่วงที่กระแสการปั่นจักรยานกำลังมาแรงในสังคมไทย นักการทูตอย่างพวกเรารับรู้และเฝ้าติดตาม แต่มีเพียงส่วนน้อยที่จะหันมาปั่นจักรยานอย่างจริงจัง ส่วนหนึ่งคงเป็นด้วยข้อจำกัดในเรื่องเวลา ลำพังทำงานที่รับผิดชอบให้แล้วเสร็จลุล่วงไปในแต่ละวันก็เหนื่อยอ่อนพอแล้ว กว่าจะฝ่ารถติดถึงบ้านก็ดึกดื่น เมื่อถึงบ้านก็หมดเรี่ยวแรงเกินกว่าจะทำสิ่งใด ยิ่งช่วงวันหยุดเสาร์-อาทิตย์ หากไม่มีภารกิจเร่งด่วนใดให้ต้องแวะเวียนเข้ามาสะสาง ก็ต้องแบ่งปันเวลาที่มีค่าเหล่านั้นให้ครอบครัวและการพักผ่อน จักรยานจึงเป็นสิ่งห่างไกลจากวิถีชีวิตของพวกเราอย่างยิ่ง แม้ว่าพวกเราต่างเข้าใจและตระหนักดีว่า การปั่นจักรยานเป็นกิจกรรมที่มีประโยชน์ เพราะเป็นการออกกำลังกายอีกประเภทหนึ่งที่มีส่วนช่วยเสริมสร้างสุขภาพของเราให้แข็งแรงยิ่งขึ้น

เมื่อคำนึงถึงปัจจัยต่าง ๆ ตามที่ระบุข้างต้น นักการทูตไทยกับจักรยานจึงเปรียบเสมือนเส้นขนานที่มิอาจเวียนมาบรรจบกันได้ จวบจนกระทั่งรัฐบาลกำหนดจัดกิจกรรมประวัติศาสตร์ “Bike for Mom ปั่นเพื่อแม่” ในวันที่ ๑๖ สิงหาคม ๒๕๕๘ เนื่องในโอกาสมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา ๘๓ พรรษา ๑๒ สิงหาคม ๒๕๕๘ ตามปณิธานของสมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมาร นับเป็นปรากฏการณ์ครั้งยิ่งใหญ่ที่ประชาชนชาวไทยจากทั่วประเทศนับแสนคนรวมพลังและพร้อมใจออกมาปั่นจักรยานกันอย่างพร้อมเพรียง เพื่อแสดงความจงรักภักดีและเทิดพระเกียรติ “แม่ของแผ่นดิน” นักการทูตอย่างพวกเราจึงมีโอกาสได้สัมผัสและรื้อฟื้นทักษะการปั่นจักรยานที่เราต่างคุ้นเคยในวัยเด็กกันอีกครั้ง ซึ่งทำให้พวกเราได้หวนระลึกถึงความสุขสดชื่นที่ได้รับจากการเดินทางด้วยยานพาหนะสองล้อที่ปราศจากเครื่องจักรกลใด ๆ แต่ก็สามารถพาพวกเราไปยังจุดหมายได้ทั้งใกล้และไกลด้วย “พลังขา” (leg power) ที่มี

การเข้าร่วมกิจกรรม “Bike for Mom ปั่นเพื่อแม่” ครั้งนี้ นอกจากจะเปิดโอกาสให้นักการทูตอย่างพวกเราได้ร่วมแสดงความจงรักภักดีต่อสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถพร้อมกับชาวไทยทั่วประเทศแล้ว ยังเป็นพระมหากรุณาธิคุณล้นพ้นหาที่สุดมิได้ที่สมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ

สยามกุฎราชกุมาร พร้อมด้วยพระเจ้าหลานเธอ พระองค์เจ้าพัชรกิติยาภา ทรงจักรยานนำข้าราชการและประชาชน จากลานหน้าพระราชวังดุสิตไปยังกรมทหารราบที่ ๑๑ รักษาพระองค์ และกลับมาสิ้นสุดที่ลานหน้าพระราชวังดุสิต รวมระยะทาง ๔๓ กิโลเมตร นับเป็นประสบการณ์ที่มิอาจลืมเลือน ภาพนักปั่นในเสื้อยืดสีฟ้าพร้อมเข็มกลัดพระราชทานที่ทยอยลงทะเบียนและรอเวลาปล่อยตัวตามจุดต่าง ๆ จากลานพระบรมรูปทรงม้าไปจนสุดท้องสนามหลวง ท่ามกลางแสงแดดที่ร้อนระอุ แต่ทว่าไม่มีผู้ใดย่อท้อ รอยยิ้มและเสียงหัวเราะของเหล่านักปั่นที่เข้าร่วมกิจกรรม ตลอดจนเสียงเชียร์และปรบมือของประชาชนที่เฝ้ารอขบวนนักปั่นตลอดสองข้างทาง สะท้อนให้เห็นถึงความสมัครสมานสามัคคี ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และไมตรีจิตของชาวไทย ซึ่งเป็นสิ่งที่จะถูกจารึกไว้ในประวัติศาสตร์ไทยตราบนานเท่านาน

สำหรับนักการทูต กิจกรรม “Bike for Mom ปั่นเพื่อแม่” เป็นปรากฏการณ์ครั้งสำคัญที่จะอยู่ในความทรงจำตลอดไป และเป็นอีกหนึ่งเรื่องราวดี ๆ ที่พวกเราจะใช้หยิบยกในบทสนทนากับเพื่อนฝูงและคนคุ้นเคยในแวดวงการทูต โดยเฉพาะชาวต่างประเทศ เพราะกิจกรรมดังกล่าวได้ช่วยถ่ายทอดความรู้สึกและสายสัมพันธ์อันลึกซึ้งระหว่างประชาชนชาวไทยกับสถาบันพระมหากษัตริย์ อันเป็นสถาบันหลักของชาติและศูนย์รวมจิตใจของปวงชน ซึ่งเป็นเอกลักษณ์ที่โดดเด่นของสังคมไทยมาเป็นเวลาช้านาน การที่นักปั่นจากทั่วประเทศซึ่งมีความแตกต่างกันทั้งเรื่องอายุ สาขาอาชีพ แนวคิดและพื้นฐานทางสังคม จะรวมตัวกันเพื่อร่วมดำเนินกิจกรรมครั้งนี้โดยปราศจากเหรียญรางวัลและสิ่งตอบแทนใด ๆ นอกจากความปลื้มปีติที่ได้เป็นส่วนหนึ่งของการแสดงออกซึ่งความจงรักภักดีที่มีต่อสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ และพระบรมวงศานุวงศ์ ช่างเป็นเรื่องที่น่ามหัศจรรย์ และควรค่าแก่การเก็บไว้เป็นความทรงจำที่ดีในหัวใจของคนไทยทุกหมู่เหล่า

และที่สำคัญเหนือสิ่งอื่นใด กิจกรรมดังกล่าวทำให้พวกเราได้กลับมาทบทวนถึงแนวทางการใช้ชีวิต การบริหารและจัดสรรเวลาอย่างคุ้มค่าและเป็นประโยชน์ รวมทั้งการให้ความสำคัญและคุณค่ากับสิ่งเล็กน้อยที่อยู่รายรอบซึ่งพวกเรามักละเลยหรือหลงลืมไปจากการหมกมุ่นกับการทำงานและการใช้ชีวิตอย่างเร่งรีบ ช่วงเวลาเพียงไม่กี่ชั่วโมงที่พวกเราได้ปลดปล่อยบทบาทความเป็นนักการทูต แล้วหันมาหยิบหมวกกันน็อก สวมถุงมือและคว้าจักรยานสองล้อคู่ใจปั่นโลดแล่นไปบนท้องถนน ก็ช่วยให้พวกเราได้สัมผัสถึงความโอบอ้อมอารีของชาวไทยและความสวยงามของภูมิประเทศที่แฝงอยู่ในซอกมุมต่าง ๆ ซึ่งพวกเราอาจไม่เคยได้สังเกตมาก่อน ตลอดจนได้ลิ้มรสความเบิกบานที่ได้รับจากการใช้ชีวิตอย่างเชื่องช้า หรือที่ใครต่อใครเรียกว่า "slow life" แม้เป็นเพียงช่วงเวลาสั้น ๆ แต่ก็เป็นจุดเริ่มต้นแห่งความสุขอย่างยั่งยืนที่จะช่วยเสริมสร้างพลังทั้งกายและใจให้พวกเรากลับมารับหน้าที่ "นักการทูต" ที่ดีต่อไป

"ปั่น ๆ จักรยานไป ปั่น ๆ จักรยานกัน
ทางจะใกล้หรือไกลไม่สำคัญ มันอยู่ที่หัวใจ
ปั่น ๆ จักรยานไป ปั่น ๆ จักรยานกัน
ปั่นด้วยใจที่แสนชื่นบาน
ให้โลกสวย สวยงามวิ่งผ่านความรักเรา"

๔๐ปี แห่งความสัมพันธ์ทางการทูต ไทย – จีน

เฟื่องฟ้า พันธุบรรยงก์
นักศึกษาฝึกงานจากวิทยาลัยนานาชาติปรีดี พนมยงค์
กรมเอเชียตะวันออก

ไทยกับจีนมีความสัมพันธ์ในลักษณะกัลยาณมิตรที่ช่วยเหลือเกื้อกูลกันมาเป็นเวลานาน ในโอกาสครบรอบ ๔๐ ปีความสัมพันธ์ทางการทูตไทย – จีน ในปีนี้ จึงเป็นโอกาสอันดีที่จะมองย้อนกลับไปว่า ในสายสัมพันธ์ไทย – จีน ตั้งแต่สมัยสุโขทัยจนถึงปัจจุบัน ความสัมพันธ์ไทย – จีน ได้ดำเนินมาอย่างไร และปัจจุบันนี้ ความสัมพันธ์ดังกล่าวได้พัฒนาไปไกลแค่ไหนแล้ว

ไทย – จีนเริ่มมีความสัมพันธ์ติดต่อกันผ่านการค้าขาย โดยในช่วงสมัยสุโขทัยจนถึงรัตนโกสินทร์ตอนต้น หลักฐานทางประวัติศาสตร์ระบุว่า ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๑๘๒๕ เป็นต้นมา พ่อค้าชาวจีนได้เริ่มค้าขายกับไทยผ่านรูปแบบการค้าสำเภา ต่อมา จักรพรรดิราชวงศ์หยวนของจีนจึงได้ส่งทูตมาติดต่อสัมพันธ์กับไทย ทำให้เกิดความสัมพันธ์ระบบบรรณาการ ซึ่งส่งผลให้การค้าระหว่างสองอาณาจักรขยายตัวขึ้นมาก ในยุคนี้ไทยได้รับการถ่ายทอดวิทยาการความรู้ในด้านเครื่องปั้นดินเผาหรือ “เครื่องสังคโลก” จากจีน อย่างไรก็ดีความสัมพันธ์ผ่านระบบบรรณาการเพื่อการค้าขายระหว่างไทยกับจีนก็ลดความสำคัญลงในยุคการล่าอาณานิคมโดยมหาอำนาจตะวันตกและถูกยกเลิกในสมัยรัชกาลที่ ๔ พ.ศ. ๒๓๙๖

หลังจากที่การค้าได้เชื่อมโยงสองประเทศเข้าด้วยกัน ความสัมพันธ์ไทย – จีนก็พัฒนาเข้าสู่ “ความสัมพันธ์ฉันเครือญาติ” โดยในช่วงก่อนสงครามโลกครั้งที่ ๒ คนจีนจำนวนมากได้อพยพมาตั้งรกรากในประเทศไทย เพื่อหลีกหนีจากสภาวะสงครามและปัญหาข้าวยากหมากแพงในจีนภายหลังจากที่ราชวงศ์ชิง

เสื่อมทรามลงและถึงกาลต้องล่มสลายหลังพ่ายแพ้ต่อการรบกับประเทศมหาอำนาจตะวันตกโดยเฉพาะอังกฤษรวมถึงญี่ปุ่น ซึ่งส่งผลให้คนจีนจำนวนมากตัดสินใจอพยพไปหางานทำในต่างประเทศโดยผ่านท่าเรือทางภาคใต้ของจีน

ภายหลังสงครามโลกครั้งที่ ๒ ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๔๘๙ จนถึง พ.ศ. ๒๕๑๗ ความสัมพันธ์ไทย - จีน ดำเนินไปอย่างต่อเนื่องแม้ว่าจะไม่ใช่ในรูปแบบทางการ จนกระทั่งในปี พ.ศ. ๒๕๑๘ ไทยกับจีนเริ่มศึกษาลู่ทางการสถาปนาความสัมพันธ์อย่างเป็นทางการผ่าน “ช่องทางการทูต” ภายหลังจากที่โลกเกิดการเปลี่ยนแปลงครั้งสำคัญเมื่อสหรัฐฯ พ่ายแพ้สงครามเวียดนามและสหภาพโซเวียตเริ่มมีอิทธิพลมากขึ้น

เพื่อเป็นการถ่วงดุลอำนาจสหภาพโซเวียต สหรัฐฯ และจีนได้ปรับทิศทางนโยบายการต่างประเทศโดยปรับปรุงความสัมพันธ์ระหว่างกันเป็นครั้งแรกหลังการสถาปนาสาธารณรัฐประชาชนจีนเมื่อปี พ.ศ. ๒๔๙๒ ขณะที่จีนเองก็ต้องการขยายความสัมพันธ์กับประเทศกำลังพัฒนาทั้งในเอเชียและแอฟริกาซึ่งรวมถึงไทยด้วย โดยในการประชุมกลุ่มประเทศเอเชียและแอฟริกาที่เมืองบันดุง ประเทศอินโดนีเซีย ในเดือนเมษายน พ.ศ. ๒๔๙๘ นายโจวเอินไหล นายกรัฐมนตรีของสาธารณรัฐประชาชนจีนในขณะนั้น ได้พบหารือกับกรมหมื่นนราธิปพงศ์ประพันธ์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศซึ่งเป็นหัวหน้าคณะผู้แทนไทย และผลของการสนทนาดังกล่าวถือเป็นก้าวแรกของการปฏิสัมพันธ์เชิงบวกระหว่างไทย – จีน จีนได้แสดงท่าทีเป็นมิตรและเสนอหลักการของการอยู่ร่วมกันโดยสันติหรือ “หลักปัญจศีล” (Peaceful Coexistence) ซึ่งต่อมาได้กลายเป็นพื้นฐานของนโยบายด้านการต่างประเทศของจีนในปัจจุบัน โดยใจความสำคัญของหลักการดังกล่าวได้แก่ การอยู่ร่วมกันโดยสันติ การไม่รุกรานซึ่งกันและกัน การธำรงไว้ซึ่งความเสมอภาค การมีผลประโยชน์ร่วมกัน และที่สำคัญที่สุดคือ การไม่แทรกแซงกิจการภายในของกันและกัน

กระทรวงการต่างประเทศในนามของรัฐบาลไทยได้นำท่าทีของฝ่ายจีนมาพิจารณา และภายหลังจากที่ความสัมพันธ์อย่างไม่เป็นทางการของทั้งสองประเทศดำเนินไปอย่างราบรื่น จึงได้นำไปสู่การสถาปนาความสัมพันธ์ทางการทูตระหว่างราชอาณาจักรไทยกับสาธารณรัฐประชาชนจีน โดยเมื่อวันที่ ๑ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๑๘ ฯพณฯ ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช นายกรัฐมนตรีของไทย ในขณะนั้นได้เดินทางไปเยือนกรุงปักกิ่ง เพื่อร่วมลงนามในแถลงการณ์ร่วมว่าด้วยการสถาปนาความสัมพันธ์ทางการทูตอย่างเป็นทางการกับนายโจว เอินไหล นายกรัฐมนตรีของสาธารณรัฐประชาชนจีน ภายหลังการสถาปนาความสัมพันธ์ไทย - จีน ทั้งสองประเทศได้พัฒนาความสัมพันธ์ในด้านต่าง ๆ ระหว่างกันอย่างราบรื่นตลอดมา เป็นมิตรประเทศที่ช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกันในหลายด้าน อาทิ เช่น การศึกษา วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เศรษฐกิจ การลงทุน เป็นต้น

ภายหลังการสถาปนาความสัมพันธ์ทางการทูต พระบรมวงศานุวงศ์ของไทยได้เสด็จฯ เยือนสาธารณรัฐประชาชนจีนหลายครั้ง ด้วยทรงทอดพระเนตรถึงความสำคัญของการกระชับความสัมพันธ์ไทย – จีน อาทิ สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ซึ่งเสด็จฯ เยือนจีนอย่างเป็นทางการในฐานะผู้แทนพระองค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๔๓ สมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมาร เสด็จฯ เยือนจีนอย่างเป็นทางการ ๔ ครั้ง สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารีซึ่งได้เสด็จฯ เยือนจีนมากที่สุดถึง ๓๗ ครั้ง และ ศ.ดร. สมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้าจุฬาภรณวลัยลักษณ์ อัครราชกุมารี ซึ่งได้เสด็จเยือนจีนเป็นประจำทุกปี

โดยเฉพาะอย่างยิ่ง สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ได้เสด็จฯ เยือนจีน ตามคำกราบบังคมทูลเชิญเสด็จฯ ของรัฐบาลจีน และทรงเป็นพระราชวงศ์พระองค์แรกในโลกที่เสด็จฯ เยือนจีนครบทุกมณฑลและยังทรงได้รับการยกย่องจากรัฐบาลจีนให้เป็น ๑ ใน ๑๐ มหามิตรที่ประชาชนจีนชื่นชมยกย่องมากที่สุด จากการสำรวจความนิยมผ่านสื่อออนไลน์ของจีนเมื่อปี ๒๕๕๒

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ได้ทรงพระราชนิพนธ์หนังสือเกี่ยวกับมณฑลต่าง ๆ ของจีนไว้มากถึง ๑๐ เล่ม ซึ่งสอดแทรกความรู้ทางด้านวัฒนธรรม สังคมตลอดจนความเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ภายในจีน นอกจากนี้สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารียังได้แสดงพระอัจฉริยภาพทางด้านภาษาจีนด้วยการแปลนวนิยายจีนด้วยพระองค์เองจำนวนหลายเรื่อง เช่น “ผีเสื้อ” ซึ่งแปลมาจากเรื่อง “หูเตี๋ย” ของนายหวัง เมิ่ง (นักเขียนและอดีตรัฐมนตรีกระทรวงวัฒนธรรมจีน) และ “เมฆเหินน้ำไหล” หรือ “สิงอวิ๋นหลิวสุ่ย” ของฟังฟัง ขณะเดียวกัน พระราชนิพนธ์ของพระองค์ก็ได้มีการแปลและจัดพิมพ์เผยแพร่เป็นภาษาจีน ๔ เล่ม คือ “แก้วจอมแก่น” “ความคิดคำนึง” “แก้วจอมซน” และ “ซือหลินทงกงจู่ซือเหวินฮว่าจี๋” ซึ่งพระราชนิพนธ์ของพระองค์เป็นเสมือนคู่มือสำคัญสำหรับศึกษาวัฒนธรรมจีนที่ง่ายต่อการเข้าใจ

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ยังได้เสด็จฯ เยี่ยมผู้ประสบภัยแผ่นดินไหวที่เมืองเวิ้งชวนและเมียนหยาง ในมณฑลเสฉวน เมื่อเดือนเมษายน พ.ศ. ๒๕๕๒ และได้ทรงพระราชทานทรัพย์ส่วนพระองค์เป็นจำนวนเงิน ๑๑ ล้านหยวน เพื่อช่วยเหลือสร้างโรงเรียนประถมศึกษาเหมียนหยางเซียนเฟิงลู่ที่ได้รับความเสียหายจากเหตุการณ์แผ่นดินไหว ต่อมา ด้วยสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี โรงเรียนดังกล่าวจึงได้เปลี่ยนชื่อใหม่เป็น “โรงเรียนประถมศึกษาเหมียนหยาง-เซียนเฟิงลู่สิรินธร” โดยเพิ่มพระนาม “เจ้าฟ้าหญิงสิรินธร” ต่อท้ายชื่อเดิมของโรงเรียน ซึ่งแสดงถึงความสัมพันธ์อันใกล้ชิดระหว่างไทยกับจีน

โดยเฉพาะในระดับนายกรัฐมนตรีของทั้งสองประเทศซึ่งมีการแลกเปลี่ยนการเยือนกันในทุกยุคทุกสมัยภายหลังจากเข้ารับตำแหน่งจนกลายเป็นธรรมเนียมปฏิบัติ

รัฐบาลไทยกับจีนยังเน้นการพัฒนาเศรษฐกิจการค้าและการลงทุนร่วมกัน ซึ่งความร่วมมือนี้นำไปสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนทั้งสองประเทศให้ดีขึ้น รวมทั้งเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาเศรษฐกิจภายในภูมิภาค โดยเฉพาะการจัดตั้งคณะกรรมการร่วมว่าด้วยความร่วมมือด้านเศรษฐกิจไทย – จีน ระดับรองนายกรัฐมนตรีซึ่งได้มีการประชุมไปแล้ว ๓ ครั้ง และการบรรลุข้อตกลง Early Harvest ซึ่งไทยเป็นประเทศแรกในอาเซียนที่บรรลุข้อตกลงการค้าสินค้าเกษตรที่มีภาษีเป็นศูนย์กับจีน จนนำไปสู่การลงนามในข้อตกลงการค้าเสรีจีน –อาเซียนในเวลาต่อมา นอกจากนี้ ปัจจุบันจีนกับไทยยังได้บรรลุข้อตกลงโครงการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานระบบรางในไทยและโครงการซื้อขายสินค้าเกษตรระหว่างกัน

ทั้งนี้ โครงการสร้างรถไฟเชื่อมระหว่างจีน-ลาว-ไทย และโครงการรถไฟรางคู่ไทย-จีน โดยรถไฟรางคู่ไทย-จีน ซึ่งแบ่งการก่อสร้างเป็น ๔ ช่วง คือ กรุงเทพฯ-แก่งคอย แก่งคอย-มาบตาพุด แก่งคอย-นครราชสีมา และ นครราชสีมา-แก่งคอย

โดยเส้นทางแรกจะเริ่มก่อสร้างในเดือนตุลาคม ปี ๒๕๕๘ และจะเปิดบริการได้ในปี พ.ศ. ๒๕๖๑ รวมระยะทางทั้งสิ้นกว่า ๘๐๐ กิโลเมตร เมื่อดำเนินการเสร็จสมบูรณ์ จะช่วยพัฒนาการคมนาคมของไทยให้มีมาตรฐานและมีความทันสมัยยิ่งขึ้น ซึ่งสอดรับกับนโยบายของรัฐบาลไทยในการส่งเสริมความเชื่อมโยงในภูมิภาค

นอกจากนี้ สาธารณรัฐประชาชนจีนก็ได้แจ้งความต้องการที่จะสั่งซื้อสินค้าเกษตรจากไทยในปริมาณที่มากขึ้น โดยเฉพาะข้าวและยางพารา ในโอกาสการฉลองความสัมพันธ์ทางการทูตครบรอบ ๔๐ ปีด้วย เพื่อเป็นการร่วมฉลองความสัมพันธ์ที่แน่นแฟ้นกับไทย และสนับสนุนการจำหน่ายสินค้าเกษตรไทยในจีน

ในด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี รัฐบาลไทยและจีนได้จัดตั้งคณะกรรมการร่วมระดับรัฐมนตรีว่าด้วยความร่วมมือทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีไทย – จีนเมื่อปี ๒๕๒๘ เพื่อถ่ายทอดและแลกเปลี่ยนความรู้ใหม่ ๆ แก่กัน โดยนับแต่สถาปนาความสัมพันธ์ทางการทูตระหว่างกันไทยและจีนได้จัดการประชุมเพื่อแลกเปลี่ยนความรู้ทางวิทยาศาสตร์และวิชาการแก่กันอย่างต่อเนื่อง

ในด้านวิชาการ รัฐบาลทั้งสองประเทศได้ร่วมกันส่งเสริมการเรียนการสอนภาษาจีนในไทยและการสอนภาษาไทยในจีน เพื่อส่งเสริมให้เกิดความเข้าใจและการสื่อสารที่ราบรื่นระหว่างกัน ซึ่งเป็นประโยชน์ทั้งสำหรับการแลกเปลี่ยนความรู้วิทยาการและการค้าขายทำธุรกิจ

พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรี ได้กล่าวในสุนทรพจน์เนื่องในโอกาสครบรอบ ๔๐ ปี ความสัมพันธ์ทางการทูตไทย – จีน ว่า ตลอดระยะเวลาแห่งการสถาปนาความสัมพันธ์ทางการทูตระหว่างประเทศไทยกับสาธารณรัฐประชาชนจีน ความสัมพันธ์ของทั้งสองประเทศเปรียบเสมือนญาติพี่น้องที่คอยช่วยเหลือซึ่งกันและกันตลอดระยะเวลา ๔๐ ปีที่ผ่านมา และน่ายินดีว่า ไทยกับจีนยึดมั่นในความไว้เนื้อเชื่อใจซึ่งกันและกัน ความเท่าเทียม และการส่งเสริมผลประโยชน์ร่วมกันของประชาชน รัฐบาลไทยจึงหวังว่าไทยกับจีนจะมีความสัมพันธ์ที่ดีเช่นนี้ต่อไปอีกในอนาคต

กระทรวงการต่างประเทศในฐานะที่มีบทบาทนำในการบุกเบิกการสถาปนาความสัมพันธ์ทางการทูตระหว่างไทยกับจีน พร้อมจะสนองนโยบายของรัฐบาลด้วยความมุ่งมั่นที่จะส่งเสริมการกระชับความสัมพันธ์ไทย – จีน ในทุกมิติให้ใกล้ชิดและเกิดประโยชน์สำหรับประเทศไทยมากยิ่งขึ้นเรื่อย ๆ เพื่อให้สอดคล้องกับสายสัมพันธ์ฉันมิตรและเครือญาติที่ยาวนานระหว่างคนไทยกับคนจีน

ในโอกาสครบรอบ ๔๐ ปี ความสัมพันธ์ทางการทูตนี้ กระทรวงการต่างประเทศขอเชิญชวนให้ทุกหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนร่วมกันจัดกิจกรรม/โครงการเพื่อเป็นการระลึกถึงความสัมพันธ์ไทย – จีนที่แน่นแฟ้น ตั้งแต่วันนี้จนถึงวันที่ ๓๐ มิถุนายน ๒๕๕๙ โดยผู้ที่สนใจจะได้รับตราสัญลักษณ์การเฉลิมฉลองครบรอบ ๔๐ ปีฯ สามารถติดต่อกองเอเชียตะวันออก ๓ กรมเอเชียตะวันออก โทร. ๐๒ ๒๐๓ ๕๐๐๐ ต่อ ๑๔๔๐๖ เพื่อขอทราบรายละเอียดเพิ่มเติม

พระราชวังสราญรมย์
เวทีการต่อสู้ทางการทูต เพื่อเอกราชของชาติไทย

นิรันดร์ บุญจิต
นักวิจัยเขตแดน กองเขตแดน
กรมสนธิสัญญาและกฎหมาย

พระราชวังสราญรมย์สร้างขึ้นในปลายรัชสมัยของ**พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว** ในปี พ.ศ. ๒๔๐๙ เพื่อจะใช้เป็นที่ประทับของพระองค์ เมื่อมอบราชสมบัติให้พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวแล้ว แต่พระองค์เสด็จสวรรคตเสียก่อน

ในรัชสมัยของ**พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว** โปรดเกล้าฯ ให้พระราชวังสราญรมย์เป็นที่ทำการของกระทรวงการต่างประเทศมาตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๔๒๘ และโปรดเกล้าฯ ให้กรมหมื่นเทวะวงศ์วโรปการเป็นเสนาบดี

ว่าการต่างประเทศคนแรก อีกทั้งพระองค์ได้โปรดเกล้า ฯ ให้มีการแต่งตั้งทูตไทยไปประจำในราชสำนักต่างประเทศเพื่อทำหน้าที่ในการเจรจากับมหาอำนาจจักรวรรดินิยมที่กำลังแข่งขันกันอย่างเต็มที่เพื่อขยายอิทธิพลเข้ามาสู่ภูมิภาคนี้รวมทั้งประเทศไทยด้วย โดยเริ่มตั้งแต่ในรัชสมัยของ**พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว** อังกฤษได้ส่ง **ร้อยเอก เฮนรี เบอร์นี** เข้ามาทำหนังสือสัญญาทางพระราชไมตรีกับสยามในปี พ.ศ. ๒๓๖๙ (ค.ศ. ๑๘๒๖) และขอกองกำลังของไทยไปช่วยอังกฤษรบกับพม่า ต่อมาในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จ-พระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว อังกฤษได้ส่ง เซอร์ จอห์น เบาริง พร้อมเรือรบสองลำเข้ามาเจรจาขอแก้ไขหนังสือสัญญาทางการค้ากับไทย พระองค์ทรงเห็นการณ์ไกลว่า ประเทศไทยมีกำลังน้อย การดำเนินนโยบายลู่ตามลมโดยการโอนอ่อนผ่อนตามต่อมหาอำนาจตะวันตกเท่าที่จำเป็น จะช่วยรักษาอำนาจอธิปไตยความอยู่รอดและความมั่นคงของประเทศได้ พระองค์จึงมีพระราชดำริว่า การที่จะทำให้ประเทศไทยปลอดภัยได้มีทางเดียวคือ ต้องรับทำ

หนังสือสัญญาโดยดีเพื่อให้เกิดมีไมตรีจิตต่อกัน แล้วจึงชี้แจงกันฉันมิตร ให้ลดหย่อนผ่อนผันในข้อสัญญาในภายหลัง เพื่อไม่ให้เกิดยุคเข็ญแก่บ้านเมือง จึงโปรดฯ ให้ลงนามในหนังสือสัญญาทางพระราชไมตรีระหว่างอังกฤษกับสยามในปี พ.ศ. ๒๓๙๘ (ค.ศ. ๑๘๕๕) เป็นผลให้ไทยต้องยกเลิกภาษีปากเรือ และเก็บภาษีขาเข้าในอัตราร้อยละ ๓ และต้องให้สิทธิสภาพนอกอาณาเขตแก่คนในบังคับอังกฤษโดยไม่ต้องขึ้นศาลไทย

ครั้นถึงรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว อังกฤษซึ่งชนะสงครามกับพม่าและได้เข้ายึดครองพม่าทั้งหมดแล้ว ได้เข้ามาลงนามในอนุสัญญาว่าด้วยเรื่องกำหนดเขตแดนบนผืนแผ่นดินใหญ่ระหว่างราชอาณาจักรสยาม และมณฑลของอังกฤษคือเทนเนสเซอริม เมื่อวันที่ ๘ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๔๑๐ (ค.ศ. ๑๘๖๘) ฝ่ายฝรั่งเศสเมื่อได้เข้ายึดครองญวนได้ทั้งหมดแล้ว ก็ได้ใช้กำลังเข้ายึดเอาแคว้นสิบสองจุไทยของไทยในปี พ.ศ. ๒๔๓๑ และในขณะที่ไทยกำลังมีข้อพิพาทกับฝรั่งเศสในลาวและเขมรนั้น อังกฤษก็ต้องการ

ที่จะผนวกเอาดินแดนไทยคือ หัวเมืองเงี้ยวทั้งห้าและหัวเมืองกะเหรี่ยงตะวันออกแม่น้ำสาละวิน กรมหลวงเทวะวงศ์วโรปการได้กราบทูลพระบาทสมเด็จ-พระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวว่า อยากจะตกลงเรื่องเขตแดนกับอังกฤษเสีย เพื่อไทยจะได้เผชิญหน้ากับการคุกคามของฝรั่งเศสและป้องกันตนเองได้โดยไม่ต้องพะว้าพะวัง ไทยจึงจำเป็นต้องยกหัวเมืองเงี้ยวทั้งห้าและหัวเมืองกะเหรี่ยงให้แก่อังกฤษตามหนังสือสัญญาระหว่างกรุงสยามกับอังกฤษ ว่าด้วยเมืองเชียงใหม่ เมืองลำปาง เมืองลำพูน ฉบับลงวันที่ ๓ กันยายน พ.ศ. ๒๔๓๖ (ค.ศ. ๑๘๘๓) โดยตกลงกำหนดให้แม่น้ำสาละวินเป็นเส้นเขตแดนระหว่างสยามกับพม่าของอังกฤษ

เมื่อ **นายออกุสต์ ปาวี** มาเป็นราชทูตฝรั่งเศสประจำกรุงเทพฯ ในเดือนมิถุนายน พ.ศ. ๒๔๓๕ เขาได้เปิดการเจรจากับกรมพระยาเทวะวงศ์วโรปการทันทีเกี่ยวกับปัญหาต่าง ๆ ที่คั่งค้างกันอยู่ รวมทั้งปัญหาการปักปันเขตแดนระหว่างสยามกับอินโดจีนของฝรั่งเศส การต่อสู้ทางการทูตจึงเริ่มขึ้น นำไปสู่ **วิกฤติการณ์**

ร.ศ. ๑๑๒ ในปี พ.ศ. ๒๔๓๖ ทำให้ไทยต้องเสียดินแดนฝั่งซ้ายแม่น้ำโขงและเกาะแก่งทั้งหลายในแม่น้ำโขงให้แก่ฝรั่งเศส เหตุการณ์ในครั้งนี้ทำให้พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวมีพระราชดำริว่า การใช้นโยบายผูกมิตรกับอังกฤษและนโยบายผ่อนปรนกับฝรั่งเศสนั้นไม่ได้ผล อีกทั้งอังกฤษและฝรั่งเศสยังได้ร่วมมือกันทำความตกลงกันเพื่อสถาปนาไทยให้เป็นรัฐกันชนในปี พ.ศ. ๒๔๓๘ (ค.ศ. ๑๘๙๖) โดยที่ไทยมิได้มีส่วนรู้เห็นในเรื่องดังกล่าวนี้เลย **รัชกาลที่ ๕ ทรงตระหนักว่า เพื่อความอยู่รอดและเกียรติภูมิของประเทศ ไทยจึงจำเป็นต้องปรับนโยบายต่างประเทศด้วยการแสวงหามิตรใหม่เพิ่มขึ้น เพื่อให้มหาอำนาจต่าง ๆ ยอมรับฐานะของไทยว่าเป็นประเทศเอกราชและทำให้ไทยเป็นที่รู้จักของนานาประเทศมากขึ้น** รัชกาลที่ ๕ จึงตัดสินพระทัยเสด็จประพาสยุโรป เมื่อปี พ.ศ. ๒๔๔๐ (ค.ศ. ๑๘๙๗) โดยเสด็จประพาสรุสเซียเป็นประเทศแรก การต้อนรับอย่างดียิ่งของรุสเซียส่งผลต่อการต้อนรับของประเทศอื่น ๆ ในยุโรปด้วย จากนั้นพระองค์ได้เสด็จต่อไปยังเยอรมนี ฝรั่งเศส อังกฤษ ออสโตร-ฮังการี อิตาลี และประเทศต่าง ๆ แถบสแกนดิเนเวีย พระเจ้าซาร์นิโคลัสที่ ๒ แห่งรุสเซีย ทรงมีบทบาทสำคัญที่ทำให้ฝรั่งเศสถวายการต้อนรับรัชกาลที่ ๕ อย่างสมพระเกียรติ พระองค์ได้ทรงถือโอกาสนี้เปิดเจรจากับรัฐมนตรีต่างประเทศฝรั่งเศสเกี่ยวกับปัญหาสิทธิสภาพนอกอาณาเขต โดยทรงชี้ให้เห็นถึงอันตรายที่ไทยจะได้รับจากการที่ฝรั่งเศสลงทะเบียนคนในบังคับอย่างไม่มีขอบเขต แม้การเจรจาจะยังหาข้อยุติไม่ได้ก็ตาม แต่รัฐบาลฝรั่งเศสได้ถวายสัญญาว่าจะหาทางแก้ไขปัญหานี้ด้วยไมตรีจิตและจะหาทางผ่อนปรนข้อเรียกร้องของไทยลง

การเสด็จประพาสยุโรปในครั้งนี้ ทำให้ไทยมีความใกล้ชิดกับมหาอำนาจต่าง ๆ โดยเฉพาะกับเยอรมนี ญี่ปุ่น และรุสเซีย ประเทศเหล่านี้ได้เข้ามามีบทบาททางด้านการเมืองและเศรษฐกิจในประเทศไทยในระยะต่อมา เพื่อสกัดกั้นอิทธิพลของเยอรมนี ญี่ปุ่น และรุสเซียในประเทศไทย อังกฤษและฝรั่งเศสจึงได้ลงนามใน**ความเข้าใจฉันมิตร** (Entente cordiale) ระหว่างกัน ความตกลงนี้ได้ยืนยันให้ไทยคงเป็นรัฐกันชนต่อไประหว่างอาณานิคมของมหาอำนาจทั้งสอง โดยแบ่งประเทศไทยออกเป็น ๓ เขต คือให้ภาคตะวันออกเป็นเขตอิทธิพลของฝรั่งเศส ภาคตะวันตกเป็นเขตอิทธิพลของอังกฤษ และให้ดินแดนในลุ่มน้ำต่าง ๆ ทางภาคกลางของไทย (ตั้งแต่ลุ่มแม่น้ำแม่กลองผ่านลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยาจนถึงลุ่มแม่น้ำป่าสัก) ถือเป็นเขตกลาง อังกฤษและฝรั่งเศสได้ดำเนินนโยบายกระชับไมตรีต่อกันจนนำไปสู่การทำความตกลงความเข้าใจฉันมิตรต่อกันในปี พ.ศ. ๒๔๔๗ (ค.ศ. ๑๙๐๔) เป็นแรงผลักดันให้ไทยต้องรีบแสวงหาทางทำความตกลงกับฝรั่งเศสโดยเร็ว ซึ่งได้นำไปสู่การเจรจาและการลงนามในอนุสัญญาไทย-ฝรั่งเศส ในวันที่ ๑๓ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๔๔๖ (ค.ศ. ๑๙๐๔) เป็นผลให้ไทยได้คืนจังหวัดจันทบุรี ซึ่งฝรั่งเศสยึดไว้ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๔๓๗ หลังวิกฤติการณ์ ร.ศ. ๑๑๒ อีกทั้งฝรั่งเศสยอมผ่อนคลาย

ในขณะที่ ศ.ดร. สมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้าจุฬาภรณวลัยลักษณ์ อัครราชกุมารี ได้เสด็จเยือนสาธารณรัฐประชาชนจีนแล้วหลายครั้ง เพื่อทอดพระเนตรความก้าวหน้าทางด้านวิทยาศาสตร์ของจีน และพระองค์ยังทรงเชื่อมความสัมพันธ์ไทย - จีนให้แนบแน่นขึ้นด้วยการทรงดนตรีกู่เจิงในงานดนตรีและวัฒนธรรม “สายสัมพันธ์สองแผ่นดิน” ซึ่งทั้งไทยและจีนสลับกันเป็นเจ้าภาพถึง ๖ ครั้ง

พระราชกรณียกิจในการเสด็จฯ เยือนจีนของพระบรมวงศานุวงศ์ของไทยทุกพระองค์มีส่วนสำคัญอย่างยิ่งในการกระชับความสัมพันธ์ระหว่างประเทศไทยกับสาธารณรัฐประชาชนจีน เป็นที่ประทับใจแก่ประชาชนชาวจีนและส่งผลให้ความสัมพันธ์ระหว่างสองประเทศพัฒนาไปอย่างแน่นแฟ้น

ความสัมพันธ์ทางการทูตระหว่างไทยกับจีนในช่วง ๔๐ ปีที่ผ่านมาส่งผลเชิงรูปธรรมที่เป็นประโยชน์สำหรับไทยในหลากหลายสาขา อาทิ ในด้านการเมืองและความมั่นคง ซึ่งรัฐบาลของทั้งสองประเทศมีการแลกเปลี่ยนการเยือนในระดับสูงอย่างต่อเนื่องนับตั้งแต่การเยือนประเทศไทยครั้งประวัติศาสตร์ของนายเติ้ง เสี่ยวผิง ผู้นำอาวุโสจีน เมื่อเดือนพฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๒๑ เป็นต้นมา

สิทธิสภาพนอกอาณาเขตให้แก่ไทย แต่ไทยต้องสละสิทธิดินแดนบนฝั่งขวาของแม่น้ำโขง อันได้แก่ เมืองหลวงพระบางฝั่งขวามโนไพร และจำปาศักดิ์ให้แก่ฝรั่งเศส ไทยได้ยกด่านซ้ายและตราดให้แก่ฝรั่งเศส โดยฝรั่งเศสเข้าใจว่าด่านซ้ายเป็นดินแดนฝั่งขวาของแม่น้ำโขงด้วย นอกจากนี้ ฝรั่งเศสพยายามจะรวมตราดไว้ในเขมร ทั้ง ๆ ที่พลเมืองของตราดเป็นไทยทั้งหมด หนังสือสัญญาฉบับนี้ ฝรั่งเศสและสยามตกลงให้มีการตั้งคณะข้าหลวงใหญ่เพื่อทำการปักปันเขตแดนระหว่างสยามกับอินโดจีนของฝรั่งเศสขึ้น เพื่อเจรจาหาทางยุติปัญหาเขตแดนระหว่างกันในระยะเวลาเดียวกันนี้ ไทยได้ทำการปฏิรูปกฎหมายโดยอาศัยชาวฝรั่งเศสและชาวต่างประเทศเป็นที่ปรึกษาและได้ว่าจ้างชาวฝรั่งเศสเข้ารับราชการหลายตำแหน่ง เช่น **นายยอร์ช ปาดูซ์** (George Padoux) เป็นที่ปรึกษาด้านกฎหมาย **นายปงโซต์** (Ponsot) เป็นที่ปรึกษาข้าหลวงเทศาภิบาลมณฑลเขมร อีกทั้งฝรั่งเศสได้ให้การยกย่องและไว้วางใจ **นายเอ็ดเวิร์ด เฮนรี สโตรเบล** (Mr.Edward Henry Stroble) ที่ปรึกษาราชการทั่วไปของสยามชาวเบลเยียม จึงทำให้ฝรั่งเศสเบาใจขึ้น และการที่พระบาทสมเด็จ-พระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวจะต้องเสด็จประพาสยุโรปอีก พระองค์ต้องรีบขจัดปัญหาต่าง ๆ กับฝรั่งเศสให้เสร็จสิ้นก่อนที่จะเสด็จฯ ออกจากประเทศไทย จึงนำไปสู่การเจรจาและการลงนามในสนธิสัญญาไทย-ฝรั่งเศส ฉบับวันที่ ๒๓ มีนาคม พ.ศ. ๒๔๔๙ (ค.ศ. ๑๙๐๗) เป็นผลให้ไทยได้คืนด่านซ้ายตราดและเกาะต่าง ๆ ใต้แหลมสิงห์ไปจนถึงเกาะกูด แต่ไทยต้องยกเมืองพระตะบองเสียมราฐและศรีโสภณให้แก่ฝรั่งเศส และคนเอเชียในบังคับของฝรั่งเศสยังคงต้องขึ้นต่อศาลต่างประเทศในประเทศไทย สำหรับชาวฝรั่งเศสนั้น ยังคงขึ้นศาลกงสุล และเมื่อไทยประกาศใช้กฎหมายครบถ้วนแล้ว จึงต้องขึ้นต่อศาลไทยทันที สนธิสัญญาฉบับนี้ตกลงให้ตั้งคณะข้าหลวงใหญ่เพื่อทำการปักปันเขตแดนระหว่างสยามกับอินโดจีนของฝรั่งเศส เพื่อยุติปัญหาเขตแดนระหว่างกัน

ในระหว่างที่ไทยกำลังหาทางแก้ไขปัญหาต่าง ๆ กับฝรั่งเศสอยู่นั้น ไทยยังคงมีปัญหากับอังกฤษ เกี่ยวกับอำนาจอธิปไตยของไทยเหนือรัฐมลายูตอนบน และปัญหาสิทธิสภาพนอกอาณาเขต เมื่อครั้งพระบาทสมเด็จ-พระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวเสด็จประพาสสิงคโปร์ เมื่อปี พ.ศ. ๒๔๑๓ (ค.ศ. ๑๘๗๐) **นายสเวทเทนแฮม** (Swettenham) ข้าหลวงใหญ่ของสหพันธรัฐมลายูได้กราบทูลเป็นนัยว่า อังกฤษใคร่จะได้ดินแดนหัวเมืองมลายูจากไทยด้วยอังกฤษเกรงว่าเยอรมนีซึ่งกำลังมีบทบาททางด้านเศรษฐกิจในประเทศไทยในขณะนั้น อาจจะขยายอิทธิพลเข้าไปในแหลมมลายู ต่อมาอังกฤษจึงขอเจรจาลับกับไทยซึ่งนำไปสู่การลงนามใน**สนธิสัญญาลับไทย-อังกฤษ** ฉบับลง

วันที่ ๖ เมษายน พ.ศ. ๒๔๔๐ (ค.ศ. ๑๘๙๗) ว่าประเทศไทยจะไม่ยอมให้ชาติหนึ่งชาติใด เช่า เช่าซื้อ หรือถือกรรมสิทธิ์เหนือดินแดนไทยตั้งแต่ตำบลบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ลงไปโดยมิได้รับความเห็นชอบจากรัฐบาลอังกฤษ โดยอังกฤษตกลงว่าจะให้ความคุ้มครองทางทหารแก่ไทยในกรณีถูกรุกรานจากชาติอื่น แต่อังกฤษมิได้ปฏิบัติตามสัญญานี้เลย เมื่อฝรั่งเศสเรียกร้องดินแดนของไทยบนฝั่งขวาของแม่น้ำโขง อังกฤษกลับแนะนำให้ไทยปฏิบัติตามข้อเรียกร้องของฝรั่งเศส และยังกลับไปทำสนธิสัญญาฉันมิตรกับฝรั่งเศสในปี พ.ศ. ๒๔๔๖ (ค.ศ. ๑๙๐๔) ไทยจึงต้องยอมลงนามในหนังสือสัญญากับฝรั่งเศสในปี พ.ศ. ๒๔๔๖ (ค.ศ. ๑๙๐๔)

หนังสือสัญญาลับระหว่างไทยกับอังกฤษฉบับนี้ทำให้ไทยเสียเปรียบทางด้านเศรษฐกิจและต้องหาทางยกเลิกสนธิสัญญาลับฉบับนี้กับอังกฤษ จึงนำไปสู่การเจรจาและลงนามสนธิสัญญาฉบับวันที่ ๑๐ มีนาคม พ.ศ. ๒๔๕๑ (ค.ศ. ๑๙๐๙) ไทยยอมยกรัฐไทรบุรี กลันตัน ตรังกานู และปะลิสให้อังกฤษเพื่อแลกเปลี่ยนกับการขอยกเลิกสนธิสัญญาลับฉบับนี้ ผลของหนังสือสัญญาฉบับนี้ อังกฤษยอมผ่อนคลายสิทธิสภาพนอกอาณาเขตให้แก่ไทยเช่นเดียวกับที่ฝรั่งเศสให้แก่ไทย และตกลงให้มีการจัดตั้งคณะข้าหลวงใหญ่ปักปันเขตแดนขึ้น

การที่อังกฤษและฝรั่งเศสยังไม่ยอมยกเลิกการใช้สิทธิสภาพนอกอาณาเขตให้กับไทยนั้น ทำให้ชาวยุโรปตีความสนธิสัญญาบิดเบือนไปจากเดิม ก่อให้เกิดผลกระทบกระเทือนต่อการบริหารราชการแผ่นดินของประเทศไทยมาก รัชกาลที่ ๕ ทรงเห็นว่าทางเดียวที่จะลดปัญหาดังกล่าวนี้ได้ก็คือ การจัดการศาลและระบบกฎหมายไทยให้อยู่ในระดับที่ชาวตะวันตกยอมรับว่าสามารถให้ความคุ้มครองปลอดภัยได้อย่างเพียงพอภายใต้ระบบกฎหมายซึ่งมีมาตรฐานแบบตะวันตก พระองค์จึงโปรดฯ ให้ตั้งกระทรวงยุติธรรมขึ้นในปี พ.ศ. ๒๔๓๔ (ค.ศ. ๑๘๙๑) และโปรดเกล้าฯ ให้ตั้งคณะกรรมการชำระและร่างประมวลกฎหมายขึ้น ประกอบด้วย**พระเจ้าลูกยาเธอ กรมหมื่นราชบุรีดิเรกฤทธิ์** เสนาบดีกระทรวงยุติธรรม เป็นประธาน กรรมการประกอบด้วย **พระเจ้าน้องยาเธอ กรมหลวงพิชิตปรีชากร** อดีตเสนาบดีกระทรวงยุติธรรม **พระยาประชากิจกรจักร เจ้าพระยาอภัยราชา** (Rolin Jacquemyns) ที่ปรึกษาราชการทั่วไป **นายริชาร์ด เกอกแปตริก** (Richard Kirkpatrick) เนติบัณฑิตชาวเบลเยียม และ**นายโตกิจิ มาเซา** (Tokichi Masao)

ที่ปรึกษาราชการกระทรวงยุติธรรม คณะกรรมการชุดนี้ได้เลือกทำประมวลกฎหมายอาญาก่อน และรัฐบาลไทยได้จ้าง**นายยอร์ช ปาดู** (George Padoux) นักกฎหมายชาวฝรั่งเศสผู้มีความชำนาญในการร่างและเปลี่ยนแปลงแก้ไขกฎหมายให้เหมาะสมกับแต่ละประเทศ ให้เข้ารับราชการในตำแหน่งที่ปรึกษาในการร่างกฎหมายด้วย นายปาดูได้ยกร่างประมวลกฎหมายอาญาขึ้นใหม่แล้วนำขึ้นทูลเกล้าฯ ถวายพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เมื่อเสด็จฯ กลับจากประพาสทวีปยุโรปในปี พ.ศ. ๒๔๕๐ (ค.ศ. ๑๙๐๗) พระองค์ทรงตรวจแก้อีกครั้งหนึ่ง และหลังจากที่ได้ทรงปรึกษากับรัฐมนตรีสภาแล้ว ได้โปรดเกล้าฯ ให้ประกาศใช้เป็นประมวลกฎหมายอาญาตั้งแต่วันที่ ๒๑ กันยายน พ.ศ. ๒๔๕๑ ซึ่งนับเป็นวันสำคัญอย่างยิ่งทางประวัติศาสตร์ในระบอบการกฎหมายของไทยในการยกประเทศขึ้นสู่ระดับอารยประเทศ พระองค์โปรดฯ ให้ตั้งคณะกรรมการตรวจร่างประมวลกฎหมายขึ้น ซึ่งประกอบด้วยสมเด็จฯ กรมพระยาเทวะวงศ์วโรปการ ขณะที่ทรงเป็นเสนาบดีว่าการต่างประเทศให้ดำรงตำแหน่งนายกกรรมการตรวจร่างประมวลกฎหมาย โดยกรรมการประกอบด้วย **สมเด็จเจ้าฟ้าฯ กรมพระนครสวรรค์วรพินิต สมเด็จเจ้าฟ้าฯ กรมพระนริศรานุวัดติวงศ์ กรมพระนเรศร์วรฤทธิ์ สมเด็จฯ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ** และ**กรมพระสวัสดิวัตนวิศิษฎ์** คณะกรรมการชุดนี้ต่อมาได้จัดทำร่างประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาความอาญา พระธรรมนูญศาลยุติธรรม ในปีเดียวกันนั้นเอง ในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ก็ได้มีการประกาศใช้ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ในปี พ.ศ. ๒๔๖๖

เมื่อ**พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว**นำประเทศไทยเข้าสู่สงครามโลกครั้งที่ ๑ ในปี พ.ศ. ๒๔๕๗ (ค.ศ. ๑๙๑๔) ทำให้ไทยได้รับความชื่นชมยินดีจากฝ่ายสัมพันธมิตร และทำให้ไทยมีฐานะเท่าเทียมกับประเทศสัมพันธมิตรอื่น ๆ ในการเข้าร่วมประชุมสันติภาพที่กรุงโรมและลงนามในสนธิสัญญาแวร์ซายส์ด้วย หลังการประชุมทำสนธิสัญญาสันติภาพที่พระราชวังแวร์ซายส์แล้ว ไทยได้เสนอขอแก้ไขสนธิสัญญากับรัฐบาลอเมริกันในเรื่องอัตราภาษีศุลกากร การค้าและสิทธิสภาพนอกอาณาเขต การเจรจาประสบผลสำเร็จและมีการลงนามในสนธิสัญญา ไทย-อเมริกัน เมื่อวันที่ ๑๖ ธันวาคม ๒๔๖๓ (ค.ศ. ๑๙๒๐) ต่อมาเมื่อ **ดร. ฟรานซิส บี แซร์** (Francis B. Sayre) ได้รับแต่งตั้งให้เป็นที่ปรึกษากระทรวงการต่างประเทศของไทย จึงได้เสนอให้ไทยส่งผู้แทนไปเจรจากับรัฐบาลประเทศต่าง ๆ ในยุโรปเพื่อแก้ไขปัญหาสิทธิสภาพนอกอาณาเขตและเรื่องภาษีศุลกากร พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงเห็นชอบด้วย ในการนี้ ดร. แซร์ได้รับความร่วมมืออย่างดีจาก **พระวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าไตรทศประพันธ์** ซึ่งได้รับโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งให้เป็นเสนาบดีว่าการต่างประเทศ แทนสมเด็จกรมพระยาเทวะวงศ์วโรปการซึ่งสิ้นพระชนม์ใน ปี พ.ศ. ๒๔๖๖ ดร. แซร์ ออกเดินทางไปยุโรปในปี พ.ศ. ๒๔๖๗ และได้เปิดเจรจากับฝรั่งเศสประสบความสำเร็จเป็นประเทศแรก และได้ลงนามในหนังสือสัญญาทางพระราชไมตรี การค้าขายและการเดินเรือระหว่างสยามกับฝรั่งเศส ที่กรุงปารีส เมื่อวันที่ ๑๔ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๔๖๗

(ค.ศ. ๑๙๒๕) ดร. แซร์ ใช้เวลาอีก ๒ ปี ในการเจรจากับประเทศอื่น ๆ อีก ๗ ประเทศ จนประสบความสำเร็จ เพื่อตอบแทนคุณความดีของ ดร. แซร์ ในครั้งนี้ พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวจึงพระราชทานบรรดาศักดิ์ให้เป็น "พระยากัลยาณไมตรี"

โดยที่หนังสือสัญญาทางพระราชไมตรีฯ ระหว่างสยามกับฝรั่งเศส ฉบับลงวันที่ ๑๔ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๔๖๗ ได้สงวนสิทธิข้อความที่ว่าด้วยการกำหนดเขตแดน และการปักปันเขตแดนตามหนังสือสัญญาลงวันที่ ๓ ตุลาคม พ.ศ. ๒๔๓๖ (ค.ศ. ๑๘๙๓) ว่าด้วยแนวเส้นเขตแดนในแม่น้ำโขง อนุสัญญาลงวันที่ ๑๓ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๔๔๖ (ค.ศ. ๑๙๐๔) และหนังสือสัญญาลงวันที่ ๒๓ มีนาคม พ.ศ. ๒๔๕๐ (ค.ศ. ๑๙๐๗) ว่าด้วยแนวเส้นเขตแดนในน้ำเหือง ห้วยดอน และแนวเส้นเขตแดนทางบกที่ไปตามสันปันน้ำ และเพื่อให้ความตกลงฉบับนี้มีความสมบูรณ์ที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ จึงนำไปสู่การเจรจาและลงนามในอนุสัญญาระหว่างสยามกับฝรั่งเศสเพื่อวางระเบียบความเกี่ยวพันระหว่างสยามกับอินโดจีนที่กรุงเทพฯ เมื่อวันที่ ๒๕ สิงหาคม พ.ศ. ๒๔๖๙

(ค.ศ. ๑๙๒๖) ระหว่าง **พระวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าไตรทศประพันธ์** เสนาบดีว่าการต่างประเทศสยาม กับ**ท่านอาเลกซังดร วาเรนน** ผู้สำเร็จราชการแห่งอินโดจีนฝรั่งเศส ผลของอนุสัญญาฉบับนี้ได้ตกลงให้ใช้ร่องน้ำลึกเป็นแนวเส้นเขตแดนในแม่น้ำโขงและได้ตกลงแบ่งเกาะดอนในแม่น้ำโขงระหว่างกัน อนุสัญญานี้ตกลงให้ตั้งคณะข้าหลวงใหญ่สยาม-ฝรั่งเศส ประจำแม่น้ำโขงขึ้น เพื่อทำการปักปันเขตแดนในแม่น้ำโขงและวางระเบียบความสัมพันธ์ระหว่างสยามกับอินโดจีนของฝรั่งเศส

สนธิสัญญาที่มีการแก้ไขในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวนั้นยังมีข้อจำกัดบางประการ เช่น กงสุลต่างประเทศยังคงมีอำนาจในการถอนคดีจนกว่าไทยจะประกาศใช้ประมวลกฎหมายใหม่ครบถ้วนแล้ว ๕ ปี และภายใน ๑๐ ปี ไทยจะไม่เก็บภาษีศุลกากรในอัตราสูงกว่าร้อยละ ๕ ดังนั้น ไทยจึงขอเจรจายกเลิกสนธิสัญญาไม่เสมอภาคในขั้นสุดท้าย เพื่อให้ประเทศไทยมีอิสรภาพในเรื่องอำนาจศาลและภาษีอากรโดยสมบูรณ์ การเจรจา

นำไปสู่การลงนามในสนธิสัญญาทางไมตรี พาณิชย์และการเดินเรือระหว่างประเทศไทยกับสหรัฐอเมริกาเป็นประเทศแรกเมื่อวันที่ ๑๓ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๔๘๐ (ค.ศ. ๑๙๓๗) หลังจากนั้นประเทศต่าง ๆ ก็ได้ดำเนินการแก้ไขสนธิสัญญากับไทยตามแบบอเมริกา ทำให้ไทยประสบความสำเร็จในการขอเลิกสนธิสัญญาที่ไม่เสมอภาคที่ดำเนินติดต่อกันมาตั้งแต่รัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวตามสนธิสัญญาเบาว์ริง ปี พ.ศ. ๒๓๙๘ (ค.ศ. ๑๘๕๕) เป็นเวลานานติดต่อกันถึง ๑๖๐ ปี ประเทศไทยจึงมีอำนาจอธิปไตยอย่างแท้จริงในทุก ๆ ด้านจนตราบเท่าทุกวันนี้

พระราชวังสราญรมย์ซึ่งเป็นที่ตั้งของกระทรวงการต่างประเทศได้เป็นเวทีการเจรจาในการต่อสู้ทางการทูตเพื่อรักษาดินแดน เอกราช และอธิปไตยของชาติมาตั้งแต่เริ่มต้นจนถึงปัจจุบัน ทำให้ประเทศไทยได้รับการรับรองว่าเป็นรัฐสมัยใหม่ มีอารยธรรมทัดเทียมกับนานาอารยประเทศ พระราชวังสราญรมย์จึงเป็นเสมือนอู่ทางการทูตของไทย (The Cradle of Thai Diplomacy) ที่ประชาชนชาวไทยควรภาคภูมิใจ และยึดถือจิตวิญญาณของพระราชวังสราญรมย์เป็นธงชัยนำพาประเทศชาติไปสู่ความเจริญรุ่งเรืองดังเช่นที่พระราชวังสราญรมย์ได้ทำมาแล้ว

ผลการดำเนินงานที่สำคัญของ
กระทรวงการต่างประเทศ
(กันยายน ๒๕๕๗ - เมษายน ๒๕๕๘)

๑. การปกป้องและเชิดชูสถาบันพระมหากษัตริย์

กระทรวงการต่างประเทศได้จัดกิจกรรมเชิดชูและสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับสถาบันพระมหากษัตริย์อย่างต่อเนื่อง อาทิ การนำคณะทูตเยี่ยมชมโครงการตามพระราชดำริในจังหวัดต่าง ๆ การจัดกิจกรรมเฉลิมพระเกียรติเนื่องในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา ๕ ธันวาคม ๒๕๕๗ ที่สถานเอกอัครราชทูต สถานกงสุลใหญ่ทั่วโลก การเชิญผู้ทรงคุณวุฒิจากประเทศไทยเดินทางไปบรรยายและให้ความรู้เกี่ยวกับแนวคิดและหลักปรัชญาเพื่อการพัฒนาของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวแก่ชุมชนไทยและภาคส่วนต่าง ๆ ของต่างประเทศในกลุ่มประเทศเป้าหมาย ตลอดจนจัดกิจกรรมที่ให้ความสำคัญกับการปลูกฝังเรื่องความจงรักภักดีต่อสถาบันพระมหากษัตริย์ในหมู่ชุมชนไทยในต่างประเทศ

๒. การสร้างความเชื่อมั่นและการชี้แจงทำความเข้าใจกับต่างชาติ

รองนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ ผู้บริหารกระทรวงฯ รวมถึงคณะผู้แทนทางการทูตของไทยทั่วโลก ได้ชี้แจงสถานการณ์และพัฒนาการในประเทศไทยต่อภาคส่วนต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะการดำเนินการตาม road map ของคณะรักษาความสงบแห่งชาติ และการปฏิรูปประเทศอย่างต่อเนื่อง ทำให้นานาชาติเข้าใจสถานการณ์และให้การสนับสนุนไทยเพื่อกลับคืนสู่ประชาธิปไตยโดยเร็ว โดยจะเห็นได้จากมีการแลกเปลี่ยนการเยือนในระดับสูงของรัฐบาล อาทิ การเยือนประเทศไทย

อย่างเป็นทางการของนายกรัฐมนตรีรัสเซีย ซึ่งเป็นการเยือนระดับผู้นำครั้งแรกในรอบ ๒๕ ปี การเยือนของนายกรัฐมนตรีบาห์เรน รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงการต่างประเทศญี่ปุ่น ประธานสภาชาติพันธุ์แห่งเมียนมาร์ รวมทั้งการยอมรับให้ไทยเป็นเจ้าภาพการประชุมสำคัญ อาทิ การประชุมเจ้าหน้าที่อาวุโสเอเชีย-ยุโรป

เพื่อสนับสนุนนโยบายการแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์และการทำประมงผิดกฎหมาย กระทรวงการต่างประเทศได้เผยแพร่ข้อมูลที่ถูกต้องและสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินงานของส่วนราชการและการปฏิรูปการทำงานของไทยในการต่อต้านการค้ามนุษย์ รวมทั้งพัฒนาการของการดำเนินการดังกล่าว เช่น การจัดคณะผู้แทนไทยเดินทางไปชี้แจงให้ข้อมูลกับผู้มีบทบาทนำ (key players) ของสหรัฐฯ NGOs และชี้แจงกับกลุ่มสมาคมผู้ประกอบการและกลุ่มผู้ซื้อสินค้าประมงไทยในสหรัฐฯ และยุโรป

๓. ความสัมพันธ์กับประเทศเพื่อนบ้าน

กระทรวงการต่างประเทศได้ดำเนินการอย่างต่อเนื่องในการส่งเสริมความสัมพันธ์กับประเทศเพื่อนบ้านในทุกมิติและในทุกระดับ นับตั้งแต่การเยือนเมียนมาร์ กัมพูชา สปป. ลาว เวียดนาม มาเลเซีย และบรูไน ดารุสซาลาม อย่างเป็นทางการของนายกรัฐมนตรี โดยได้หยิบยกประเด็นที่รัฐบาลต้องการมุ่งเร่งรัดผลักดันขึ้นหารือในระหว่างการเยือนประเทศเหล่านั้น เช่น การพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษทวายและการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษตามแนวชายแดน เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนและพัฒนาเศรษฐกิจทั้งในระดับทวิภาคีและระดับภูมิภาค รวมถึงการหารือกับรัฐบาลประเทศเพื่อนบ้านในกรอบต่าง ๆ เพื่อวางพื้นฐานไปสู่ความร่วมมือระหว่างกันและการสร้างความมั่นคงด้านพลังงานของไทย

นอกจากไทยจะเป็นเจ้าภาพจัดการประชุม GMS Summit ครั้งที่ ๕ แล้ว รองนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศได้เข้าร่วมการประชุมคณะกรรมาธิการร่วมว่าด้วยความร่วมมือทวิภาคีไทย-กัมพูชา

ครั้งที่ ๙ ณ เสียมราฐ การประชุมคณะกรรมาธิการร่วมและคณะกรรมาธิการเขตแดนร่วมไทย-ลาว ณ สปป. ลาว การประชุมคณะกรรมาธิการร่วมว่าด้วยความร่วมมือทวิภาคีไทย-เวียดนาม ณ กรุงฮานอย เป็นต้น

๔. การเตรียมพร้อมเข้าสู่ประชาคมอาเซียน

กระทรวงการต่างประเทศได้ดำเนินการอย่างต่อเนื่องในการประสานงานกับส่วนราชการและหน่วยงานต่าง ๆ ในการผลักดันการปฏิบัติตามพันธกิจการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน และการเตรียมความพร้อมประเทศไทยให้สามารถใช้โอกาสให้เกิดประโยชน์สูงสุดจากความเชื่อมโยงระหว่างกันของอาเซียนในทุกมิติ รวมทั้งการสร้างความตระหนักรู้และความเข้าใจที่ถูกต้องให้แก่ทุกภาคส่วนผ่านกิจกรรมสำคัญต่าง ๆ เช่น การจัดนิทรรศการ ASEAN Community Roadshow กิจกรรมอาเซียนสัญจร การอบรมอาจารย์

มหาวิทยาลัยราชภัฏทั่วประเทศ การเปิดห้องสมุดอาเซียนในโรงเรียนระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา และการจัดเสวนาในหัวข้อที่เกี่ยวกับประชาคมอาเซียน เป็นต้น รองนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศได้รับแต่งตั้งเป็นประธานคณะกรรมการศูนย์เตรียมความพร้อมประเทศไทยในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน เพื่อกำกับดูแลการดำเนินการของไทยในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนทั้งสามเสาอย่างมีประสิทธิภาพ และมีการบูรณาการระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งกำหนดนโยบาย ยุทธศาสตร์แนวทางและท่าทีไทยในการดำเนินความร่วมมือในกรอบอาเซียน

ในส่วนของการดำเนินการตามพันธกรณีในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน และการเตรียมความพร้อมของประเทศไทย นั้น ได้ดำเนินการควบคู่ไปกับการแสดงบทบาทนำและสร้างสรรค์ในการสร้างประชาคมอาเซียนทั้งสามเสา และการเตรียมการภายหลังการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน ซึ่งไทยได้มีส่วนสำคัญในการผลักดันแผนการดำเนินงานต่าง ๆ ผ่านกรอบการประชุมสุดยอดอาเซียน และการประชุมรัฐมนตรีต่างประเทศอาเซียน นอกจากนี้ ไทยยังได้ส่งเสริมความร่วมมือระหว่างอาเซียนกับประเทศคู่เจรจา โดยมีบทบาทอย่างแข็งขันในการเป็นประเทศผู้ประสานงานอาเซียน-จีน ผลักดันความร่วมมือกับอินเดียผ่านการเข้าร่วมการประชุม India – ASEAN Delhi Dialogue และเป็นแกนประสานอาเซียนกับประเทศนอกภูมิภาคผ่านกรอบ East Asia Summit (EAS) และ ASEAN Regional Forum (ARF)

๕. การกระชับความสัมพันธ์และส่งเสริมบทบาทไทยในเวทีระหว่างประเทศ

นายกรัฐมนตรี และรองนายกรัฐมนตรี และรัฐมนตรีว่าการกระทรวง-การต่างประเทศ ได้ดำเนินนโยบายต่างประเทศเชิงรุก ด้วยการเข้าร่วมเวทีระหว่างประเทศที่สำคัญทั้งในกรอบทวิภาคี และพหุภาคี รวมถึงการเยือนมิตรประเทศอย่างเป็นทางการ อาทิ เดินทางเยือนจีน ญี่ปุ่น และเข้าร่วมการประชุมผู้นำเอเชีย-ยุโรป ครั้งที่ ๑๐ ที่นครมิลาน การประชุมผู้นำอาเซียนที่กรุงเนปิดอว์ การประชุมผู้นำเอเปค ที่กรุงปักกิ่ง และการประชุม UN World Conference on Disaster Risk Reduction ครั้งที่ ๓ ที่เมืองเซนไดประเทศญี่ปุ่น ซึ่งเป็นการรักษาบทบาทและสถานะของไทยในเวทีระหว่างประเทศ

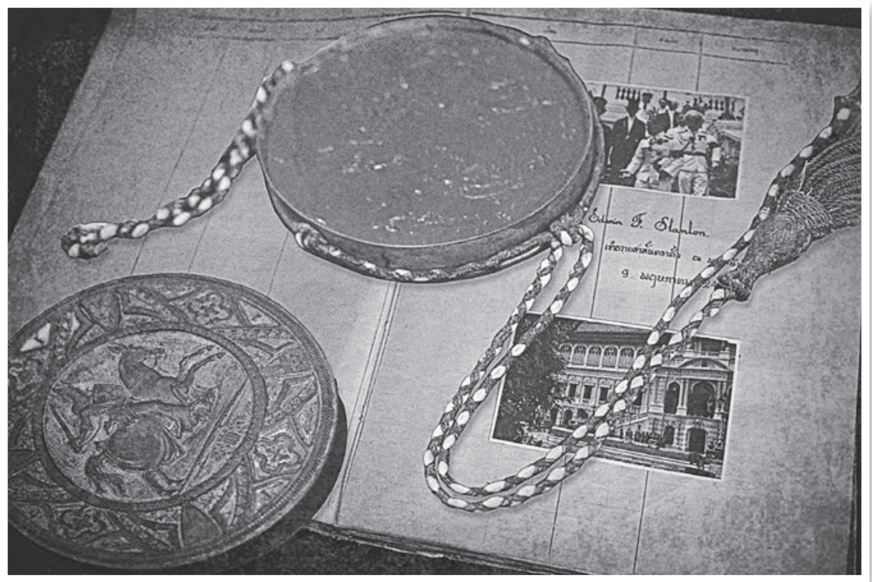

และเป็นโอกาสในการสร้างความเชื่อมั่นด้านการค้า การลงทุน ตลอดจนโอกาสในการสร้างความเข้าใจของนานาประเทศต่อสถานการณ์ในประเทศไทย นอกจากนี้ กระทรวงการต่างประเทศได้ส่งเสริมความร่วมมือด้านการพัฒนากับมิตรประเทศ และช่วยเหลือมิตรประเทศในกรณีเกิดภัยพิบัติ ตลอดจนเสริมสร้างความสัมพันธ์และความเข้าใจอันดีกับประเทศมุสลิม อาทิ สนับสนุนกิจการศาสนาอิสลามและชุมชนมุสลิมไทยในกิจการฮัจย์ จัดโครงการเพื่อสนับสนุนและเสริมสร้างความเข้าใจกับนักศึกษาไทยมุสลิมในต่างประเทศ

๖. การทูตเพื่อประชาชน

กระทรวงการต่างประเทศได้ให้ความคุ้มครองและดูแลผลประโยชน์คนไทยในต่างประเทศ รวมทั้งดูแลคนไทย แรงงานและนักศึกษาในพื้นที่เสี่ยงในต่างประเทศ เช่น การช่วยเหลือลูกเรือประมงไทยซึ่งถูกกลุ่มโจรสลัดโซมาเลีย ควบคุมตัวเป็นเวลาเกือบ ๕ ปี การช่วยเหลือลูกเรือประมงไทยในประเทศอินโดนีเซีย การช่วยเหลือการอพยพคนไทยออกจากลิเบีย เยเมนกลับประเทศไทย ในส่วนของแรงงาน กระทรวงการต่างประเทศได้ร่วมดำเนินการกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการผลักดันมาตรการซึ่งสร้างหลักประกันในสิทธิและสวัสดิการของแรงงานต่างด้าว รวมถึงการจดทะเบียนแรงงานต่างด้าว ในส่วนของการพัฒนาคุณภาพและประสิทธิภาพการบริการประชาชน กระทรวง-การต่างประเทศได้เปิดให้บริการหนังสือเดินทางด่วนพิเศษทางไปรษณีย์ การเปิดให้ทำหนังสือเดินทางในวันเสาร์ในช่วงก่อนเทศกาลปีใหม่ จนถึงเดือนเมษายน ๒๕๕๘

ทูตสยาม
ในสมัยรัชกาลที่ ๕

ดร.ณัชร สยามวาลา

ในฐานะทายาทคนหนึ่งของข้าราชการกระทรวงการต่างประเทศในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ผู้ได้รับพระมหากรุณาธิคุณโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งให้เป็นอัครราชทูตสยามไปประจำประเทศญี่ปุ่นระหว่างปี พ.ศ. ๒๔๔๖ - ๒๔๕๓ ผู้เขียนรู้สึกเป็นเกียรติอย่างยิ่งที่ได้มีโอกาสนำเรื่องของเจ้าคุณเทียด (พ่อของทวด) คือ พระยานริศรราชกิจ (สาย โชติกเสถียร) มาเล่าให้ข้าราชการกระทรวงการต่างประเทศยุคปัจจุบันฟังเนื่องในโอกาสครบรอบ ๑๔๐ ปี ของการก่อตั้งกระทรวงการต่างประเทศในครั้งนี้

ผู้เขียนหวังเป็นอย่างยิ่งว่า เรื่องราวของพระยานริศรราชกิจคงจะสร้างแรงบันดาลใจในการทุ่มเททำงานให้กับเหล่าข้าราชการปัจจุบันบ้างไม่มากก็น้อย

ประวัติย่อ

พระยานริศรราชกิจเป็นบุตรชายคนสุดท้องของ**พระยาโชฎึกราชเศรษฐี (เถียน โชติกเสถียร) ต้นสกุลโชติกเสถียร** กับ**ท่านผู้หญิงสุ่น** เกิดเมื่อวันที่ ๒๐ ตุลาคม ร.ศ. ๘๔ (พ.ศ. ๒๔๐๘) ในแผ่นดินพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๔

เมื่ออายุ ๖ ปี ได้เริ่มศึกษาอยู่กับบ้าน อายุ ๑๐ ปี ได้เข้าเรียนในโรงเรียนหลวงหน้าวัดพระศรีรัตนศาสดาราม อยู่ในห้องพระยาศรีสุนทรโวหาร (น้อย อาจารยางกูร) ต่อมาได้ถวายตัวเป็นมหาดเล็ก

ต่อมาในปี พ.ศ. ๒๔๒๓ เมื่ออายุได้ ๑๕ ปี พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้า-เจ้าอยู่หัวได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้พระเจ้าน้องยาเธอ พระองค์เจ้า-สวัสดิโสภณ (ต้นตระกูลสวัสดิวัตน์) เสด็จออกไปศึกษา ณ ประเทศอังกฤษ และโปรดเกล้าฯ ให้นายสายโดยเสด็จออกไปในครั้งนั้นด้วย โดยได้เข้าเรียนในโรงเรียนเกรนิช ปรีแปตรี่ สกูล

เรียนอยู่ได้ ๓ ปีจึงเข้าศึกษาต่อในแผนกวิศวกรรมศาสตร์ประยุกต์ที่ King's College กรุงลอนดอน และได้อยู่ต่อเพื่อศึกษาและดูงานต่าง ๆ ในกรุงลอนดอนอีก ๓ ปี

ในปี พ.ศ. ๒๔๓๐ เมื่อนายสายอายุ ๒๒ ปี ก็ได้เดินทางกลับมาเมืองไทยและอุปสมบท หลังสึกออกมาแล้วได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ไปสำรวจทางรถไฟจากกรุงเทพไปนครสวรรค์ และจากสระบุรีถึงนครราชสีมา นับว่าเป็นการได้ใช้ทักษะด้านวิศวกรรมที่ได้ร่ำเรียนมา

เริ่มทำงานด้านต่างประเทศ

นายสายได้เริ่มทำงานด้านการต่างประเทศเมื่ออายุได้ ๒๔ ปี เมื่อทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ออกไปช่วยพระยาทิพโกษาผู้เป็นพี่ชายคนโตจัดบ้านพระยาอนุกูล (กิมเจ็ง) เป็นที่ประทับ ณ เมืองสิงคโปร์ เมื่อกลับมาแล้วโปรดเกล้าฯ ให้โดยเสด็จพระเจ้าน้องยาเธอ กรมขุนสรรพสิทธิ์ประสงค์ไปราชการที่เมืองปีนัง เมืองภูเก็ต แล้วเลยไปตรวจการที่เมืองมะริด เมืองทวาย เมืองย่างกุ้ง เมืองมัณฑะเลย์ในประเทศพม่า และเมืองไซ่ง่อนตามลำดับ

ในปี พ.ศ. ๒๔๓๓ เมื่อนายสายอายุได้ ๒๕ ปี สมเด็จพระยุพราชรัสเซีย (ภายหลังขึ้นเสวยราชสมบัติเป็นพระเจ้านิโคลัสที่ ๒) เสด็จเข้ามาถวายการเยี่ยมคารวะพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้โปรดเกล้าฯ ให้นายสายไปช่วยพระเจ้าน้องยาเธอ กรมขุนทิพยลาภ ในการจัดการและประจำรับเสด็จสมเด็จพระยุพราชรัสเซียที่พระราชวังบางปะอิน

เริ่มชีวิตข้าหลวงเทศาภิบาล

ปีถัดมา นายสายได้รับพระราชทานสัญญาบัตรเป็น หลวงนริศรราชกิจ (กรมมหาดเล็ก) แล้วโปรดเกล้าฯ ให้เป็นข้าหลวงที่ ๒ ไปประจำเมืองภูเก็ต ต่อมาในปี พ.ศ. ๒๔๓๘ ได้รับพระราชทานสัญญาบัตรเลื่อนขึ้นเป็นพระนริศรราชกิจ และได้รับพระราชทานเลื่อนขึ้นเป็นพระยานริศรราชกิจ ในปี

พ.ศ. ๒๔๔๑ พร้อมกับโปรดเกล้าฯ ให้เป็นข้าหลวงเทศาภิบาล สำเร็จราชการมณฑลภูเก็ต ขณะนั้นอายุได้ ๓๓ ปี

ในปี พ.ศ. ๒๔๔๒ โปรดเกล้าฯ ให้ไปรับราชการเป็นข้าหลวงใหญ่มณฑลพายัพ ซึ่งครอบคลุมภาคเหนือของสยามทั้งหมด และทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้เป็นองคมนตรีในปี พ.ศ. ๒๔๔๓

ในระหว่างที่เป็นข้าหลวงใหญ่มณฑลพายัพนั้น มีหลักฐานทางประวัติศาสตร์เกี่ยวกับการทำงานของพระยานริศรราชกิจมากมาย เช่น การปราบกบฏเงี้ยว ซึ่งในขณะนั้นเป็นภัยคุกคามแก่มณฑลพายัพทั้งหมด การก่อตั้งโรงเรียนตามแนวพระราชดำริ ซึ่งต่อมาได้กลายมาเป็นโรงเรียนยุพราชวิทยาลัย ฯลฯ

ผู้ที่ได้มีโอกาสรู้จักพระยานริศรราชกิจต่างล้วนชื่นชมในความเมตตามีอัธยาศัยไมตรีและความโอบอ้อมอารี และได้มีการบันทึกไว้ในเอกสารประวัติศาสตร์ในต่างวาระกัน เช่น ในปี พ.ศ. ๒๔๔๕ มีบันทึกว่า พระพิจิตรโอสถ (หมอหลวง) ก่อนจะออกตรวจการด้านสาธารณสุขในมณฑลพายัพได้แวะไปกราบลาท่านที่จวนข้าหลวงใหญ่ ในโอกาสนั้นพระยานริศรราชกิจได้เลี้ยงข้าวแช่ให้เป็นขวัญและกำลังใจก่อนจะออกไปตรวจการด้วย

ก้าวสู่ชีวิตอัครราชทูต

คงเป็นเพราะประสบการณ์การไปเรียนต่างประเทศ ความรอบรู้ทั้งภาษาอังกฤษและภาษาจีน ความเชี่ยวชาญทางการปกครองในมณฑลที่ติดต่อกับต่างประเทศทั้งมณฑลภาคเหนือและภาคใต้ ประกอบกับความเป็นผู้มีอัธยาศัยไมตรีเป็นที่เลื่องชื่อของพระยานริศรราชกิจนี้เอง ที่ทำให้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ออกไปรับราชการเป็นอัครราชทูตสยามประจำกรุงโตกิโอ ประเทศญี่ปุ่นในปี พ.ศ. ๒๔๔๖ ในขณะที่พระยานริศรราชกิจอายุได้ ๓๘ ปี โดยได้รับพระราชทานเงินเดือนเดือนละ ๑,๑๓๓ เยน ๓๓ เซ็นต์ หรือประมาณ ๑,๖๐๐ ปอนด์ต่อปี

ในคราวนั้นคุณหญิงปลั่ง และเด็กชายจรูญ ลูกชายพระยาทิพโกษา ผู้มีศักดิ์เป็นหลานอาของพระยานริศรราชกิจ ได้เดินทางไปญี่ปุ่นพร้อมกันด้วย โดยข้อมูลจากวารสารของสถานทูตญี่ปุ่นประจำประเทศไทยระบุไว้ว่า เด็กชายจรูญซึ่งในขณะนั้นมีอายุเพียง ๑๐ ปีเป็นนักเรียนไทยคนแรกที่ได้ไปเรียนที่ประเทศญี่ปุ่น

ภาพ ๑ **พระยานริศรราชกิจ คุณหญิงปลั่ง** และ **เด็กชายจรูญ**
ถ่ายไว้เมื่อครั้งพระยานริศรราชกิจดำรงตำแหน่ง
ข้าหลวงเทศาภิบาลสำเร็จราชการมณฑลภูเก็ต

ชีวิตในประเทศญี่ปุ่นสมัยเมจิ

ในปี พ.ศ. ๒๔๔๖ ที่พระยานริศรราชกิจได้เดินทางไปเป็นอัครราชทูตสยามประจำกรุงโตกิโอนั้นตรงกับปีที่ ๓๖ ในรัชสมัยจักรพรรดิเมจิ ซึ่งตรงกับ ค.ศ. ๑๙๐๓ เมื่อเทียบเหตุการณ์ประวัติศาสตร์โลกในปีนั้น การเดินทางไปประเทศญี่ปุ่นของพระยานริศรราชกิจและครอบครัวต้องเป็นการโดยสารทางเรือกลไฟอย่างแน่นอน

การเดินทางโดยเรือเดินสมุทรจากกรุงเทพฯ ไปโตเกียวนั้นมิได้เป็นเรื่องสะดวกสบายเลย เพราะแม้ ๘๓ ปีผ่านไปเมื่อผู้เขียนได้รับทุนเรือเยาวชนเอเชียอาคเนย์ ได้เดินทางจากกรุงเทพฯ ไปโตเกียวด้วยเรือเดินสมุทรที่ทันสมัย เรือก็ยังต้องฝ่าคลื่นลมและพายุมรสุมของมหาสมุทรแปซิฟิกหลายครั้ง คลื่นกลางมหาสมุทรที่ผู้เขียนเคยพบนั้นบางครั้งสูงพอ ๆ กับตัวเรือซึ่งเท่ากับตึก ๓ ชั้น พระยานริศรราชกิจและครอบครัวก็คงจะเดินทางด้วยความทุลักทุเลไม่ใช่น้อย

และคงจะด้วยประสบการณ์การเดินทางที่ยาวนานในเรือเดินสมุทรนี้เองที่ทำให้พระยานริศรราชกิจเข้าใจดีว่าผู้โดยสารคงต้องการพักผ่อนหย่อนใจบ้าง เพราะในพระราชนิพนธ์ “ไกลบ้าน” พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวได้ทรงบันทึกไว้ว่า “พระยานริศร ส่งต้นไม้จากญี่ปุ่นมาให้ประดับเรือ”

เหตุการณ์ประวัติศาสตร์ที่น่าประทับใจสำหรับความสัมพันธ์ไทย-ญี่ปุ่นเรื่องหนึ่งในช่วงที่พระยานริศรราชกิจเป็นอัครราชทูตสยามประจำกรุงโตกิโอ คือ การก่อสร้างวัดนิตไทยจิ (วัดไทย-ญี่ปุ่น) ที่เมืองนาโงยา ซึ่งแล้วเสร็จในปี พ.ศ. ๒๔๔๗ ประวัติของวัดนี้เริ่มจากทางญี่ปุ่นจัดคณะสมณทูตมาขอพระราชทานพระบรมสารีริกธาตุจากพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ซึ่งก็ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานให้พร้อมทั้งพระราชทานพระพุทธรูปเก่าแก่และของมีค่าอีกจำนวนหนึ่งให้ไปด้วย นอกจากนี้ยังพระราชทานพระราชทรัพย์ส่วนพระองค์ให้เพื่อสร้างวัดและเจดีย์ที่เมืองนาโงยานี้ด้วย

อีกเรื่องหนึ่งคือในปีเดียวกัน สมเด็จพระศรีพัชรินทรา บรมราชินีนาถ ในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้พระราชทานกำเนิดโรงเรียนราชินี และได้ทรงจ้างครูมาจากประเทศญี่ปุ่น ๓ คน โดยมีคุณครู ยาซุอิ เททสุ ซึ่งสำเร็จการศึกษาจากประเทศอังกฤษเป็นอาจารย์ใหญ่ ดังนั้นจึงน่าจะอนุมานได้ว่า พระยานริศรราชกิจคงจะได้มีโอกาสรับพระราชเสาวนีย์จากสมเด็จพระบรมราชินีนาถให้เป็นผู้ช่วยดูแลจัดหาครูชาวญี่ปุ่นมาสอนกุลธิดาไทยในครั้งนั้นด้วย

การทำหน้าที่อัครราชทูตสยามประจำกรุงโตกิโอในขณะนั้นก็มิได้สะดวกสบาย ในปี พ.ศ. ๒๔๔๗-๒๔๔๘ ญี่ปุ่นประกาศสงครามกับรัสเซีย และมีการสู้รบกันในหลายสมรภูมิ แม้ในที่สุดญี่ปุ่นจะชนะรัสเซียอย่างราบคาบ แต่ก็สูญเสียทหารและงบประมาณไปเป็นจำนวนมาก โดยสนธิสัญญาสงบศึกไม่ได้ระบุว่าญี่ปุ่นจะได้รับค่าปฏิกรรมสงครามหรือได้ดินแดนใด ๆ ซึ่งทำให้ชาวญี่ปุ่นไม่พอใจและก่อเหตุจลาจลขึ้นในหลายเมือง ครอบครัวของพระยานริศรราชกิจก็คงจะได้รับผลกระทบจากสงครามในครั้งนั้นไม่มากก็น้อย

ระหว่างดำรงตำแหน่งอัครราชทูตอยู่นั้น พระยานริศรราชกิจได้เดินทางกลับมายังสยามอย่างน้อย ๑ ครั้ง คือเพื่อรับเสด็จพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวเมื่อครั้งทรงนิวัติพระนครจากการเสด็จประพาสยุโรปครั้งที่ ๒ เมื่อปี พ.ศ. ๒๔๕๐ โดยมีบันทึกว่ากรมหลวงดำรงราชานุภาพได้มอบหมายให้พระยานริศรราชกิจซึ่งมีทักษะด้านการถ่ายภาพไปประจำจุดท้องที่ปะรำกรมเพื่อบันทึกภาพการรับเสด็จ

ก่อนกลับจากประเทศญี่ปุ่นในปี พ.ศ. ๒๔๕๓ พระยานริศรราชกิจได้เข้าเฝ้าสมเด็จพระจักรพรรดิเมจิ และได้รับพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ Order of the Rising Sun ชั้นที่ ๑ ด้วย ดังภาพประกอบนี้

ภาพ ๒ **พระยานริศรราชกิจ**
ประดับเครื่องราชอิสริยาภรณ์ Order of the Rising Sun, First Class

ชีวิตหลังจากญี่ปุ่น

หลังจากกลับสู่มาตุภูมิ พระยานริศรราชกิจก็ได้รับพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้รับราชการอีกหลายตำแหน่ง อาทิ อธิบดีกรมไปรษณีย์โทรเลข

อธิบดีกรมพลำภัง (กรมการปกครอง) ผู้ช่วยปลัดทูลฉลองกระทรวงมหาดไทย และตำแหน่งสุดท้ายคืออธิบดีกรมเจ้าท่า เปลี่ยนราชทินนามเป็นพระยาวิสูตรสาครดิษฐ์ และได้เป็นมหาอำมาตย์ตรี ก่อนที่จะทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ออกรับพระราชทานบำนาญในเดือนเมษายนปี พ.ศ. ๒๔๗๒ พระยาวิสูตรสาครดิษฐ์ถึงแก่กรรมเมื่อวันที่ ๒๗ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๙๔

ความซื่อสัตย์

คุณย่าจรัสเคยเล่าให้ฟังว่า ครั้งหนึ่งพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้พระยาวิสูตรสาครดิษฐ์เป็นหนึ่งในคณะเจ้าหน้าที่ ๓ คนไปสำรวจที่ดินเพื่อจะสร้างวังไกลกังวล ครั้นกลับมาแล้วพระยาวิสูตรสาครดิษฐ์ได้เปรยเรื่องนี้ให้คุณย่าจรัสผู้เป็นหลานฟังว่าครอบครัวเราเป็นข้าราชการที่ซื่อสัตย์ แม้ปู่จะรู้ว่าวังจะสร้างขึ้นที่ไหนก็จะไม่ไปกว้านซื้อที่รอบ ๆ ไว้เพื่อเก็งกำไรโดยเด็ดขาด

ฝากไว้ให้ลูกหลาน

ในโอกาสนี้ ผู้เขียนใคร่จะขอยกคำอวยพรปีใหม่ พ.ศ. ๒๔๗๒ ซึ่งเป็นปีสุดท้ายที่เจ้าคุณเทียดรับราชการมาฝากเจ้าหน้าที่กระทรวงการต่างประเทศทุกท่าน เพราะผู้เขียนเชื่อว่าถ้าเจ้าคุณเทียดยังมีชีวิตอยู่ท่านก็คงจะเอ็นดูพวกท่านทั้งหลายเสมือนเป็นบุตรหลานที่สืบสานภารกิจของกระทรวงการต่างประเทศ พรของเจ้าคุณเทียดนั้นเป็นหลักธรรมที่อยู่เหนือกาลเวลายังคงมีค่าถึงทุกวันนี้

“...อันความทุกข์ ความสุข สนุกนี้
มันตามรี่ ตัวเรา ผู้เจ้าของ
หาสุขนัก มักจะเลิศ เกิดคะนอง
จงหมายปอง แต่พอควร อย่าเกินกาล

เหลิงสนุก นำทุกข์ มาถึงแท้
กันเสียเถิด ดีกว่าแก้ นะลูกหลาน
ขึ้นปีใหม่ โรคภัย อย่าพ้องพาน
ประสงค์การ สิ่งใด สมใจเอย...”

สุดท้ายนี้ผู้เขียนขอให้กำลังใจท่านเจ้าหน้าที่กระทรวงการต่างประเทศในปัจจุบันทุกท่าน ขอคุณพระศรีรัตนตรัยดลบันดาลให้ทุกท่านประสบความสำเร็จในหน้าที่การงาน พวกเราประชาชนชาวไทยฝากความหวังไว้กับทุก ๆ ท่าน ไม่แน่ว่าอีก ๑๐๐ ปีข้างหน้า ลูกหลานของท่านอาจจะได้มีโอกาสมาเล่าเรื่องชีวิตการทำงานของท่านลงในหนังสือที่ระลึกการสถาปนากระทรวง-การต่างประเทศครบ ๒๔๐ ปีก็เป็นได้ 🌐

ไทย กับลาตินอเมริกา และแคริบเบียน

อาภา ธีรการุณวงศ์

ภูมิภาคลาตินอเมริกาและแคริบเบียนประกอบด้วย ๓๓ ประเทศ (ได้แก่ แอนติกาและบาร์บูดา อาร์เจนตินา บาฮามาส บาร์เบโดส เบลีซ โบลิเวีย บราซิล ชิลี โคลอมเบีย คอสตาริกา คิวบา โดมินิกา สาธารณรัฐโดมินิกัน เอกวาดอร์ เอลซัลวาดอร์ เกรนาดา กัวเตมาลา กายอานา เฮติ ฮอนดูรัส จาเมกา เม็กซิโก นิการากัว ปานามา ปารากวัย เปรู เซนต์ลูเซีย เซนต์คิตส์และเนวิส เซนต์วินเซนต์) และดินแดนที่ไม่ใช่รัฐอิสระอีก ๑๓ แห่ง มีประชากรรวมกันกว่า ๖๐๐ ล้านคนโดยมีบราซิลเป็นประเทศที่มีขนาดใหญ่และมีประชากรมากที่สุด ด้วยเหตุผลทางประวัติศาสตร์และภูมิศาสตร์ ทำให้ภูมิภาคดังกล่าวมีความหลากหลายของเชื้อชาติ วัฒนธรรม รวมทั้งภาษา ซึ่งภาษาที่ใช้กันมาก ได้แก่ สเปน โปรตุเกส อังกฤษ ฝรั่งเศส รวมทั้งภาษาของชนพื้นเมือง อาทิ Quechua, Aymara เป็นต้น

ปัจจุบัน ประเทศไทยได้สถาปนาความสัมพันธ์ทางการทูตแล้วกับ ๓๒ ประเทศ และกำลังรื้อฟื้นกระบวนการสถาปนาความสัมพันธ์ทางการทูตกับบาฮามาส โดยไทยมีสถานเอกอัครราชทูตในลาตินอเมริกาและแคริบเบียนจำนวน ๕ แห่ง ได้แก่ (๑) กรุงบัวโนสไอเรส อาร์เจนตินา (๒) กรุงบราซิเลีย บราซิล (๓) กรุงเม็กซิโก เม็กซิโก (๔) กรุงซันติอาโก ชิลี และ (๕) กรุงลิมา เปรู และมีสถานกงสุลกิตติมศักดิ์ ๑๖ แห่ง ได้แก่ (๑) กรุงลาปาซ โบลิเวีย (๒) นครรีโอเดจาเนโร บราซิล (๓) นครเซาเปาลู บราซิล (๔) กรุงโบโกตา โคลอมเบีย (๕) กรุงซันโฮเซ คอสตาริกา (๖) กรุงฮาวานา คิวบา (๗) กรุงซันโตโดมิงโก สาธารณรัฐโดมินิกัน (๘) กรุงซันซัลวาดอร์ เอลซัลวาดอร์ (๙) กรุงคิงส์ตัน จาเมกา (๑๐) เมืองมอนเตร์เรย์ เม็กซิโก (๑๑) กรุงปานามา ปานามา (๑๒) กรุงอะซุนซิโอน ปารากวัย (๑๓) กรุงลิมา เปรู (๑๔) กรุงซันฮวน เปอร์โตริโก (ภายใต้การปกครองของสหรัฐอเมริกา) (๑๕) กรุงพอร์ต-ออฟ-สเปน ตรินิแดดและโตเบโก และ (๑๖) กรุงมอนเตวิเดโอ อุรุกวัย และกำลังอยู่ในกระบวนการแต่งตั้งกงสุลกิตติมศักดิ์ ณ เมืองกัวดาลาฮารา เม็กซิโก คนใหม่

ประเทศลาตินอเมริกาและแคริบเบียนมีสถานเอกอัครราชทูตในไทย ๘ แห่ง ได้แก่ (๑) อาร์เจนตินา (๒) บราซิล (๓) ชิลี (๔) คิวบา (๕) โคลอมเบีย (๖) เม็กซิโก (๗) เปรู และ (๘) ปานามา และมี สถานกงสุลกิตติมศักดิ์ ๑๓ ประเทศ (๑๖ แห่ง) ได้แก่ (๑) บราซิล (ภูเก็ต) (๒) ชิลี (กรุงเทพ และภูเก็ต) (๓) สาธารณรัฐโดมินิกัน (๔) เอกวาดอร์ (๕) เอลซัลวาดอร์ (๖) ฮอนดูรัส (๗) จาเมกา (๘) นิการากัว (๙) ปานามา (๑๐) เปรู (เชียงใหม่ สงขลา ขอนแก่น) (๑๑) ซูรินาเม (๑๒) อุรุกวัย และ (๑๓) เม็กซิโก

ความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับลาตินอเมริกาและแคริบเบียนเป็นไปด้วยความราบรื่น แม้จะมีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันไม่มากนัก เนื่องจากความห่างไกลทางภูมิศาสตร์ และความแตกต่างทางด้านภาษาและวัฒนธรรม โดยไทยมีนโยบายมุ่งขยายความสัมพันธ์และความร่วมมือกับประเทศในลาตินอเมริกา

และแคริบเบียนที่มีศักยภาพสูง เช่น บราซิล เม็กซิโก อาร์เจนตินา ชิลี เปรู และโคลอมเบีย ซึ่งเป็นคู่ค้าอันดับต้นของไทยในลาตินอเมริกาและแคริบเบียน รวมทั้งประเทศอื่น ๆ อาทิ เอกวาดอร์ ปานามา เวเนซุเอลา คิวบา อุรุกวัย ซึ่งมีศักยภาพทางเศรษฐกิจรองลงมา ทั้งนี้ ไทยได้กำหนดให้บราซิลเป็น Strategic Post โดยให้ความสำคัญลำดับแรกในการดำเนินความสัมพันธ์ต่อภูมิภาคลาตินอเมริกาและแคริบเบียน

ปัจจุบันมีชาวไทยพำนักอาศัยอยู่ในลาตินอเมริกาและแคริบเบียนประมาณ ๓๐๐ คน โดยส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในบราซิล เม็กซิโก อาร์เจนตินา ชิลี และเปรู ทั้งนี้ ส่วนหนึ่งเป็นนักโทษต้องคดีลักลอบขนยาเสพติด อนึ่ง ในปี ๒๕๕๗ มีนักท่องเที่ยวชาวลาตินอเมริกาและแคริบเบียนเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในประเทศไทยจำนวนประมาณ ๑๓๑,๐๐๐ คน (เพิ่มขึ้นกว่าปี ๒๕๕๖ ประมาณร้อยละ ๓๑) โดยเป็นชาวบราซิลมากที่สุด (ประมาณ ๔๘,๐๐๐ คน) รองลงมา ได้แก่ อาร์เจนตินา เม็กซิโก และชิลี ตามลำดับ

ในปี ๒๕๕๗ การค้ารวมระหว่างไทยกับลาตินอเมริกาและแคริบเบียนมีมูลค่า ๑๒,๔๔๕ ล้านดอลลาร์สหรัฐ ลดลงร้อยละ ๕.๐๔ เมื่อเทียบกับปี ๒๕๕๖ ประเทศคู่ค้าอันดับต้นของไทย คือ บราซิล เม็กซิโก อาร์เจนตินา ชิลี เปรู เอกวาดอร์ โคลอมเบีย และปานามาตามลำดับ ไทยได้จัดทำความตกลงการค้าเสรี (FTA) กับ ๒ ประเทศในภูมิภาค ได้แก่ เปรูและชิลี โดย FTA ไทย–เปรู ฉบับ Early Harvest มีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ ๓๑ ธันวาคม ๒๕๕๔ และทั้งสองฝ่ายได้บรรลุการเจรจาจัดทำความตกลง FTA ฉบับ Comprehensive เมื่อวันที่ ๕ ตุลาคม ๒๕๕๖ โดยหวังว่าจะสามารถลงนามความตกลงได้ในปี ๒๕๕๘ ส่วน FTA ไทยกับชิลี ทั้งสองฝ่ายได้ลงนามความตกลงระหว่างกันเมื่อวันที่ ๔ ตุลาคม ๒๕๕๖ และจะมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ ๕ พฤศจิกายน ๒๕๕๘

ในส่วนของความร่วมมือด้านวิชาการ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี หลายประเทศในภูมิภาคลาตินอเมริกาเป็นแหล่งพลังงานและวัตถุดิบที่สำคัญของโลก รวมทั้งแหล่งเทคโนโลยีในสาขาต่าง ๆ ที่มีศักยภาพที่จะร่วมมือกับไทย อาทิ พลังงานและพลังงานทดแทน (บราซิล เม็กซิโก เอกวาดอร์ โคลอมเบีย) การเกษตร/เทคโนโลยีการเกษตร/การประมง (อาร์เจนตินา บราซิล ชิลี เปรู) การแพทย์และเภสัชกรรม (คิวบา) ดาราศาสตร์ (ชิลี) เป็นต้น ทั้งยังมีระดับการพัฒนาที่ใกล้เคียงกันกับไทย ไทยจึงมีนโยบายส่งเสริมความร่วมมือในสาขาต่าง ๆ ดังกล่าวกับประเทศในภูมิภาคลาตินอเมริกาและแคริบเบียน ทั้งในระดับทวิภาคี ไตรภาคี และในระดับภูมิภาค

นอกเหนือจากความร่วมมือในระดับทวิภาคีกับประเทศในลาตินอเมริกาและแคริบเบียนแล้ว ไทยยังให้ความสำคัญและมีบทบาทในเวทีพหุภาคีและเวทีระหว่างภูมิภาค เพื่อติดตามพัฒนาการของลาตินอเมริกา รวมทั้งเพิ่มช่องทางในการขยายความสัมพันธ์กับภูมิภาคดังกล่าว โดยเฉพาะในเวทีความร่วมมือระหว่างเอเชียตะวันออกกับลาตินอเมริกา (Forum for East Asia-Latin America Cooperation : FEALAC) ซึ่งเป็นเวทีหารือระหว่างภูมิภาคเอเชียและลาตินอเมริกา เพื่อกระชับความสัมพันธ์ในทุก ๆ ด้าน ได้แก่ การเมือง เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมและวิชาการ มีสมาชิกรวม ๓๖ ประเทศ (เป็นประเทศจากเอเชีย ๑๖ ประเทศ และจากลาตินอเมริกา ๒๐ ประเทศ) นอกจากนี้ไทยยังเป็นผู้สังเกตการณ์ในองค์การและการรวมกลุ่มในภูมิภาคลาตินอเมริกา ได้แก่ องค์การรัฐอเมริกัน (Organization of the American States: OAS) และเมื่อเดือนกรกฎาคม ๒๕๕๘ ที่ประชุมของกลุ่มพันธมิตรแปซิฟิก (Pacific Alliance) ซึ่งประกอบด้วยชิลี โคลอมเบีย เม็กซิโก และเปรู ได้มีมติรับไทยเข้าเป็นประเทศผู้สังเกตการณ์ด้วยแล้ว

งานสงกรานต์ ในเตหะราน - ผ้าขาวม้าและความผูกพัน อิหร่าน-ไทย

ชาครีย์นรทิพย์ เสวิกุล[๑]

เมื่อปี ๒๕๕๗ สถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงเตหะราน โดยเอกอัครราชทูต ม.ร.ว.อดิศรเดช สุขสวัสดิ์ ได้เป็นเจ้าภาพจัดงานสงกรานต์ขึ้นในกรุงเตหะราน เป็นครั้งแรกในรอบสิบปี ซึ่งในงานดังกล่าวมีพระเอกคนสำคัญที่เป็นสัญลักษณ์ของความสัมพันธ์อันยาวนานและใกล้ชิดระหว่างประเทศอิหร่าน กับประเทศไทย ซึ่งได้แก่ ผ้าขาวม้า นั่นเอง

---

[๑] ที่ปรึกษาและกงสุล สถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงเตหะราน

ผ้าขาวม้าได้ชื่อว่าเป็นผ้าสารพัดประโยชน์ที่เป็นที่รู้จักของคนไทยอย่างกว้างขวางและใช้ประโยชน์มาตั้งแต่โบราณ ทั้งสำหรับการนุ่งอาบน้ำ เช็ดตัว คลุมหัวกันแดด หรือทำเปล ซึ่งลวดลายที่จะคุ้นตาที่สุดคงหนีไม่พ้นลายตารางหมากรุกในสีต่าง ๆ และสาเหตุที่ผ้าขาวม้าได้รับการคัดเลือกให้แสดงบทเอกในงานสงกรานต์ของไทยก็เพราะว่า แท้จริงแล้ว ผ้าขาวม้ามีรากศัพท์มาจากภาษาเปอร์เซีย คือ “กามาร์บันด์” (Kamar band) ซึ่ง “กามาร์” แปลว่า เอว และ “บันด์” แปลว่า การพัน รัด หรือ คาด รวมกันแล้ว “กามาร์บันด์” จึงมีความหมายว่า ผ้าคาดเอว และเป็นเรื่องที่น่าสนใจว่า คำว่า “กามาร์บันด์” นี้ยังปรากฏอยู่ในภาษาอื่น ๆ อาทิ ภาษามลายู ภาษาฮินดี และภาษาสเปน ส่วนในภาษาอังกฤษคำว่า “คัมเมอร์บันด์” (Commer band) ก็หมายถึงผ้ารัดเอวในชุดทักซิโด

จากข้อมูลและหลักฐานทางประวัติศาสตร์พบว่า ชาวเปอร์เซีย (อิหร่านในปัจจุบัน) เริ่มเข้ามาในราชธานีอยุธยาเพื่อเผยแพร่ศาสนาและค้าขาย ซึ่งหนึ่งในสินค้าที่มีชื่อเสียงและได้เป็นที่รู้จักอย่างดีก็คือน้ำกุหลาบ ซึ่งมาจากภาษาเปอร์เซีย “กุล้อบ” ที่เป็นการผสมคำของคำว่า “กุ้ล” ที่แปลว่า ดอกไม้ และ “อ๊อบ” ที่แปลว่า น้ำ และเชื่อว่า ชาวสยามก็ได้รู้จักผ้าขาวม้า และวัฒนธรรมการใช้ผ้าขาวม้าจากพ่อค้าและนักเผยแพร่ศาสนาในช่วงดังกล่าวเช่นกัน และจากการที่ชนชาติเปอร์เซียได้กลายเป็นชนชาติหนึ่งที่มีปฏิสัมพันธ์กับชาวสยามมากที่สุด ปัจจุบันจึงยังพบคำที่มีรากฐานมาจากภาษาเปอร์เซียที่คนไทยยังใช้อยู่ทุกวันนี้ อาทิ องุ่น (อังกูร) กะหล่ำ (กะลำ) ชา (ชะอีย์) กาแฟ (กะเวฮ์) ขมิ้น (คมิน) ลูกเกด (กิชเมช) หรือคำที่น่าประหลาดใจมากสำหรับพวกเราชาวไทยในอิหร่าน คือคำว่า “ฝรั่ง” ซึ่งในปัจจุบันคนอิหร่านเรียกชาวต่างชาติว่า “ฟารัง” เฉกเช่นเดียวกับที่คนไทยใช้เรียกชาวต่างชาติ

ด้วยเหตุนี้ การยกให้ผ้าขาวม้าเป็นพระเอกประจำงานฯ จึงเป็นเอกลักษณ์พิเศษของงานสงกรานต์ไทยในอิหร่านที่แสดงให้เห็นถึงความเชื่อมโยงและความผูกพันอันยาวนานระหว่างไทยกับอิหร่านที่มีผ้าขาวม้าเป็นสื่อกลาง และสิ่งนี้เองที่สร้างความประหลาดใจและความภาคภูมิใจให้กับชาวอิหร่านที่เข้าร่วมงานที่ได้รับรู้ว่า ผ้าผืนบาง ๆ นี้ มีอานุภาพอย่างมหาศาลในการสืบสานและส่งเสริมความสัมพันธ์ไทย-อิหร่านมายาวนานกว่า ๔๐๐ ปี และหากเรายกให้ผ้าขาวม้าเป็นพระเอกในงานนี้ พระรองก็คงเป็นอื่นใดไปไม่ได้ นอกจากน้ำ ซึ่งเป็นอีกสิ่งหนึ่งที่วัฒนธรรมไทยและอิหร่านมีความคล้ายคลึงกันมาก โดยในวัฒนธรรมอิหร่านนั้น น้ำเปรียบเสมือนแหล่งที่มาแห่งชีวิต ซึ่งให้ชีวาแก่มนุษย์ สัตว์ และพืชผลทั้งมวลในโลกนี้ ตามตำนานของอิหร่านโบราณว่ากันว่า น้ำเป็นสิ่งที่สองที่บังเกิดขึ้นในโลก และในวัฒนธรรมอิหร่านโบราณก่อนการทำพิธีกรรมที่สำคัญ ก็จะมีการรดน้ำลงดินเพื่อขอพรด้วย และเนื่องจากน้ำมีความศักดิ์สิทธิ์มากจึงไม่ควรตักน้ำจากบ่อน้ำในช่วงกลางคืน เพราะเชื่อว่าจะมีภูตผีปีศาจสิงสถิตอยู่ ในขณะที่วัฒนธรรมไทยก็ให้ความสำคัญกับน้ำเช่นกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเทศกาลสงกรานต์ที่คนไทยจะใช้น้ำรดผู้ใหญ่ที่เคารพนับถือ และสรงน้ำพระ

กลับมาที่งานสงกรานต์ของสถานเอกอัครราชทูตฯ ซึ่งเมื่อกำหนดให้ผ้าขาวม้าเป็นพระเอก พวกเราก็ได้รับการสนับสนุนอย่างดียิ่งจากการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) สำนักงานดูไบ ซึ่งให้ความอนุเคราะห์จัดหาผ้าขาวม้ามาให้ ๒๐๐ ผืน เพื่อเป็นของขวัญและของที่ระลึกสำหรับแขกระดับสูงของอิหร่านที่เข้าร่วมงาน ขณะเดียวกัน สถานเอกอัครราชทูตฯ ก็ได้เชิญชวนให้พี่น้องคนไทยในอิหร่านและครอบครัวที่จะเข้าร่วมงานใช้ผ้าขาวม้าในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อแสดงให้เห็นถึงความสารพัดประโยชน์ของผ้าขาวม้า นอกจากนี้ยังได้ขอความร่วมมือพี่น้องคนไทยที่เป็นสตรีให้คลุมศีรษะตามประเพณีและธรรมเนียมปฏิบัติของอิหร่าน เพราะแม้ว่างานสงกรานต์จะจัดขึ้นในพื้นที่

ของสถานเอกอัครราชทูตฯ แต่พวกเราต้องการแสดงให้อิหร่านเห็นว่าชาวไทยให้เกียรติและเคารพในกฎระเบียบและธรรมเนียมปฏิบัติท้องถิ่น ซึ่งนอกจากจะได้รับความร่วมมืออย่างดีจากพี่น้องคนไทยแล้ว ยังได้รับการตอบรับอย่างดียิ่งจากชาวอิหร่านที่เข้าร่วมงาน ซึ่งต่างปลาบปลื้มและยินดีในความนอบน้อมและการเอาใจเขามาใส่ใจเราของพี่น้องคนไทยด้วย

ในงานนี้ สถานเอกอัครราชทูตฯ ได้จัดการแสดงละครเท้าความหลังถึงความสำคัญของวันสงกรานต์ โดยเน้นย้ำและแสดงให้เห็นถึงความคล้ายคลึงกันระหว่างวัฒนธรรมไทยกับอิหร่าน และความเชื่อมโยงระหว่างวันปีใหม่ไทยกับวันโนวรูซ (Nowrooz) หรือวันปีใหม่อิหร่าน ซึ่งอยู่ในช่วงเดือนมีนาคม พร้อมทั้งบอกเล่าถึงผ้าขาวม้าซึ่งมีที่มาจากอิหร่านและยังคงเป็นส่วนสำคัญของสังคมไทยในปัจจุบัน โดยในละครดังกล่าว ท่านอัครราชทูตที่ปรึกษา กฤช คมสัน รับหน้าที่เขียนบทและแสดงนำ โดยได้รับความร่วมมืออย่างดียิ่งจากตัวแทนชุมชนไทยในอิหร่าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งสามีชาวอิหร่านของสตรีไทยที่ร่วมการแสดงและเล่าถึงความผูกพันของไทยและอิหร่านอย่างเป็นธรรมชาติและเป็นกันเอง

ภายหลังการแสดงละครฯ นอกจากจะมีการสาธิตการรำวงไทย ซึ่งท่านทูตฯ เป็นผู้นำข้าราชการรำวง (ก่อนวันงานท่านทูตฯ ก็ได้กรุณาฝึกซ้อมพวกเราทุกคนเป็นอย่างดีด้วยตัวท่านเองเช่นกัน) แล้ว สถานทูตฯ ยังได้จัดให้มีการสาธิตวัฒนธรรมที่งดงามและล้ำค่าของไทย ได้แก่ ประเพณีรดน้ำดำหัวผู้ใหญ่ โดยได้รับเกียรติจากท่านทูตฯ และภริยา รวมถึงท่านอัครราชทูตที่ปรึกษาและภริยา เป็นผู้ใหญ่ให้ข้าราชการและครอบครัว สมาชิกทีมประเทศไทยทั้งตัวแทน ททท. ประจำอิหร่าน และตัวแทนภาคเอกชนไทย และชุมชนไทยในอิหร่านที่เข้าร่วมงานได้รดน้ำดำหัวเพื่อความเป็นสิริมงคล และเป็นการแสดงถึงการให้ความเคารพผู้ใหญ่ในสังคมไทยด้วย

นอกจากการแสดงละครฯ การรำวง และการสาธิตการรดน้ำดำหัวแล้ว สถานเอกอัครราชทูตฯ ยังได้จัดให้มีการสาธิตการละเล่นพื้นบ้านของเด็กไทย โดยได้คัดเลือกการละเล่น เช่น มอญซ่อนผ้า แม่งูเอ๋ย และรีรีข้าวสาร มาสาธิต โดยก่อนวันงานได้มีการเชิญบรรดาบุตรหลานของชุมชนไทยในอิหร่านมาฝึกสอนและซักซ้อมการละเล่นดังกล่าว และเป็นที่น่าสนใจว่า เด็ก ๆ ไม่ค่อยคุ้นกับการละเล่นพื้นบ้านเหล่านี้สักเท่าไหร่ แต่เมื่อได้ลองฝึกหัดและลองเล่นก็ติดใจ ชนิดที่ในช่วงก่อนวันงาน มีการฝึกร้องสร้อยของเพลงแม่งูเอ๋ยกันอย่างขะมักเขม้น และถามไถ่บรรดาผู้ปกครองกันอย่างตื่นเต้นว่า เมื่อไหร่จะถึงวันงาน และในวันงาน เด็ก ๆ ต่างก็แต่งกายด้วยชุดไทยกันมาอย่างสวยงามและพร้อมเพรียง ทำให้การสาธิตการละเล่นของเด็กไทยเป็นสีสันของงานและได้รับความสนใจจากผู้เข้าร่วมงานเป็นอย่างมาก ทุกคนต่างยิ้มแย้มอย่างชื่นชมกับความสนุกสนานและเอาจริงเอาจังของเด็ก ๆ ซึ่งทำให้บรรยากาศเปี่ยมไปด้วยความคึกคักและเต็มไปด้วยรอยยิ้มและเสียงหัวเราะ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เมื่อได้มีการเพิ่มการละเล่นอีกสองอย่างขึ้นเพื่อเอาใจเด็ก ๆ ได้แก่ ชักคะเย่อและเก้าอี้ดนตรี ชมรมคนไทยในอิหร่านยังได้จัดซุ้มสอยดาวอีกด้วย และงานจบลงด้วยการมอบรางวัลผู้แต่งกายดีเด่น ซึ่งได้รับการคัดเลือกจากคณะกรรมการของสถานเอกอัครราชทูตฯ ที่มีภริยาเอกอัครราชทูตฯ เป็นประธาน โดยมีการแบ่งรางวัลเป็นสามกลุ่มได้แก่ ผู้แต่งกายดีเด่นชาย/หญิง และเด็ก ซึ่งนับว่าเป็นภารกิจที่คณะกรรมการหนักใจมาก เพราะผู้ร่วมงานทุกคนต่างแต่งกายกันมาอย่างเต็มยศทั้งเด็กและผู้ใหญ่

และนอกจากผู้เข้าร่วมงานจะได้สนุกสนานไปกับบรรยากาศของงานสงกรานต์แบบไทย ๆ แล้ว ยังได้เอร็ดอร่อยไปกับอาหารไทยเลิศรสและขนมไทย และการได้เห็นผ้าขาวม้าที่ถูกนำมาใช้ในรูปแบบต่าง ๆ ทั้งการคาดเอวของบรรดาผู้ชาย หรือการนำผ้าขาวม้ามาดัดแปลงเป็นเสื้อผ้า หรือผ้าคาดผมสำหรับสตรีตามธรรมเนียมปฏิบัติท้องถิ่น

ผู้เข้าร่วมงานทั้งชาวไทย ชาวอิหร่านที่เป็นคู่สมรสของชาวไทย และตัวแทนจากกระทรวงการต่างประเทศอิหร่าน ตัวแทนสื่อมวลชนและตัวแทนกลุ่มเพื่อนประเทศไทยที่มีจำนวนกว่า ๒๐๐ คน ล้วนแสดงความยินดีกับการจัดงานสงกรานต์ที่สะท้อนให้เห็นว่า วันสงกรานต์มีประเพณีและความหมายที่ลึกซึ้งกว่าวันที่มีการเล่นสาดน้ำกันอย่างสนุกสนาน แต่ยังสะท้อนให้เห็นถึงความเชื่อมโยงทางวัฒนธรรมและความผูกพันอันยาวนานระหว่างไทยกับอิหร่านโดยมีผ้าผืนบาง ๆ สารพัดประโยชน์และทรงอานุภาพอย่างผ้าขาวม้าเป็นสื่อกลาง ในสถานที่ที่ถือเป็นแหล่งกำเนิดของผ้าขาวม้า

และแน่นอนว่า เมื่อพูดถึงสงกรานต์แล้ว หากไม่มีการละเล่นสาดน้ำก็คงจะเหมือนขาดอะไรบางอย่างไป ผู้เข้าร่วมงานได้ร่วมเล่นน้ำกันด้วยความสุภาพและสนุกสนาน แต่ที่สำคัญกว่านั้นสถานเอกอัครราชทูตฯ หวังเป็นอย่างยิ่งว่านอกจากผู้เข้าร่วมงานฯ จะได้รับความบันเทิงแล้ว ยังจะได้สาระและได้รับรู้ประวัติของวันสงกรานต์และความผูกพันอันใกล้ชิดและยาวนานระหว่างวัฒนธรรมไทยกับอิหร่านที่ได้รับการเชื่อมโยงผ่านผ้าขาวม้าอีกด้วย

เวเนซุเอลา
“ชื่อนี้มีดีมากกว่านางงาม”

นายพีรภัทร บุษปะเวศ
นักการทูตปฏิบัติการ กองลาตินอเมริกา

จำได้ว่าตั้งแต่สมัยเด็ก ทุกครั้งที่รายการโทรทัศน์นำเทปบันทึกการประกวดนางงามจักรวาลมาฉาย (ดูโดยบังเอิญนะครับ ไม่ได้อยากเป็นนางงามตาม) มักจะเห็นนางงามจากประเทศเวเนซุเอลาได้รับรางวัลชนะเลิศอยู่ตลอด ว่ากันว่าถ้ามีการประกวดนางงามสิบรายการ ชื่อของนางงามเวเนซุเอลาน่าจะขึ้นไปรับมงกุฎได้เกือบทุกงาน จนนางงามประเทศอื่นแทบขอกลับบ้านไปตั้งแต่ยังไม่ทันแข่ง

ความประทับใจในหน้าจอทีวีนี้เองเลยกลายเป็น first impression ของผมกับประเทศอย่างเวเนซุเอลา ที่ (คิดไปเอง) ว่าคงเป็นดินแดนที่มีแต่สาวสวยอยู่ทั่วประเทศแหง ๆ

แต่เมื่อมีโอกาสได้ติดตามและค้นคว้าข้อมูลเพิ่มเติม โดยเฉพาะการได้มาทำงานที่กองลาตินอเมริกา รวมทั้งต้องดูแลความสัมพันธ์กับประเทศเวเนซุเอลา ผมได้พบว่าประเทศนี้มีอะไรน่าสนใจมากกว่าแค่นางงาม (ที่สวย สาวแถมบางท่านขายาวกว่าคนเขียนซะอีก) และถือเป็นประเทศหนึ่งที่มี "สีสัน" ทั้งในด้านการเมืองและวัฒนธรรมไม่แพ้ชาติใดในภูมิภาคลาตินอเมริกา

ว่าแต่..เวเนซุเอลาอยู่ตรงไหนของโลก?

เวเนซุเอลา หรือชื่อเต็ม ๆ ว่า "สาธารณรัฐโบลิวาร์แห่งเวเนซุเอลา" ตั้งอยู่ทางตอนเหนือของภูมิภาคลาตินอเมริกา ติดกับประเทศโคลอมเบีย บราซิล และกายอานา โดยมีประวัติศาสตร์ที่ยาวนานนับตั้งแต่ในอดีต โดยคำว่า "โบลิวาร์" นั้นมาจากชื่อของนายซิมง โบลิวาร์ นักปฏิวัติชาวเวเนซุเอลาที่เป็นผู้ประกาศอิสรภาพของประเทศในลาตินอเมริกาจากการปกครองของสเปนเมื่อสองศตวรรษที่แล้ว

เวเนซุเอลาได้ชื่อว่าเป็นประเทศที่อยู่ติดทะเลแคริบเบียนและมีสภาพภูมิประเทศที่หลากหลาย เรียกว่านักท่องเที่ยวสามารถเดินลากรองเท้าแตะริมชายทะเลสวยหรูของแคริบเบียน ผจญภัยในแถบป่าลุ่มแม่น้ำอะเมซอนไปจนถึงใส่ชุดปีนเขากันหิมะเพื่อตะลุยเทือกเขาแอนดีส ซึ่งอยู่ใจกลางภูมิภาคลาติน-อเมริกาและตั้งยาวครอบคลุมหลายประเทศในภูมิภาค ด้วยความหลากหลายเช่นนี้ ทำให้เวเนซุเอลาอุดมไปด้วยทรัพยากรธรรมชาติจำนวนมาก

นอกจากนี้ เมืองหลวงของเวเนซุเอลาอย่างกรุงการากัสก็ได้ชื่อว่าเป็นเมืองหลวงที่มีความเจริญมากที่สุดแห่งหนึ่งในภูมิภาคลาตินอเมริกา และถือเป็นเมืองที่มีความหลากหลายทั้งในด้านชีวิตความเป็นอยู่ วัฒนธรรม และการท่องเที่ยว ไม่แพ้เมืองอื่น ๆ ในลาตินอเมริกา

เวเนซุเอลา...มีอะไรดี?

ถ้าบราซิลจะกล่าวว่าฟุตบอลของตัวเองดีที่สุดในโลก โคลอมเบียจะกล่าวว่ากาแฟของพวกเขาติดอันดับโลก เวเนซุเอลาก็คงกล่าวได้ว่านางงามประเทศฉันก็ระดับโลกเช่นกัน

แต่ว่าจะเป็นนางงามให้เจิดจรัสระดับจักรวาลได้ขนาดนี้ ทุกอย่างก็ต้องดำเนินการตามแผนเช่นกัน โดยเฉพาะกับสาว ๆ เวเนซุเอลาที่มุ่งหวังจะเป็นนางงามนั้น หลายคนต้องผ่านการฝึกฝนเป็นอย่างดี รวมทั้งเข้าสถาบันการฝึกฝนให้เป็นนางงามที่ดี เพราะการได้เป็นตัวแทนประเทศไปเข้าประกวดในงานต่าง ๆ นั้น อาจหมายถึงการเปลี่ยนชีวิตของคนธรรมดาคนหนึ่งให้มีกินมีใช้ได้

นอกเหนือจากนางงามจักรวาลที่เวเนซุเอลาแทบจะส่งออกไปคว้ารางวัลเกือบทุกปีแล้ว เวเนซุเอลายังเป็นหนึ่งในสมาชิกผู้ก่อตั้งองค์การของประเทศ

ผู้ส่งออกน้ำมัน (Organization of Petroleum Exporting Countries - OPEC) และเป็นหนึ่งในประเทศที่มีปริมาณน้ำมันสำรองมากที่สุดในโลก (เกือบ ๓ แสนล้านบาร์เรล) มีปริมาณก๊าซธรรมชาติมากเป็นอันดับ ๙ ของโลก รวมทั้งทรัพยากรธรรมชาติและแร่ธาตุอื่น ๆ อีกมากมาย ซึ่งทรัพยากรเหล่านี้ถือเป็นหัวใจสำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศ และเวเนซุเอลาได้ใช้น้ำมันดิบที่มีอยู่เป็นเครื่องมือต่อรองกับต่างชาติทั้งในด้านการเมืองและความมั่นคง

นอกจากนี้ เวเนซุเอลายังมีชื่อเสียงในเรื่องของสวัสดิการทางสังคม ในด้านการรักษาพยาบาล การศึกษา และการขจัดความเหลื่อมล้ำทางสังคม ซึ่งสิ่งเหล่านี้ทำให้ประชาชนในประเทศมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นและไม่ต้องเผชิญกับปัญหาความยากจนเหมือนกับประเทศอื่น และปฏิเสธไม่ได้ว่าบุรุษผู้อยู่เบื้องหลังความสำเร็จของประเทศนั้น เป็นเพียงผู้ชายลูกชาวบ้านธรรมดาคนหนึ่ง ที่ก้าวจากดินสู่ดวงดาวและนำพาเวเนซุเอลาสู่ความยิ่งใหญ่ได้ เขาคนนั้นคือ “อูโก ชาเวซ”

อูโก ชาเวซ...วีรบุรุษแห่งเวเนซุเอลา

ถ้าจะกล่าวถึงผู้นำหรือบุคคลที่มีชื่อเสียงของลาตินอเมริกาที่รู้จักกันโดยทั่วไป ทุกคนน่าจะนึกถึงภาพของ “เช กูเอวารา” อดีตนักปฏิวัติชาวโบลิเวีย (ที่พบได้ตามบังโคลนท้ายรถบรรทุกทั่วไทย) หรือชื่อของนาย “ฟิเดล กาสโตร” อดีตประธานาธิบดีคิวบาที่มีบุคลิกโดดเด่นและคาบซิการ์ตลอดเวลา

แต่ทั้งนี้ ชื่อของผู้นำที่โด่งดังในลาตินอเมริกาคงไม่สามารถตัดชื่อของ “อูโก ชาเวซ” ไปได้อย่างแน่นอน

จากอดีตลูกชาวบ้านในย่านชนบทธรรมดา นายชาเวซ ได้กลายเป็นหนึ่งในแกนนำของความพยายามในการปฏิวัติประเทศเมื่อปี ค.ศ. ๑๙๙๒ ถึงแม้ว่านายชาเวซและกลุ่มผู้พยายามปฏิวัติจะประสบความล้มเหลว และนายชาเวซต้องถูกจำคุกในเวลาต่อมา แต่ด้วยอุดมการณ์ที่มุ่งมั่นและการกระทำที่เป็นที่จดจำของประชาชน ทำให้นายชาเวซได้รับการสนับสนุนอย่างล้นหลามจากประชาชนในประเทศ จนเมื่อนายชาเวซได้รับอิสรภาพและลงสมัครในตำแหน่งประธานาธิบดีในปี ค.ศ. ๑๙๙๘ ชาเวซได้รับชัยชนะในการเลือกตั้งและดำรงตำแหน่งประธานาธิบดีในที่สุด

ชื่อของชาเวซ กลายเป็นจุดขายในหมู่ประชาชนชาวเวเนซุเอลา หรือแม้กระทั่งในเวทีระหว่างประเทศ ด้วยบุคลิกที่น่าเกรงขามและความเด็ดขาดในการบริหารจัดการ รวมทั้งการดำเนินนโยบายประชานิยม เช่น การนำเงินที่ได้จากการขายน้ำมันดิบมาสร้างที่อยู่อาศัยให้ประชาชน รวมทั้งการให้ประชาชนรักษาพยาบาลได้โดยไม่เสียค่าใช้จ่าย ทำให้นายชาเวซเป็นที่ชื่นชอบของประชาชนในประเทศอย่างมาก โดยนายชาเวซสามารถลดระดับความยากจนในประเทศได้จากกว่า ๕๐% เมื่อปี ค.ศ. ๑๙๙๙ เหลือเพียง ๒๗% ในปี ค.ศ. ๒๐๑๑

ถึงแม้ว่านโยบายประชานิยมดังกล่าวจะทำให้เสถียรภาพทางการเมืองและเศรษฐกิจของประเทศต้องประสบปัญหาในด้านความมั่นคงและการจัดการ แต่ระหว่างที่นายชาเวซอยู่ในตำแหน่งนานเกือบ ๑๕ ปีนั้น เขาได้เปลี่ยนโฉมของประเทศเวเนซุเอลา "จากดินสู่ดาว" ได้อย่างไม่น่าเชื่อ

นอกจากนี้ นายชาเวซยังถือเป็นหนึ่งในผู้นำของภูมิภาคลาตินอเมริกา โดยเฉพาะกลุ่มประเทศ "ฝ่ายซ้าย" ที่มีบทบาทชัดเจนในการเป็นปฏิปักษ์กับสหรัฐอเมริกา และมีส่วนสำคัญในการก่อตั้งกลุ่ม Community of Latin America and Caribbean States (CELAC) ขึ้นในปี ๒๕๕๓ ซึ่งเป็นกลุ่มที่รวบรวมประเทศในภูมิภาคลาตินอเมริกาและแคริบเบียนทั้ง ๓๓ ประเทศไว้เพื่อคานอำนาจกับประเทศมหาอำนาจ โดยเฉพาะสหรัฐอเมริกาและแคนาดา

ยามผู้ตาม...กลายมาเป็นผู้นำ

ความนิยมมหาศาลในตัวชาเวซ ได้กลายเป็นภาระสำหรับผู้สืบทอดที่ต้องแบกไว้อย่างหลีกเลี่ยงมิได้ ภายหลังจากที่นายชาเวซได้เสียชีวิตลงเมื่อปี ค.ศ. ๒๐๑๓ นายนิโคลาส มาดูโร รองประธานาธิบดีเวเนซุเอลา ในขณะนั้นได้เข้ามารับตำแหน่งประธานาธิบดีแทนนายชาเวซ

อย่างไรก็ตาม นายมาดูโรในวัย ๕๒ ปี ยังไม่สามารถครองใจประชาชนได้อย่างที่อดีตผู้นำเคยทำไว้ รวมทั้งนโยบายต่าง ๆ ของรัฐบาลนายมาดูโรก็ยังไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร เช่น การควบคุมอัตราแลกเปลี่ยนของเงินโบลิวาร์เวเนซุเอลากับดอลลาร์สหรัฐ การออกมาตรการควบคุมราคาสินค้า และการนำประเด็นด้านการต่างประเทศ โดยเฉพาะกับสหรัฐอเมริกา มาเป็นเครื่องมือในการสร้างชาตินิยม (Nationalism) และเรียกคะแนนเสียงให้กับรัฐบาล จนกระทั่งนำไปสู่การประท้วงอย่างรุนแรงจากประชาชนที่ไม่พอใจในนโยบายของรัฐบาลเมื่อปี ค.ศ. ๒๐๑๔ ที่ผ่านมา ทำให้คะแนนความนิยมของนายมาดูโรตกต่ำลงอย่างมากจนถึงปัจจุบัน

ถึงแม้ว่านายมาดูโรจะมีเบื้องหลังที่คล้ายกับชาเวซ ทั้งการเป็นอดีตลูกชาวบ้านธรรมดาและไต่เต้าจนได้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองระดับสูง แต่นายมาดูโรยังไม่สามารถเข้าถึงประชาชนได้อย่างที่ควรจะเป็น และด้วยการใช้อำนาจทางการเมืองในการสกัดกั้นกลุ่มพรรคฝ่ายค้านภายในประเทศ ทำให้นายมาดูโรถูกวิพากษ์วิจารณ์อย่างหนักถึงการใช้อำนาจโดยมิชอบ นอกจากนี้ นายมาดูโรยังขาดสิ่งที่เรียกว่า “บารมี” อย่างนายชาเวซ ทำให้นายมาดูโรยังคงประสบกับความยากลำบากในการทำงานตลอดเวลาที่ผ่านมา

อนาคตต่อไป....เวเนซุเอลา

ตั้งแต่การเสียชีวิตของนายชาเวซและการเข้ารับตำแหน่งของนายมาดูโรตลอด ๒ ปีที่ผ่านมา เวเนซุเอลายังคงเผชิญหน้ากับความท้าทาย ทั้งจากการประท้วงภายในประเทศ และการเปิดศึกในต่างแดนกับสหรัฐอเมริกา ซึ่งถือเป็นปรปักษ์มาโดยตลอด

อย่างไรก็ตาม เวเนซุเอลายังคงเป็นประเทศสำคัญในภูมิภาคลาติน-อเมริกา ทั้งในด้านเศรษฐกิจและการเมือง และปฏิเสธไม่ได้ว่าเวเนซุเอลายังคงมีพันธมิตรประเทศรอบข้างสนับสนุนอย่างเต็มที่ ทั้งในระดับภูมิภาคและการประชุมระหว่างประเทศ ทำให้ความขัดแย้งระหว่างเวเนซุเอลากับสหรัฐฯ จะยังคงเป็นที่จับตามองไปได้อีกนานแสนนาน

เวเนซุเอลาได้เป็นประธานกลุ่มประเทศไม่ฝักใฝ่ฝ่ายใด (Non-Aligned Movement – NAM) ในวาระปี ๒๕๕๘ – ๒๕๖๑ โดยเริ่มรับตำแหน่งตั้งแต่เดือนมิถุนายน ๒๕๕๘ และจะเป็นเจ้าภาพจัดการประชุมสุดยอดกลุ่มประเทศไม่ฝักใฝ่ฝ่ายใดในช่วงปี ๒๕๕๙ อีกด้วย

ไม่ธรรมดาเลยนะครับประเทศนี้ ทั้งในด้านของคนสวยระดับนางงาม-จักรวาล การเมืองที่เข้มข้นและบทบาทที่โดดเด่นในเวทีระหว่างประเทศ

จะว่าไปแล้ว เวเนซุเอลาเองก็ไม่ได้เป็นประเทศที่ร่ำรวยมาแต่แรกหรือมีอาวุธยุทโธปกรณ์ใด ๆ มากนัก เมื่อเทียบกับประเทศเพื่อนบ้าน แต่ด้วยความมุ่งมั่นของผู้นำ และการนำสิ่งที่มีอยู่มาผลักดันให้เป็นจุดเด่น ไม่ว่าจะเป็นเรื่องนางงาม ทรัพยากรธรรมชาติ หรือสภาพแวดล้อมก็ทำให้เวเนซุเอลาเป็นประเทศระดับผู้นำประเทศหนึ่งของภูมิภาคและของโลกได้เช่นกัน

หวังว่าผู้อ่านทุกท่านจะได้เห็นภาพของประเทศแห่งนางงามจักรวาลที่มีชื่อว่า "เวเนซุเอลา" มากกว่าเดิมนะครับ

เพราะประเทศนี้ มีอะไรดี ๆ ที่มากกว่านางงามจริง ๆ

“ฟีแลค... ไม่รีแลกซ์”

การเป็นเจ้าภาพจัดการประชุมเจ้าหน้าที่อาวุโสฟีแลค ประจำปี ๒๕๕๗

เฉลิมขวัญ วรนิติ
นักการทูตปฏิบัติการ กรมเศรษฐกิจระหว่างประเทศ

“ฟีแลค” เมื่อกล่าวถึงชื่อนี้น้อยคนนักที่จะไม่ถามกลับว่า “คืออะไร” แม้แต่ในกลุ่มคนที่ทำงานในแวดวงการต่างประเทศเองก็ตาม ถ้าจะจัดอันดับความคุ้นหูของกรอบความร่วมมือระหว่างประเทศแล้ว ฟีแลคน่าจะเป็นหนึ่งในชื่อที่รั้งท้าย ในฐานะ (อดีต) เจ้าหน้าที่โต๊ะฟีแลคผู้ไม่เคยน้อยใจกับความไม่ popular ของกรอบนี้ ผู้เขียนขออธิบายคร่าว ๆ เกี่ยวกับฟีแลคสักนิด

FEALAC ย่อมาจาก Forum for Asia-Latin America Cooperation หรือ เวทีความร่วมมือเอเชีย-ลาตินอเมริกา ตัวย่อภาษาสเปน คือ FOCALAE สมาชิกฝั่งลาตินจึงเรียกกรอบนี้ว่า “โฟกาไล” ก่อตั้งในปี พ.ศ. ๒๕๔๒ มีสมาชิกทั้งหมด ๓๖ ประเทศ เป็นสมาชิกฝั่งเอเชีย ๑๖ ประเทศ (รวมออสเตรเลียและนิวซีแลนด์) และสมาชิกฝั่งลาตินอเมริกา ๒๐ ประเทศ เป็นกรอบความร่วมมือเดียวระหว่างสองภูมิภาค ฟีแลคครอบคลุมความร่วมมือ

ทุกด้านประกอบด้วย ๔ คณะทำงาน ได้แก่ (๑) ด้านสังคม-การเมือง และการพัฒนาอย่างยั่งยืน (๒) ด้านการค้า การลงทุน การท่องเที่ยว และ MSMEs (๓) ด้านวัฒนธรรม เยาวชน เพศภาวะ และกีฬา (๔) ด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี นวัตกรรม และการศึกษา แต่ละคณะทำงานมีประธานคณะทำงานภูมิภาคละ ๑ ตำแหน่ง และแต่ละภูมิภาคมีผู้ประสานงานภูมิภาคอีกอย่างละหนึ่ง ทั้งสองประเทศนี้จะเป็นเจ้าภาพการประชุมเจ้าหน้าที่อาวุโส และการประชุมรัฐมนตรีฟีแลค ไม่มีสำนักงานเลขาธิการ แต่มี Cyber Secretariat ซึ่งทำหน้าที่ประสานงานต่าง ๆ และให้ข้อมูลข่าวสารผ่านทางเว็บไซต์ โดยเกาหลีใต้เป็นผู้รับผิดชอบ

ไทยได้รับหน้าที่ผู้ประสานงานฝ่ายเอเชียตะวันออกต่อจากอินโดนีเซียตั้งแต่กลางปี ๒๕๕๖ ส่วนฝั่งลาตินอเมริกามีคอสตาริกาเป็นผู้ประสานงาน ซึ่งกว่าจะกำหนดได้ว่าไทยจะเป็นเจ้าภาพการประชุมเจ้าหน้าที่อาวุโสที่กรุงเทพฯ ระหว่างวันที่ ๑๙-๒๒ สิงหาคม ๒๕๕๗ ก็ลุ้นกันพอควร เพราะสถานการณ์การเมืองในไทยทำให้มิตรสหายชาวลาตินเงียบหายไปพักใหญ่ แต่สุดท้ายทุกฝ่ายก็เข้าใจว่า The show must go on.

ผู้มีประสบการณ์การจัดประชุมระหว่างประเทศน่าจะพอนึกออกถึงขั้นตอนและรายละเอียดต่าง ๆ ที่เจ้าภาพต้องดำเนินการ แต่สำหรับผู้เขียนซึ่งเป็นน้องใหม่ (ไม่เอี่ยม) นั้น ไม่ใช่เรื่องง่ายเลย ทางกองลาตินอเมริกา รวมถึงกรมอเมริกาและแปซิฟิกใต้เองต่างก็ร้างลาจากการจัดการประชุมระหว่าง-ประเทศแบบพหุพาคีมานาน เพราะปกติรับผิดชอบเฉพาะงานในกรอบทวิภาคี การจัดประชุมครั้งนี้จึงนับเป็นความท้าทายอย่างมาก ทั้งด้านสารัตถะและพิธีการ แค่นึกถึงผู้แทนฝั่งลาตินอเมริกาที่จะบินข้าม ๒ มหาสมุทร มาร่วมประชุมก็น่าตื่นเต้นแล้ว ยังมีรายละเอียดปลีกย่อย และความท้าทายอื่น ๆ ที่จะมาเล่าสู่กันฟัง

นอกจากการประชุมเจ้าหน้าที่อาวุโสและการประชุมคณะทำงาน ๔ คณะแล้ว ไทยเรายังได้จัดเต็มด้วยการเพิ่มกิจกรรมคู่ขนานขึ้นมา ๔ กิจกรรม ได้แก่ “FEALAC Showcase” โดยให้แต่ละประเทศได้มีบูธประชาสัมพันธ์อะไรก็ได้ที่เซ็นทรัลเวิลด์ “Business Forum” มีทั้งการสัมมนาภาคธุรกิจและการจับคู่ธุรกิจ “Academic Roundtable” เชิญอาจารย์และนักวิชาการทั้งหลายมาแลกเปลี่ยนมุมมองกัน และ “FEALAC Tourism Activity” สัมมนาภาคเช้าและพาทัวร์ภาคบ่าย ความท้าทายในการเป็นเจ้าภาพก็เพิ่มขึ้นตามขนาดงาน

เตรียมการ

เนื่องจากรายละเอียดของงานมีมากมาย จึงต้องมีการประชุมประสานงานกันบ่อย ๆ ทั้งในระดับกรม/กอง และระหว่างกระทรวงการต่างประเทศกับหน่วยงานภายนอก Organizer โรงแรม และบริษัทจัดทำของที่ระลึก เรียกว่าต้องมีการประชุมเตรียมการกันแทบทุกวัน นับเป็นโชคและจังหวะที่ดีของกรมอเมริกาฯ ที่ได้น้อง ๆ เพื่อน ๆ ข้าราชการแรกเข้ามาช่วยงานกันอย่างแข็งขัน และได้รับความร่วมมืออย่างดีจากกรมต่าง ๆ โดยเฉพาะกรมพิธีการทูตและกรมสารนิเทศ

บริหารจัดการ

การเป็นเจ้าภาพการจัดประชุมระหว่างประเทศที่มีประเทศสมาชิกจำนวนมาก สอนให้พวกเราคิดรอบคอบและทำงานอย่างระมัดระวัง เพื่อให้พลาดน้อยที่สุด เนื่องจากมีรายละเอียดและ “เรื่องจุกจิก” หลายอย่าง แม้เราจะจ้าง Organizer ทำงานบางอย่างแทน แต่เราก็ต้องตัดสินใจ มีส่วนร่วมในการออกแบบและตรวจสอบทุกอย่างก่อนยืนยันสั่งงาน เมื่อได้รับงานแล้วก็ต้องตรวจสอบความถูกต้อง ระหว่างสั่งงานกับก่อนรับงานก็ต้องคอยติดตามเป็นระยะว่างานคืบหน้าไปถึงไหน

"งานจุกจิก" ที่กล่าวถึง ยกตัวอย่างเช่น ช่วยผลิตป้ายคล้องคอและใส่สายคล้องคอติดกับบัตรหลากหลายประเภทที่แยกสีตามประเภทของผู้เข้าร่วมประชุม บรรจุของที่ระลึกและเอกสารลงกระเป๋าสำหรับแจกซึ่งพอถึงการลงทะเบียนจริง ๆ ก็ต้องตรวจสอบความถูกต้องและจำนวนของผู้มาลงทะเบียนร่วมงาน ควบคุมการติดตั้งบูธจัดนิทรรศการให้ถูกต้องตามที่เราวางแผนไว้และสอดคล้องกับเงื่อนไขต่าง ๆ ของสถานที่จัดประชุม เป็นต้น

โรงแรมที่รัก

อดไม่ได้ที่ต้องเล่าเกี่ยวกับการประสานงานกับโรงแรมสักนิด การจัดประชุมครั้งนี้ ทำให้พวกเราต้องระลึกไว้เสมอว่า "อย่าไว้ใจทาง อย่าวางใจ (บาง) โรงแรม" ทุกขั้นตอนมีสิทธิ์ผิดพลาดได้ทั้งสิ้น ทำให้เราต้องแก้ปัญหากันตลอด ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของป้ายสามเหลี่ยมสำหรับตั้งโต๊ะประชุมมีไม่พอ (ต้องกลับมาเอาที่กระทรวงการต่างประเทศกลางดึก) ธงชาติตั้งโต๊ะของประเทศสมาชิกผิด ขนาดไม่เท่ากัน (ต้องไปหาซื้อธงยามวิกาล) backdrop สำหรับถ่ายรูปยับ จะขึงอย่างไรก็ไม่ตึง (ต้องทำใจ) และการปฏิบัติผิดคำสั่งหรือไม่เป็นไปตามมาตรฐาน เป็นต้น เรียกได้ว่ามีปัญหาให้แก้กันทุกวัน แต่ก็เป็นบทเรียนสำคัญที่ทำให้พวกเราได้เรียนรู้และระมัดระวังในการเตรียมการจัดงานต่อไปในอนาคต

ช่องทางการสื่อสาร

ในการประชุมครั้งนี้ เราใช้ facebook เป็นช่องทางการสื่อสารอีกทางหนึ่งนอกเหนือจากการเวียน email และการใช้ note verbale เราได้อัพเอกสารต่าง ๆ ทั้งวาระการประชุม ข่าวสาร administrative circulation และรูปภาพขึ้น facebook ซึ่งได้ผลดีทีเดียวเพราะทั้งรวดเร็วและลดภาระ email ของเจ้าหน้าที่บางประเทศก็เปิดไม่ได้ เต็มตลอดกาลหรืออ่านไปแล้วไม่เข้าใจ

ถามซ้ำถามย้ำ หรือขอเอกสารต่าง ๆ ที่เคยให้ไปแล้ว การใช้ facebook ทำให้เราสามารถตอบพร้อมรอยยิ้มได้ว่า "ไป download ได้จาก facebook" ลดขั้นตอนการตอบ email ซ้ำ ๆ ไปได้เยอะทีเดียว มีจีนประเทศเดียวที่ไม่สามารถเข้า facebook เราได้ แต่โชคดีที่จีนไม่ค่อยขออะไรมากและสามารถติดต่อได้ตลอด

นาทีสุดท้าย

ชาวลาตินอเมริกาส่วนใหญ่เป็นคนสนุกสนาน ชอบงานสังสรรค์ ไม่เคร่งเครียด มีความยืดหยุ่นสูง และให้ความสำคัญกับเวลาของครอบครัวอย่างมาก เวลาครอบครัวจึงจะไม่มีเรื่องงานมาเกี่ยวข้อง ความท้าทายอย่างหนึ่งในการประสานงานกับคนลาตินอเมริกา คือ ความไม่แน่นอนและความล่าช้า เราอาจคิดว่าคนไทยเรา "ชิล" แล้ว แต่คนลาติน "ชิล" ยิ่งกว่า เส้นตาย (deadline) ต่าง ๆ เป็นเหมือนกำหนดการคร่าว ๆ ไม่ใช่เรื่องใหญ่อะไร พวกเราเข้าใจวัฒนธรรมการทำงานของฝั่งลาติน และได้มองอนาคตไว้ตั้งแต่เริ่มเตรียมการว่า ต้องมีการขอลด หย่อน ยืด ขยาย ปรับ เปลี่ยน หลายรายการ กว่าจะสรุปรายชื่อผู้จะมาเข้าร่วมการประชุมและกิจกรรมต่าง ๆ ได้ก็ใกล้วันจัดประชุมเต็มที ใครจะมา ใครจะไม่มา ใครจะมาแทน ใครจะมาช้าลง ใครจะมาเร็วขึ้น มีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา อย่างไรก็ตาม ความไม่แน่นอนทั้งหลายนี้ก็ไม่ได้สร้างความเดือดร้อนใจให้พวกเราสักเท่าไหร่ แค่มีบ่นกันบ้างตามประสา แต่พวกเรายอมรับและมองว่าเป็นความแตกต่างของแนวทางการทำงาน จริง ๆ แล้ว ชาวลาตินมีจุดแข็งในการทำงานหลายอย่าง เช่น มีความคิดสร้างสรรค์ เปิดเผย และกระตือรือร้น (ในเรื่องที่สนใจ)

ใครอาสา ยกมือขึ้น

ก่อนการประชุมเจ้าหน้าที่อาวุโส ปี ๒๕๕๘ ตำแหน่งประธานคณะทำงานในฝั่งเอเชียยังว่างอยู่ ๒ คณะทำงาน ฝ่ายไทยจึงได้ทำหนังสือเวียนถาม

ประเทศสมาชิกถึงความสนใจและความสมัครใจที่จะรับตำแหน่ง (และภาระหน้าที่) ดังกล่าว ซึ่งก็ใช้เวลาพักใหญ่และกำลังใจเฮือกใหญ่กว่าจะได้ผู้กล้าที่อาสาเข้ามาทำหน้าที่ ซึ่งจะว่าไปแล้ว นับว่าฝ่ายลาตินมีความกระตือรือร้นในเรื่องนี้มากกว่า

เมื่อถึงเวลาประชุมคณะทำงานจริง มีบางประเทศที่เป็น co-chair แต่เข้าไปร่วมประชุมเฉยๆ ไม่มีใครจดอะไร ไม่มีผู้ทำรายงานการประชุม โดยเข้าใจว่าหน้าที่การทำรายงานเป็นของเจ้าภาพ เพราะในปีที่ผ่านมา มีทั้ง co-chair ที่ทำรายงานเอง และเจ้าภาพทำให้ เรื่องนี้ไม่โทษว่าใครผิดใครถูก แต่ตั้งข้อสังเกตว่า เนื่องจาก co-chair เป็นผู้ร่างวาระการประชุม จึงน่าจะรับหน้าที่ทำรายงานการประชุมด้วย เรื่องทำนองนี้คงไม่มีใครเขียนเป็นลายลักษณ์อักษรเพื่อถือเป็นแนวปฏิบัติ (หรือควรเขียน?) อาจจะต้องตกลงกันในการประชุม Coordination Meeting ครั้งต่อไป (หากมี) ที่น่าสนใจอีกอย่าง คือ ในการประชุมที่เมืองไทยครั้งนี้ co-chair ฝั่งเอเชียได้รับบท “เด็กเนิร์ด” โดยเป็นผู้ทำรายงานให้ทั้ง ๔ คณะ

โตช้า

ปี ๒๕๕๗ ที่ผ่านมา เป็นปีที่ฟีแลคมีอายุ ๑๕ ปี หากพูดกันตรง ๆ ฟีแลคเป็นวัยรุ่นอายุ ๑๕ ปี ที่ไม่โตสมวัย ความร่วมมือส่วนใหญ่ยังห่างไกลจากความคาดหวัง สิ่งที่พูดกันเสมอ ๆ คือ “เอเชียกับลาตินอเมริกาอยู่ไกลกันมาก” นัยว่าจะทำอะไรก็ไม่สะดวก ไม่ราบรื่น ไม่คุ้ม ล่าช้า ฯลฯ สารพัดปัญหาที่ฟังแล้วท้อใจ หลายประเทศมีโครงการมากมายภายใต้กรอบฟีแลค แต่ก็มุ่งเน้นที่จะทำในลักษณะ ประเทศ-ทวีป counterpart มากกว่า ยกตัวอย่างประเทศเกาหลีใต้ ที่จัด FEALAC Youth Program ก็จะมุ่งเน้นที่ความสัมพันธ์ของเกาหลีใต้กับประเทศต่าง ๆ ในลาตินอเมริกา ในขณะที่ประเทศอื่น ๆ ก็จัดโครงการลักษณะเดียวกันนี้ด้วย แทนที่โครงการลักษณะเดียวกันจะสามารถ

จัดร่วมกันได้เป็นความร่วมมือระหว่างภูมิภาค ความซ้ำซ้อนและช่องโหว่ของฟีแลคจึงนับเป็นเรื่องปกติ นอกจากนั้น ยังมีปัญหาความไม่ต่อเนื่องของงานอะไรที่ตกลงกันในที่ประชุมเจ้าหน้าที่อาวุโสหรือที่ประชุมรัฐมนตรีในปีนี้ก็ตกลงกันไป ห่างหายกันไป ๑ ปี พอจะประชุมอีกทีก็มาเริ่มกันใหม่เสมือนไม่มีอะไรเกิดขึ้นมาก่อน

ผลักและดัน

ในการประชุม FEALAC Cyber Secretariat ที่กรุงโซล เมื่อเดือนมีนาคม ๒๕๕๗ นายทรงศัก สายเชื้อ อธิบดีกรมอเมริกาและแปซิฟิกใต้ ในฐานะเจ้าหน้าที่อาวุโสของไทย ได้นำเสนอแนวคิดในการผลักดันฟีแลคต่อที่ประชุม ในหัวข้อ “What We Expect From SOM & FMM ๒๐๑๔ – ๒๐๑๕ in Moving FEALAC Process Forward.” โดยเรื่องหลัก ๆ ได้แก่

๑. เสนอให้เวียน agenda และข้อคิดเห็นผ่านทาง Cyber Secretariat เพื่อจะได้ไม่ต้องมานั่งงงและเริ่มกันใหม่ในที่ประชุม ไม่ต้องอ้างอิงถึงการประชุมครั้งก่อนอยู่ร่ำไป

๒. ส่งเสริมให้ Cyber Secretariat มีบทบาทมากขึ้น ใช้ประโยชน์ให้เต็มที่ ซึ่งผู้แทนจาก Cyber Secretariat เองก็แสดงความพร้อมและขอความร่วมมือให้ประเทศสมาชิกแบ่งปันและปรับปรุงข้อมูลให้ทันสมัยอย่างสม่ำเสมอ

๓. โครงการอะไรที่มีลักษณะใกล้เคียงกัน ลองจับมือกันแล้วยกระดับโครงการให้เป็นระดับภูมิภาคกับภูมิภาค

๔. เสนอให้มีการจัดประชุม Coordination Meeting โดยประกอบด้วย Coordinator ๒ ฝั่ง ประธานคณะทำงานทั้งหมด อดีต Coordinator ที่เพิ่งพ้นวาระไป และ Cyber Secretariat เพื่อติดตามและประเมินผลการดำเนินงานที่ผ่านมา รวมทั้งกำหนดทิศทางการดำเนินงานในอนาคต

อธิบดีทรงศักฯ ได้เน้นย้ำแนวคิดเหล่านี้กับผู้แทนประเทศสมาชิกต่าง ๆ มาโดยตลอด กระทั่งในการประชุมเจ้าหน้าที่อาวุโส ที่ไทยเป็นเจ้าภาพและประเทศสมาชิกต่าง ๆ ก็เห็นพ้อง (แต่จะปฏิบัติตามไหมต้องติดตาม)

แล้วเราก็ได้ประจักษ์ว่า การขาดเจตจำนงทางการเมือง (political will) ของสมาชิกมีส่วนสำคัญที่ทำให้ฟีแลคไม่โตไปถึงไหน เช่น หลายประเทศก็ไม่ส่งคนจากเมืองหลวงมาประชุม แต่ให้เจ้าหน้าที่จากสถานทูตในไทยมาประชุมแทน บางประเทศก็ส่งเจ้าหน้าที่ไม่อาวุโสมา (ราวกับเป็น Junior Official Meeting) บางประเทศตอบรับจะเป็นวิทยากรแล้ว แต่พอใกล้ถึงวันงานจริง ๆ ไม่สามารถมาได้เพราะรัฐบาลไม่อนุมัติ เป็นต้น บางประเทศยังมองไม่เห็นว่า ทำไมจะต้องมีความร่วมมือฟีแลค ในเมื่อมี APEC อยู่แล้ว (ทั้งที่ APEC มีเพียง เม็กซิโก ชิลี และเปรู ที่เป็นสมาชิกจากลาตินอเมริกา และความร่วมมือทั้งสองกรอบก็ไม่ได้ใกล้เคียงกัน) นี่ยังไม่รวมถึง “ความมึนงง” และความไม่รู้เกี่ยวกับฟีแลคในหมู่ประเทศสมาชิกเอง

แม้จะมีอุปสรรคหลายอย่าง แต่การจัดการประชุมก็นับว่าประสบความสำเร็จ เมื่อนับการประชุมคณะทำงานและกิจกรรมคู่ขนานต่าง ๆ ถือว่าไทยได้จัดการประชุมและสัมมนารวมกันถึง ๙ กิจกรรมเลยทีเดียว การจัดกิจกรรมคู่ขนานทำให้ฟีแลคเข้าถึงกลุ่มคนที่กว้างขึ้น ทั้งภาคธุรกิจ ภาคการท่องเที่ยว ภาควิชาการ รวมทั้งบุคคลทั่วไป การออกบูธของประเทศต่าง ๆ ก็ทำให้ประชาชนทั่วไปได้รู้จักประเทศในทวีปลาตินอเมริกามากขึ้น อย่างน้อยรู้ว่าลาตินอเมริกาไม่ได้มีแต่บราซิล และไม่ได้มีแต่ฟุตบอล

ข้าพเจ้าหวังว่าการเป็นเจ้าภาพจัดการประชุมฟีแลคจะไม่เวียนกลับมาที่ประเทศไทยในอนาคตอันใกล้ เหตุผลไม่ใช่ไม่อยากจัด (แล้ว) แต่นั่นจะหมายความว่าประเทศสมาชิกต่าง ๆ กระตือรือร้นและพร้อมที่จะทำหน้าที่เจ้าภาพหมุนเวียนกันไป ไม่ใช่จำกัดอยู่เพียงประเทศเดิม ๆ ผู้เขียนคาดหวังให้ฟีแลคเติบโตขึ้น โครงการต่าง ๆ เป็นรูปเป็นร่าง ปฏิบัติได้จริง จับต้องได้ และเกิดประโยชน์ จนถีบตัวจากตำแหน่งรั้งท้ายของกรอบความร่วมมือระหว่างประเทศมาอยู่อันดับต้น ๆ ได้บ้าง

ข้อมูลที่น่าสนใจ

- การประชุมฟีแลคครั้งล่าสุด (ครั้งที่ ๗) จัดขึ้นเมื่อเดือนสิงหาคม ๒๕๕๘ ณ กรุงซันโฮเซ ประเทศคอสตาริกา โดยกัวเตมาลารับหน้าที่ผู้ประสานงานฝ่ายลาตินอเมริกาต่อจากคอสตาริกา ส่วนผู้ประสานงานฝ่ายเอเชีย คือ เกาหลีใต้

- สิงคโปร์และชิลีเป็นสองประเทศแรกที่ทำหน้าที่ผู้ประสานงาน

- ประเทศสมาชิกฟีแลค ๓๖ ประเทศประกอบด้วยฝ่ายเอเชียตะวันออก ๑๖ ประเทศ ได้แก่ อาเซียน ๑๐ ประเทศ จีน ญี่ปุ่น เกาหลีใต้ ออสเตรเลีย นิวซีแลนด์ และมองโกเลีย และฝ่ายลาตินอเมริกา ๒๐ ประเทศ ได้แก่ อาร์เจนตินา บราซิล โบลิเวีย โคลอมเบีย ชิลี สาธารณรัฐโดมินิกัน เอกวาดอร์ เม็กซิโก ปารากวัย เปรู ปานามา เอลซัลวาดอร์ คอสตาริกา คิวบา อุรุกวัย เวเนซุเอลา นิการากัว กัวเตมาลา ฮอนดูรัส และซูรินาเม

- ไทยติดอันดับ ๒ ของประเทศที่จัดกิจกรรมภายใต้กรอบฟีแลค (National Project) มากที่สุด (จำนวน ๕๕ โครงการ) ตั้งแต่ปี ค.ศ. ๑๙๙๙–๒๐๑๔ ส่วนอันดับหนึ่งคือ จีน (จำนวน ๖๕ โครงการ) กิจกรรมที่ไทยจัด อาทิ การประชุมเชิงปฏิบัติการด้านความร่วมมือในการบังคับใช้กฎหมายยาเสพติดในกลุ่มประเทศฟีแลค มี ปปส. เป็นเจ้าภาพ ทุนฝึกอบรมประจำปี ซึ่งครอบคลุมหัวข้อในหลากหลายสาขา เช่น เศรษฐกิจพอเพียง การจัดการด้านสาธารณสุข เทคโนโลยีด้านการเกษตร ความมั่นคงทางอาหาร การจัดการด้านการท่องเที่ยว และระบบการเงินระดับฐานราก (Microfinance) เป็นต้น

- จำนวนประชากรจาก ๓๖ ประเทศสมาชิกมีจำนวนรวมประมาณ ๒,๘๐๐ ล้านคน GDP ประมาณ ๒๕,๐๐๐ ล้านดอลลาร์สหรัฐ คิดเป็นร้อยละ ๒๙ ของ GDP โลก

นักการทูตไทย ในเอธิโอเปีย

ตอนที่ ๓ ตาดิยาส (สวัสดี) แอดดิส อาบาบา !

พิมพิรีย์ พีระมาน

การเจริญสัมพันธไมตรีทางการทูตระหว่างไทยกับต่างประเทศ ทำได้หลายวิธีและไม่จำเป็นที่รัฐบาลไทยต้องมีการเปิดสถานเอกอัครราชทูตเสมอไป อย่างไรก็ดี ในปี ๒๕๐๕ รัฐบาลไทยเล็งเห็นว่า ไทยน่าจะมีสถานเอกอัครราชทูตที่เอธิโอเปีย เนื่องจากเอธิโอเปีย ซึ่งเป็นประเทศแอฟริกันที่ไม่เคยตกอยู่ใต้อาณานิคมของประเทศตะวันตก เป็นประเทศแอฟริกันที่มี

บทบาทด้านการต่างประเทศอย่างแข็งขัน โดยเข้าเป็นสมาชิกองค์การสหประชาชาติ (ในยุคก่อตั้งขององค์การสหประชาชาติ) เป็นประเทศแรก ๆ และยังเป็นประเทศที่ริเริ่มก่อตั้งองค์กร African Union ด้วย และในขณะนั้นเอธิโอเปียยังมีการปกครองโดยระบบกษัตริย์ มีพระจักรพรรดิเฮลี เซลาซี ที่ ๑ (Haile Selassie I) เป็นพระประมุข รวมทั้งเศรษฐกิจเอธิโอเปียก็กำลังค่อย ๆ เติบโต ไทยจึงเล็งเห็นว่า น่าจะเป็นประโยชน์ หากไทยกับเอธิโอเปียจะมีการกระชับความสัมพันธ์กันไว้

ในปี ๒๕๐๗ คุณชวน นักการทูตหนุ่มไทยวัยยี่สิบปลาย ซึ่งได้รับมอบหมายให้เดินทางไปเปิดสถานเอกอัครราชทูตไทยที่เอธิโอเปียอย่างไม่คาดฝัน ได้เดินทางถึงท่าอากาศยานกรุงแอดดิส อาบาบา โดยสวัสดิภาพ แม้จะอ่อนเพลียจากการเดินทางไกล คุณชวนก็อดรู้สึกตื่นเต้นไม่ได้ที่จะได้เป็นคนไทยคนแรกที่ได้เหยียบแผ่นดินเอธิโอเปีย ประเทศที่ไม่เคยมีคนไทยไปเยือน

ถนนในกรุงแอดดิส อาบาบาแลดูโล่งโปร่งสายตา ไม่ค่อยมีรถยนต์สัญจร ต้นไม้สองข้างทางปลูกเป็นระเบียบสวยงามดี มองไปสุดสายตาก็เห็นป่าไม้สีเขียวสวยงามอยู่ไม่ไกลจากตัวเมือง แหงนหน้าขึ้นก็เห็นท้องฟ้าเป็นสีฟ้าใส มีปุยเมฆขาวสะอาดตา ตึกรามบ้านช่องส่วนใหญ่เป็นอาคารชั้นเดียวหรือ

อาคารสองชั้น ถนนสายหลักของเมืองจากท่าอากาศยานไปยังใจกลางเมือง เป็นถนนคอนกรีต และลาดชันเป็นเนินสวยงาม แต่ถนนสายอื่น ๆ นั้นเป็นถนนลาดยางมะตอยบ้าง ดินลูกรังบ้าง แท็กซี่ชาวเอธิโอเปีย พูดภาษาท้องถิ่น คือ Amharic แต่ก็มีคนท้องถิ่นจำนวนไม่น้อยที่พูดภาษาอังกฤษได้

ที่ท่าอากาศยาน คุณชวนสื่อสารกับแท็กซี่ที่จอดรอผู้โดยสารอยู่นาน ในที่สุดก็ตกลงได้ว่า ให้พาไปโรงแรมในเมือง โรงแรมอะไรก็ได้ขอให้ดูดีหน่อย เพราะคุณชวนไม่รู้จักโรงแรมใด ๆ ในแอดดิส อาบาบา ปรากฏว่า แท็กซี่พาคุณชวนไปเข้าพัก ณ โรงแรมที่หรูที่สุดในเมือง (ขอไม่เอ่ยชื่อด้วยความเกรงใจ)

ผู้จัดการโรงแรมเป็นนักธุรกิจอิตาเลียนที่ออกมาต้อนรับคุณชวนด้วยตนเอง พร้อมกับหอมแก้มซ้ายขวา ลูบหลังตบไหล่ และบอกว่า ดีใจเหลือเกินที่มีคนต่างชาติมาพักที่โรงแรมตัวเองบ้าง คุณชวนทำตาโตตกใจแล้วถามไปว่าไม่ค่อยมีคนต่างชาติมาเที่ยวหรือไร ผู้จัดการอิตาเลียนก็หัวเราะและตอบอย่างติดตลกว่า ถ้ามี ฉันก็คงไม่กลุ้มใจว่า จะหาคู่ให้ลูกสาวฉันยังไงหรอก ฮ่าฮ่าฮ่า พลางหันไปชี้ชวนบุ้ยใบ้ให้คุณชวน ทักทายลูกสาวอิตาเลียนวัยสี่สิบที่ออกจะหุ่นสมบูรณ์มากเป็นพิเศษ

คุณชวนใช้ชีวิตอยู่ในโรงแรมที่มีผู้จัดการอิตาเลียน โดยจ่ายเงินเหมารายเดือน (เจ้าของดีใจ เพราะไม่ค่อยได้รับเงินดอลลาร์สหรัฐจำนวนเยอะ ๆ)

สำหรับเรื่องอาหารการกินนั้น ด้วยคุณชวนเป็นหนุ่มโสดที่เคยชินกับการพึ่งพาข้าวแกงตามรถเข็นและโรงอาหารของที่ทำงานเพื่อประทังชีพ คุณชวนจึงทำกับข้าวไม่เป็นและต้องผูกปิ่นโตทานอาหารอิตาเลียนในห้องอาหารโรงแรมวันละสามมื้อ แต่ว่าเมนูอาหารทุกมื้อกลับเป็นอาหารแป้งต่างชนิดกันไป คุณชวนได้อดทนทานสปาเกตตี เฟตูชีนี ลาซานญา เปนเน ริซอตโต พิซซา และอาหารแป้งทุกชนิดของอิตาเลียนทุกวัน วันละสามมื้อไปประมาณสามสัปดาห์ ในที่สุดก็เริ่มเบื่อหน่ายจนถึงที่สุด

คุณชวนจึงได้พยายามดั้นด้นไปแสวงหาอาหารท้องถิ่น หลังจากเจรจาภาษามือกับคนขับแท็กซี่เจ้าประจำอยู่นาน แท็กซี่ก็พาคุณชวนขับรถไปไกลเกือบถึงชานเมือง เพื่อไปลุยกินอาหารท้องถิ่นเอธิโอเปียแท้ ๆ หลังจากนั่งแท็กซี่ไปจนห่างไกลความเจริญของเมือง คุณชวนก็เดินทางไปถึงกระต๊อบดินหลังคามุงจาก มีไฟตะเกียงน้ำมันจุดอยู่เรืองรอง ข้างในมีชาวพื้นเมืองนั่งกับพื้นดินที่อัดแข็งล้อมวงกันเป็นกลุ่ม ๆ

ทันทีที่ก้าวเข้าไป ทุกคนหันมามองคุณชวนเป็นตาเดียว เพราะคุณชวนเป็นคนผิวขาวคนเดียวในนั้น คุณชวนถูกชี้ให้ไปนั่งร่วมวงกับคนท้องถิ่น ด้วยความประหม่าคุณชวนจึงชักชวนคนขับแท็กซี่ให้กินข้าวด้วยกัน เพราะต้องการคนช่วยสั่งอาหาร คนขับแท็กซี่ก็ดีใจมาก ยิ้มปากกว้าง แล้วลงนั่งอย่างไม่เกรงใจ โดยเบียด ๆ เข้ากับคุณชวนและชาวพื้นเมืองอีกสี่ห้าคนที่ล้อมวงอยู่แล้ว

หลังจากนั่งรอสักพัก แม่ครัวก็ยกอาหารมาวาง ซึ่งได้แก่ แป้งแผ่นกลม ๆ อบแห้ง ลักษณะคล้ายแป้งนานของอินเดีย กับซุปสีข้น ๆ ขุ่น ๆ คุณชวนลองฉีกแป้ง จุ่มแกงแล้วทานแบบคนท้องถิ่น แต่เวรกรรมว่า กระเพาะหนุ่มไทยไม่เคยชินกับรสชาติแกงเอธิโอเปียที่กลิ่นฉุนแปลกจมูก คุณชวนจึงแทบจะสำลักสิ่งที่เคี้ยวอยู่ แต่ก็จำใจกลืนด้วยเกรงใจสายตาคนท้องถิ่น

แต่ยิ่งทานก็ยิ่งรู้สึกวิงเวียนคลื่นไส้ ระหว่างนั้นคุณชวนก็สังเกตเห็นว่าคนที่ล้อมวงกับคุณชวนนั้น ทานอาหารไปก็เอามือเปื้อนแกงเช็ดผ้าพาดไหล่ลูบหนวดลูบเคราไป แล้วก็เอามือจุ่มในถ้วยแกงและตะกร้าแป้งเรื่อยๆ อย่างไม่สะทกสะท้าน ซึ่งก็ทำให้คุณชวนยิ่งรู้สึกวิงเวียนจนต้องขอตัวและให้แท็กซี่ส่งภาษาว่าอิ่มแล้ว และรีบกลับโรงแรมเพราะไม่สบาย

เมื่อพาสตาก็ไม่ไหว อาหารท้องถิ่นแท้ ๆ ก็ไม่ถูกปาก คุณชวนก็ต้องพยายามหาทางเอาตัวรอด ด้วยความเป็นนักการทูต คุณชวนจึงคิดแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าด้วยการไปตีสนิทกับพ่อครัวของโรงแรม เพราะหากจะมีใครรู้เรื่องอาหารอร่อย ก็น่าจะเป็นคนที่ทำอาชีพพ่อครัวนี่แหละ และหลังจากยอมเสียตังค์เป็นค่าน้ำร้อนน้ำชาให้พ่อครัว คุณชวนก็ได้รับไก่อบหนึ่งตัวทุกวันจันทร์ ส่งถึงห้องพัก โดยคุณชวนก็ไปซื้อหม้อเอามาใส่ไก่แล้ววางไว้ในตู้เย็น เมื่อจะทานก็เอาไปวางไว้บนฮีตเตอร์ เมื่อใกล้หมด ก็ไปเอาขนมปังจากห้องอาหารเช้ามาทำแซนด์วิชกิน และคุณชวนก็ทานอาหารเมนูไก่เช่นนี้ไปอีกหลายเดือนจนกระทั่งย้ายออกจากโรงแรม แม้ไม่ใช่ข้าวมันไก่ไหหลำแบบที่ครอบครัวทำให้ทาน แต่ก็พอแก้คิดถึงได้บ้าง (หมายเหตุ: คุณชวนโชคดีอยู่มากที่ไม่ได้เป็นเกาต์ในวัยชรา)

แม้อาหารจะไม่ถูกปาก แต่คุณชวนก็พบว่า กาแฟนั้นอร่อยเลิศ และประเทศเอธิโอเปียก็ช่างน่าสนใจ รอบกรุงแอดดิส อาบาบา มีธรรมชาติป่าไม้ให้เห็นสวยงามน่าเข้าไปเดินเล่นสำรวจอย่างยิ่ง แม้เอธิโอเปียจะมีฤดูกาลร้อนและหนาว แต่อากาศก็ไม่ร้อนจัดหรือหนาวจัดจนทนไม่ได้ นอกจากนี้ ผู้คนพื้นเมืองยังใช้ชีวิตอย่างเรียบง่ายสมถะและค่อนข้างเป็นมิตร

ชาวพื้นเมืองดูจะเคยชินกับคนต่างชาติที่เป็นคนตะวันตก และคงไม่เคยเห็นคนเอเชีย ดังนั้น เมื่อคุณชวนเดินออกพ้นจากโรงแรม ไม่เกินสิบนาทีก็จะมีเด็ก ๆ ชาวพื้นเมืองวิ่งไปเรียกเพื่อนฝูงมาเดินตามคุณชวนไป

ทุกที่ที่คุณชวนไป ไม่ว่าจะเดินไปทำธุระ หรือเดินเล่นสำรวจตึกรามบ้านช่องรอบ ๆ บริเวณโรงแรม ยิ่งเดินนานเท่าไร ขบวนเด็ก ๆ ก็จะเพิ่มจำนวนขึ้นเรื่อย ๆ จนมากที่สุดครั้งหนึ่งเกือบถึงยี่สิบคน เด็ก ๆ ที่เดินตามจะคอยชักชวนกันชี้มือชี้ไม้ให้เพื่อนฝูงคนอื่นเข้ามามองดูคุณชวนใกล้ ๆ บางคนก็พยายามทักทายด้วยภาษาท้องถิ่นหรือภาษาต่างชาติอะไรก็ตามที่ตัวเองพอจะรู้ หรือยิ้มให้ หรือทำหน้าตาหลอกกลอกตาไปมา หรือไม่ก็พยายามเอานิ้วจิ้ม ๆ แขน เอว หรือหลังคุณชวน เพื่อดูว่าเป็นคนจริง ๆ หรือไม่พอคุณชวนหันมาก็วิ่งหนีไป

การมีกองเชียร์เด็กเดินตาม ทำให้คุณชวนกลายเป็นจุดสนใจพอสมควร ทำให้ในเวลาอันไม่ช้า ชาวบ้านละแวกรอบโรงแรมก็จำหนุ่มไทยหน้าขาวตี๋ได้ และกลายเป็นผลดีว่า ช่วยให้คุณชวนสามารถส่งภาษาอังกฤษบวกภาษามือถามทาง หาร้านขายของใช้ หรือสอบถามข้อมูลอื่น ๆ ที่จำเป็นได้ง่ายขึ้น

คุณชวนจึงเริ่มรู้สึกผ่อนคลาย สบายใจ และคาดว่าจะเริ่มเตรียมตัวทำงานที่ได้รับมอบหมาย คือ การเปิดสถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงแอดดิสอาบาบา โดยคุณชวนไม่รู้เลยว่า ยังมีการผจญภัยอีกมากมายรอคอยอยู่

เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ – ลาตินอเมริกา: หลากหลายบทเรียน...แลกเปลี่ยนกันได้

เชษฐ์ธิดา กิตติ์ชัยวัชร์
นักการทูตปฏิบัติการ กรมพิธีการทูต

ด้วยความที่ตั้งอยู่คนละมุมโลก จึงมีคนไทยไม่กี่คนที่ทราบว่าภูมิภาคลาตินอเมริกาหน้าตาเป็นอย่างไร และมีชาวลาตินอเมริกาไม่กี่คนที่เคยได้ยินคำว่า “อาเซียน” อย่างไรก็ดี ความห่างไกลทางภูมิศาสตร์กลับไม่ได้ทำให้เอเชียตะวันออกเฉียงใต้และลาตินอเมริกามีพัฒนาการทางเศรษฐกิจที่แตกต่างกันมากนัก บทเรียนและพัฒนาการของภูมิภาคทั้งสองที่ต่างประกอบขึ้นด้วยประเทศกำลังพัฒนานี้ เป็นทั้งตำราและข้อคิดที่น่าสนใจให้ทั้งสองภูมิภาคสามารถเรียนรู้ร่วมกันได้

ความเหมือนบนความต่าง

แม้ว่าเอเชียตะวันออกเฉียงใต้และลาตินอเมริกาจะตั้งอยู่คนละมุมโลก แต่ทั้งสองภูมิภาคต่างก้าวเข้าสู่ช่วงครึ่งแรกของศตวรรษที่ ๒๐ (ประมาณ พ.ศ. ๒๔๔๓ – พ.ศ. ๒๔๙๓) ด้วยการปฏิวัติอุตสาหกรรมซึ่งได้เปลี่ยนสังคมของทั้งสองภูมิภาคที่เต็มไปด้วยประชากรผู้ยังชีพโดยการเป็นเกษตรกร มาเป็นสังคมที่พึ่งพาเครื่องจักรกลและอุตสาหกรรมมากยิ่งขึ้น พัฒนาการทางเศรษฐกิจ

ที่คล้ายคลึงกันเหล่านี้ ได้นำพาให้ทั้งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้และลาตินอเมริกาเริ่มให้ความสนใจกับการรวมกลุ่มประเทศเพื่อเสริมสร้างความร่วมมือทางเศรษฐกิจและสร้างอำนาจต่อรองในเวทีระหว่างประเทศในช่วงปลายศตวรรษที่ ๒๐ ซึ่งหลักฐานที่เห็นได้เด่นชัด คือ การริเริ่มส่งเสริมความร่วมมือทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศสมาชิกอาเซียน และในช่วงเวลาเดียวกันนี้เอง ก็เป็นช่วงที่กลุ่มประเทศในลาตินอเมริกาจำนวนหนึ่งได้รวมตัวกันในนามของตลาดร่วมอเมริกาใต้ตอนล่าง หรือ เมอร์โคซูร์ ซึ่งปัจจุบันทั้งอาเซียนและเมอร์โคซูร์ต่างกลายเป็นกลุ่มความร่วมมือทางเศรษฐกิจที่สำคัญในเวทีโลก และมีขนาดเศรษฐกิจใหญ่เป็นอันดับที่ ๓ และอันดับที่ ๔ ของโลกตามลำดับ

อาเซียน –เมอร์โคซูร์: เกิดพร้อมกัน เติบโตต่างกัน

สมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ หรือที่คนไทยรู้จักกันดีในนาม “อาเซียน” (Association of Southeast Asian Nations: ASEAN) ประกอบด้วย ๑๐ ประเทศสมาชิก คือ ไทย ลาว เวียดนาม สิงคโปร์ มาเลเซีย อินโดนีเซีย เมียนมาร์ บรูไน กัมพูชา และฟิลิปปินส์ แม้อาเซียนจะได้รับการก่อตั้งขึ้นตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๑๐ ด้วยวัตถุประสงค์ด้านการเมืองและความมั่นคง แต่กลุ่มความร่วมมือนี้ก็เริ่มหันมาให้ความสำคัญกับประเด็นความร่วมมือทางเศรษฐกิจนับตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๓๕ โดยการริเริ่มจัดทำข้อตกลงเขตการค้าเสรีอาเซียน ในช่วงเวลาดังกล่าว ในขณะที่อาเซียนเริ่มมีความเคลื่อนไหวในการผลักดันความร่วมมือทางเศรษฐกิจ หากมองย้อนกลับไปหนึ่งปี จะเห็นได้ว่า บราซิล อาร์เจนตินา ปารากวัย และอุรุกวัย[๑] ได้ร่วมกันจัดตั้งเมอร์โคซูร์ (ภาษาสเปน คือ Mercado Común del Sur : Mercosur ส่วนภาษาโปรตุเกสใช้ว่า MercadoComum do Sul : Mercosul) หรือตลาดร่วมอเมริกาใต้ตอนล่างขึ้นอย่างเป็นทางการในปี พ.ศ. ๒๕๓๔ โดยมีวัตถุประสงค์หลักคือ

[๑] ปัจจุบัน เมอร์โคซูร์ ประกอบด้วย ๕ ประเทศสมาชิก คือ บราซิล อาร์เจนตินา ปารากวัย อุรุกวัย และเวเนซุเอลา

การสร้างตลาดร่วม ซึ่งหมายถึงเขตการค้าเสรีที่ปราศจากอุปสรรคทางการค้าทั้งในรูปแบบภาษีและมิใช่ภาษี รวมทั้งยังหมายรวมถึงการใช้อัตราภาษีศุลกากรเดียวกัน และมีเศรษฐกิจที่บูรณาการเข้าหากันอีกด้วย หากพิจารณาในเบื้องต้นจะเห็นได้ว่าเป้าหมายในการสร้างความร่วมมือเพื่อเป็นตลาดร่วมของเมอร์โคซูร์นั้นมีความเป็นรูปธรรมและล้ำหน้ามากกว่าเป้าหมายในการสร้างเขตการค้าเสรีของอาเซียนเป็นอย่างยิ่ง และหากพิจารณาบริบทด้านขนาดเศรษฐกิจของประเทศสมาชิกด้วย จะยิ่งเห็นได้ว่าเมอร์โคซูร์นั้นประกอบด้วยบราซิล และอาร์เจนตินา ซึ่งถือเป็นประเทศที่มีขนาดเศรษฐกิจที่ใหญ่และทรงอิทธิพลมากที่สุดในภูมิภาคลาตินอเมริกาในช่วงเวลาดังกล่าว

อย่างไรก็ดี เมื่อสังเกตพัฒนาการของอาเซียนและเมอร์โคซูร์ในช่วงระยะเวลาหนึ่งทศวรรษถัดมากลับพบว่า อาเซียนได้มีพัฒนาการความร่วมมือทางเศรษฐกิจที่ต่อเนื่องและเป็นรูปธรรมอย่างสม่ำเสมอโดยเฉพาะใน พ.ศ. ๒๕๔๖ ได้มีการประกาศเจตจำนงในการก้าวข้ามจากการเป็นเพียงเขตการค้าเสรี มาเป็นประชาคมอาเซียน โดยเป้าหมายหนึ่งที่สำคัญ คือ การสร้างประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนในปี พ.ศ. ๒๕๕๘ เพื่อรวมอาเซียนให้เป็นตลาดเดียว (single market) และเป็นฐานการผลิตที่สำคัญของโลกที่สามารถเคลื่อนย้ายแรงงานและภาคธุรกิจต่าง ๆ ได้โดยสะดวก ในทางกลับกันพัฒนาการความร่วมมือทางเศรษฐกิจของเมอร์โคซูร์กลับเริ่มแผ่วลง นับตั้งแต่ช่วงปลายปี พ.ศ. ๒๕๓๙ (ระยะเวลาเพียง ๕ ปีหลังก่อตั้ง) โดยสองประเทศสมาชิกยักษ์อย่างบราซิลและอาร์เจนตินาได้เริ่มหันกลับไปให้ความสนใจกับการรักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจภายในประเทศ ซึ่งแนวนโยบายดังกล่าวส่งผลให้การเจรจาเพื่อสร้างอัตราภาษีศุลกากรร่วมดำเนินไปอย่างล่าช้า และเต็มไปด้วยข้อยกเว้นต่าง ๆ ที่ประเทศสมาชิกล้วนเรียกร้องเพื่อปกป้องภาคอุตสาหกรรมภายในประเทศของตนเอง ซึ่งนอกจากจะทำให้การเจรจาความร่วมมือไม่มีความคืบหน้าแล้ว ยังส่งผลให้เกิดข้อพิพาททางการค้าระหว่างประเทศสมาชิกอยู่บ่อยครั้งอีกด้วย

นอกจากเจตจำนงในการพัฒนาความร่วมมือทางเศรษฐกิจที่แตกต่างกันแล้ว หากเปรียบเทียบข้อมูลเชิงสถิติด้านมูลค่าการค้าการลงทุนภายในอาเซียนและเมอร์โคซูร์ตามที่ปรากฏในแผนภาพด้านล่างจะเห็นได้ว่า ทั้งมูลค่าการค้าและมูลค่าการลงทุนภายในภูมิภาคของอาเซียนสูงกว่าเมอร์โคซูร์นับตั้งแต่ช่วงเริ่มต้นก่อตั้ง อีกทั้งมูลค่าการค้าภายในภูมิภาคอาเซียนยังคงมีอัตราการขยายตัวอย่างต่อเนื่องทำให้ผลต่างระหว่างมูลค่าการค้าภายในภูมิภาคของอาเซียนและเมอร์โคซูร์เพิ่มขึ้นอยู่เสมอตามที่ปรากฏในแผนภาพแรก

ภาพที่ ๑ เปรียบเทียบมูลค่าการค้าภายในภูมิภาคของอาเซียนและเมอร์โคซูร์

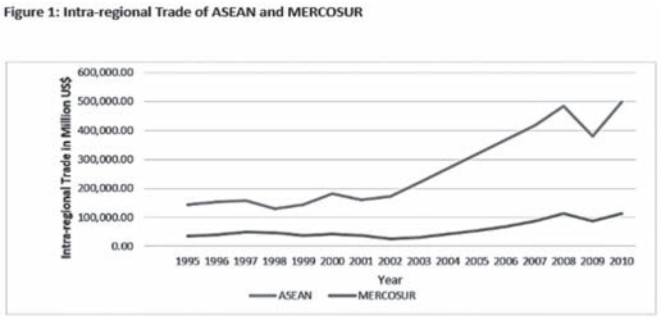

ภาพที่ ๒ เปรียบเทียบมูลค่าการลงทุนภายในภูมิภาคของอาเซียนและเมอร์โคซูร์

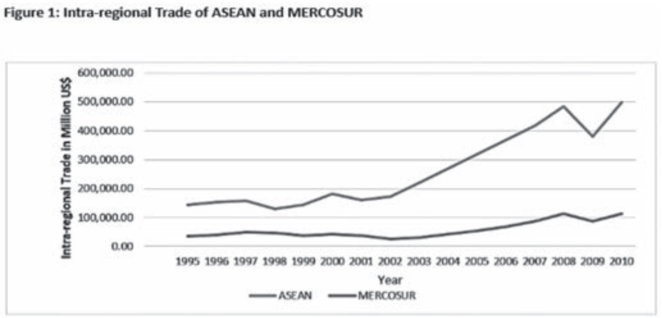

- ข้อมูลจากวิทยานิพนธ์เรื่อง Why could ASEAN transcend MERCOSUR in terms of economic cooperations? ของนางสาวเชษฐ์ธิดา กิตติ์ชัยวัชร์ ประมวลข้อมูลจากเว็บไซต์การประชุมสหประชาชาติว่าด้วยการค้าและการพัฒนา (United Nations Conferences on Trade and Development : UNCTAD)

ทำไมความร่วมมือทางเศรษฐกิจของอาเซียนจึงก้าวหน้ากว่าเมอร์โคซูร์

การเริ่มต้นด้วยต้นทุนที่ดีกว่าของเมอร์โคซูร์ ทั้งในด้านเป้าหมายความร่วมมือทางเศรษฐกิจที่ชัดเจนและเป็นรูปธรรม และขนาดเศรษฐกิจของประเทศสมาชิกที่ใหญ่โต กลับไม่สามารถผลักดันให้เมอร์โคซูร์เดินไปสู่จุดมุ่งหมายที่ต้องการได้ ในขณะที่อาเซียนซึ่งประกอบขึ้นด้วยประเทศสมาชิกเล็ก ๆ และเจตจำนงด้านความร่วมมือทางเศรษฐกิจแบบค่อยเป็นค่อยไป กลับพัฒนาไปสู่ความร่วมมือในระยะยาวที่เป็นรูปธรรมและยั่งยืนกว่า เบื้องหลังความสำเร็จและความล้มเหลวในครั้งนี้ อาจอธิบายได้โดยประวัติศาสตร์การพัฒนาอุตสาหกรรมของภูมิภาคทั้งสองที่เกิดขึ้นระหว่างการปฏิวัติอุตสาหกรรม ซึ่งแนวคิดดังกล่าวยังคงฝังรากลึกอยู่ในแนวทางการดำเนินนโยบายทางเศรษฐกิจในปัจจุบัน

ย้อนกลับไปในยุคสมัยของการปฏิวัติอุตสาหกรรมของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้และลาตินอเมริกา ซึ่งทั้งสองภูมิภาคได้ก้าวเข้าสู่การปฏิวัติอุตสาหกรรมอย่างเต็มรูปแบบในช่วงเวลาใกล้เคียงกันแต่หากพิจารณาให้ละเอียดลงไปจะพบว่า เอเชียตะวันออกเฉียงใต้และลาตินอเมริกาได้ดำเนินนโยบายการปฏิวัติอุตสาหกรรมด้วยกลวิธีที่แตกต่างกันอย่างเห็นได้ชัด

ผลกระทบของสงครามโลกและภาวะเศรษฐกิจตกต่ำอย่างรุนแรงใน พ.ศ. ๒๔๗๓ ส่งผลให้สินค้าอุปโภคบริโภคต่าง ๆ ขาดแคลนและราคาแพง ในช่วง พ.ศ. ๒๕๐๐ ประเทศต่าง ๆ ในภูมิภาคลาตินอเมริกาจึงเริ่มต้นปฏิวัติอุตสาหกรรมโดยใช้ยุทธศาสตร์การพัฒนาอุตสาหกรรมการผลิตเพื่อทดแทนการนำเข้า (Import substitution industrialization : ISI) พร้อมทั้งดำเนินนโยบายลดการนำเข้า และเพิ่มกำลังการผลิตของอุตสาหกรรมที่มีอยู่

อย่างเต็มความสามารถ นโยบายดังกล่าวส่งผลให้เกิดรูปแบบของลัทธิคุ้มครองการค้า (Protectionism) แบบสุดโต่งขึ้นในภูมิภาค โดยแต่ละประเทศต่างได้พยายามเพิ่มอัตราภาษีแบบก้าวกระโดด และสร้างกฎระเบียบที่เคร่งครัดและซับซ้อนสำหรับชาวต่างชาติที่จะเข้ามาถือครองธุรกิจภายในประเทศ พร้อมทั้งสร้างข้อจำกัดจำนวนมากในการซื้อเทคโนโลยีและบริการจากต่างชาติ ซึ่งสภาวะดังกล่าวส่งผลให้บรรยากาศการค้าการลงทุนระหว่างประเทศภายในภูมิภาคลาตินอเมริกาเต็มไปด้วยอุปสรรคทางการค้าเพื่อกีดกันสินค้าต่างชาติที่จะเข้ามาแข่งขันกับสินค้าที่ผลิตขึ้นจากอุตสาหกรรมภายในประเทศ แม้ว่าสภาวะดังกล่าวจะเริ่มคลี่คลายลงนับตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๒๓ เนื่องจากวิกฤติหนี้ต่างประเทศที่เกิดจากการคุ้มครองการค้า แต่ก็ปฏิเสธไม่ได้ว่าแนวทางในการดำเนินนโยบายทางเศรษฐกิจแบบคุ้มครองการค้ายังคงปรากฏอยู่ในบางประเทศของภูมิภาคลาตินอเมริกาในปัจจุบัน โดยเฉพาะการตั้งกำแพงภาษีที่สูงและการดำเนินนโยบายเพื่อคุ้มครองอุตสาหกรรมภายในประเทศ ซึ่งแนวนโยบายเช่นนี้นอกจากจะสร้างบรรยากาศการแข่งขันมากกว่าบรรยากาศความร่วมมือระหว่างประเทศต่าง ๆ ภายในภูมิภาคแล้ว การปิดรับเทคโนโลยีในระหว่างการดำเนินนโยบาย ISI เป็นระยะเวลากว่า ๒๐ ปี ยังทำให้ภาคอุตสาหกรรมส่วนใหญ่ของภูมิภาคลาตินอเมริกามีกำลังการผลิตที่ต่ำกว่ามาตรฐานการผลิตระดับนานาชาติ และขาดศักยภาพในการแข่งขันในตลาดโลกอีกด้วย

ตรงข้ามกับลาตินอเมริกา เอเชียตะวันออกเฉียงใต้เริ่มปฏิวัติอุตสาหกรรมอย่างเต็มรูปแบบนับตั้งแต่ช่วง พ.ศ. ๒๕๒๓ ซึ่งล่าช้ากว่าลาตินอเมริกากว่ายี่สิบปี โดยมุ่งเน้นนโยบายการพัฒนาอุตสาหกรรมการผลิตเพื่อการส่งออก (Export-oriented industrialization : EOI) ซึ่งเป็นกลยุทธ์ที่เคยประสบความสำเร็จเป็นอย่างยิ่งในการปฏิวัติอุตสาหกรรมของญี่ปุ่น และสาธารณรัฐเกาหลีในทศวรรษก่อนหน้า ความแตกต่างทางนโยบายที่เห็นได้ชัด

เมื่อเปรียบเทียบกับลาตินอเมริกาคือ การให้ความสำคัญกับแนวทางเสรีนิยมทางการค้า และการพยายามดึงดูดเทคโนโลยีจากต่างชาติเข้ามาประยุกต์ใช้กับอุตสาหกรรมหนักภายในประเทศ ความร่วมมือทางเศรษฐกิจของอาเซียนซึ่งริเริ่มขึ้นในปี พ.ศ. ๒๕๓๕ ก็เป็นผลจากความพยายามของผู้นำประเทศสมาชิกอาเซียนในการสร้างความร่วมมือในการเคลื่อนย้ายแรงงานเพื่อลดอัตราค่าจ้างแรงงานและดึงดูดนักลงทุนต่างชาติเพื่อแข่งขันกับประเทศจีนซึ่งมีแรงงานราคาถูกเป็นจำนวนมาก ในช่วงเวลาดังกล่าว ถึงแม้ว่าประเทศต่าง ๆ ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้จะประสบปัญหาวิกฤตการณ์การเงินในเอเชียเมื่อ พ.ศ. ๒๕๔๐ และบางประเทศได้เริ่มลดบทบาทของนโยบายการค้าเสรี และริเริ่มใช้นโยบายคุ้มครองการค้ากับอุตสาหกรรมบางประเภทมากยิ่งขึ้น แต่การดำเนินนโยบายเพื่อสร้างบรรยากาศที่ดีทางการค้าการลงทุนเพื่อดึงดูดนักลงทุนต่างชาติยังคงเป็นจุดเด่นสำคัญของการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจของประเทศในภูมิภาคนี้

ISI-EOI และผลกระทบต่อความร่วมมือทางเศรษฐกิจของอาเซียนและเมอร์โคซูร์

จากสมมติฐานข้างต้นจึงอาจสันนิษฐานได้ว่า เมอร์โคซูร์ไม่สามารถส่งเสริมความร่วมมือระหว่างประเทศสมาชิกได้อย่างมีประสิทธิภาพ เนื่องจากความนิยมในการสร้างอุปสรรคทางการค้าและการตั้งกำแพงภาษี ซึ่งสืบทอดมาตั้งแต่ครั้งการดำเนินนโยบายแบบ ISI โดยที่ประเทศสมาชิกให้ความสำคัญต่อการพัฒนาความสามารถในการแข่งขันและรักษาผลประโยชน์ของภาคอุตสาหกรรมภายในประเทศมากกว่าการเสริมสร้างความร่วมมือเพื่อแสวงหาผลประโยชน์ร่วมกัน พัฒนาการความร่วมมือทางเศรษฐกิจของเมอร์โคซูร์จึงดำเนินไปอย่างล่าช้า และไม่ได้รับความสนใจจากผู้นำของประเทศสมาชิกโดยเฉพาะอย่างยิ่งจากบราซิลและอาร์เจนตินา ซึ่งข้อสังเกตนี้สอดคล้องกับ

ข้อมูลเชิงสถิติในการเปรียบเทียบระดับการปกป้องภาษี (Weighted Mean Applied Tariff) ของประเทศสมาชิกของอาเซียนและเมอร์โคซูร์[๒] ซึ่งแสดงให้เห็นว่า ประเทศสมาชิกที่มีระดับการปกป้องภาษีสูงที่สุดในเมอร์โคซูร์ คือสองประเทศสมาชิกยักษ์ใหญ่อย่างบราซิลและอาร์เจนตินา ในขณะที่ประเทศสมาชิกที่มีระดับการปกป้องภาษีสูงที่สุดในอาเซียนจะเป็นประเทศที่มีระดับการพัฒนาน้อย อาทิ กัมพูชา ลาว และเมียนมาร์ ซึ่งล้วนเป็นประเทศที่ต้องดำเนินนโยบายดังกล่าวเพื่อคุ้มครองอุตสาหกรรมที่เกิดขึ้นใหม่

การตั้งระดับการปกป้องภาษีที่สูงสร้างผลกระทบที่สำคัญอย่างยิ่งต่อการดำเนินความร่วมมือทางเศรษฐกิจในภูมิภาคหนึ่ง ๆ โดยหากประเทศที่มีการปกป้องภาษีสูงเป็นประเทศที่มีขนาดเศรษฐกิจใหญ่ ประเทศเล็กอื่น ๆ ในภูมิภาคก็จะไม่สามารถดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจและแสวงหาผลประโยชน์ร่วมกันกับประเทศเหล่านั้นได้ ในกรณีเช่นนี้ ปารากวัย และอุรุกวัยจึงได้รับประโยชน์น้อยมากจากกลุ่มประเทศเมอร์โคซูร์ และเมื่อไม่สามารถแสวงหาผลประโยชน์ร่วมกันได้ จึงไม่มีแรงกระตุ้นใด ๆ ที่จะผลักดันให้ประเทศสมาชิกมุ่งหน้าขับเคลื่อนความร่วมมือทางเศรษฐกิจให้ก้าวหน้าอย่างเป็นรูปธรรม ตรงกันข้ามกับอาเซียน ที่ประเทศที่มีระดับการพัฒนามากกว่าเปิดโอกาสให้สินค้าของประเทศที่มีระดับการพัฒนาน้อยกว่าเข้ามาแสวงหาผลกำไร และมุ่งดำเนินความร่วมมือเพื่อสร้างผลประโยชน์ร่วมให้แก่ประเทศสมาชิกทั่วทั้งภูมิภาค ประเทศสมาชิกเล็ก ๆ อย่างเช่น ลาว จึงได้รับประโยชน์มหาศาลจากการค้ากับเพื่อนประเทศสมาชิกอาเซียน

หลากหลายบทเรียน แลกเปลี่ยนกันได้

แม้ปัจจุบันลาตินอเมริกาจะมีกลุ่มความร่วมมือทางเศรษฐกิจใหม่ ๆ เกิดขึ้นมากมาย และไม่มีความจำเป็นที่จะต้องพัฒนาความร่วมมือทาง

---

[๒] ข้อมูลจากวิทยานิพนธ์เรื่อง Why could ASEAN transcend MERCOSUR in terms of economic cooperations? ของนางสาวเชษฐ์ธิดา กิตติ์ชัยวัชร์ ประมวลข้อมูลจากเว็บไซต์ธนาคารโลก (World Bank)

เศรษฐกิจของเมอร์โคซูร์ให้เดินหน้ามากนัก อย่างไรก็ดี ความร่วมมือทางเศรษฐกิจระหว่างกลุ่มประเทศต่าง ๆ ได้กลายเป็นปัจจัยสำคัญในการเสริมสร้างขีดความสามารถทางเศรษฐกิจในเวทีโลกในปัจจุบัน ในยุคที่ประเทศกำลังพัฒนาและตลาดใหม่อย่างอาเซียนและลาตินอเมริกากำลังเป็นที่จับตามองของประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก โมเดลการดำเนินนโยบายเศรษฐกิจแบบอาเซียนและความล้มเหลวของเมอร์โคซูร์ อาจเป็นบทเรียนที่ดีต่อทั้งสองภูมิภาคในการขับเคลื่อนความร่วมมือทางเศรษฐกิจในภูมิภาคของตนให้มีประสิทธิภาพและยั่งยืนต่อไปในอนาคต

ฟริดา กาห์โล
จิตรกรหญิงชื่อดังแห่งเม็กซิโก

ประภัสสร เสวิกุล

หาก ฟริดา กาห์โล (Frida Kahlo) จิตรกรหญิงชื่อดังของเม็กซิโก ผู้มีชีวิตดุจโศลกอันแสนเศร้า มีลมหายใจอยู่ถึงวันนี้ เธอก็จะมีอายุได้ ๑๐๘ ปี แต่สิ่งที่ไม่มีผู้ใดสามารถคาดเดาได้ก็คือ เธอจะมีความสุขหรือทุกข์ตรมกับวันเวลาเหล่านั้นเพราะสิ่งที่เธอเขียนไว้ในสมุดบันทึกหน้าสุดท้ายว่า *"ฉันหวังว่าวาระสุดท้ายคือความรื่นรมย์...และหวังว่าฉันคงจะไม่กลับมาอีก – ฟริดา"*

....

ฟริดา กาห์โล เกิดที่ชานกรุงเม็กซิโก เมื่อวันที่ ๖ กรกฎาคม ค.ศ. ๑๙๐๗ บิดาเป็นชาวฮังกาเรียนที่อพยพมาจากยุโรป ส่วนมารดาเป็นเม็กซิกัน – สามปีหลังจากนั้นเกิดสงครามกลางเมืองขึ้นในเม็กซิโกในปี ๑๙๑๐ ระหว่างทหารรัฐบาลกับกองกำลังประชาชน ซึ่งคร่าชีวิตทหารและพลเรือนทั้งสองฝ่ายไปมากกว่า ๒ แสนคน และก่อให้เกิดการตื่นตัวทางการเมือง สังคม และสิทธิเสรีภาพกับผู้คนเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งเกี่ยวกับสิทธิสตรี ฟริดาซึ่งเวลานั้นแม้จะเป็นเด็กมีอายุได้แค่เพียง ๓ ขวบ แต่ความรุนแรงและสิ่งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นสร้างความสะเทือนใจไปทั่ว ซึ่งเด็กน้อยอย่างเธอเป็นผู้หนึ่งที่สามารถจดจำเหตุการณ์ในครั้งนั้นได้อย่างฝังใจและมักจะบอกกับ

ใคร ๆ ว่าเธอเกิด ค.ศ. ๑๙๑๐ เพื่อจะได้มีส่วนร่วมในประวัติศาสตร์ของชาติ ทั้งยังทุ่มเทความสนใจให้กับการเมืองและสิทธิสตรี ตั้งแต่นั้นมา

ชีวิตในวัยเด็กของเธอไม่ได้สุขสดชื่นอย่างเด็ก ๆ ทั่วไป เมื่ออายุได้ ๖ ขวบ เธอป่วยเป็นโรคโปลิโอ ต้องรักษาตัวอยู่ในโรงพยาบาลถึง ๙ เดือน และออกจากโรงพยาบาลในสภาพของคนขาพิการ หลังจากนั้นเธอก็มีชีวิตอยู่กับความเจ็บป่วยและทุกข์ระทมมาโดยตลอด โดยผ่านการผ่าตัดมากกว่า ๓๐ ครั้ง

ในปี ๑๙๒๒ ฟริดาสอบเข้าเรียนต่อในโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาแห่งชาติ อันมีชื่อเสียง และเพิ่งเปิดรับนักเรียนหญิงเป็นครั้งแรก โดยเธอเป็น ๑ ในจำนวนนักเรียนหญิง ๓๕ คน ซึ่งต้องเรียนรวมกับนักเรียนชายสองพันคนและที่นี่เอง เธอได้พบกับดิเอโก ริเบรา (Diego Rivera) จิตรกรผู้มีชื่อเสียงและสามีในอนาคต ตอนนั้นริเบราเพิ่งกลับมาจากฝรั่งเศส และรับงานเขียนภาพฝาผนังให้โรงเรียน ฟริดามีโอกาสใกล้ชิดกับริเบรา เธอสนุกสนานกับการหยอกเย้า เล่าเรื่องชวนหัว หรือยั่วแหย่ให้ภรรยาของริเบราหึงหวง

ปี ๑๙๒๕ ถือเป็นปีที่โชคร้ายของเธอ เมื่อรถเมล์คันที่เธอโดยสารชนเข้ากับรถราง แม้จะมีคนบาดเจ็บกันหลายคน แต่ไม่มีใครได้รับบาดเจ็บรุนแรงเท่า อุบัติเหตุร้ายแรงที่ฟริดาประสบในครั้งนี้ได้ทรมานเธอไปตลอดชีวิต เพราะราวเหล็กของรถรางแทงทะลุขาขวาเข้าไปถึงมดลูก ซึ่งนอกจากจะทำให้เธอไม่สามารถมีบุตรได้แล้ว ยังสร้างความเจ็บปวดอย่างไม่มีวันเลือนลาง ฟริดาบรรยายความรู้สึกที่ปวดร้าวผ่านภาพ self-portrait ภาพแรกที่เธอนอนเขียนอยู่บนเตียงคนไข้

ฟริดาได้พบกับริเบราอีกครั้งในปี ๑๙๒๘ ซึ่งในครั้งนี้ทั้งคู่ได้ค้นพบว่าทั้งเธอและเขาเข้ากันได้ดีในทุก ๆ เรื่อง โดยเฉพาะอย่างยิ่งเรื่องการเมืองที่ต่างก็นิยมชมชอบลัทธิคอมมิวนิสต์เหมือนกัน ทั้งคู่ได้ตัดสินใจแต่งงานกันในปีถัดมา ซึ่งเป็นคู่บ่าวสาวที่น่าขัน เพราะริเบรามีรูปร่างอ้วนใหญ่แต่ฟริดาตัวเล็กและ

บอบบาง จนบิดาของฟริดาออกปากว่า "เหมือนการแต่งงานของช้างกับนกเขา" และชีวิตแต่งงานก็ไม่ได้รื่นรมย์ แม้แต่ตัวฟริดาเองเคยกล่าวว่า "ในชีวิตฉันเจ็บปวดเจียนตายกับอุบัติเหตุสองครั้ง ครั้งแรกเมื่อโดนรถรางชน...และครั้งที่สองเมื่อแต่งงานกับดิเอโก"

หลังการแต่งงานได้ไม่นาน ผลงานหลายชิ้นของริเบราได้รับความสนใจในสหรัฐฯ มาก ทำให้ในปี ๑๙๓๐ เขาและฟริดาเดินทางไปซานฟรานซิสโก และไปนิวยอร์กในปี ๑๙๓๑ ก่อนจะได้รับการติดต่อให้ไปเขียนภาพฝาผนังที่พิพิธภัณฑ์ในเมืองดีทรอยท์ ซึ่งเป็นเวลาเดียวกับที่ฟริดาแท้งบุตร ระหว่างที่พักฟื้นเธอได้เขียนภาพ "Miscarriage in Detroit" (แท้งลูกที่ดีทรอยท์) ซึ่งเป็นภาพ self-portrait ที่มองทะลุเข้าไปภายในจิตใจ ด้วยพื้นฐานแนวคิดจากตำนานนิทานพื้นบ้านของเม็กซิกันผสมผสานด้วยลวดลายตามโบสถ์คาทอลิกในเม็กซิโก

ฟริดาลงมือเขียนภาพตามแบบฉบับของตนเอง โดยที่ไม่เคยได้ร่ำเรียนทฤษฎีศิลป์มาก่อน เธอเขียนด้วยจิตวิญญาณของสตรีเพศ ผสมผสานกับความจริง ความเจ็บปวด ความทุกข์โทมนัส แต่ก็งดงามราวบทกวีที่จารึกบนผืนผ้าใบ ฟริดาเคยกล่าวว่า "ภาพเขียนของฉันคือสาสน์แห่งความเจ็บปวด...การเขียนภาพทำให้ชีวิตฉันสมบูรณ์"

จากดีทรอยท์ ริเบรากลับไปนิวยอร์ก และได้งานเขียนจิตรกรรมฝาผนังที่อาคารร็อกกี้เฟลเลอร์ แต่แรงกดดันทางการเมืองในสหรัฐฯ ในยุคนั้นซึ่งเป็นยุคต่อต้านคอมมิวนิสต์ ทำให้ริเบราต้องยุติงานชิ้นนี้ลงกลางคัน และเดินทางกลับเม็กซิโก ในปี ๑๙๓๕ เหตุการณ์เลวร้ายลงไปอีก เมื่อริเบราเริ่มมีความสัมพันธ์กับคริสตินา น้องสาวของฟริดา แม้ว่าตลอดเวลาที่อยู่ร่วมกันริเบราจะไม่เคยซื่อสัตย์ต่อภรรยาและมีผู้หญิงอื่นอยู่เรื่อย ๆ ก็ตาม แต่กรณีของคริสตินาเป็นเรื่องที่ฟริดาไม่สามารถจะทนได้อีกต่อไป เธอขอหย่ากับริเบรา

ในปี ๑๙๓๙ และใช้ชีวิตอิสระกับคนรักทั้งชายและหญิงหลายคน รวมทั้งเลออน โตรทสกี (Leon Trotsky) ผู้นำคนหนึ่งของการปฏิวัติรัสเซียที่ลี้ภัยมาอยู่เม็กซิโก

แต่โชคชะตาก็ยังไม่ปรานีเธอ โตรทสกีถูกสังหารในเม็กซิโก ฟริดาจึงตัดสินใจหนีความยุ่งยากไปสหรัฐฯ อีกครั้งกับริเบรา อาจจะเป็นด้วยสุขภาพที่แย่ลงของฟริดาที่ต้องการคนคอยดูแลอย่างใกล้ชิด ทำให้ริเบราเกิดความเห็นใจและกลับมาแต่งงานกับเธอใหม่ ฟริดายังคงเข้า ๆ ออก ๆ โรงพยาบาล และใช้เวลาส่วนใหญ่บนเตียงคนไข้ในโรงพยาบาลทั้งในสหรัฐฯ และเม็กซิโกหลังจากเดินทางกลับจากสหรัฐฯ ฟริดาก็มีบทบาทแข็งขันในพรรคคอมมิวนิสต์เม็กซิโก ขณะที่ริเบรากลับถูกขับออกจากพรรคเพราะพัวพันในคดีสังหารโตรทสกี และการมีความสัมพันธ์อันดีกับฝ่ายรัฐบาล

ช่วงทศวรรษ ๑๙๔๐ ฟริดาได้สร้างสรรค์ผลงานชิ้นเอกไว้หลายชิ้นซึ่งเป็นที่ยอมรับอย่างกว้างขวาง ถือเป็นผลงานที่กลั่นออกมาจากความเจ็บปวดผสมกับฤทธิ์เหล้าและยาเสพติดที่เธอดื่มกินเพื่อให้ลืมความเจ็บปวดทั้งร่างกายและจิตใจนั่นเอง

ปี ๑๙๕๔ เธอเปิดการแสดงภาพเดี่ยวเป็นครั้งแรกในบ้านเกิด โดยเจ้าของงานไปร่วมงานบนเปลคนเจ็บ ก่อนจะต้องเข้ารับการผ่าตัดเอาขาขวาตั้งแต่หัวเข่าออกไป ต้นเดือนกรกฎาคม ๑๙๕๔ ฟริดาปรากฏตัวอีกครั้งต่อสาธารณชนในการเดินขบวนประท้วงการโค่นล้มรัฐบาลโดยฝ่ายซ้ายของกัวเตมาลาและนั่นถือเป็นครั้งสุดท้ายของการเดินขบวนประท้วงรัฐบาลด้วยเช่นกัน

หลังจากนั้น ในวันที่ ๑๔ กรกฎาคม เธอก็นอนหลับและไม่ตื่นขึ้นมาอีกเลยพร้อมกับตัวอักษรที่ปรากฏอยู่ในสมุดบันทึกหน้าสุดท้ายของเธอซึ่งเขียนไว้ว่า “ฉันหวังว่าวาระสุดท้ายคือความรื่นรมย์...และหวังว่าฉันคงจะไม่กลับมาอีก – ฟริดา”

ซันติอาโก: จากอดีตสู่ปัจจุบัน

ประภัสสร เสวิกุล

ถ้าจะพูดถึงชิลี คงหนีไม่พ้นต้องพูดถึงซันติอาโก ซึ่งนอกจากจะเป็นเมืองหลวงแล้ว ยังเป็นเมืองใหญ่อันดับหนึ่งของประเทศ มีพลเมืองอาศัยอยู่มากกว่า ๖ ล้านคน ซันติอาโกตั้งอยู่บนความสูง ๕๔๓ เมตรเหนือระดับน้ำทะเล อยู่ในเขตภาคกลางของประเทศซึ่งเป็นที่ราบลุ่มกลางหุบเขาของเทือกเขาแอนดีส ที่อยู่ห่างออกไปแค่ ๔๐ กิโลเมตร และอยู่ห่างจากชายฝั่งมหาสมุทรแปซิฟิกเพียง ๑๐๐ กิโลเมตร ถนนหนทางจัดอยู่ในขั้นดีการเดินทางไปยังเมืองต่าง ๆ สะดวกสบาย

ความเป็นมา

ประวัติศาสตร์ของซันติอาโกเริ่มขึ้นเมื่อได้รับการสถาปนาเป็นเมืองเมื่อวันที่ ๑๒ กุมภาพันธ์ ค.ศ. ๑๕๔๑ โดยเปโดร เด บัลดิเบีย (Pedro de Valdivia) นายทหารชาวสเปน ซึ่งเป็นชาวยุโรปที่เดินทางมาถึงที่นี่เป็นคนแรก บัลดิเบียได้ขี่ม้าขึ้นไปบนเนินเขาที่มีชื่อว่าอูเอเล็น (Huelen) ซึ่งต่อมาเขาได้เปลี่ยนชื่อเป็นซานตาลูเซีย (Santa Lucia) และมองลงมาจะเห็นแม่น้ำมาโปโช (Mapocho) ที่ทอดผ่านทิวทัศน์ของหุบเขามีความงดงามจึงตกลงใจสร้างเมืองขึ้นที่นี่ โดยตั้งชื่อว่าซันติอาโก เดล นวยโบ เอ็กซ์เตรโม (Santiago del

Nuevo Extremo) ตามชื่อนักบุญซันติอาโก หรือเซนต์เจมส์ ผู้คุ้มครองสเปน ส่วนเอ็กซ์เตรโม มาจากชื่อเมืองเอ็กซ์เตรมาดูรา (Extremadura) ซึ่งเป็นบ้านเกิดของเขานั่นเอง โดยในครั้งแรกมีบ้านเรือนอยู่ประมาณแค่ ๒๐๐ หลัง ในตอนนั้นประชากรส่วนใหญ่ที่เป็นชาวสเปนมีอยู่ประมาณ ๗๐๐ คน นอกจากนั้นก็มีพวกคนรับใช้กับคนงานต่าง ๆ อีกประมาณ ๑,๐๐๐ คน แต่ใช่ว่าผู้เข้ามาตั้งถิ่นฐานในเมืองนี้จะได้อยู่กันอย่างสบาย ทั้งนี้เพราะต้องเผชิญกับการคุกคามของชาวอาเรากาเนียน (Araucanian) ซึ่งเป็นเจ้าของถิ่นดั้งเดิมอยู่เนือง ๆ

สถาปัตยกรรม

อาคารยุคแรกของซันติอาโกออกแบบโดยเปโดร เด กัมบัว (Pedro de Gamboa) สถาปนิกชาวสเปนที่มีชื่อเสียง โดยมีการวางผังเมืองเป็นอย่างดี สถาปัตยกรรมดั้งเดิมที่มีความงดงามและแข็งแรงยังคงตั้งอยู่อย่างสง่าและตกทอดมาถึงปัจจุบันนี้ ได้แก่ ปลาซา เด อาร์มาส (Plaza de Armas) หรือจัตุรัสกลางเมืองซึ่งเป็นอาคารหลังแรก ๆ ที่ได้รับการสร้างขึ้น นอกจากนี้ยังมี ศาลาว่าการเมือง (Cabildo ในภาษาสเปน) ทำเนียบผู้ว่าการเมือง สภาเมือง วิหารใหญ่ (Cathedral หรือ Catedral ในภาษาสเปน) รวมทั้งอาคารที่พัก ร้านค้า และตลาด

ในยุคอาณานิคม ระหว่างศตวรรษที่ ๑๖ และ ๑๗ ซันติอาโกมีการเติบโตอย่างรวดเร็ว และมีการก่อสร้างอาคารสำคัญในรูปแบบนีโอคลาสสิก ได้แก่ ลา โมเนดา (La Moneda) ซึ่งปัจจุบันเป็นทำเนียบประธานาธิบดีและอาคารทำเนียบรัฐบาลแห่งเก่า ซึ่งปัจจุบันเป็นที่ทำการไปรษณีย์กลาง

สิ่งสำคัญซึ่งเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจของชาวอาณานิคมคือ ศาสนา ดังนั้นในซันติอาโกเองจึงมีการสร้างวิหาร โบสถ์ และสำนักคอนแวนต์เป็นจำนวนมาก รวมทั้งมหาวิทยาลัยที่อยู่ในความดูแลของคณะสงฆ์ตามแบบสถาปัตยกรรมของสเปน

ซันติอาโกเคยเผชิญอุบัติภัยจากแผ่นดินไหวครั้งใหญ่ในปี ๑๖๔๗ ซึ่งทำให้อาคารเก่าแก่อันงดงามพังทลายลงเป็นจำนวนมาก รวมทั้งคร่าชีวิตชาวเมืองไปเป็นจำนวนถึง ๑ ใน ๓ และอีกสองครั้งเมื่อ ๒๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๓ และ ๒๘ มิถุนายน ๒๕๕๘ เมื่อเริ่มศตวรรษที่ ๑๙ ซันติอาโกก็กลายเป็นสมรภูมิของสงครามประกาศเอกราชระหว่างกองทัพประชาชนกับกองทหารอาณานิคมของสเปน ซึ่งยุติลงด้วยชัยชนะของฝ่ายกู้เอกราช และตามมาด้วยการสถาปนาระบบสาธารณรัฐ สถาปัตยกรรมที่สร้างขึ้นในยุคนี้จึงมีความทันสมัยและเป็นอิสระทางความคิดมากขึ้น

ปัจจุบัน ซันติอาโกมีประชากรกว่า ๖ ล้านคน และเช่นเดียวกับเมืองใหญ่ทั่วไป ที่เต็มไปด้วยตึกสูง อาคารที่กรุกระจก การจราจรที่คับคั่ง ห้างสรรพสินค้าศูนย์การค้าที่ผุดขึ้นมาอย่างมากมายและกระจายออกไปทั่วเมือง ผู้คนและมลพิษต่าง ๆ แต่ซันติอาโกก็ยังคงมีเสน่ห์ในตัวเอง ทั้งภูมิประเทศ สถาปัตยกรรมเก่าแก่ ศิลปะอันงดงาม และเรื่องราวในอดีตให้ค้นหาและชื่นชม

สถานที่สำคัญ

ปลาซา เด อาร์มาส (Plaza de Armas)

เป็นจัตุรัสใหญ่ กลางใจเมืองซันติอาโก ล้อมรอบด้วยอาคารหรูหราใหญ่โตที่สวยงามจากยุคบุกเบิกสู่ยุคปัจจุบัน เป็นจุดศูนย์กลางที่ศิลปินนำผลงานศิลปะที่ตนเองสร้างสรรมาวางขายให้กับนักท่องเที่ยวและผู้สนใจ จะมีชีวิตชีวามากขึ้นในวันหยุดเสาร์ อาทิตย์ ช่วงฉลองวันชาติ ตลอดจนวันสำคัญทางศาสนาและเทศกาลต่าง ๆ และเป็นสถานที่จัดกิจกรรมต่าง ๆ ตลอดทั้งปี ที่จัตุรัสแห่งนี้มีอนุสาวรีย์ของเปโดร เด บัลดิเบีย ผู้ก่อตั้งเมืองซันติอาโก นั่งอยู่บนหลังม้าและถัดไปไม่กี่ก้าวเป็นแผ่นทองเหลืองจารึกประวัติศาสตร์ความเป็นมาถือเป็นจุดศูนย์กลางหรือสะดือเมืองซึ่งนับเป็นจุดหนึ่งที่ได้รับความสนใจจากผู้ที่เดินทางมาซันติอาโก

ปาลาซิโอ เด ลา โมเนดา (Palacio de la Moneda)

พระราชวังลาโมเนดา หรือปาลาซิโอ เด ลา โมเนดา ซึ่งปัจจุบันได้กลายมาเป็นทำเนียบที่ทำการของประธานาธิบดีแห่งสาธารณรัฐชิลี พระราชวังแห่งนี้ก่อสร้างเมื่อปี ค.ศ. ๑๘๐๕ ในช่วงที่กำลังจะประกาศอิสรภาพจากการปกครองของสเปน เป็นศิลปะยุคนีโอคลาสสิก แบบโคโลเนียล อาร์เนเดีย ออกแบบโดย ฆัวกิน โตเอสกา (Joaqin Toesca) สถาปนิกชาวอิตาเลียน สถานที่แห่งนี้เคยเป็นที่ทำการของคณะรัฐบาลและที่พักของผู้นำรัฐบาลหลายคน แต่เหตุการณ์ที่ตรึงอยู่ในความทรงจำของชาวชิลีคือ เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในวันที่ ๑๑ กันยายน ค.ศ. ๑๙๗๓ เมื่อสถานที่แห่งนี้ถูกถล่มด้วยระเบิดจากเครื่องบินในช่วงที่คณะทหารก่อการยึดอำนาจจากประธานาธิบดีซัลวาดอร์ อาเยนเด (Salvador Allende)

เนินเขาซันคริสโตบัล (San Cristobal Hill หรือ Cerro San Cristóbal ในภาษาสเปน)

เป็นจุดชมทิวทัศน์และทัศนียภาพที่สวยงามของตัวเมืองซันติอาโก ซึ่งสามารถมองเห็นความแตกต่างของตัวเมืองยุคเก่ากับยุคใหม่ได้อย่างชัดเจน รวมทั้งสภาพของตัวเมืองที่ล้อมรอบด้วยภูเขา นอกจากนี้ บนยอดของเนินเขายังเป็นที่ประดิษฐานรูปสลักของพระแม่มาเรีย (Maria the Virgin of Immaculate) แม่พระผู้คุ้มครองเมืองซันติอาโก ซึ่งสร้างขึ้นในปี ค.ศ. ๑๙๑๘ เนื่องในวาระครบรอบ ๑๐๐ ปี ของสาธารณรัฐชิลี ที่เชิงเขาแห่งนี้ยังมีสวนสาธารณะและสวนสัตว์สำหรับพักผ่อนหย่อนใจด้วย

ตลาดโลส โดมินิโกส (Los Dominicos Market)

แหล่งรวมงานศิลปหัตถกรรมของชิลีในซันติอาโกที่น่าสนใจสำหรับคนที่ต้องการหาของที่ระลึก ของฝาก ตั้งอยู่ด้านข้างของโบสถ์ซาน บินเซนเต แฟร์แรร์ เด โลส โดมินิโกส (Iglesia de San Vincente Ferrer de Los Dominicos)

บริเวณนี้จะมีลักษณะเป็นหมู่บ้าน มีร้านเล็ก ๆ ตั้งเรียงราย ส่วนใหญ่คนขายจะเป็นตัวศิลปินผู้ผลิตงานเอง แต่ก็มีไม่น้อยที่รับงานศิลปะของที่อื่นมาวางขายไว้ด้วย ไม่ว่าจะเป็นงานไม้ งานเซรามิกเขียนสีแบบสมัยเก่า งานกระจก งานลูกปัด วาดภาพ และอีกมากมาย งานฝีมือประเภทแบบบ้านจำลองสมัยต่าง ๆ ก็เป็นของที่ระลึกที่น่าสนใจ รวมทั้งเสื้อผ้าทอลายพื้นเมือง ตลอดไปจนถึงต้นไม้ ดอกไม้ และทุกเช้าวันเสาร์ ด้านหน้าทางเข้ายังเป็นตลาดนัดที่ชาวสวนจะนำผลิตภัณฑ์ผักสดและผลไม้มาจำหน่ายกันในราคาถูก

อาอูมาดา (Ahumada)

อาอูมาดา เป็นย่านถนนคนเดินที่เรียงรายด้วยห้างสรรพสินค้า ร้านค้าและร้านอาหาร ในวันธรรมดาจะมีคนมาจับจ่ายซื้อของหรือรับประทานอาหารกันหนาแน่น แต่ในวันอาทิตย์จะแปรสภาพเป็นตลาดนัดจำหน่ายสินค้าศิลปะหัตถกรรม หนังสือมือสอง ของเก่า รวมทั้งเหรียญและแสตมป์สำหรับนักสะสม แต่ที่เป็นสีสันในวันหยุดก็คือนักดนตรี นักมายากล ตัวตลก ละครหุ่น หรือการแสดงพื้นเมือง ซึ่งใช้ข้างถนนเป็นเวที

ย่านเบยาบิสตา (Barrio Bellavista)

ตั้งอยู่เชิงเนินเขาซันคริสโตบัล (San Cristobal / Cerro San Cristo´bal) เดิมเป็นถิ่นที่พักของผู้มีฐานะดี แต่ปัจจุบันกลายเป็นแหล่งศิลปะ ซึ่งประกอบด้วยห้องแสดงภาพ โรงละคร หอศิลป์ ร้านจำหน่ายศิลปหัตถกรรมพื้นเมือง เครื่องประดับ และสถานบันเทิง ที่เต็มไปด้วยร้านอาหารนานาชนิดไนท์คลับ ผับ ซึ่งนอกจากจะชื่นชมกับศิลปะและสนุกสนานกับความบันเทิงในรูปแบบต่าง ๆ แล้ว ที่นี่ยังรักษาสภาพของอาคารเก่าที่มีอายุหลายร้อยปีไว้ได้อย่างดี และถัดไปอีกไม่ไกลนัก คือ พิพิธภัณฑ์ลา ชาสโกนา (La Chascona) หรือบ้านเนรูดา (Casa Neruda ในภาษาสเปน) ซึ่งเป็นบ้านของกวีเอก นายปาโบล เนรูดา (Pablo Neruda) นั่นเองครับ

ซันติอาโก ยังรอให้การต้อนรับผู้มาเยือนอยู่เสมอ

หม่อนไหม...
ที่เกือบเลือนหาย

บุญยรัตน์ แสงทอง : เรื่องและจดบันทึก
ธิดารัตน์ จีรุพันธ์ : สัมภาษณ์และถ่ายภาพ

"ผ้าไหม" ในความรู้สึกของผู้คนโดยทั่วไป คือผ้าทอที่มีความสวยงามประณีต และมีราคาสูง กรรมวิธีการทอผ้าแต่ละผืนใช้เวลานานโดยความยากในการทอขึ้นกับลายผ้า

สถานีวิทยุสราญรมย์ได้มีโอกาสไปสัมภาษณ์ **นายวสันต์ นุ้ยภิรมย์** ผู้อำนวยการสำนักพัฒนาและถ่ายทอดเทคโนโลยีหม่อนไหม กรมหม่อนไหม กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ซึ่งได้เล่าให้ฟังว่า **"ผ้าไหม"** เป็นภูมิปัญญาที่สืบทอดมานานจากรุ่นสู่รุ่น มีความหลากหลายในเรื่องของรูปแบบ ลวดลาย รวมไปถึงสีสันตามความเชื่อในแต่ละท้องถิ่น รวมไปถึงประเพณีและวัฒนธรรมในท้องถิ่นนั้น ๆ ด้วย การสร้างลวดลายสามารถทำได้ ๓ ประเภท ได้แก่ ลวดลายจากการทอ เช่น การจก การยก การขิด โดยเตรียมลวดลายเส้นด้ายก่อนทอ เช่น การมัดหมี่ หรือทำลวดลายหลังจากเป็นผืนผ้า เช่น การย้อม การมัดย้อม

ก่อนที่จะเข้าสู่เรื่องของผ้าไหม คุณวสันต์ฯ ได้เล่าถึงที่มาของการอนุรักษ์การทอผ้าไหมว่า หน่วยงานหลักในการดำเนินการเรื่องนี้ คือ **"กรมหม่อนไหม"** ซึ่งบางท่านอาจจะไม่รู้จักและไม่รู้เหตุผลว่า เหตุใดจึงต้องอนุรักษ์การปลูกหม่อนเลี้ยงไหม

ก่อนเป็นกรมหม่อนไหม

ย้อนกลับไปในสมัยรัชกาลที่ ๑ – ๔ สมัยนั้นราษฎรปลูกหม่อนเลี้ยงไหมเป็นอาชีพรองจากการทำนา แต่เดิมนั้น การปลูกหม่อนเลี้ยงไหมทำกันเฉพาะในเขตลุ่มแม่น้ำโขง โดยเฉพาะมณฑลอีสานและมณฑลอุดร (ในขณะนั้น) ส่วนมณฑลอื่น ๆ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือจะผลิตไหมดิบแล้วทอเป็นผ้าม่วงใช้กันเองภายในครัวเรือน การเลี้ยงไหมในสมัยนั้นเป็นแบบโบราณ การผลิตเส้นไหมได้เส้นไหมที่หยาบและสั้น ใช้ทอเป็นเส้นพุ่งได้อย่างเดียว ส่วนเส้นยืนนั้นต้องสั่งซื้อจากต่างประเทศ

ต่อมา ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๕ ทรงเล็งเห็นว่า ถ้าไม่อุดหนุนการทำไหมและทำผ้าของประเทศ ไทยจะต้องสั่งซื้อไหมจากต่างประเทศเพิ่มขึ้นทุกปี พระองค์จึงทรงมอบให้กระทรวงเกษตราธิการเชิญผู้เชี่ยวชาญมาจากญี่ปุ่นเพื่อเป็นที่ปรึกษาด้านไหมเป็นเวลา ๓ ปี อีก ๑ ปีถัดมา กระทรวงเกษตราธิการได้ใช้ที่ดินแห่งหนึ่งในตำบลศาลาแดงหรือถนนหลังสวนในปัจจุบันเป็นที่ทำการทดลองของแผนกไหมเพื่อเตรียมสอนนักเรียนช่างไหม

พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงเล็งเห็นหนทางที่จะทำนุบำรุงการปลูกหม่อนเลี้ยงไหมให้เจริญยิ่งขึ้น จึงทรงให้แยกที่ทำการแผนกไหมออกเป็นกรมช่างไหม และทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้พระเจ้าลูกยาเธอ กรมหมื่นพิไชยมหินทโรดม (เมื่อครั้งยังดำรงพระยศเป็นพระเจ้าลูกยาเธอ พระองค์เจ้าเพ็ญพัฒนพงษ์) เป็นอธิบดีพระองค์แรก หลังจากนั้น ได้จัดตั้งโรงเรียนช่างไหมเพื่อสอนวิชาการทำไหม (หลักสูตร ๒ ปี) และมีการจ้างพนักงานญี่ปุ่นมาสอนการสาวไหม (หลักสูตร ๒ ปี) แต่ต่อมา โรงเรียนช่างไหมเปิดสอนหลายวิชามากขึ้นและนำไปผนวกกับโรงเรียนเกษตรที่ตั้งขึ้นใหม่ นับแต่ปี พ.ศ. ๒๔๔๘ โรงเรียนช่างไหมมีการเปลี่ยนชื่อมาแล้วถึง ๙ ครั้ง ได้แก่ กรมช่างไหม กรมเพาะปลูก กรมตรวจกสิกรรม กรมเกษตร กรมเกษตรและการประมง กรมกสิกรรม กรมวิชาการเกษตร (ร่วมกับกรมการข้าว) สถาบันวิจัยหม่อนไหม (กองการไหมเดิม) สถาบันหม่อนไหมแห่งชาติเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ จนกระทั่งมีชื่อเป็น “กรมหม่อนไหม” อย่างที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน

กรมหม่อนไหมเป็นหน่วยงานหลักในการขับเคลื่อนการดำเนินงานด้านต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นงานวิจัย งานส่งเสริม งานอนุรักษ์คุ้มครอง รวมไปถึงธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับหม่อนไหมอย่างครบวงจร ภารกิจทั้งหมดล้วนเป็นไปเพื่อสร้าง

ความเข้มแข็งและมั่นคงในอาชีพหม่อนไหม ดังพระราชดำรัสในสมเด็จ-พระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ที่พระราชทานเมื่อวันที่ ๑๙ มกราคม ๒๕๔๒ ณ โครงการฟาร์มตัวอย่างตามพระราชดำริบ้านแม่ตุงติง ตำบลแม่สาป อำเภอสะเมิง จังหวัดเชียงใหม่ ว่า “การเลี้ยงไหมนอกจากจะเป็นการเสริมรายได้แก่เกษตรกรแล้ว ยังเป็นวัฒนธรรมอันเก่าแก่และดีงามของชาติไทยที่สืบต่อกันมานานอีกด้วย ไม่ว่าเศรษฐกิจของประเทศจะเปลี่ยนแปลงอย่างไร การพัฒนาการเลี้ยงไหมก็ต้องดำเนินต่อไป” ด้วยพระองค์ทรงเล็งเห็นว่า “ไหมคือศรีแห่งแผ่นดิน”

กรมหม่อนไหมประกอบด้วยสำนักหม่อนไหม ๕ เขต ดูแลศูนย์หม่อนไหมฯ ๒๑ ศูนย์ในแต่ละภูมิภาค ได้แก่ เขต ๑ ดูแลจังหวัดแพร่ เชียงใหม่ ตาก น่าน เขต ๒ ดูแลจังหวัดอุดรธานี เลย สกลนคร หนองคาย เขต ๓ ดูแลจังหวัดขอนแก่น ชัยภูมิ มุกดาหาร ร้อยเอ็ด เขต ๔ ดูแลจังหวัดนครราชสีมา บุรีรัมย์ ศรีสะเกษ สระบุรี สุรินทร์ อุบลราชธานี และเขต ๕ ดูแลจังหวัดชุมพร กาญจนบุรี นราธิวาส

พันธุ์ไหมและการนำเข้าเส้นไหม

สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถทรงมีปณิธานว่าจะรักษาไหมพันธุ์พื้นบ้านไว้ไม่ให้หายไป เพราะไหมพื้นบ้านให้เส้นไหมได้ดีกว่าและเหนียวกว่าไหมที่สั่งมาจากต่างประเทศ ซึ่งในประเทศไทยมีเกษตรกรที่ปลูกหม่อนเลี้ยงไหมอยู่ประมาณ ๒๐๐,๐๐๐ กว่าครัวเรือน แบ่งเป็นผู้เลี้ยงไหมประมาณ ๕๐,๐๐๐ – ๖๐,๐๐๐ ครัวเรือน การเลี้ยงตัวหนอนไหมที่มีอยู่ในประเทศไทยมีอยู่ ๒ ส่วน ได้แก่

๑. ไหมอุตสาหกรรม คือ การเลี้ยงไหมที่เป็นรังค่อนข้างใหญ่และมีสีขาว แล้วส่งรังไปยังโรงงานสาวไหมที่มีอยู่ ๓ – ๔ โรงทั่วประเทศ เพื่อนำไปสาวให้ได้เส้นไหมออกมา ซึ่งเส้นไหมที่สาวออกมาแล้วนั้นจะมีลักษณะเรียบเอาไว้ใช้เป็นเส้นยืนเวลาทอผ้าไหม และสามารถใช้เป็นเส้นพุ่งได้ด้วย แต่เส้นพุ่งแล้วโดยหลักจะมีเกษตรกรอีกกลุ่มที่เลี้ยงไหมพันธุ์ไทยพื้นบ้านหรือพันธุ์ไทยลูกผสม

๒. ไหมพันธุ์ไทยพื้นบ้าน หรือพันธุ์ไทยลูกผสม มีรังสีเหลืองที่จะนำมาสาวด้วยมือ เส้นไหมที่ได้จากการสาวด้วยมือจะมี ๔ ลักษณะ ได้แก่ เปลือกนอกหรือไหมชั้น ๓ เส้นจะใหญ่และมีปุ่มปมเยอะ เปลือกชั้นในหรือไหม ๑ เส้นจะเรียบมากซึ่งสามารถใช้เป็นเส้นยืนในการทอได้หรือจะทำเส้นพุ่งก็ได้สำหรับ

ทอผ้าไหมชนิดเรียบ ไหมแลง เป็นเส้นหยาบสีจาง และไหมสองหรือไหมสาวเลย ไม่มีการแยกตอนสาวให้สาวออกมาเลย ทำให้ได้เส้นไหมที่เป็นปุ่มปม

ไหมอีกพันธุ์ซึ่งไม่ค่อยเป็นที่นิยมคือ ไหมอีรี่ เป็นไหมป่าที่พ่นออกมาจากผีเสื้อยักษ์ เวลาพ่นเส้นใยจะต่างจากไหมพื้นบ้านตรงที่ ไหมพื้นบ้านจะให้เส้นยาวต่อเนื่อง ๓๕๐ เมตร ใน ๑ รัง ส่วนไหมอุตสาหกรรมจะให้เส้นยาว ๑,๑๐๐ เมตร ใน ๑ รัง แต่ไหมอีรี่พ่นเส้นไหมไม่ต่อเนื่อง ต้องนำเส้นไหมที่ได้มาไปปั่นโดยใช้เครื่องปั่นเหมือนเครื่องปั่นฝ้าย ในปัจจุบันต้นทุนการผลิตแพงมาก รายได้หลัก ๆ ของไหมอีรี่อยู่ที่ตัวดักแด้ เพราะรังของไหมพันธุ์นี้ขายไม่ได้ราคา แต่ถ้านำเส้นไหมมาทอจะได้ผ้าหยาบ ๆ เทียบได้กับการนำไหมสาม (ไหมสามเส้น) ไปทอเป็นผืนผ้า

หลังจากที่สาวไหมแล้วจะนำมาขายให้กับกลุ่มพ่อค้าในหมู่บ้าน ส่วนไหมที่นิยมไปขายต่างประเทศสามารถขายได้ทุกชนิด ทุกเกรด เพราะนำไปทำโซฟา ผ้าม่าน หรือแม้กระทั่งที่นอนได้ ส่วนไหมเกรดดีหน่อยจะนำไปตัดเสื้อผ้า สีที่ใช้อาจจะเป็นสีพื้นหรืออาจจะนำไปเพ้นท์สีอีกที ปัจจุบันยังต้องนำเข้าเส้นไหมอยู่ เพราะเส้นไหมที่ผลิตภายในประเทศยังไม่เพียงพอต่อความต้องการของผู้ผลิต จึงมีการนำเข้าเส้นไหมทั้งจากจีน เวียดนาม หรือกลุ่มประเทศในเอเชียตะวันตก

การนำเข้าเส้นไหมจากจีนและเวียดนามมีต้นทุนถูกกว่า เพราะจีนผลิตเส้นไหมคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ ๘๕ ของโลก ในขณะที่ไทยผลิตเส้นไหมคิดเป็นร้อยละ ๐.๓ ของโลกเท่านั้น เส้นไหมของจีนเวลาทอแล้วจะได้ไหมเส้นเรียบ เล็ก และบาง ส่วนของไทยเวลาทอจะได้เส้นหนา ไม่เรียบ อาจทำให้ไม่เป็นที่นิยมในหมู่ผู้บริโภคผ้าไหม ส่วนการส่งผ้าไหมออกต่างประเทศ ตลาดต่างประเทศอยากให้ไทยผลักดันราคาให้ลดลงเทียบเท่ากับจีน เนื่องจากการส่งออกในการผลิตเส้นไหมอุตสาหกรรมราคานำเข้าอยู่ที่ ๑,๗๐๐ บาท แต่ไหมในประเทศราคาอยู่ที่ ๒,๐๐๐ บาท ซึ่งถ้าจะให้ขายไหมในประเทศให้ได้ราคาเท่ากับที่นำเข้ามาเกษตรกรก็ไม่สามารถทำอาชีพนี้ต่อไปได้ เพราะค่าแรงในการผลิตค่อนข้างสูง

สาเหตุที่คนไทยไม่ค่อยนิยมเลี้ยงไหม สืบเนื่องมาจากวิกฤตเศรษฐกิจโลกเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๔๐ ก่อนหน้านี้ ประเทศไทยมีเส้นไหมปริมาณพันกว่าตัน แต่เมื่อเศรษฐกิจโลกทรุดลงก็ส่งผลกระทบต่อราคาเส้นไหมและรังไหม เกษตรกรจึงหันไปทำอาชีพอื่นแทนการปลูกหม่อนเลี้ยงไหม เพราะไม่ได้กำไรและใช้แรงงานจำนวนมาก หากคิดคำนวณค่าแรงและต้นทุนแล้ว ไม่คุ้มค่า เกษตรกรจึงหันไปปลูกอย่างอื่นแทน เช่น ยางพารา เพราะให้ผลผลิตได้ยาวนานกว่า การเลี้ยงไหมมีความยุ่งยากโดยช่วงเวลาที่เลี้ยงให้หนอนไหมเติบโต ผู้เลี้ยงต้องคอยเฝ้าดูหนอนไหมตลอดทั้งวัน ทำให้คนหนุ่มสาวในหมู่บ้านไม่ต้องการสานต่อการเลี้ยงหนอนไหมซึ่งใช้เวลามาก และไม่คุ้มกับการลงทุน ในการเลี้ยงไหมเกษตรกรมักขาดทุนมากกว่าได้กำไร เพราะในการสาวไหม ๑ กิโลกรัม จะใช้เวลาอย่างเร็วที่สุด ๔ วัน ปัจจุบันจึงไม่มีคนสานต่อการปลูกหม่อนเลี้ยงไหมต่อจากคนเฒ่าคนแก่ในหมู่บ้าน

ในช่วงระยะเวลา ๑๐ ปีที่ผ่านมา ผู้ปลูกหม่อนเลี้ยงไหมในเมืองไทยเหลืออยู่เพียง ๕๐,๐๐๐ กว่าครัวเรือนจากเดิม ๔๐๐,๐๐๐ กว่าครัวเรือน ซึ่งเกษตรกรกว่า ๕๐,๐๐๐ ครัวเรือนที่ยังคงเลี้ยงอยู่ก็ไม่ได้ขาดทุนอะไร เนื่องจากการเลี้ยงไหมนั้นทำเป็นอาชีพเสริมหลังจากการทำนา

พักร้อนที่คิวบา: ครั้งเดียวยังไม่พอ

ประภาศรี เจตทรงกุล
เลขานุการเอก สถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงซันติอาโก

เกือบสี่ปีของการมาประจำการที่สถานเอกอัครราชทูตในประเทศแถบลาตินอเมริกาถือเป็นโอกาสดีของชีวิตที่นอกจากจะทำให้ได้รู้จักผู้คนในอีกซีกโลกหนึ่งจากการทำงานแล้ว ในยามว่างก็ทำให้เราอยู่ใกล้กับสถานที่หลายๆ แห่งที่ใครอีกหลายคนคงอยากมาสัมผัส แต่ด้วยระยะทางหรืออะไรก็แล้วแต่ทำให้การเดินทางไม่สะดวกหรือเป็นไปได้ยาก

ด้วยความที่เคยเรียนรัฐศาสตร์ ภาควิชาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศมา ชื่อคนและสถานที่ในภูมิภาคนี้จึงติดหูมาตั้งแต่สมัยเรียน และตั้งใจไว้เสมอว่า ถ้ามีโอกาสต้องหาทางไปทำความรู้จักให้ได้

จะบังเอิญหรืออะไรก็มิทราบได้ หลาย ๆ ชื่อ หลาย ๆ สถานที่ ไม่ว่าจะเป็น Fidel Castro, Che Guevara, Camilo Cienfuegos, Bay of Pigs, Cuban Crisis, Communism, Imperialism ฯลฯ วนเวียนไปมาอยู่ที่เกาะกลางทะเลแคริบเบียนแห่งหนึ่งที่มีชื่อว่า “คิวบา”

เท่าที่ได้ยินได้ฟังจากแหล่งต่าง ๆ ประกอบกับการจินตนาการของตัวเอง ก็คาดหวังไปว่า คิวบา ซึ่งเป็นประเทศคอมมิวนิสต์ จะมีแต่ความยากจน คนที่นั่นไม่น่าจะใช้ชีวิตอย่างมีความสุขมากนัก รัฐบาลคงจะลิดรอนสิทธิเสรีภาพอยู่พอสมควร ถึงแม้ว่ารัฐบาลปัจจุบันมีความพยายามจะเปิดประเทศมากขึ้น

รัฐบาลอนุญาตให้ประชาชนทั่วไปใช้โทรศัพท์มือถือกันได้แล้ว และก่อนวันที่เราจะเดินทางไม่นาน สหรัฐอเมริกาก็เพิ่งประกาศปรับความสัมพันธ์กับคิวบาไป ดังนั้น การมีโอกาสได้ไปทำความรู้จักคิวบา ณ ช่วงเวลานี้ ช่างมีความน่าสนใจก่อนที่อะไรหลาย ๆ อย่างอาจจะกำลังเปลี่ยนไป

การเดินทางครั้งนี้ใช้เวลาเตรียมตัววางแผนก่อนประมาณ ๒ เดือน เพื่อให้ได้ตั๋วเครื่องบินราคาย่อมเยา เนื่องจากช่วงเดือนกุมภาพันธ์ของทุกปีเป็นฤดูพักร้อนของชาวชิลี (ประเทศซึ่งผู้เขียนประจำการอยู่) ซึ่งนอกจากประเทศไทยแล้ว ตอนนี้ประเทศแถบทะเลแคริบเบียนรวมถึงคิวบาก็เป็นสถานที่ท่องเที่ยวยอดนิยมของชาวชิลีเลยทีเดียว เพื่อนร่วมทางจากชิลีอาจจะมากหน่อย แต่นั่นก็ทำให้การซื้อตั๋วเครื่องบินรวมถึงแพ็คเกจทัวร์ไปคิวบาไม่ใช่เรื่องยาก บริษัททัวร์จัดการให้เสร็จสรรพ ตั๋วเครื่องบิน โรงแรมที่พัก การเดินทางระหว่างเมืองและท่าอากาศยาน ประกันสุขภาพรวมถึงวีซ่าเข้าคิวบา ซึ่งจริง ๆ แล้วเป็นลักษณะ Tourist Card ไม่ได้ต้องยื่นเอกสารยุ่งยากอะไร

เมื่อถึงวันเดินทาง เครื่องบินของสายการบิน LAN (สายการบินที่มีต้นกำเนิดในประเทศชิลี) พาเราออกจากกรุงซันติอาโกเพื่อไปต่อเครื่องที่กรุงลิมา ประเทศเปรู หลังจากนั้นต้องหลับไปอีก ๒-๓ ตื่นกว่าจะถึงที่หมาย "กรุงฮาวานา" หรือ "ลาอาบานา" (La Habana) ในภาษาสเปน เมืองหลวงของสาธารณรัฐคิวบา รวมเวลาเบ็ดเสร็จบนเครื่องบินก็ประมาณ ๘ ชั่วโมง

คิวบาเป็นประเทศที่ตั้งอยู่บนเกาะที่ใหญ่ที่สุดในเวสต์ อินดีส (West Indies) กลางทะเลแคริบเบียน มีประชากรประมาณ ๑๒ ล้านคน ใช้ภาษาสเปนเป็นภาษาราชการ ประชากรมีทั้งที่เป็นคนผิวขาว ผิวดำ (บรรพบุรุษเป็นแรงงานทาสที่ถูกต้อนเข้ามาใช้เป็นแรงงานผลิตน้ำตาลและยาสูบ) และผิวสีผสม ปัจจุบันมีการปกครองในระบอบสังคมนิยม มีพรรคการเมืองพรรคเดียวคือพรรคคอมมิวนิสต์คิวบา มีการเลือกตั้งในระบบสภาเดียว มีประธานาธิบดีเป็นประมุขของประเทศและเป็นหัวหน้าฝ่ายบริหาร โดยประธานาธิบดีคนปัจจุบันคือนายราอูล กาสโตร รูซ (Raúl Castro Ruz) น้องชายของนายฟิเดล กาสโตร (Fidel Castro) นักต่อสู้ชื่อดังซึ่งเป็นที่รู้จักไปทั่วโลก

ในเรื่องของเศรษฐกิจนั้น รัฐเป็นผู้มีบทบาทในการกำหนดนโยบาย บริหารจัดการ และขับเคลื่อนเศรษฐกิจและสังคม กล่าวคือเป็นผู้ควบคุมกลไกในการผลิตส่วนใหญ่ เป็นผู้จ้างแรงงานที่สำคัญ กำหนดราคาสินค้าส่วนใหญ่ และแจกจ่ายสิ่งของแก่ประชาชน พร้อมทั้งควบคุมการลงทุนของภาคธุรกิจ คิวบาถูกคว่ำบาตรโดยสหรัฐอเมริกา แต่ก็ได้รับความช่วยเหลือจากพันธมิตร

ทั้งเก่าและใหม่ ตั้งแต่สมัยสหภาพโซเวียตมาจนถึงรัฐบาลของนายฮูโก ชาเวซ (Hugo Chavez) แห่งเวเนซุเอลา เรื่องระบบเงินตราก็น่าสนใจ มีการใช้ ๒ สกุลเงินควบคู่กันไป คือ ๑) Cuba Convertible Peso (CUC หรือออกเสียงว่า “กุ๊ก”) สำหรับชาวต่างชาติ ซึ่ง ๑ CUC ก็มีค่าประมาณ ๐.๙๗ ดอลลาร์สหรัฐหรือ ๑.๐๕ ยูโร และ ๒) คิวบาเปโซ สำหรับคนท้องถิ่น ๑ CUC มีค่าประมาณ ๒๕ คิวบาเปโซ หากใครจะเดินทางไปคิวบาการถือเงินยูโรไปจะทำให้แลกเงิน CUC ได้ดีกว่าเงินดอลลาร์สหรัฐ

ก้าวแรกที่ลงจากเครื่องบิน บรรยากาศร้อนชื้นแบบที่คนไทยคุ้นเคย มองไปรอบ ๆ ลานจอดเครื่องบินก็เห็นเครื่องบินของสายการบินต่าง ๆ อีกหลายลำ ทั้งสายการบิน Cubana ของประเทศเจ้าบ้านเอง หรือ Air France (ฝรั่งเศส), Avianca (โคลอมเบีย), Aeroflot (รัสเซีย) ก็พอจะเดาได้ว่านักท่องเที่ยวจากประเทศเหล่านั้นคงมีจำนวนไม่น้อย

เมื่อก้าวเข้าไปที่อาคารผู้โดยสารของท่าอากาศยานนานาชาติโฮเซ มาร์ติ (José Martí) ซึ่งเป็นชื่อที่ตั้งเป็นเกียรติแก่วีรบุรุษผู้กอบกู้เอกราชของคิวบา จะเห็นได้ว่าอาคารหลังนี้มีสภาพค่อนข้างเก่า ภายในมีด่านตรวจคนเข้าเมืองรอรับเราอยู่เบื้องหน้า นักท่องเที่ยวที่ลงจากเครื่องต่างทยอยกันมาเข้าแถวรอรับการตรวจเอกสารของเจ้าหน้าที่แต่ละโต๊ะอย่างสงบเสงี่ยมบรรยากาศภายในด่านมันช่างดูอึมครึมอย่างไรบอกไม่ถูก เจ้าหน้าที่แต่ละคนดูเข้มงวด คนที่เป็นหัวหน้าคอยเดินตรวจโต๊ะต่าง ๆ ไปมา ให้คำปรึกษาแนะนำกับ

เจ้าหน้าที่คนอื่น ๆ เราเองก็ได้แต่หวังว่าจะมีรอยยิ้มจากเจ้าหน้าที่ตรวจคนเข้าเมืองมาทำให้บรรยากาศตอนนั้นเป็นมิตรมากขึ้น แต่ก่อนจะสมหวังก็ถูกเรียกไปยืนรายงานตัวหน้าโต๊ะนั้นเสียแล้ว เจ้าหน้าที่ตรวจคนเข้าเมืองขอดูวีซ่าและกรมธรรม์ประกันสุขภาพ และพูดคุยกันอีกสองสามคำถามแล้วก็ประทับตราให้เราเข้าประเทศได้อย่างไม่มีปัญหา ไม่ได้รอยยิ้มจากเขาไม่เป็นไร แต่เราได้ส่งยิ้มสยามให้เจ้าหน้าที่ท่านนั้นไปแล้ว พร้อมกับรับหนังสือเดินทางคืนมา

สนามบินโฮเซ มาร์ติอยู่ห่างจากใจกลางกรุงฮาวานาออกไปประมาณ ๑๕ กิโลเมตร ระหว่างทางมีร่มไม้สีเขียว สลับกับกลุ่มคนท้องถิ่นยืนเข้าแถวรอรถประจำทางให้เห็นเป็นระยะ ๆ เมื่อเริ่มเข้าสู่ใจกลางเมืองก็เริ่มมองเห็นตึกสูงได้มากขึ้น ปฏิเสธไม่ได้ว่า สิ่งที่ดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติได้เป็นอย่างมากบนท้องถนนของคิวบานั้น คือ รถยนต์ยุคปี ค.ศ. ๑๙๕๐ หลากหลายรุ่นและสีสันทั้งที่อยู่ในสภาพดีและดีน้อยกว่าแล่นไปมาเกลื่อนถนน สร้างบรรยากาศความคลาสสิคให้เราได้ย้อนเวลากลับไปสู่อดีตได้ไม่น้อย

ชื่นชมกับสภาพอาคารบ้านเรือนและรถเก่าได้สักพักหนึ่ง รถทัวร์ที่พาเข้าเมืองก็นำเราไปถึงโรงแรมที่พัก "อาบานา ลีเบร" (Habana Libre) ซึ่งอยู่ในย่านเบดาโด (Vedado) ของกรุงฮาวานา ที่เต็มไปด้วยร้านค้า ร้านอาหารและสถานศึกษาที่สำคัญของเมืองหลวงแห่งนี้ ในส่วนของโรงแรมอาบานา ลีเบรนั้น อดีตมีชื่อว่าโรงแรมอาบานา ฮิลตัน (Habana Hilton) เปิดดำเนินกิจการเมื่อปี ค.ศ. ๑๙๕๘ ไม่กี่เดือนภายหลังการปฏิวัติในปี ค.ศ. ๑๙๕๙ คณะปฏิวัติได้เข้ามาใช้ห้องเลขที่ ๒๓๒๔ ของโรงแรมแห่งนี้เป็นกองบัญชาการอยู่หลายเดือน จนกระทั่งปี ค.ศ. ๑๙๖๐ รัฐบาลคิวบาได้ยึดกิจการดังกล่าวไปเป็นของรัฐ และเปลี่ยนชื่อเป็นอาบานา ลีเบรตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา ปัจจุบัน โรงแรมแห่งนี้อยู่ภายใต้การบริหารงานของกลุ่มเมเลีย (Meliá) จากประเทศสเปน ซึ่งเป็นเจ้าของกิจการโรงแรมอีกหลายแห่งในเมืองต่าง ๆ ของคิวบา

แม้จะเดินทางเหนื่อยมาทั้งวัน แต่ก่อนนอนหลับพักผ่อน ต้องขอให้การต้อนรับตัวเองสู่กรุงฮาวานาอย่างเป็นทางการเสียหน่อยด้วยเครื่องดื่มพื้นเมืองของคิวบาที่มีชื่อว่าโมฮิโต (Mojito) เจ้าโมฮิโตที่ว่านี้ เป็นค็อกเทลที่มีส่วนผสมของเหล้ารัมกับน้ำแข็ง น้ำตาล น้ำมีแก๊ส และใบสะระแหน่ ดับกระหายคลายร้อนได้ดีแท้

เหล้ารัมที่ในภาษาสเปนเรียกว่า Ron (ออกเสียงว่า "รอน") ถือเป็นผลผลิตที่สำคัญของคิวบา มีขายทั่วไปทุกหัวมุมถนน ทั้งบรรจุขวดและเป็นกล่องคล้ายนมยูเอชทีก็มี ยี่ห้อที่ได้รับความนิยมและส่งไปจำหน่ายในต่างประเทศมากที่สุดดูเหมือนจะเป็น "ฮาวานา คลับ" (Havana Club) หรือที่ชาวคิวบาเรียกว่า "อาบานา คลูบ" ชาวคิวบาเอาเหล้ารัมนี้ไปผสมเครื่องดื่มได้ทุกอย่างตามแต่จะปรารถนา ผสมกะทิกับสับปะรดเป็น "ปินญา โกลาดา" (Piña Colada) ผสมโค้กเป็น "กูบา ลีเบร" (Cuba Libre) แต่สำหรับผู้เขียนนอกจากโมฮิโตแล้ว ที่ชอบมากที่สุดคือ การนำเหล้ารัมไปผสมน้ำอ้อยสดคั้นจากลำอ้อยกับน้ำมะนาว หอมหวานอร่อยชื่นใจจริง ๆ

เสร็จสิ้นการดื่มโมฮิโตก็บอกกับตัวเองได้ว่า เรามาถึงกรุงฮาวานา แล้วจริง ๆ นึกย้อนกลับไป วันนี้ก็เหนื่อยกับการเดินทางมาพอสมควร ตัดสินใจพักเอาแรงพรุ่งนี้จะได้ลุยเมืองนี้ได้เต็มที่

เช้าวันใหม่ เราตัดสินใจทำความรู้จักกรุงฮาวานา ไปพร้อมกับพี่ Coco Taxi หรือแท็กซี่มะพร้าว (coco ในภาษาสเปน แปลว่า มะพร้าว) ที่ได้ชื่อนี้คงเพราะลักษณะของรถดูกลม ๆ เหมือนลูกมะพร้าวนั่นเอง Coco Taxi ก็คล้าย ๆ กับรถสามล้อตุ๊กตุ๊กบ้านเรา แต่ขนาดเล็กและกลมกว่าสีเหลืองสดใส เห็นมาแต่ไกล สภาพรถเปิดโล่งให้นักท่องเที่ยวได้ดื่มด่ำกับบรรยากาศของกรุงฮาวานาได้อย่างน่าสนใจ

ตกลงกับคนขับ Coco Taxi ไว้ว่า ต้องการชมสถานที่สำคัญในกรุงฮาวานา โดยรอบภายในเวลา ๓ ชั่วโมง ในราคา ๔๐ CUC หรือประมาณ ๑,๓๐๐ บาท โดยสถานที่สำคัญแห่งแรกที่พี่คนขับพาเราไป คือ จัตุรัสแห่งการปฏิวัติ (Plaza de la Revolución) ซึ่งเป็นลานกว้าง มีอาคารที่ทำการหน่วยงานรัฐบาลอยู่ล้อมรอบ เช่น กระทรวงเศรษฐกิจ ที่บนผนังอาคารมีโครงร่างใบหน้าของวีรบุรุษสุดหล่อของคิวบา นามว่า เช เกวารา (Che Guevara) อยู่บนนั้น กระทรวงการสื่อสาร ที่บนผนังอาคารมีโครงร่างใบหน้าของสหายอย่างกามิโล เซียนฟูเอโกส (Camilo Cienfuegos) อยู่เช่นกัน หรือที่ทำการพรรคคอมมิวนิสต์แห่งคิวบา ด้านตรงข้ามมีหอสูงและมีรูปปั้นของวีรบุรุษโฮเซ มาร์ติตั้งอยู่ ลานแห่งนี้เป็นสถานที่ที่ผู้คนชาวคิวบามาชุมนุมรวมตัวกันในโอกาสสำคัญต่างๆ เช่น ๑ พฤษภาคม (วันแรงงาน) ๒๖ กรกฎาคม (วันที่ระลึกขบวนการ ๒๖ กรกฎาคมของคิวบา) เพื่อฟังการปราศรัยของท่านผู้นำทั้งฟิเดลและราอูล กาสโตร

Coco Taxi พาเราไปในย่านมิรามาร์ (Miramar) ซึ่งเป็นย่านที่ทำการสถานเอกอัครราชทูตต่างประเทศในคิวบา ผ่านไปหน้าที่ทำการกระทรวงการต่างประเทศคิวบา สถาบันการศึกษาด้านการต่างประเทศขั้นสูงของคิวบา วกไปย่านร้านจีนของกรุงฮาวานา ก่อนจะเข้าสู่เขตกลางเมือง (Centro) และย่านเมืองเก่า หรือ “อาบานา เบียฆา” (Habana Vieja) ในภาษาสเปน ซึ่งเป็นอีกสองย่านสำคัญของกรุงฮาวานา นอกเหนือจากย่านเบดาโดที่เราพัก ทำให้นักท่องเที่ยวอย่างเราตื่นตาตื่นใจไปกับความโดดเด่นอลังการของอาคารที่ก่อสร้างด้วยสถาปัตยกรรมในยุคอาณานิคม อย่างไรก็ดี เป็นที่น่าเสียดายว่า

อาคารหลายแห่งยังไม่ได้รับการบูรณปฏิสังขรณ์ทำให้อยู่ในสภาพทรุดโทรม หลายแห่งถูกแปรสภาพให้เป็นอพาร์ทเมนต์ก็ว่าได้ โดยแบ่งเป็นห้องขนาดเล็กหลายห้องให้ครอบครัวชาวคิวบาเข้าไปอยู่อาศัยกัน คนขับ Coco Taxi เล่าเป็นเกร็ดความรู้ว่า ปัจจุบัน อัตราการหย่าร้างของชาวคิวบาเพิ่มสูงขึ้นมาก สาเหตุหนึ่งก็เป็นเพราะแต่ละครอบครัวต้องอาศัยอยู่รวมกัน ทำให้ไม่มีความเป็นส่วนตัวนั่นเอง

ระหว่างทาง คนขับ Coco Taxi ก็พาเราลัดเลาะไปตามตรอกซอกซอยต่าง ๆ เป็นโอกาสให้ได้เห็นสภาพชีวิตความเป็นอยู่ที่แท้จริงของผู้คนในเมืองนี้ เมื่อผ่านโรงพยาบาล คนขับ Coco Taxi ก็พูดยกยอระบบบริการสาธารณสุขของคิวบาที่มีคุณภาพ ประชาชนสามารถเข้ารับการรักษาได้โดยไม่ต้องเสียค่าใช้จ่าย และไม่ต้องรอรับบริการเป็นเวลานาน อย่างไรก็ดี แพทย์ในคิวบาได้รับเงินเดือนน้อยมาก ทำให้เกิดปัญหาสมองไหล เมื่อผ่านโรงเรียนหลาย ๆ แห่ง คนขับ Coco Taxi ก็บอกเล่าอย่างภูมิใจ ถึงระบบการศึกษาของประเทศคิวบา โดยเฉพาะการกีฬาและการเต้นประเภทต่าง ๆ ที่ผลิตทรัพยากรบุคคลที่มีคุณภาพให้กับวงการกีฬาโลก ซึ่งเราก็ได้บอกให้คนขับฟังอย่างภูมิใจว่า ทีมชาติไทยของเราก็มีผู้ฝึกสอนกีฬาจากคิวบาเป็นส่วนหนึ่งเช่นกัน

เมื่อใกล้ครบ ๓ ชั่วโมง คนขับ Coco Taxi ก็พาเราไปหยุดอยู่ที่หน้าโบสถ์ซานฟรานซิสโก เด ลา อาซิส (San Francisco de la Aśis) ซึ่งเป็นจุดที่เหมาะสมที่จะปล่อยให้เราสามารถเดินซอกแซกเข้าถึงทุกซอกทุกมุมของอาบานา เบียฮา ต่อด้วยตัวเองได้เป็นอย่างดี จะเรียกว่าเป็นความโชคดีก็ว่าได้ ช่วงที่เราเดินทางไปกรุงฮาวานานั้น บริเวณลานหน้าโบสถ์แห่งนี้กำลังมีการจัดนิทรรศการยูไนเต็ด บัดดี้ แบร์ส (United Buddy Bears) ซึ่งจัดแสดงตุ๊กตาหมีจากไฟเบอร์กลาสจำนวนประมาณ ๑๔๐ ตัว ที่เป็นสัญลักษณ์ของประเทศสมาชิกสหประชาชาติ เพื่อส่งเสริมการอยู่ร่วมกันอย่างสันตินิทรรศการชุดนี้จัดแสดงมาแล้วในหลายประเทศทั่วโลกตั้งแต่ปี ค.ศ. ๒๐๐๒ แน่นอนว่าสิ่งแรกที่ทำคือ รีบเดินหาพี่หมีจากประเทศไทย เพื่อชักภาพร่วมกันเป็นที่ระลึก

ย่านอาบานา เบียฆานี้ ถูกทำให้เป็นถนนคนเดิน และมีบริการรถสามล้อถีบเพื่อเข้าออกตามตรอกซอกซอยต่าง ๆ ด้วย เราใช้เวลาทั้งบ่ายเดินชมตรอกซอกซอย อาคาร พิพิธภัณฑ์ต่าง ๆ ที่แสดงทั้งศิลปวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ ความเป็นมาของคิวบาและรัฐบาลคอมมิวนิสต์ รวมถึงสินค้าขึ้นชื่อของคิวบา ทั้งเหล้ารัม ซิการ์และยาสูบ ความอลังการของอาคารในย่านนี้ล้วนแสดงให้เห็นถึงความมั่งคั่งในอดีตของอาณาจักรแห่งนี้ที่สามารถรังสรรค์สถาปัตยกรรมขนาดมหึมาเหล่านี้ขึ้นมาได้ และชื่นชมความพยายามของรัฐบาลคิวบาในการบูรณปฏิสังขรณ์อาคารเก่าในแถบนี้ให้ฟื้นคืนชีวิตขึ้นมาอีกครั้ง

กรุงฮาวานาไม่ได้มีชีวิตชีวาเฉพาะตอนกลางวันเท่านั้น สำหรับนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติแล้ว กลางคืนของที่นี่ก็มีสีสันไม่แพ้กัน หากใครสนใจประวัติศาสตร์ สามารถเลือกไปชมการยิงปืนใหญ่ที่ป้อมปราการโมโร - กาบาญา (Morro-Cabaña) ได้ ซึ่งทางการคิวบาจัดเป็นการแสดงทุกวันเวลา ๒๑.๐๐ น. โดยมีทหารแต่งชุดโบราณ เดินขบวนไปจุดไฟ และป่าวประกาศเวลาปิดท่าเรือก่อนการยิงปืนใหญ่โบราณ ๑ นัด ตามแบบแผนของพิธีที่ปฏิบัติกันมาตั้งแต่โบราณกาล

หากชอบความบันเทิง นักแสดงและศิลปินในกรุงฮาวานาก็พร้อมรอรับท่านด้วยการแสดงสดทั้งโชว์คาบาเรต์ที่มีให้เลือกมากมายหลายคณะ ที่มีชื่อเสียงก็มี ร้านตรอปิกานา (Tropicana) ร้านปารีสเซียน (Parisien) ซึ่งตั้งอยู่ภายในโรงแรมนาซิออนนาล (Hotel Nacional) โดยผู้เข้าชมต้องแต่งกายอย่างสุภาพ โดยเฉพาะสุภาพบุรุษ ห้ามใส่กางเกงขาสั้นเป็นอันขาด นอกจากนี้ ยังมีการขับร้องของคณะนักดนตรีชาวคิวบาที่บัวนา บิสตา โซเชียลคลูบ (Buena Vista Social Club) ซึ่งในอดีต นักร้องนักดนตรีที่แสดงอยู่ที่คลับแห่งนี้มีชื่อเสียงโด่งดังออกไปในต่างประเทศ อย่างไรก็ดี ตัวจริงเสียงจริงได้เสียชีวิตกันไปเกือบหมดแล้ว เหลือแต่นักแสดงรุ่นลูกรุ่นหลานที่สืบทอดเสน่ห์ของสถานที่แห่งนี้มาจนถึงทุกวันนี้ ระหว่างการชมการแสดงทั้งสองประเภทที่ว่ามา นักท่องเที่ยวสามารถเลือกได้ว่าต้องการชมการแสดงพร้อมการรับประทานอาหารค่ำหรือไม่ ซึ่งราคาค่าเข้าชมก็จะต่างกันไป ขึ้นอยู่กับบริเวณที่นั่งและอาหาร เครื่องดื่มด้วย แต่ถ้าต้องการดื่มด่ำกับบรรยากาศค่ำคืนของกรุงฮาวานาโดยไม่ต้องเสียเงิน การเดินกินลมชมวิวบนถนนเลียบชายทะเลที่เป็นที่รู้จักกันในนามของ “มาเลกอน” (Malecón) ก็น่าสนใจไม่ใช่น้อย ที่นี่เราจะเห็นชาวคิวบาทุกเพศทุกวัย โดยเฉพาะหนุ่มสาวมาจับกลุ่มรวมตัวพบปะสังสรรค์กันตลอดแนวถนนที่มีความยาวกว่า ๘ กิโลเมตรได้ตลอดทั้งวัน จนได้ชื่อว่าเป็น “โซฟา” ตัวที่ใหญ่ที่สุดในโลกเลยทีเดียว

แต่ไม่ว่าจะกลางคืนหรือกลางวัน อีกสิ่งหนึ่งที่เรียกความสนใจจากมนุษย์จากโลกทุนนิยมอย่างเราได้มากคือ ไม่ปรากฏป้ายโฆษณาขายสินค้ายี่ห้อต่าง ๆ อย่างที่เห็นในบ้านเรา จะมีก็แต่โฆษณาชวนเชื่อให้รักชาติ รักระบอบของพี่น้องกาสโตร ซึ่งมีให้เห็นอยู่ทั่วทุกหัวถนนทั้งประเทศ สร้างความฮึกเหิมให้คนที่ยึดมั่นและเชื่อในระบอบนี้ได้ดีไม่น้อย

นอกจากสถานที่ท่องเที่ยวแล้ว การเดินทางไปคิวบาครั้งนี้ จะสมบูรณ์ไม่ได้เลยหากไม่ได้พูดถึงอาหารคิวบา ซึ่งต้องยอมรับว่า ถูกปากเกินคาด

แต่ทั้งนี้ทั้งนั้น อาหารที่ว่านี้เป็นอาหารที่เตรียมไว้สำหรับนักท่องเที่ยวต่างชาติโดยเฉพาะ ซึ่งในเมนูมีให้เลือกทั้งเนื้อวัว หมู ปลา กุ้งมังกร เป็นจานหลัก ปรุงรสด้วยวิธีการต่าง ๆ ตามความชอบ และเสิร์ฟพร้อมข้าวจานใหญ่ ซึ่งอาจเป็นข้าวขาวหรือข้าวหุงกับถั่วดำ รวมถึงสลัดผัก โดยบางร้านอาจมีซุปถั่วดำหอมอร่อยเสิร์ฟพร้อมกันด้วย เห็นแบบนี้แล้ว หลายคนอาจคิดไปว่า คนคิวบาช่างกินดีอยู่ดีเสียนี่กระไร แต่หากได้คุยกับคนท้องถิ่นแล้ว ก็จะรู้ว่าอาหารที่กล่าวมาทั้งหมดนั้น มีแต่ชาวต่างชาติในคิวบาเท่านั้นที่จะมีโอกาสได้สัมผัส คนท้องถิ่นอย่างดีก็ได้รับประทานเนื้อหมู ส่วนเนื้อวัวกับกุ้งมังกรนี่ไม่ต้องพูดถึง ราคาสูงจนชาวบ้านทั่วไปไม่ได้รับประทานกันเลยทีเดียว

แม้ว่าคนคิวบาจะมีปัญหาทางเศรษฐกิจ รายได้ไม่สูงมากนัก แต่สิ่งหนึ่งที่สังเกตได้ตลอดระยะเวลาของการทำความรู้จักคิวบา คือ ความร่าเริงเป็นกันเอง และมีน้ำจิตน้ำใจของชาวคิวบา โดยเฉพาะต่อนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ ไม่น่าแปลกใจที่การท่องเที่ยวจะเป็นอีกแหล่งรายได้สำคัญของประเทศนี้ ไม่ใช่เพียงเพราะว่าคิวบามีความงดงามทั้งทางประวัติศาสตร์และทางธรรมชาติคอยต้อนรับนักท่องเที่ยวเท่านั้น แต่คนคิวบามีจิตใจพร้อมให้บริการ เป็นเจ้าของบ้านที่ดี ใครได้ไปเยือนก็ประทับใจ จึงไม่แปลกใจเมื่อได้ยินแขกหลายคนในโรงแรมพูดกับพนักงานก่อนกอดลากันว่า “พบกันใหม่ปีหน้า” สถานที่หลายแห่งไปครั้งเดียวอาจจะเกินพอ แต่สำหรับคิวบาไปครั้งเดียวยังไม่พอ

นอกจากกรุงฮาวานาแล้ว การเดินทางไปคิวบาครั้งนี้ ผู้เขียนยังได้มีโอกาสไปทำความรู้จักเมืองพักตากอากาศชายฝั่งมหาสมุทรแอตแลนติกชื่อว่า บาราเดโร (Varadero) และชายฝั่งแคริบเบียนของคิวบา บริเวณอ่าวหมู (Bay of Pigs) ซึ่งนอกจากจะมีความสวยงามทางธรรมชาติแล้ว ยังมีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ต่อการเมืองคิวบาในยุคสงครามเย็นด้วย แต่ด้วยพื้นที่ที่จำกัด ขอเก็บเอาไว้เล่ารายละเอียดเกี่ยวกับสองเมืองนี้ในโอกาสถัดไป

หนึ่งสัปดาห์ของการเดินทางพักผ่อนในคิวบาหมดไปอย่างรวดเร็ว เผลอนิดเดียวก็ต้องเก็บกระเป๋าเดินทางออกจากประเทศนี้เสียแล้ว เสียดายที่มีเวลาน้อย ได้ทำความรู้จักกับประเทศนี้ไม่มากนัก แต่ก็ประทับใจ และอยากกลับไปเยือนอีกหากมีโอกาส อย่างไรก็ดี ถ้าได้กลับไป ก็ไม่แน่ใจเหมือนกันว่าหน้าตาของคิวบาในวันข้างหน้าอาจเปลี่ยนแปลงไปจนทำให้จำกันไม่ได้เลยก็เป็นได้ ก็ได้แต่หวังว่า การเปลี่ยนแปลงที่กำลังดำเนินไปจะเป็นไปอย่างราบรื่นและเป็นประโยชน์กับประชากรในประเทศอย่างทั่วถึง ให้สมกับความพยายามของฟิเดล กาสโตรและพวกพ้องที่ดิ้นรนไม่ให้คิวบาต้องตกเป็นเหยื่อของระบบทุนนิยมและนายทุนต่างชาติมาเป็นเวลาหลายสิบปี

Viva Cuba Libre (Long Live Free Cuba)

โครงการเยาวชนสยาม เยือนถิ่นมาตุภูมิ

Orang Thai dalam Negara Malaysia
Selamat datang di Bangkok, Thailand
เซอลามัต ดาตัง ดิ แบงคอก ไทยแลนด์
(ประโยคทักท้ายบาฮาซามลายูที่แสนจะเรียบง่ายและธรรมดา
ที่แปลว่า "ยินดีต้อนรับสู่กรุงเทพฯ ประเทศไทย"

ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศไทยกับประเทศมาเลเซียมีระยะเวลาและความเป็นมาที่ยาวนาน นับตั้งแต่ ๓๑ สิงหาคม ๒๕๐๐ วันสถาปนาความสัมพันธ์ระหว่าง ๒ ประเทศ และสิ้นเดือนสิงหาคม ๒๕๕๘ ก็เป็นวาระครบรอบ ๕๘ ปี ของความสัมพันธ์ทางการทูตระหว่างประเทศไทยกับประเทศมาเลเซีย

ถ้าเราจะเดินทางไปรู้จักประเทศมาเลเซีย คงต้องกล่าวถึงข้อมูลด้านภูมิศาสตร์และอาณาบริเวณที่เชื่อมโยงกับประเทศอื่น ๆ ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ก่อนเป็นอันดับแรก ประเทศมาเลเซียมีขนาดพื้นที่ ๓๒๙,๗๕๘ ตารางกิโลเมตร และประชากรกว่า ๒๘ ล้านคน มีอาณาเขตติดต่อกับหลายประเทศ ทิศเหนือติดกับประเทศไทย ทิศใต้ติดกับประเทศสิงคโปร์ ทิศตะวันออกเฉียงเหนือติดกับประเทศฟิลิปปินส์ ทิศตะวันตกติดกับช่องแคบมะละกา เกาะสุมาตราของประเทศอินโดนีเซีย ด้วยภูมิศาสตร์ที่เชื่อมโยงกันทำให้ประเทศมาเลเซียเป็นประเทศที่มีความหลากหลายทางด้านสังคมวัฒนธรรม รวมถึงความหลากหลายทางด้านชาติพันธุ์ด้วย โดยประกอบด้วย มาเลเซีย (ร้อยละ ๕๙) จีน (ร้อยละ ๒๗) อินเดีย (ร้อยละ ๘) และเชื้อชาติอื่น ๆ (ร้อยละ ๖)

การนับถือศาสนาของประชากรจึงเป็นไปตามแต่ละเชื้อชาติ คือ ศาสนาอิสลาม ร้อยละ ๖๐ ศาสนาพุทธ ร้อยละ ๑๙ ศาสนาคริสต์ ร้อยละ ๑๑ ศาสนาพราหมณ์ฮินดู ร้อยละ ๖ และอื่น ๆ ร้อยละ ๒ นับว่าประเทศมาเลเซียเป็นประเทศพหุสังคมอีกแห่งหนึ่งของภูมิภาค

หากลองดูภูมิหลังทางด้านประวัติศาสตร์ระหว่างประเทศไทยกับประเทศมาเลเซีย จะค้นพบว่า ความสัมพันธ์ระหว่าง ๒ ประเทศนั้นมีมาอย่างยาวนาน จวบจนถึงยุคสมัยที่ชาติตะวันตกเข้ามายังดินแดนเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เพื่อล่าอาณานิคม และประเทศอังกฤษก็เข้ามายังดินแดนมลายูในปี พ.ศ. ๒๔๕๒ ประเทศไทยที่ในอดีตใช้ชื่อว่า **สยาม** มีการจัดทำข้อตกลงกับประเทศอังกฤษภายใต้สัญญา Anglo – Siames Treaty ๑๙๐๙ ภายใต้ข้อตกลงนี้ทำให้รัฐบาลสยามหมดอำนาจอธิปไตยเหนือดินแดน ๔ รัฐ ได้แก ไทรบุรี (Kedah) ตรังกานู (Terengganu) เปอลิส (Perlis) และกลันตัน (Kelantan)

การทำสนธิสัญญาฉบับนี้นับว่าเป็นการสิ้นสุดการมีอำนาจเหนือราชอาณาจักรมลายูของสยามโดยสิ้นเชิง หลังจากการยกดินแดนหัวเมืองมลายูทั้ง ๔ ให้อยู่ภายใต้การดูแลของประเทศอังกฤษแล้วจึงเหลือเพียงหัวเมืองรัฐปาตานีเพียงรัฐเดียวของมลายูที่อยู่ภายใต้อำนาจอธิปไตยของประเทศนับจากเหตุการณ์ในประวัติศาสตร์สมัย พ.ศ. ๒๔๕๒ ทำให้คนสยามส่วนหนึ่งยังคงพักอาศัยอยู่ในเขตราชอาณาจักรมลายู และยังคงดำรงวัฒนธรรมไทยและชีวิตความเป็นอยู่แบบไทย จนได้รับสัญชาติและดำรงชีวิตเป็นพลเมืองมลายูโดยสมบูรณ์

จวบจนปัจจุบัน การเปลี่ยนผ่านของยุคสมัยทำให้เกิดการหล่อหลอมทางวัฒนธรรม แต่สิ่งที่คนสยามที่อยู่ในมาเลเซียยังคงรักษาไว้ นั่นคือ อัตลักษณ์ความเป็นไทย เช่น การเรียนภาษาไทย การรักษาขนบธรรมเนียมประเพณีการนับถือศาสนาพุทธ มีความเลื่อมใสยึดมั่นในพระพุทธศาสนา มีการบวชเรียนประกอบพิธีกรรมในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา นอกจากนั้น ยังถือปฏิบัติตาม

ประเพณีของคนไทย เช่น ประเพณีการบวช ประเพณีวันสารท ประเพณีงานศพ ประเพณีการสวดบ้าน เป็นต้น โดยมีวัดเป็นแหล่งเรียนรู้และสืบทอดทางด้านภาษาไทย มีพระสงฆ์เป็นผู้สอน วัดจึงยังคงเป็นสถานที่ประกอบพิธีกรรมทางศาสนา แหล่งศึกษาเล่าเรียน และเป็นสถานที่จัดกิจกรรมวัฒนธรรมในทุกสาขาคนเหล่านี้เรียกชื่อแทนตนเองว่า **"คนสยาม"** หรือ **โอรังสยาม** (Orang siam ในภาษามลายู)

รัฐบาลไทยมีจุดประสงค์ที่จะกระชับความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างไทย – มาเลเซีย ในหลายมิติ เช่น การเมือง เศรษฐกิจ สังคมวัฒนธรรม การต่างประเทศและความมั่นคง กระทรวงการต่างประเทศจึงให้ความสำคัญกับการสร้างความสัมพันธ์และสนับสนุนกับการเป็นเครือข่ายกับชุมชน โดยสถานกงสุลใหญ่ ณ เมืองปีนัง มีความร่วมมือกับมูลนิธิพระวิเชียรโมลีดำเนินโครงการ **เยาวชนไทย – มาเลเซีย (คนสยาม)** โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของเยาวชนมาเลเซียเชื้อสายไทย ณ แผ่นดินไทยซึ่งเป็นต้นกำเนิดของบรรพบุรุษและเชื้อชาติของตน การสืบทอดวัฒนธรรมไทยให้คงอยู่ในชุมชนสยามในมาเลเซียต่อไป การเสริมสร้างความตระหนักและความเข้าใจในวัฒนธรรมและพระพุทธศาสนาแก่เยาวชนสยามให้ดียิ่งขึ้น รวมถึงเป็นกระบอกเสียงให้ประชาชนไทยในประเทศมาเลเซียด้วยอีกทางหนึ่ง โครงการนี้เริ่มต้นครั้งแรกในปี ๒๕๕๖ และดำเนินการมาอย่างต่อเนื่องถึงปัจจุบัน

วันอังคารที่ ๙ มิถุนายน ๒๕๕๘ คณะเยาวชนไทย-มาเลเซีย ภายใต้โครงการนี้ได้เข้าเยี่ยมคารวะอธิบดีกรมสารนิเทศ ที่กระทรวงการต่างประเทศเพื่อรับโอวาท และเยาวชนจำนวนหนึ่งให้สัมภาษณ์ในรายการวิทยุของกระทรวงการต่างประเทศ "วิทยุสราญรมย์" ๒ รายการ ได้แก่ **"รอบบ้านเรา"** และ **"ดาวดวงน้อย"** การต้อนรับคณะเยาวชนเป็นไปด้วยบรรยากาศที่อบอุ่นเยาวชนก้าวเข้าสู่ห้องจัดรายการด้วยสีหน้ายิ้มแย้มแจ่มใส บางคนมีสีหน้าแห่งความตื่นเต้นอย่างเห็นได้ชัด ทุกคนแนะนำตัวสั้น ๆ และมีชื่อจริง

เป็นภาษาไทย เช่น อทิตยา ขวัญเรียม ประวิทย์ พิศุทธิ์ แววพิมล ปราณี พิทักษ์ เป็นต้น แสดงให้เห็นว่าความเป็นไทยของเยาวชนกลุ่มนี้ยังคงฝังรากหยั่งลึกอยู่ในชีวิตและวิถีชีวิตของพวกเขาอย่างเต็มเปี่ยม สิ่งหนึ่งที่ **คนสยาม** หรือ **โอรังไทย** (Orang Thai) ยังคงอัตลักษณ์ไว้อย่างเห็นได้ชัดคือวัฒนธรรมประเพณีแบบไทย ซึ่งเห็นได้จากกระบวนการคัดเลือกตัวแทนเยาวชนที่ต้องมีคุณสมบัติเบื้องต้น คือ เป็นเยาวชนสยามในมาเลเซียที่นับถือศาสนาพุทธ ผ่านการคัดเลือกจากธรรมศึกษา นั่นคือ การเรียนพุทธประวัติ พระธรรมวินัย และความรู้ด้านศาสนา เป็นต้น

จากการสัมภาษณ์ สำเนียงภาษาไทยของเยาวชนคนสยามชัดเจนมาก และสามารถตอบโต้บทสนทนาเป็นภาษาไทยได้อย่างชำนาญราวกับเป็นภาษาแม่ การดำเนินรายการจึงเริ่มต้นอย่างเรียบง่ายและสนุกสนาน หลังจากการสอบถามข้อมูลจึงได้ทราบว่าเยาวชนเหล่านี้ล้วนเรียนภาษาไทยมาตั้งแต่ยังเด็ก เพราะผู้ปกครองส่งไปเรียนภาษาไทยที่วัดไทยในแต่ละรัฐที่อาศัยอยู่ นับเป็นอีกบทบาทหน้าที่หนึ่งของวัดไทยคือการให้ความรู้ด้านภาษาไทย ทำให้เด็กมีพื้นฐานทางภาษาที่ดีมาก ทั้งการฟัง พูด รวมถึงการสวดมนต์ และการร้องเพลงไทยด้วย

เมื่อลองสอบถามเรื่องของวิถีชีวิตและความเป็นอยู่ของเยาวชนแต่ละคน รวมถึงเรื่องประเพณีทางศาสนาที่แตกต่างกันเพราะความเป็นพหุสังคมของประเทศมาเลเซีย เยาวชนทุกคนยืนยันเป็นเสียงเดียวกันถึงความไร้ปัญหาเรื่องความแตกต่างของชาติพันธุ์ ศาสนา วัฒนธรรมและภาษา เยาวชนอธิบายถึงการใช้ความกลมกลืนเพื่อผสานความแตกต่างเหล่านั้น จนสามารถดำรงชีวิตอยู่ร่วมกับความเป็นพหุสังคมของมาเลเซียได้เป็นอย่างดี และเล่าเรื่อง **วันฮารีรายอ** ซึ่งเป็นวันสำคัญทางศาสนาอิสลาม (วันรื่นเริงของชาวมุสลิมทั่วโลก ซึ่งเป็นการเฉลิมฉลองการสิ้นสุดการถือศีลอด ขออภัยต่อสิ่งที่ทำต่อกันมา) **วันดิปาวาลี** เป็นวันสำคัญทางศาสนาพราหมณ์ – ฮินดู

พิธีกรรมของชาวอินเดีย (เทศกาลแห่งแสงสว่าง เป็นการบูชาพระแม่ลักษมีเทวี เพื่อยกย่องสรรเสริญและขอพรให้พระแม่ลักษมีประทานความสมบูรณ์ของชีวิต) **วันตรุษจีน** (เป็นเทศกาลแห่งการเฉลิมฉลองวันขึ้นปีใหม่ของจีน) และ **วันคริสต์มาส** วันสำคัญทางศาสนาคริสต์ (เป็นกิจกรรมเฉลิมฉลองวันสมโภชพระคริสต์สมภพของชาวคริสต์ทั่วโลก) เยาวชนได้บรรยายถึงความแตกต่างทางวัฒนธรรมและการปฏิบัติไปตามบริบททางสังคมได้อย่างกลมกลืน

สิ่งสุดท้ายที่น้อง ๆ เยาวชนกลุ่มนี้ได้ฝากทิ้งท้ายเอาไว้ให้คนไทยและผู้ฟังสถานีวิทยุสราญรมย์ คือ ภูมิใจที่ได้ร่วมโครงการนี้เพราะประเทศมาเลเซียนั้นมีคนมาเลเซียเชื้อสายไทยที่เรียกกันว่า **“คนสยาม”** อยู่เป็นจำนวนมากรวมถึงบริเวณชายแดนภาคใต้ของประเทศไทยด้วย ซึ่งเป็นคนเชื้อชาติไทยที่นับถือศาสนาพุทธและมีความคล้ายคลึงกันกับคนไทยในประเทศไทยอยู่มาก อยากให้มีโอกาสไปท่องเที่ยวชมวัดวาอารามในประเทศมาเลเซียซึ่งมีการเรียนการสอนธรรมะและภาษาไทย รวมทั้งการประกอบพิธีกรรมทางศาสนาและกิจกรรมในวันสำคัญต่าง ๆ นอกจากนี้ เยาวชนยังได้กล่าวถึงแหล่งท่องเที่ยวของมาเลเซีย อาทิ ทะเล น้ำตกและตึกปิโตรนัส (ตึกแฝดอันเป็นสัญลักษณ์ของมาเลเซีย) และอยากให้ลองลิ้มรสความหลากหลายของอาหารมลายู อาหารอินเดียที่มีให้เลือกสรรมากมายในประเทศมาเลเซียอีกด้วย

จากการสัมผัสเรื่องราวในชีวิตของกลุ่มเยาวชนคนไทยกลุ่มนี้ ทำให้เกิดกระบวนการเรียนรู้และเข้าใจในจังหวะของชีวิต วิถีชีวิต ศาสนา ชาติพันธุ์ การผสมกลมกลืนในความหลากหลายจนกลายเป็นประวัติศาสตร์ท้องถิ่นของชุมชนไทยที่ยืนยันในอัตลักษณ์ แสดงถึงความมุ่งมั่นที่จะเรียนรู้และถ่ายทอดความเป็นคนไทยในมหานครใหญ่อย่างมาเลเซียจากอดีตมาจนถึงปัจจุบัน

กระทรวงการต่างประเทศกับบทบาท ในการเสริมสร้างพลังและศักยภาพของเยาวชนไทย

ชลธี จันทร์รัชชกูล

หลายคนอาจทราบดีอยู่แล้วว่า กระทรวงการต่างประเทศมีภารกิจที่หลากหลายและมีการดำเนินโครงการ/กิจกรรมทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ แต่เชื่อว่าต้องมีคนจำนวนไม่น้อยที่ไม่ทราบว่ากระทรวงการต่างประเทศทำงานเกี่ยวกับเยาวชนด้วยและทำอะไรบ้าง วันนี้วารสารวิทยุสราญรมย์จึงขอเล่าเรื่องราวเกี่ยวกับกิจกรรมด้านเยาวชนที่น่าสนใจและมีชื่อที่เก๊ไก๋ว่า **โครงการพัฒนาศักยภาพยุวทูตความดี "คนดีของประเทศไทย"** ที่เกิดขึ้นจากความร่วมแรงร่วมใจกันระหว่างกระทรวงการต่างประเทศกับกรมกิจการพลเรือนทหาร กองบัญชาการกองทัพไทย ซึ่งต่างก็มีใจตรงกันและเล็งเห็นความสำคัญของพลังเยาวชนที่มีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในการขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศในมิติต่าง ๆ กระทรวงการต่างประเทศจึงได้สนับสนุนงบประมาณ รวมทั้งจัดเจ้าหน้าที่ไปร่วมกิจกรรมและเป็นผู้ช่วยครูฝึกในการจัดค่ายเยาวชนจำนวนทั้งหมด ๕ ครั้งใน ๕ ภูมิภาค ได้แก่

ครั้งที่ ๑ ณ วัดโพธิ์ชัย จังหวัดหนองคาย ระหว่างวันที่ ๒๒-๒๕ กรกฎาคม ๒๕๕๘

ครั้งที่ ๒ ณ วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีอุทัยธานี จังหวัดอุทัยธานี ระหว่างวันที่ ๑๙-๒๒ สิงหาคม ๒๕๕๘

ครั้งที่ ๓ ณ สนามกีฬาสมโภชเชียงใหม่ ๗๐๐ ปี จังหวัดเชียงใหม่ ระหว่างวันที่ ๒๖ - ๒๙ สิงหาคม ๒๕๕๘

ครั้งที่ ๔ ณ กองบิน ๗ จังหวัดสุราษฎร์ธานี ระหว่างวันที่ ๒ – ๕ กันยายน ๒๕๕๘ และ

ครั้งที่ ๕ ณ กองบิน ๑ จังหวัดนครราชสีมา ระหว่างวันที่ ๙-๑๒ กันยายน ๒๕๕๘

ผู้เขียนมีโอกาสได้ไปร่วมโครงการนี้ในครั้งที่ ๒, ๓ และ ๔ ที่จังหวัดอุทัยธานี เชียงใหม่ และสุราษฎร์ธานี ตามลำดับ ก่อนเข้าร่วมโครงการก็นึกภาพไม่ออกเลยว่า ค่ายเยาวชนที่จัดโดยทหารจะออกมาในรูปแบบไหน คงจะต้องเข้มงวดกวดขันและเคร่งเครียดเอาการแน่ ๆ แต่พอได้มาสังเกตการณ์และสัมผัสจริง ๆ รวมทั้งได้ร่วมทำกิจกรรมกับครูฝึก วิทยากร และเยาวชนแล้วก็พบว่า ค่ายนี้

ไม่เหมือนที่คิดไว้ เพราะถึงแม้ครูฝึกทหารจะค่อนข้างเคร่งครัดเรื่องกฎระเบียบ แต่ก็มีช่วงเวลาที่เด็ก ๆ ได้ผ่อนคลายผ่านการเล่นเกม ร้องรำทำเพลง และการแสดงออกในด้านต่าง ๆ แม้ในช่วง ๑-๒ วันแรก เด็ก ๆ อาจรู้สึกอึดอัดและไม่สนุกบ้างที่ต้องถูกบังคับให้อยู่ในกฎกติกามากมายขนาดนี้ เพราะแม้แต่โทรศัพท์มือถือก็ถูกยึดไว้ เพื่อนสนิทหรือเพื่อนจากห้องเรียนและโรงเรียนเดียวกันก็ต้องถูกจับแยกนั่ง แยกนอน

พ.อ. วิชัย สาคำภีร์ ผู้ช่วยผู้อำนวยการกองบรรเทาสาธารณภัย สำนักประชาสัมพันธ์ กรมกิจการพลเรือนทหาร ในฐานะหัวหน้าครูฝึก ได้เล่าให้ผู้เขียนฟังว่า กรมกิจการพลเรือนทหารจัดค่ายเยาวชนในลักษณะนี้มาหลายครั้งแล้ว พบปัญหาคล้าย ๆ กันเกือบจะทุกที่ โดยในช่วง ๑ - ๒ วันแรก เด็ก ๆ จะรู้สึกเบื่อ อึดอัด และไม่ชอบใจ เพราะไม่สามารถใช้ชีวิตในแบบที่เขาคุ้นเคยได้ ต้องถูกแยกจากเพื่อนสนิทหรือเพื่อนร่วมสถาบันเดียวกัน ใช้โทรศัพท์มือถือไม่ได้ ต้องกิน/ นอน และทำกิจกรรมตามเวลาที่กำหนดไว้ ต้องทนนั่งฟังคนนั้นคนนี้มาพูดเรื่องต่าง ๆ ถึง ๓ คืน ๔ วัน แต่พอวันที่ ๓ และ ๔ เด็ก ๆ เกือบทุกคนมีทัศนคติและพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงไปในทางบวก ซึ่งผู้เขียนเองก็เห็นด้วยว่า การอบรมเยาวชนในลักษณะนี้ อย่างน้อยก็ทำให้เขาได้เรียนรู้ที่จะยอมรับในกฎกติกาซึ่งทำให้เขาไม่ได้รับความสะดวกสบายบ้าง แต่ก็ทำให้เกิดความเป็นระเบียบวินัยและความราบรื่นเรียบร้อยในการดำเนินกิจกรรม เพราะหากทุกคนคิดว่าตนเองมีสิทธิที่จะได้ทำอะไรตามใจชอบแล้ว ก็มักจะไม่เคารพสิทธิของผู้อื่น ไม่ให้เกียรติผู้อื่น และไม่สนใจผลกระทบที่จะเกิดขึ้นต่อส่วนรวม ซึ่งสิ่งนี้นับเป็นบทเรียนแรก ๆ ที่ผู้เขียนเล็งเห็นว่าเป็นจุดเริ่มต้นที่ดี เป็นประโยชน์และควรส่งเสริมอย่างยิ่งเพื่อสร้างค่านิยมและทัศนคติด้านบวกให้แก่เยาวชนของเรา เพราะทุกวันนี้ดูเหมือนว่า หลายคนจะเรียกร้องและตระหนักถึงแต่สิทธิของตนเอง จนหลงลืมไปว่าเราก็มีหน้าที่และต้องตระหนักถึงสิทธิของผู้อื่นด้วยเช่นกัน

โครงการพัฒนาศักยภาพยุวทูตความดี “คนดีของประเทศไทย” มีวัตถุประสงค์หลัก เพื่อให้เยาวชนเล็งเห็นคุณค่าและตระหนักถึงความสำคัญของสถาบันหลักของชาติอันประกอบด้วย ชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ พัฒนาตนเองและโลกทัศน์ด้านการต่างประเทศ เสริมสร้างทัศนคติและพฤติกรรมที่เหมาะสม ตลอดจนสร้างเครือข่ายพลังเยาวชนเพื่อร่วมกันสร้างสรรค์สิ่งที่ดีงามให้แก่ครอบครัว โรงเรียน ชุมชน สังคม และประเทศชาติต่อไป โดยกรมกิจการพลเรือนทหารจะประสานไปยังโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายและโรงเรียนในเครือข่ายยุวทูตความดีของแต่ละจังหวัดเพื่อเชิญชวนและคัดเลือกนักเรียนมาเข้าร่วมโครงการตามความสมัครใจ โดยในแต่ละจังหวัดมีนักเรียนเข้าร่วมจำนวนประมาณ ๓๐๐ – ๓๔๐ คน บางจังหวัดก็มีผู้ว่าราชการจังหวัดหรือรองผู้ว่าราชการจังหวัดให้เกียรติมาเป็นประธานหรือร่วมพิธีเปิด/ ปิดโครงการฯ และได้กล่าวขอบคุณกระทรวงฯ และกองบัญชาการกองทัพไทยที่เห็นความสำคัญของการพัฒนาศักยภาพของเยาวชนไทยและร่วมกันจัดโครงการนี้ขึ้นซึ่งเป็นประโยชน์และมีความจำเป็นอย่างยิ่ง โดยเฉพาะในยุคปัจจุบันที่เป็นยุคของข้อมูลข่าวสารและโลกาภิวัตน์ ซึ่งสังคมไทยจำเป็นต้องสร้างความเข้มแข็งและภูมิคุ้มกันต่อผลกระทบด้านลบต่าง ๆ ที่อาจเกิดขึ้น

กระทรวงการต่างประเทศให้การสนับสนุนโครงการนี้เนื่องจากสอดคล้องกับการดำเนินงานตามนโยบายการทูตสาธารณะที่มุ่งเน้นการมีส่วนร่วมและการเข้าถึงประชาชนในทุกระดับ โครงการนี้ยังเป็นตัวอย่างที่ดีของการบูรณาการภารกิจของกระทรวงฯ กับหน่วยงานอื่นซึ่งเห็นพ้องกันว่าเยาวชนเป็นอนาคตและทรัพยากรที่สำคัญยิ่งของประเทศ อธิบดีกรมสารนิเทศ (นายเสข วรรณเมธี) จึงได้ให้ความสำคัญเป็นอย่างมากและสนับสนุนให้ข้าราชการและเจ้าหน้าที่ของกองประชาสัมพันธ์การทูตสาธารณะได้มีส่วนร่วมอย่างแข็งขันในโครงการฯ นอกจากนี้ ยังเชิญผู้แทนจากกรมองค์การระหว่างประเทศ กรมอาเซียน กรมการกงสุล และสถาบันการต่างประเทศเทวะวงศ์วโรปการ ไปร่วมกันนำเสนอ

ความรู้เกี่ยวกับภารกิจของกระทรวงการต่างประเทศในด้านต่าง ๆ อาทิ การประสานงานและร่วมมือกับองค์การระหว่างประเทศ การเข้าสู่ประชาคมอาเซียน การใช้วัฒนธรรมเป็นเครื่องมือในการเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ การเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนไทยในต่างประเทศ งานด้านกงสุล (เช่น การดูแลและช่วยเหลือคนไทยในต่างประเทศ การให้บริการทำหนังสือเดินทาง เป็นต้น) และยังมีกิจกรรมสนุก ๆ เพื่อฝึกทักษะและการสื่อสารภาษาอังกฤษด้วย

การจัดโครงการฯ ทั้ง ๕ ครั้งจะมีรูปแบบและวัตถุประสงค์เดียวกัน โดยมุ่งเน้นให้เยาวชนเห็นคุณค่าและตระหนักถึงความสำคัญของสถาบันหลักของชาติ ยึดมั่นในค่านิยมหลัก ๑๒ ประการ พัฒนาโลกทัศน์ด้านการต่างประเทศ

เสริมสร้างทัศนคติและพฤติกรรมที่เหมาะสม และเน้นความสำคัญของการต่อยอดโครงการฯ โดยขยายผลสู่ชุมชนและสังคมต่อไป โดยกิจกรรมที่ถือว่าเป็นจุดเน้นของโครงการนี้ก็คือ การอบรมให้เยาวชนมีความเข้าใจและยึดมั่นในค่านิยมหลัก ๑๒ ประการ โดยการแบ่งกลุ่มเพื่อดำเนินกิจกรรมที่สะท้อนหลักการและความสำคัญของค่านิยมดังกล่าว นอกจากนี้ ยังมีกิจกรรมที่ส่งเสริมความเป็นผู้นำและความตระหนักรู้เรื่องระบอบประชาธิปไตยโดยผ่านการเลือกตั้งประธานและคณะกรรมการด้านต่าง ๆ ของรุ่นด้วยการลงคะแนนเสียงของเยาวชนทั้งหมดที่เข้าร่วมอบรม การส่งเสริมให้เยาวชนกล้าแสดงความคิดเห็นและแสดงออกอย่างสร้างสรรค์ การเล่นเกมที่ต้องอาศัยความสามัคคีและการทำงานเป็นทีม เป็นต้น

ผู้เขียนได้สอบถามเยาวชนบางส่วนเกี่ยวกับความรู้สึกที่ได้เข้าร่วมโครงการฯ พบว่า เยาวชนส่วนใหญ่รู้สึกพึงพอใจและดีใจที่มีโอกาสได้เข้าร่วมโครงการนี้เพราะนอกจากจะได้รับความสนุกสนาน ได้เพื่อนใหม่ ๆ จากต่างโรงเรียนแล้ว ยังได้รับความรู้เกี่ยวกับภารกิจของกองบัญชาการกองทัพไทยและกระทรวงการต่างประเทศด้วย นอกจากนี้ กรมสารนิเทศยังได้

จัดทำแบบสอบถามแยกจากแบบประเมินของกรมกิจการพลเรือนทหาร ซึ่งทำให้ได้รับทราบข้อมูลที่น่าสนใจอย่างยิ่งว่า ก่อนเข้าร่วมโครงการฯ เยาวชนส่วนใหญ่แทบจะไม่รู้จักกระทรวงการต่างประเทศเลย หรือเคยได้ยินชื่อบ้างแต่ไม่ทราบว่ากระทรวงการต่างประเทศมีภารกิจอะไรบ้าง การต่างประเทศอาจดูเหมือนเป็นเรื่องที่เข้าใจยากและไกลตัว แต่โดยที่โลกปัจจุบันได้เชื่อมต่อถึงกันแทบจะทุกมิติ และงานของกระทรวงการต่างประเทศเองก็มีความเกี่ยวข้องกับผลประโยชน์ของประเทศและประชาชนคนไทยทุกภาคส่วน กรมสารนิเทศจึงจำเป็นต้องทำหน้าที่เป็นสะพานเชื่อมเพื่อให้เยาวชนและสาธารณชนได้รับรู้ รับทราบ และเข้าใจว่า บทบาทและภาระหน้าที่ของกระทรวงการต่างประเทศมีอะไรบ้าง เกี่ยวข้องกับประชาชนอย่างไร และประชาชนจะสามารถสนับสนุนหรือมีส่วนร่วมในการดำเนินงานด้านการต่างประเทศได้อย่างไรบ้าง ซึ่งนี่ก็คือที่มาของนโยบาย “การทูตเพื่อประชาชน” นั่นเอง

ภาพกิจกรรมจากโครงการฯ ที่นำมาลงให้ผู้อ่านได้ชมในวารสารวิทยุสราญรมย์ฉบับนี้ สะท้อนว่า โครงการนี้ได้รับการตอบรับที่ดีอย่างมาก โดยเยาวชนส่วนใหญ่มีความประทับใจในกิจกรรมที่ให้ทั้งความรู้และความสนุกสนาน เป็นโอกาสในการฝึกความมีระเบียบวินัย ความรู้รักสามัคคี และ

การกล้าแสดงออกอย่างสร้างสรรค์ และทำให้เยาวชนได้มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทและภารกิจที่หลากหลายของกระทรวงการต่างประเทศมากยิ่งขึ้นด้วย นอกจากนี้ กระทรวงการต่างประเทศและกองบัญชาการกองทัพไทยยังให้ความสำคัญกับการต่อยอด ติดตาม และขยายผลโครงการฯ โดยส่งเสริมให้มีการสร้างเครือข่ายกลุ่มเยาวชนและสานต่อเจตนารมณ์ของโครงการฯ ให้แพร่หลายไปยังชุมชนและจังหวัด โดยผ่านการจัดตั้งคณะกรรมการรุ่นเพื่อสานต่อมิตรภาพและปฏิสัมพันธ์ระหว่างเยาวชนด้วยกันเองและกับครูฝึกผ่านทาง Facebook ภายใต้ชื่อ “ยุวทูตความดี ... (หนองคาย/ อุทัยธานี/ เชียงใหม่/ สุราษฎร์ธานี/ นครราชสีมา)” อีกด้วย ผู้อ่านท่านใดที่สนใจอยากทราบข้อมูลและชมภาพกิจกรรมต่าง ๆ จากค่ายเยาวชนในโครงการนี้ก็สามารถเข้าไปชมและติดตามจาก Facebook ดังกล่าวได้ ⊛

มุมหนาว ในใจเหงา

ชาครีย์นรทิพย์

แสงแดดอ่อน ๆ ของยามบ่ายแก่ ๆ แผ่กระจายปกคลุมทุกสิ่งสรรพที่อยู่ใต้ท้องฟ้าใสสีครามที่ไร้เมฆในสวนสาธารณะกว้างใหญ่กลางเมืองหลวงแห่งนั้น ไม่ว่าจะเป็นต้นไม้ ใบหญ้า ฝูงนกที่ง่วนหาอาหารบนถนนที่เรียงรายไปด้วยต้นไม้ใหญ่สองข้างทาง และพลอยกระโดดหลบผู้คนที่เดินและวิ่งออกกำลังกายขวักไขว่ไปมา หรือกลุ่มคนที่อาศัยเงาของต้นไม้ใหญ่เหล่านั้นนั่งหลบแดดตามม้านั่งที่กระจายตัวเป็นระยะ ๆ ริมทางเดิน

ชายชราร่างเล็กหลังคุ้ม ก้าวเดินไปบนท้องถนนของสวนสาธารณะเงียบ ๆ มือขวาที่แห้งเหี่ยวจนแทบเป็นเพียงหนังหุ้มกระดูกและสั่นเทาจับไม้เท้าสีน้ำตาลที่ไร้ลวดลายเอาไว้แน่น และอาศัยเครื่องมือคู่กายพยุงตัวเองไปข้างหน้าอย่างเชื่องช้า ก่อนที่จะหยุดหอบเบา ๆ หลังจากที่เดินไปได้ไม่กี่สิบก้าว พลางทอดสายตาที่อ่อนล้าที่อยู่หลังเลนส์สายตาไปหยุดอยู่ที่ม้านั่งริมทาง มันเป็นม้านั่งที่คุ้นเคยเพราะเป็นที่ประจำของเขาและภรรยาและเขามักจะมาที่นี่เสมอทุกครั้งที่มีโอกาส

บุรุษผู้สูงวัยสูดหายใจลึก ๆ และมุ่งหน้าไปยังม้านั่งตัวดังกล่าวอย่างมุ่งมั่น ท่ามกลางเสียงนกกระจอกที่ร้องจิ๊บ ๆ อย่างให้กำลังใจ ก่อนจะค่อย ๆ หย่อนร่างที่ผอมแห้งลงบนม้านั่ง และเอนหลังพิงพนักโลหะ พร้อมรู้สึกผ่อนคลายในทันทีเมื่อร่างกายที่เหนื่อยล้าได้พักเสียที แกค่อย ๆ วางไม้เท้าพาดขอบม้านั่งอย่างทะนุถนอมและอ่อนโยนด้วยความผูกพันราวกับมันเป็นมากกว่าแค่อุปกรณ์ช่วยเดิน ก่อนที่จะแหงนหน้าขึ้นมองดูท้องฟ้าที่สดใส และค่อย ๆ เหยียดกางแขนที่แห้งเหี่ยวออกข้างกายเพื่อรับแสงแดดที่ทอดตัวลงมาผ่านกิ่งก้านและใบเขียวของต้นไม้รอบกาย แลดูคล้ายดอกทานตะวันที่หันหน้ารับแสงอาทิตย์ แกสูดลมหายใจเข้าปอดลึก ๆ สองสามครั้ง หลับตาพริ้มฟังเสียงใบไม้ที่ปลิวไหวในสายลม และมีความสุขกับกลิ่นสดชื่นของผืนหญ้าและไออุ่นของแสงแดดอ่อน ๆ รวมถึงสายลมเย็นบาง ๆ ที่พัดผ่านมา ก็ทำให้มีรอยยิ้มบาง ๆ ปรากฏขึ้น ซึ่งทำให้รอยหยักย่นบนใบหน้าที่ผ่านมาหลายร้อนและหลายหนาวดูเด่นชัดขึ้นไปอีก

หลังจากที่นั่งอยู่ในท่าดังกล่าวครู่ใหญ่จนรู้สึกได้เติมพลังแล้ว ชายชราก็ลดมือลงขยับกรอบแว่นสายตาให้เข้าที่ก่อนจะวางมือทั้งสองข้างบนตักพลางลดระดับสายตาลงมากวาดมองรอบกายเห็นผู้คนที่บ้างกำลังเดินออกกำลังกายกันอย่างขมีขมัน บ้างก็กำลังเดินทอดน่องเอื่อยเฉื่อยอย่างฆ่าเวลา สายตาของแกมาหยุดอยู่ที่ชายหญิงวัยรุ่นคู่หนึ่งที่กำลังเดินมาจากฝั่งขวามือ คนทั้งสองเดินอิงแอบแนบชิด หัวร่อต่อกระซิกกันอย่างมีความสุข ชายชราสังเกตเห็นสายตาที่เปี่ยมด้วยความรักและห่วงใยของฝ่ายชายที่จับจ้องอยู่บนใบหน้าของฝ่ายหญิง และสายตาของฝ่ายหญิงที่ซ่อนเร้นความชื่นชมและความยินดีปรีดา แล้วก็อดนึกถึงภาพของตนเองและภรรยาไม่ได้... ใช่แล้ว กาลครั้งหนึ่ง เขาก็เคยเป็นหนุ่ม และมีความรักไม่ต่างจากชายหนุ่มและหญิงสาวคู่นั้น ความรักที่ทำให้หัวใจเบิกบาน และทำให้แต่ละวันมีแต่ความสุข รอยยิ้มบนใบหน้าของชายชราดูกว้างขึ้นเมื่อเขานึกถึงภรรยาสุดที่รัก

แต่นัยน์ตาเขากลับสะท้อนความหงอยเหงาเศร้าสร้อยอย่างไม่อาจซ่อนเร้นได้ เขาแอบมองตามคู่รักเดินผ่านไปอย่างเงียบ ๆ จนสายตาและความสนใจของเขาถูกดึงให้มาหยุดอยู่ ณ อีกมุมหนึ่งของสวนสาธารณะ

ใกล้ ๆ สระน้ำกลางสวน มีผู้ชายคนหนึ่งในชุดทักซิโด้สีดำเข้มยืนคู่กับผู้หญิงในชุดแต่งงานสีขาวที่ดูเหมือนชุดของเจ้าหญิงในนิทาน ทั้งคู่แลดูมีอายุกว่าคู่รักวัยรุ่นที่เดินผ่านหน้าเขาไปเมื่อครู่นี้ และดูสวยสง่าและภูมิฐาน ใบหน้าที่ตกแต่งจนจัดจ้านของคนทั้งสองเปื้อนรอยยิ้มแห่งความสุข ผมที่ถูกจัดให้เข้าทรงมาอย่างดีแทบจะไม่ได้รับการรังควานจากสายลม และแม้ทั้งคู่จะดูเขิน ๆ แต่พวกเขาก็ยืนบ้าง นั่งบ้าง กอดกันบ้าง และโพสต์ท่าต่าง ๆ ตามที่ช่างภาพที่ถือกล้องถ่ายรูปขนาดใหญ่ในมือและรัวกดปุ่มบันทึกภาพแต่งงานของคนทั้งสองอย่างเอาจริงเอาจังจะสั่งการ โดยมีผู้ช่วยช่างภาพคอยถือแผ่นสะท้อนแสง และคอยพยักหน้าและพูดเสริมให้กำลังใจอย่างรู้จังหวะและหน้าที่ และแม้ว่ารอบกายพวกเขาจะเต็มไปด้วยคนแปลกหน้าที่เดินผ่านไปผ่านมาแต่คู่รักทั้งสองก็ราวจะอยู่ในโลกของตัวเองที่มีเพียงพวกเขาสองคน และหัวเราะหยอกเย้าแหย่กันอย่างปลาบปลื้มปีติ

ชายชราก้มหน้าและกลืนน้ำลายลงคอเบา ๆ เมื่อรู้สึกว่าความรู้สึกบางอย่างกำลังล้นเอ่อออกมาจากหัวใจและแล่นขึ้นมากระแทกความคิดของเขาอย่างรุนแรง เขาหันมองพื้นที่ว่างเปล่าข้างกายบนม้านั่ง เขาคิดถึงภรรยาขึ้นมาอย่างจับใจจนเผลอกัดฟันแน่นจนกรามนูนเมื่อคิดถึงช่วงเวลาที่พวกเขาพากันเดินเคียงคู่กันไปเงียบ ๆ อย่างมีความสุขในสวนสาธารณะแห่งนี้ ชวนกันดูโน่นดูนี่ตามประสาปู่ย่าตายาย ก่อนที่จะมานั่งลงบนม้านั่งตัวนี้ และพูดคุยทบทวนความหลังกาลครั้งที่ชีวิตดูเรียบง่ายและโลกดูวุ่นวายน้อยกว่านี้ เขาจดจำรอยยิ้มของภรรยาได้ดีเมื่อพวกเขาพูดคุยถึงเหตุการณ์ในวันวาน ซึ่งเหมือนเป็นฉากจากละครเวทีซึ่งมีคุณค่าที่เขาไม่เคยลืมเลือน

บุรุษผู้สูงวัยนึกอยากที่จะยื่นมือข้างหนึ่งออกไปข้างกายเพื่อที่จะสัมผัสกับจุดที่มือของภรรยาของเขาควรจะอยู่ แต่ก็รู้ดีว่ามือของเขาคงจะพบกับความว่างเปล่าและสายลมเท่านั้น มิใช่มือที่เนียนนุ่มที่เขาคุ้นเคยและคิดถึงไม่เว้นแต่ละวัน... มือคู่ที่ทำให้เขาหัวใจพองโตด้วยความอบอุ่น มือคู่ที่คอยเอาใจใส่ดูแลเขาในยามเจ็บไข้ มือที่คอยช่วยพยุงกันและกัน และมือที่จับกันมั่นเพื่อก้าวผ่านอุปสรรคและความท้าทายต่าง ๆ ของชีวิตมาด้วยกันนับครั้งไม่ถ้วน ชายชราหลับตาและนึกถึงสัมผัสอันอ่อนโยนและเปี่ยมด้วยความรักของปลายนิ้วของภรรยาบนใบหน้าของเขาที่คอยให้กำลังใจซึ่งมีอานุภาพเหมือนยาทิพย์ที่ทำให้ความเหนื่อยล้าและความท้อแท้ต่าง ๆ ทั้งหลายหายไปได้เป็นปลิดทิ้ง เขาคิดถึงภรรยาทุกวัน และแทบทุกลมหายใจนับตั้งแต่เธอจากไปเมื่อสี่ปีที่แล้ว แต่อย่างน้อย เขาก็รู้สึกโชคดีและมีความสุขที่พวกเขาได้ใช้เวลากว่าครึ่งค่อนชีวิตมาด้วยกัน และที่ยิ่งไปกว่านั้น คือเธอจากไปอย่างสงบโดยไม่ได้เจ็บไข้ได้ป่วยหรือต้องทุกข์ทรมานด้วยโรคร้ายใด ๆ และแม้ว่าทุกวันนี้เขาจะยังใจหายที่ต้องตื่นมาโดยลำพังท่ามกลางความเงียบสงัดโดยมีความเหงาที่จับกุมหัวใจ และมีความอ้างว้างว้าเหว่ที่คืบคลานเข้ามาเป็นเพื่อนข้างกายที่ไม่เคยทิ้งเขาไปไหน นับตั้งแต่วันที่ภรรยาได้จากไป...

แต่เขาก็ภูมิใจที่ได้รักเธอและได้เป็นคนที่เธอรัก

เสียงอะไรบางอย่างที่เคลื่อนเข้ามาใกล้ตัวฉุดชายชราจากห้วงภวังค์แห่งความคิดถึง และทำให้แกหันไปมองทางที่มาของเสียง และพบว่าเป็นพ่อกับแม่คู่หนึ่งที่กำลังเข็นรถเข็นเด็กทารกผ่านหน้าเข้าไปโดยเด็กน้อยอยู่ในอ้อมกอดของมารดา และเบิ่งตามองดูโลกรอบกายด้วยความตื่นตัวและสนใจใคร่รู้ ชายชราเม้มริมฝีปาก ก่อนที่รอยยิ้มบาง ๆ จะปรากฏบนใบหน้าเมื่อแกนึกถึงลูกชาย... กาลครั้งหนึ่ง เขาและภรรยาก็เคยพาลูกชายมาเดินเล่นในสวนเช่นนี้เหมือนกัน... เคยพาลูกชายไปเที่ยวทะเล เที่ยวดอย เที่ยวภูเขามันเป็นความทรงจำที่ทรงคุณค่าที่เขาเก็บรักษาเอาไว้อย่างดีและไม่เคยลืมเลือน

แม้เวลาจะผ่านมาเนิ่นนานเป็นสามสิบ สี่สิบปี รอยยิ้มและเสียงหัวเราะ แววตาที่สุกใสเบิกบาน สีหน้าที่เปี่ยมสุข เวลาช่างผ่านไปไวเหลือเกิน และราวเพียงชั่วพริบตา ลูกชายของเขาก็เติบโตขึ้นมาเป็นชายหนุ่ม ชายชรายิ้มอย่างภาคภูมิใจเมื่อภาพความหลังพรั่งพรูออกมาจากลิ้นชักแห่งความทรงจำ เขาจำได้ถึงวันที่ลูกชายรับปริญญา วันที่ลูกชายกลับบ้านมาประกาศด้วยความภูมิใจว่าเขาได้งานทำแล้ว... วันที่ลูกชายบวช... และวันที่ลูกชายแต่งงานออกไปมีครอบครัวของตัวเอง และวันที่ลูกชายมีลูกของตัวเอง ซึ่งทำให้ตัวเขาและภรรยาเปลี่ยนบทบาทไปเป็นคุณปู่คุณย่าด้วยความยินดี ชายชรากัดฟันแน่นเมื่อรู้สึกคิดถึงหลานสาวตัวน้อยขึ้นมา เขาคิดถึงไออุ่นจากมือน้อย ๆ ของเธอที่จับนิ้วของเขาแน่น คิดถึงเสียงหัวเราะที่ร่าเริงและรอยยิ้มที่สดใส

ชายชราเอียงศีรษะเล็กน้อย และมองดูครอบครัวที่อบอุ่นเดินจากไป... พลางอดถามตัวเองไม่ได้ว่า นานเท่าไหร่แล้วนะที่เขาไม่ได้เจอหน้าลูกชาย ก่อนที่จะถอนหายใจเบา ๆ พร้อมกลืนน้ำลายและความรู้สึกบางอย่างลงคอด้วยความยากลำบาก พลางต่อว่าตัวเองที่น้อยอกน้อยใจ ลูกจะมาหาเขาบ่อย ๆ ได้อย่างไร ในเมื่อบัดนี้ ลูกชายได้ดิบได้ดีเป็นเจ้าคนนายคน เป็นผู้หลักผู้ใหญ่ที่มีหน้าที่การงานรัดตัว เป็นทุกสิ่งทุกอย่างที่เขาและภรรยาคาดหวังและตั้งใจและได้ทุ่มเทแรงกายแรงใจในการให้โอกาสและอนาคตที่ดีกับเขา แต่ไม่ว่าจะยุ่งขนาดไหนลูกชายก็เป็นคนน่ารักที่จะยังโทรศัพท์มาหาเขาบ้างเป็นระยะ ๆ และตอนที่ภรรยาของเขาจากไปใหม่ ๆ ลูกชายเคยพาเขามาเดินเล่นที่นี่บ่อย ๆ ทั้งเพราะมันเป็นที่ที่เปี่ยมไปด้วยความหลังของเขาและภรรยา และเพราะมันเป็นสวนที่ใกล้บ้าน

บุรุษผู้สูงวัยบนม้านั่งนิ่งไปครู่หนึ่ง เมื่อแหงนหน้าขึ้นมาแล้วรู้สึกเหมือนมีเงาของใครคนหนึ่งกำลังเดินมาทางเขา... แต่แสงแดดที่อยู่ด้านหลังของใครคนนั้น ทำให้ไม่สามารถเห็นหน้าได้ชัด แต่กลับทำให้หัวใจของแกเต้นระรัวด้วยความลุ้นระทึกกับทุกย่างก้าวที่เงานั้นเคลื่อนเข้ามาใกล้ ซึ่งแกเริ่ม

สามารถมองออกแล้วว่าเจ้าของเงาเป็นผู้ชาย และกำลังเดินตรงมายังจุดที่แกนั่งอยู่อย่างแน่นอน ความคาดหวังเริ่มก่อตัวขึ้นในใจ เหมือนกองไฟเล็ก ๆ ที่ใกล้มอดแต่พร้อมจะลุกโชนขึ้นอีกครั้ง

เขาประเมินว่า ลูกชายคงแวะไปเยี่ยมเขาที่บ้าน และเมื่อไม่พบก็คงจะเดินตามมาหาเขาที่สวนสาธารณะแห่งนี้ ซึ่งความคิดดังกล่าวทำให้เขาเริ่มยิ้มด้วยความดีใจ เพราะแกมีเรื่องราวที่จะบอกเล่าพูดคุยกันได้มากมายนับตั้งแต่ครั้งล่าสุดที่ได้เจอกัน แกอยากจะเล่าให้ลูกชายฟังถึงเรื่องราวในอดีตที่ครอบครัวของเขาอยู่กันพร้อมหน้าพร้อมตา อยากจะถามลูกชายว่า เขายังจำครั้งที่ไปเที่ยวชายทะเลได้หรือไม่ หรือวันที่ภรรยาของเขาเฝ้ามองดูลูกชายพาแฟนสาวมาบ้านเพื่อไหว้เขาและภรรยาและแนะนำตัวเป็นครั้งแรก หรือวันที่เขาและภรรยาไปเฝ้าดูหลานสาวในวันที่เธอลืมตาดูโลกเป็นครั้งแรก...

ชายชรารีบปรามตัวเองว่า เขาพล่ามมากเกินไปแล้ว และรีบกำชับตัวเองว่าเขาจะต้องตั้งใจฟังเรื่องต่าง ๆ ที่ลูกชายบอกเล่าให้ฟัง โดยห้ามแทรกหรือแย่งลูกชายพูดเป็นอันขาด อย่างน้อยก็เพื่อที่จะได้ใช้เวลากับลูกชายให้นานที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ แกคิดถึงสัมผัสที่อบอุ่นของลูกชายที่จับแขนของเขาพยุงเขาลุกขึ้นยืน... นึกถึงรอยยิ้มและแววตาที่เปี่ยมด้วยความรักและความเคารพ...

เขารู้สึกเหมือนหัวใจกำลังเต้นระทึกเมื่อเงานั้นใกล้มาถึงม้านั่งเต็มทีแล้ว ... แค่อีกเพียงไม่กี่ก้าวเท่านั้น

ชายชราจับจ้องอยู่ที่เงาดังกล่าวอย่างจดจ่อทุกย่างก้าวทุกอิริยาบถและหัวใจของเขาก็รู้สึกตื่นเต้นมีความสุขกับความหวังของแกที่อาจจะเป็นจริง

แต่เมื่อเขาได้เห็นใบหน้าของเจ้าของเงาชัด ๆ ทุกอย่างกลับดับวูบลงอย่างกะทันหันราวแสงเทียนที่ถูกสายลมพัดให้ดับลงและทำให้โลกของเขากลับสู่ความมืดในทันทีด้วยความรุนแรง

สีหน้าของชายแปลกหน้าผู้นั้นดูแปลกใจเล็กน้อยที่ถูกชายชราจับจ้องตาไม่กะพริบ เขายิ้มให้ชายชราอย่างพอเป็นพิธีก่อนที่จะนั่งลงในที่ว่างบนม้านั่งอย่างเก้ ๆ กัง ๆ ซึ่งทำให้ความอ้างว้างเอ่อล้นออกมาจากหัวใจของชายชราเหมือนเพื่อนสนิทที่ไม่ยอมทิ้งกันไปไหน และทำให้เขารู้สึกว้าเหว่อย่างบอกไม่ถูก ชายชรายิ้มแห้ง ๆ ตอบพอรักษามารยาท และเม้มริมฝีปากแน่นพยายามระงับความรู้สึกต่าง ๆ ที่อยู่ในใจ พลางกลืนความผิดหวังลงคอและอดต่อว่าตัวเองไม่ได้ที่ปล่อยให้ตัวเองเพ้อเจ้อจนฝันอะไรลม ๆ แล้ง ๆ

ลูกชายจะมาหาเขาได้อย่างไรกัน ในเมื่อลูกงานยุ่งรัดตัวจนตอนนี้ก็แทบไม่มีเวลาจะโทรศัพท์หาเขาอยู่แล้ว

ชายชรานั่งอยู่บนม้านั่งอีกครู่หนึ่ง ก่อนที่จะถอนหายใจเบา ๆ แล้วยื่นมือไปหยิบไม้เท้าที่พาดอยู่ที่ขอบม้านั่งขึ้นมาอย่างทะนุถนอมและอ่อนโยน และกุมด้ามจับแน่นราวผูกพันกับมันมากกว่าแค่อุปกรณ์ช่วยเดิน และค่อย ๆ เดินจากไปจากม้านั่งที่ประจำของเขาและภรรยา ก้าวไปบนทางเดินในสวนสาธารณะแห่งนั้นอย่างโดดเดี่ยวเงียบ ๆ ตามลำพัง

ยะลา เมืองน่ารัก

สกลวัฒน์ ทองเจริญ

สายการบินนกแอร์ลงจอดที่ท่าอากาศยานหาดใหญ่เมื่อช่วงบ่ายของวันที่ ๑ มิถุนายน ๒๕๕๗ ซึ่งเป็นวันที่ผู้เขียนเดินทางสู่พื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นครั้งแรกในฐานะผู้ประสานงานของกระทรวงการต่างประเทศประจำศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ (ศอ.บต.) อากาศวันนั้นร้อนอบอ้าวแต่ท้องฟ้าใสไม่มีวี่แววของเมฆฝนแม้ว่าจะเข้าสู่ฤดูฝนแล้วก็ตาม

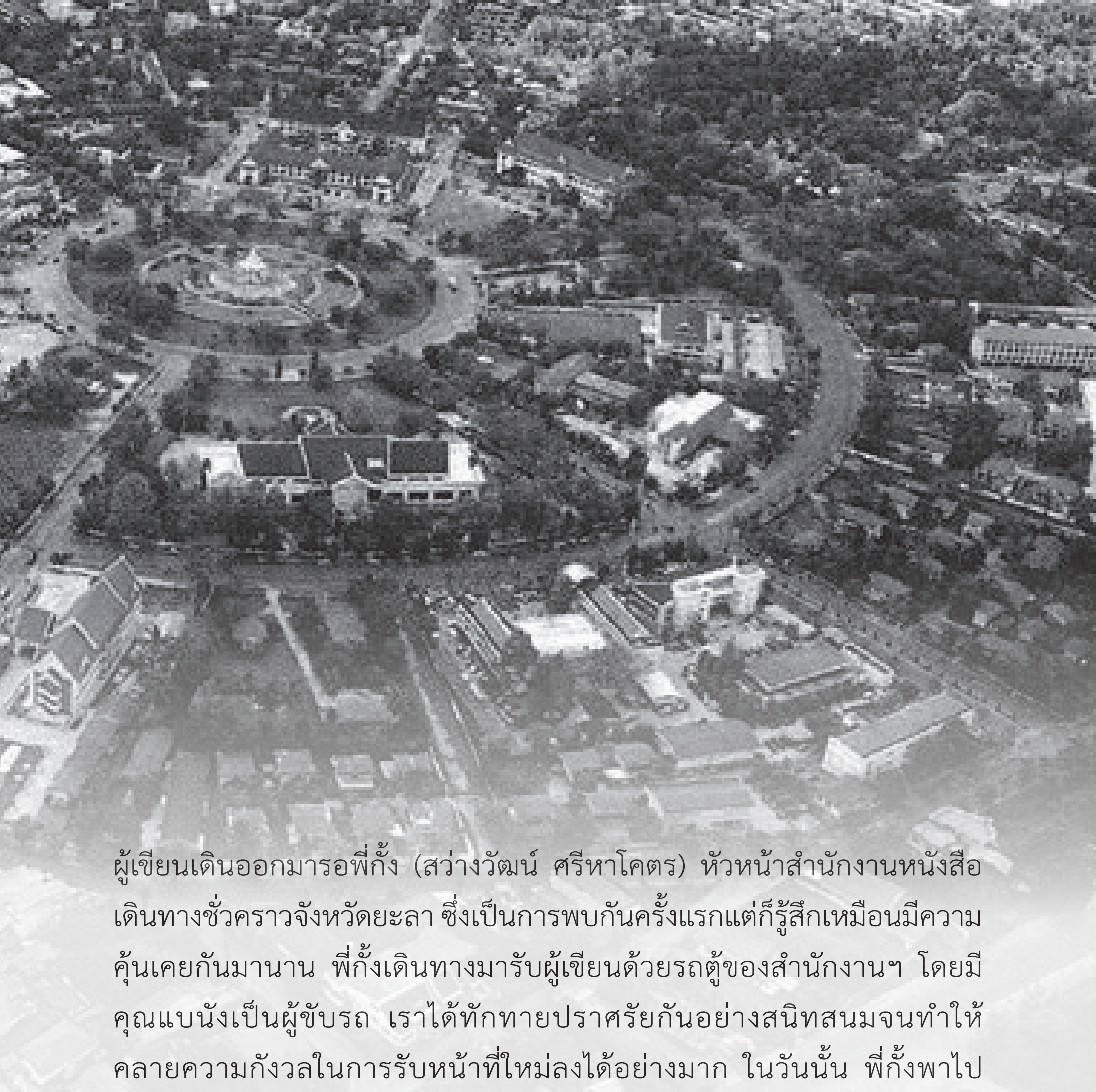

ผู้เขียนเดินออกมารอพี่กั้ง (สว่างวัฒน์ ศรีหาโคตร) หัวหน้าสำนักงานหนังสือเดินทางชั่วคราวจังหวัดยะลา ซึ่งเป็นการพบกันครั้งแรกแต่ก็รู้สึกเหมือนมีความคุ้นเคยกันมานาน พี่กั้งเดินทางมารับผู้เขียนด้วยรถตู้ของสำนักงานฯ โดยมีคุณแบนังเป็นผู้ขับรถ เราได้ทักทายปราศรัยกันอย่างสนิทสนมจนทำให้คลายความกังวลในการรับหน้าที่ใหม่ลงได้อย่างมาก ในวันนั้น พี่กั้งพาไปรับประทานข้าวหมกไก่และไก่ทอดมีชื่อในตัวเมืองหาดใหญ่ จากนั้นใช้เวลาเดินทางอีกราวหนึ่งชั่วโมงเพื่อแวะไปสักการะหลวงปู่ทวด ณ วัดช้างให้ จังหวัดปัตตานี เมื่อย่างเข้าสู่เขตหน้าวัดช้างให้ก็ได้ยินเสียงประทัดดังรัวเป็นตับ คุณแบนังจอดรถรออยู่ด้านนอกบริเวณหน้าวัด ผู้เขียนและพี่กั้งเข้าไปสักการะหลวงปู่ทวดและตั้งใจว่าจะหาโอกาสในวันหยุดไปเยือนสถานที่สำคัญในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ให้ได้ก่อนที่พี่กั้งจะครบวาระการเป็นหัวหน้าสำนักงานฯ ในอีกราวสี่เดือนข้างหน้า

ออกจากวัดช้างให้ใช้เวลาอีกไม่ถึงชั่วโมงก็เข้าเขตจังหวัดยะลา ท้องฟ้าก็เปลี่ยนจากแดดจัดจ้าเป็นครึ้มฟ้าครึ้มฝน และแล้วฝนก็โปรยลงมาเมื่อเข้าเขตเมืองยะลา ผู้เขียนขอแวะซื้อทีวีและเตาไมโครเวฟที่ร้านเครื่องใช้ไฟฟ้าเพื่อเอาไว้ใช้ในห้องพักข้าราชการที่ ศอ.บต. ก่อนถึงหน้าร้านพี่กั้งได้ชี้ให้ดูลานโล่งแห่งหนึ่ง ซึ่งเคยเป็นที่ตั้งร้านเฟอร์นิเจอร์ที่ถูกระเบิดและไฟไหม้ทั้งหมดเพียงไม่กี่สัปดาห์ก่อนหน้านี้ ผู้เขียนรู้สึกตกใจเล็กน้อย คงเหมือนกับผู้คนจากภูมิภาคอื่นทั่ว ๆ ไปที่ได้รับรู้ข่าวสารของเหตุการณ์ความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ แต่หากถามว่ามีความรู้สึกหวาดกลัวบ้างหรือไม่ ผู้เขียนตอบได้ว่าหากคนในพื้นที่ยังสามารถใช้ชีวิตปกติได้แล้วเหตุใดจะต้องหวาดกลัว

ผู้เขียนทำงานที่กองกิจการต่างประเทศ ศอ.บต. ได้ ๔ เดือนก็มีเหตุอันควรที่ต้องย้ายไปรับหน้าที่หัวหน้าสำนักงานหนังสือเดินทางจังหวัดยะลา แทนพี่กั้ง ซึ่งสำนักงานฯ ตั้งอยู่ในอาณาบริเวณเดียวกับ ศอ.บต. ประสบการณ์ที่ได้รับจากการทำงานด้านบริการประชาชนในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ช่วยเปิดโลกทัศน์ใหม่ ๆ ที่น่าสนใจทั้งในด้านความเป็นอยู่ สังคม วัฒนธรรมท้องถิ่น ทำให้เกิดความประทับใจหลายอย่าง โดยเฉพาะเมืองยะลาซึ่งได้รับการวางผังเมืองที่ยอดเยี่ยมมาก ผู้เขียนทราบมาว่าเป็นผังเมืองลักษณะเดียวกันกับกรุงแคนเบอร์รา มีการใช้วงเวียนเป็นศูนย์กลางและแบ่งเขตพื้นที่อย่างเป็นสัดส่วน เช่น ย่านสถานที่ราชการ ย่านสถานศึกษา และย่านธุรกิจร้านค้าต่าง ๆ เป็นต้น นอกจากนี้ ยังสังเกตได้ว่ายะลาเป็นเมืองสะอาด ซึ่งน่าจะเกิดจากการ

แบ่งเขตเมืองอย่างเป็นระบบ และยังมีเลนสำหรับรถจักรยานทั่วไปโดยรอบเมือง ตามถนนสายหลักต่าง ๆ อีกด้วย ทุก ๆ วันในยามเย็นเมื่อแดดร่มลมตกก็จะเห็นชาวยะลาออกมาปั่นจักรยานเพื่อสุขภาพโดยรอบสวนขวัญเมืองกันมากมาย เมืองเล็ก ๆ แห่งนี้มีร้านขายจักรยานหลายร้านทีเดียว มีตั้งแต่ราคาย่อมเยาจนถึงราคาแพงมากให้เลือกซื้อหาตามกำลังทรัพย์และความชอบ จังหวัดยะลาเป็นจังหวัดในดินแดนภาคใต้ที่ไม่มีอาณาเขตติดต่อกับทะเล แต่ก็ไม่ไกลจากทะเลเลย หากผู้ใดต้องการบรรยากาศนั่งรับประทานอาหารทะเลริมชายหาดสวยใสก็สามารถเดินทางไปหาดสะกอม ตำบลเทพา จังหวัดสงขลา ใช้เวลาจากตัวเมืองยะลาราว ๔๐ นาที เป็นสถานที่หย่อนใจที่มีธรรมชาติงดงาม มีผู้คนไม่ค่อยพลุกพล่าน มีร้านอาหารทะเลให้บริการอยู่ริมหาดเป็นระยะ

ถ้าพูดถึงตัวเมืองยะลาก็พลาดไม่ได้ที่จะต้องเอ่ยถึงสวนขวัญเมืองซึ่งเป็นสวนสาธารณะประจำเมือง มีพื้นที่ประมาณ ๒๐๗ ไร่ ปรับปรุงขึ้นจากพรุบาโกย มีต้นไม้ใหญ่ร่มครึ้ม มีสระน้ำใหญ่กลางสวน มีเลนรถจักรยานโดยรอบสวน เป็นสถานที่หย่อนใจของชาวเมืองยะลาที่น่าประทับใจมาก แม้ว่าจะมีถนนขนาบไปกับสวนแต่ก็แทบจะไม่มีรถยนต์วิ่งผ่านเลย ภาพของสวนขวัญเมืองทำให้ผู้เขียนระลึกถึงกรุงเฮก ประเทศเนเธอร์แลนด์ในช่วงฤดูร้อนนั่นเทียว ภายในสวนขวัญเมืองมีส่วนที่จัดไว้เป็นโซนร้านอาหารต่าง ๆ ดูเป็นระเบียบและไม่รกเลยเพราะร้านค้าซ่อนตัวอยู่ในทิวแมกไม้ สวนขวัญเมืองยังเป็นสถานที่

แข่งขันนกเขาชวาเสียง มีสนามแข่งขันมาตรฐานที่ใหญ่ที่สุดในภาคใต้และเป็นที่นิยมของผู้ที่เลี้ยงนกเขาจากทั่วภูมิภาคของประเทศไทยและประเทศเพื่อนบ้าน เช่น มาเลเซีย สิงคโปร์ บรูไน อินโดนีเซีย นับว่าการแข่งขันนกเขาชวาเสียงเป็นงานมหกรรมประจำปีของจังหวัดที่จัดขึ้นอย่างยิ่งใหญ่จริง ๆ

วิถีชีวิตในตัวเมืองยะลาดูเรียบง่ายและเรียบร้อยสะอาดสะอ้าน อากาศสดชื่นแจ่มใสปราศจากมลภาวะ แม้ว่าฝนจะเริ่มตกตั้งแต่ช่วงกลางปีเรื่อยไปจนตกชุกมากในช่วงปลายปี แต่ก็ไม่ได้ทำให้ความน่าอยู่ของเมืองยะลาลดน้อยลงไปเลย เพราะไม่ว่าฝนจะตกหนักสักเท่าไรก็ไม่สามารถทำให้การจราจรในเมืองติดขัดได้แม้แต่น้อย คนเมืองหลวงจึงอดอิจฉาชาวยะลาในข้อนี้ไม่ได้ สมแล้วกับคำขวัญที่ว่า “ยะลา ใต้สุดสยาม เมืองงามชายแดน”

เวียดนาม
ปรับกฎเอาใจนักลงทุนต่างชาติ ถือหุ้น ๑๐๐%

ศูนย์ธุรกิจสัมพันธ์ กรมเศรษฐกิจระหว่างประเทศ กระทรวงการต่างประเทศ

เงินทุนจากต่างชาติที่หลั่งไหลเข้าไปลงทุนในเวียดนามอย่างต่อเนื่อง ทำให้รัฐบาลเวียดนามเร่งปรับปรุงนโยบายและระเบียบที่เกี่ยวข้องเพื่อต้อนรับการลงทุนจากต่างชาติให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

เมื่อเดือนมิถุนายนที่ผ่านมา นายกรัฐมนตรีเวียดนามได้อนุมัติกฤษฎีกาว่าด้วยการกำจัดข้อจำกัดทางการถือหุ้นในบริษัทสำหรับชาวต่างชาติ ทำให้สามารถถือหุ้นใหญ่ในบริษัทในเวียดนามได้สูงสุดร้อยละ ๑๐๐ จากเดิมที่จำกัดอยู่ที่ร้อยละ ๔๙ และภายในเดือนกรกฎาคม ๒๕๕๘ เวียดนามยังจะประกาศใช้กฎหมายลงทุนฉบับแก้ไขเพื่ออำนวยความสะดวกผู้ลงทุนเพิ่มขึ้น

กฎหมายฉบับใหม่ที่ประกาศใช้เมื่อเดือนมิถุนายน ๒๕๕๘ ได้กำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบทางการลงทุนของนักลงทุนไว้ชัดเจน โดยเฉพาะด้านเงินมัดจำระหว่างประเทศและการประเมินคุณภาพเครื่องมือเทคโนโลยี หรือข้อตกลงในการทำธุรกิจ รวมถึงระบุธุรกิจที่นักลงทุนต่างชาติสามารถดำเนินการได้และธุรกิจที่ถือเป็นความผิดอย่างชัดเจน ตลอดจนระบุถึงกระบวนการถือหุ้นว่าหากผู้ถือหุ้นเป็นชาวต่างชาติร้อยละ ๕๑ ขึ้นไป ให้ถือว่าเป็นบริษัทที่ลงทุนโดย

ต่างชาติ กฎหมายยังได้ปรับปรุงการจดทะเบียนธุรกิจของผู้ประกอบการให้ระบุถึงข้อมูลสำคัญซึ่งรวมถึงสถานที่ตั้ง สำนักงานใหญ่ กระบวนการถือหุ้นและประเภทธุรกิจในคำร้องจดทะเบียนด้วย

กฎหมายฉบับดังกล่าวยังได้ลดเวลาของกระบวนการจัดตั้งธุรกิจจากเดิม ๔๕ วัน เป็น ๑๕ วันทำการ ยกเลิกข้อบังคับบางประการสำหรับใบรับรองวิชาชีพและเพิ่มเกณฑ์บางประการสำหรับธุรกิจที่รัฐเป็นผู้ถือหุ้นใหญ่ ทั้งหมดนี้จะนำมาซึ่งความโปร่งใสมากยิ่งขึ้น

รัฐบาลได้ปรับปรุงกฎระเบียบเหล่านี้ด้วยความคาดหวังให้เกิดอิสระทางการลงทุนต่อนักลงทุนมากยิ่งขึ้น สร้างการแข่งขันที่เท่าเทียมกันระหว่างนักลงทุนท้องถิ่นกับนักลงทุนต่างชาติ และเพื่อให้กฎหมายของเวียดนามเป็นไปตามครรลองของกฎหมายนานาชาติ เวลานี้จึงถือเป็นโอกาสอันดีสำหรับผู้ประกอบการไทยในการเข้าไปลงทุนในประเทศเวียดนาม

เวียดนามเป็นหนึ่งในประเทศอาเซียนที่ได้รับความสนใจจากนักลงทุนต่างชาติทั่วโลก ด้วยจุดเด่นของตลาดผู้บริโภคขนาดใหญ่ถึงกว่า ๙๐ ล้านคน ทรัพยากรธรรมชาติที่ยังอุดมสมบูรณ์ และแรงงานที่มีศักยภาพแต่ค่าแรงยังเกือบต่ำสุดในอาเซียนรองจากกัมพูชา

ในช่วงครึ่งปีแรกของปี ๒๕๕๘ ต่างชาติเข้าไปลงทุนในเวียดนามด้วยมูลค่าสูงถึง ๖.๓ พันล้านดอลลาร์สหรัฐ เพิ่มจากช่วงเดียวกันของปีที่ผ่านมาร้อยละ ๙.๖ โครงการลงทุนส่วนมากอยู่ในภาคอุตสาหกรรมการผลิตและการแปรรูป ภาคอสังหาริมทรัพย์ และภาคการค้าส่งและการค้าปลีก ผู้ลงทุนรายใหญ่ที่สุด ได้แก่ เกาหลีใต้ หมู่เกาะบริติชเวอร์จิน ตุรกี และฮ่องกง โดยลงทุนหนาแน่นที่นครโฮจิมินห์ จังหวัดด่งนาย และนครไฮฟอง เป็นหลัก มูลค่าการลงทุนจากต่างชาติในเวียดนามในปีนี้ คาดการณ์ว่าน่าจะสูงถึง ๒.๓ หมื่นล้านดอลลาร์สหรัฐ

ไทยจับมือญี่ปุ่น เมียนมาร์
พัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษทวาย

ศูนย์ธุรกิจสัมพันธ์ กรมเศรษฐกิจระหว่างประเทศ กระทรวงการต่างประเทศ

ขณะที่เมียนมาร์ได้กลายเป็นประเทศ “เนื้อหอม” สำหรับนักลงทุนทั่วโลก ชื่อ “ทวาย” ก็เริ่มเป็นที่คุ้นหูและหมายปองสำหรับนักลงทุนไทย โครงการทวายมีศักยภาพที่จะเป็นจุดเชื่อมต่อทางเศรษฐกิจแห่งใหม่ระหว่างโลกตะวันออกกับโลกตะวันตก

พัฒนาการจากการประชุมผู้นำลุ่มน้ำโขง-ญี่ปุ่น (Mekong - Japan Summit) ครั้งที่ ๗ เมื่อเดือนกรกฎาคมที่ผ่านมา จึงถือเป็นข่าวดีสำหรับผู้ที่รอโอกาสจากการพัฒนาโครงการดังกล่าวอยู่

ไทย เมียนมาร์ และญี่ปุ่น ได้ลงนาม**บันทึกแสดงเจตจำนง** (Memorandum of Intent - MOI) **เพื่อดำเนินโครงการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษทวาย**อย่างเป็นรูปธรรม ระหว่างการประชุมผู้นำลุ่มน้ำโขง-ญี่ปุ่น (Mekong - Japan Summit) ครั้งที่ ๗ ณ กรุงโตเกียว ประเทศญี่ปุ่น เมื่อวันที่ ๔ กรกฎาคม ๒๕๕๘

โครงการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษทวายนี้ครอบคลุมพื้นที่กว่า ๒๐๐ ตารางกิโลเมตร ซึ่งรวมไปถึงการพัฒนานิคมอุตสาหกรรม ท่าเรือน้ำลึก โครงสร้างพื้นฐาน และสิ่งอำนวยความสะดวกที่เกี่ยวข้อง

ท่าเรือน้ำลึกที่จะสร้างขึ้นจะช่วยร่นระยะเวลาการขนส่งสินค้าจากที่ต่าง ๆ อาทิ จากทะเลจีนใต้สู่ทะเลอันดามัน **เดิมใช้เวลา ๑๖ - ๑๘ วัน เหลือเพียงประมาณ ๖ วัน** และจะช่วยกระจายสินค้าผ่านออกไปยังท่าเรือใกล้เคียงอื่น ๆ ได้อย่างรวดเร็ว ซึ่งรวมถึงการส่งสินค้าผ่านไปยังจีน เกาหลี ญี่ปุ่น หรือประเทศในแถบแปซิฟิกได้คล่องตัวมากยิ่งขึ้น

โครงการดังกล่าวยังตั้งอยู่บนระเบียงเศรษฐกิจอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขง (GMS Economic Corridors) ซึ่งเป็นเส้นทางเชื่อมโยงไทยกับเวียดนาม กัมพูชา ลาว เมียนมาร์ และจีนตอนใต้ (มณฑลยูนนาน) ซึ่งยิ่งทำให้โครงการดังกล่าวโดดเด่นขึ้น เป็นอีกหนึ่งศูนย์กลางของโอกาสทางการค้าและการลงทุนในภูมิภาค

สำหรับไทย เขตเศรษฐกิจพิเศษทวายจะเสริมสร้างสถานะการเป็นศูนย์กลางของภูมิภาคอย่างแท้จริง โดยเฉพาะในด้านโลจิสติกส์ ซึ่งไทยกำลังอยู่ระหว่างการพัฒนาเส้นทางระหว่างบ้านพุน้ำร้อน-ทวาย ที่จะเชื่อมโยงทวายเข้ากับกรุงเทพฯ ผ่านกาญจนบุรี ช่วยยกระดับการเป็นจุดเชื่อมโยงการกระจายสินค้าในภูมิภาค สร้างโอกาสให้ธุรกิจไทยเข้าไปลงทุนในนิคมอุตสาหกรรมของโครงการทวาย ด้วยแรงดึงดูดด้านอัตราค่าแรงที่ต่ำกว่าเมื่อเทียบกับไทย รวมถึงทรัพยากรอันอุดมสมบูรณ์

โครงการดังกล่าวยังอยู่ในระยะเริ่มต้นเท่านั้น นักลงทุนที่สนใจยังคงต้องติดตามพัฒนาการของโครงการนี้ต่อไป ท่านสามารถติดตามเรื่องราวและอัพเดทข่าวคราวความคืบหน้าของโครงการดังกล่าว รวมทั้งโอกาสของธุรกิจไทยในเมียนมาร์ได้ที่ศูนย์ข้อมูลธุรกิจไทยในเมียนมาร์ (http://www.thaibizmyanmar.com) หนึ่งในเครือข่าย ThaiBiz ของเรา หรืออีเมล bic.mfa@gmail.com

ปรับปรุงข่าวจาก : http://www.nationmultimedia.com/business - http://www.thai-aec.com/

เช็คอินชิบะ

แหล่งลงทุนที่น่าปักหมุด

แหล่งข้อมูล: สถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงโตเกียว
โดย: ศูนย์ธุรกิจสัมพันธ์ กรมเศรษฐกิจระหว่างประเทศ กระทรวงการต่างประเทศ

หากเอ่ยถึง “สนามบินนาริตะ” และ “โตเกียวดิสนีย์แลนด์” เชื่อแน่ว่าหลายคนต้องร้องอ๋อ เพราะสนามบินนาริตะเป็นประตูสู่แดนซากุระ ส่วนโตเกียวดิสนีย์แลนด์ก็เป็นหนึ่งในที่หมายของนักเดินทางที่อยากจะมาเช็คอินสักครั้งในชีวิต แต่อีกหลายคนอาจยังไม่รู้ว่า สถานที่สำคัญทั้งสองตั้งอยู่ใน “จังหวัดชิบะ” (Chiba) ทางทิศตะวันออกของมหานครโตเกียว ชิบะมี

ประชากร ๖.๒๔ ล้านคน มากเป็นอันดับ ๖ ของญี่ปุ่น นอกจากจะมีสถานที่ท่องเที่ยวที่โด่งดังหลายแห่งแล้ว ชิบะยังมีแหล่งอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ที่สร้างรายได้ให้แก่ประเทศจำนวนมาก ศูนย์ธุรกิจสัมพันธ์ไม่รอช้าที่จะชี้ช่องทาง สร้างโอกาสให้ผู้ประกอบการไทยลองทำความรู้จักกับศักยภาพของจังหวัดแห่งนี้

ชิบะเป็นแหล่งอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ของญี่ปุ่นตั้งแต่สมัยสงครามโลกครั้งที่ ๒ เนื่องจากมีชายฝั่งติดกับอ่าวโตเกียว ในอดีต จังหวัดนี้เป็นศูนย์กลางของอุตสาหกรรมอาหารหมัก เช่น ซอสถั่วเหลือง สาเก มิริน เป็นต้น

เมื่อสงครามโลกครั้งที่ ๒ สิ้นสุดลง ในปี พ.ศ. ๒๔๘๘ ภาคอุตสาหกรรมในจังหวัดชิบะได้ขยายตัวอย่างต่อเนื่อง ชิบะกลายเป็นที่ตั้งของโรงงานเหล็กขนาดใหญ่ในนามบริษัท Kawasaki ขณะที่อุตสาหกรรมเคมีและอุตสาหกรรมหนักประเภทอื่น ๆ ก็ได้ทยอยเข้ามาตั้งฐานการผลิตในชิบะเพิ่มขึ้นเช่นกัน ซึ่งรวมถึงผลิตภัณฑ์เคมี ผลิตภัณฑ์ปิโตรเลียม และอุตสาหกรรมเครื่องจักร

ตั้งแต่ปี ๒๔๙๓ เป็นต้นมา รัฐบาลญี่ปุ่นมีนโยบายถมทะเลทำนิคม-อุตสาหกรรม โกดัง และท่าเรือในชิบะ ที่โดดเด่นได้แก่ นิคมอุตสาหกรรมริมชายฝั่งทะเล Keiyo บนเนื้อที่ประมาณ ๑๒,๐๐๐ เฮกเตอร์ ซึ่งยาวขนาบชายฝั่งอำเภอ Urayasu และ Futsu ไกลถึง ๗๖ กิโลเมตร

อุตสาหกรรมดาวเด่นที่มีมูลค่าสูงสุดของจังหวัด ๓ อันดับแรก ได้แก่ ๑) ปิโตรเลียม/ถ่านหิน ๒) เคมีภัณฑ์ และ ๓) เหล็กกล้า ทั้งสามอุตสาหกรรมรวมกันแล้วคิดเป็นเกือบร้อยละ ๖๐ ของมูลค่าอุตสาหกรรมทั้งหมดของจังหวัด ปัจจุบันชิบะมีบริษัทตั้งอยู่มากกว่า ๕,๔๐๐ บริษัท มีการจ้างแรงงานประมาณเกือบ ๒๐๐,๐๐๐ คน

อีกมุมหนึ่งที่แสดงให้เห็นถึงศักยภาพของธุรกิจจากชิบะก็คือผู้ประกอบการในจังหวัดชิบะได้เข้ามาลงทุนในไทยจำนวนมาก เช่น บริษัท Siam Del Monte Co., Ltd. ซึ่งเป็นโรงงานผลิตและจำหน่ายซีอิ๊ว ซอสปรุงรส ผลิตภัณฑ์จากมะเขือเทศ และเครื่องดื่ม ที่กรุงเทพฯ และจังหวัดตราด บริษัท KITZ (Thailand) Ltd. ซึ่งตั้งโรงงานผลิตและจำหน่ายระบบควบคุมวาล์วที่จังหวัดสมุทรปราการ บริษัท Otento (Thailand) Co., Ltd. ซึ่งนำเข้า-ส่งออกผลิตภัณฑ์การเกษตรที่กรุงเทพฯ และจังหวัดฉะเชิงเทรา บริษัท Nippon Cargo Airlines Co., Ltd. Bangkok Brand ซึ่งมาตั้งสำนักงานให้บริการขนส่งทางอากาศที่กรุงเทพฯ เป็นต้น

“การทูตวัฒนธรรม”

เชาวนี ตังวงศ์ประเสริฐ
นักการทูตชำนาญการ (ที่ปรึกษา)

ในยุคปัจจุบัน กระแสความนิยมดารานักร้องวัยรุ่นชื่อดังจากต่างประเทศ ไม่ว่าจะเป็น K-Pop ละครโทรทัศน์ของเกาหลี J-Pop ของญี่ปุ่น หรือรายการประเภท Reality Show จากประเทศตะวันตก กลายเป็นสิ่งที่คุ้นเคยและเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตประจำวันสำหรับคนบางกลุ่มในสังคมไทยไปแล้ว หากแต่เราเคยมองย้อนกลับไปคิดหรือถามตนเองบ้างหรือไม่ว่าเพราะเหตุใดจึงเป็นเช่นนั้น เราซึมซับความรู้สึกเหล่านั้นมาได้อย่างไร

หลายคนคงเคยได้ยินว่า รัฐบาลของบางประเทศ อาทิ สาธารณรัฐเกาหลี (เกาหลีใต้) มีนโยบายส่งเสริมอุตสาหกรรมบันเทิงที่เข้มแข็ง ซึ่งเป็นตัวอย่างความสำเร็จของการดำเนินนโยบายด้านการทูตวัฒนธรรมของประเทศดังกล่าว หลายคนอาจจะมีคำถามในใจตามมาว่า “การทูตวัฒนธรรม” คืออะไร และมีบทบาทและความสำคัญอย่างไร ไทยดำเนินนโยบายด้านนี้หรือไม่และช่วยส่งเสริมผลประโยชน์ของชาติได้อย่างไร

ในส่วนของประเทศไทย กระทรวงการต่างประเทศเป็นหน่วยงานหลักในการใช้**การทูตวัฒนธรรม**เป็นกลไกสนับสนุนการดำเนินนโยบายต่างประเทศที่เรียกว่า Soft Diplomacy ซึ่งเป็นการส่งเสริมความสัมพันธ์ของไทยกับต่างประเทศ โดยใช้วัฒนธรรมเป็นเครื่องมือสำคัญในการสร้างเสริมภาพลักษณ์ของประเทศไทยและความนิยมไทยผ่านกิจกรรมด้านวัฒนธรรมต่างๆ ที่เป็นจุดแข็งและเอกลักษณ์ของชาติไทย เช่น การแสดงนาฏศิลป์ มวยไทย ภาพยนตร์ไทย การเชิญผ้าพระกฐินพระราชทานไปทอดถวายในวัดพระพุทธ-ศาสนาในต่างประเทศ เป็นต้น ทั้งนี้ โดยมุ่งเน้นกระชับความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับต่างประเทศในระดับประชาชนต่อประชาชน ซึ่งเป็นหลักสำคัญของการทูตวัฒนธรรม

นโยบายด้านการทูตวัฒนธรรมซึ่งเป็น soft power จะดำเนินการควบคู่ไปกับการทูตแบบดั้งเดิมที่เน้นการปฏิสัมพันธ์ระหว่างรัฐบาลต่อรัฐบาล เป็นที่น่าสังเกตว่า ประเทศมหาอำนาจต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นสหรัฐอเมริกา รัสเซีย จีน ญี่ปุ่น และเกาหลีใต้ ได้หันมาให้ความสำคัญกับการทูตวัฒนธรรมเช่นกัน ความสำเร็จของการทูตวัฒนธรรมนั้นไม่ได้เกิดขึ้นเพียงชั่วข้ามคืน แต่ต้องอาศัยทั้งเวลาและทรัพยากรในการสร้างความรู้สึกนิยมชมชอบผ่านกิจกรรมต่าง ๆ ซึ่งแต่ละประเทศได้ทำการศึกษาวิจัย และออกแบบมาเป็นอย่างดีเพื่อมุ่งหวังผลในการดำเนินการอย่างเต็มที่

กระทรวงการต่างประเทศดำเนินการอะไรบ้าง

กรมสารนิเทศเป็นหน่วยงานหลักในการดำเนินงานด้านการทูตวัฒนธรรม โดยในช่วงหลายปีที่ผ่านมา ได้บูรณาการความร่วมมือกับหน่วยราชการและภาคเอกชนไทยในการเผยแพร่วัฒนธรรมไทยทั้งแบบดั้งเดิมและแบบร่วมสมัย โดยใช้เอกลักษณ์ของไทยเป็นจุดขาย

ในปีงบประมาณ ๒๕๕๘ กระทรวงการต่างประเทศได้บูรณาการความร่วมมือกับหน่วยราชการและภาคเอกชนไทยในการดำเนินกิจกรรมทางวัฒนธรรมทั้งในต่างประเทศและภายในประเทศอย่างต่อเนื่อง ครอบคลุมกลุ่มเป้าหมายที่หลากหลาย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเฉลิมพระเกียรติพระบรมวงศานุวงศ์ เผยแพร่วัฒนธรรมและความนิยมไทย เพื่อให้ชาวต่างประเทศและคณะทูตที่เข้าร่วมงานได้เรียนรู้และเข้าใจวัฒนธรรมอันดีงามของไทย โดยเน้นการจัดงานแสดงทางวัฒนธรรมในหลายประเทศในคราวเดียวกัน เพื่อความคุ้มค่าด้านงบประมาณ โดยบูรณาการความร่วมมือกับหน่วยราชการอื่นและภาคเอกชนที่เกี่ยวข้อง อาทิ กระทรวงวัฒนธรรม กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา มูลนิธิส่งเสริมศิลปาชีพฯ บริษัท การบินไทย จำกัด (มหาชน) นอกจากนั้น ยังได้จัดกิจกรรมประชาสัมพันธ์ประเทศไทยในด้านการค้า การลงทุน และการท่องเที่ยวคู่ขนานไปด้วย

ด้านศาสนา

คนไทยโชคดีที่อาศัยอยู่ในประเทศที่พระพุทธศาสนาเจริญรุ่งเรืองและเข้มแข็งตลอดมา ทำให้คติความเชื่อและประเพณีที่เกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนาฝังรากลึกและมีอิทธิพลต่อวิถีชีวิตของคนไทย ดังจะเห็นได้จากประเพณีต่าง ๆ ที่คนไทยยึดถือปฏิบัติกันมาหลายร้อยปี โดยสามารถนำมาใช้ในการกระชับความสัมพันธ์กับประเทศที่นับถือพระพุทธศาสนาเช่นเดียวกับประเทศไทย อาทิ “ประเพณีทอดกฐิน” ซึ่งเป็นพิธีกรรมทางพระพุทธศาสนาที่ก่อให้เกิด

ศรัทธาและสำนึกร่วมทางวัฒนธรรมในกลุ่มประเทศในภูมิภาคเอเชียที่มีประเพณีคล้ายคลึงกับประเทศไทย อาทิ เมียนมาร์ ลาว กัมพูชา จีน เวียดนาม ศรีลังกา อินโดนีเซีย มาเลเซีย อินเดีย เนปาล และภูฏาน ประเพณีทอดกฐินจึงเป็นกิจกรรมการทูตวัฒนธรรมที่ช่วยกระชับความสัมพันธ์และเสริมสร้างความไว้เนื้อเชื่อใจระหว่างกันได้เป็นอย่างดี

ในช่วงกฐินกาลปี ๒๕๕๗ กระทรวงการต่างประเทศได้ดำเนินโครงการกฐินพระราชทาน ระหว่างวันที่ ๙ ตุลาคม – ๖ พฤศจิกายน ๒๕๕๗ โดยได้เชิญผ้าพระกฐินพระราชทานในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ไปทอดถวาย ณ วัดพุทธศาสนาใน ๙ ประเทศ ประกอบด้วย สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาร์ สาธารณรัฐประชาชนจีน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว สหพันธ์-สาธารณรัฐประชาธิปไตยเนปาล และสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม เพื่อส่งเสริมการปฏิสัมพันธ์ในระดับประชาชนของไทยกับประเทศเหล่านี้ให้แน่นแฟ้นยิ่งขึ้น

นอกเหนือจากกิจกรรมส่งเสริมและเผยแผ่พระพุทธศาสนาแล้ว กระทรวงการต่างประเทศยังสนับสนุนสมาคมกอรีแห่งประเทศไทยในอุปถัมภ์จุฬาราชมนตรี ส่งผู้แทนประเทศไทยที่ชนะเลิศการแข่งขันในไทยไปร่วมการแข่งขันการอ่านและท่องจำคัมภีร์อัลกุรอานในต่างประเทศ ซึ่งนอกจากจะเป็นการส่งเสริมศักยภาพของชาวไทยมุสลิมในประชาคมมุสลิมระหว่างประเทศแล้ว ยังเสริมสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างประเทศไทยกับกลุ่มประเทศมุสลิม และสะท้อนถึงการให้สิทธิเสรีภาพในการนับถือศาสนาที่เท่าเทียมกันของไทยอีกด้วย

ด้านการส่งเสริมเผยแพร่ศิลปวัฒนธรรม และความนิยมไทยในต่างประเทศ

ในปี ๒๕๕๘ กระทรวงการต่างประเทศได้จัด**กิจกรรมเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ในโอกาสเจริญพระชนมายุ ๕ รอบ ๒ เมษายน ๒๕๕๘** ในหลายโอกาส อาทิ การแสดงนาฏศิลป์และดนตรีไทย ณ พิพิธภัณฑ์แห่งชาติสาธารณรัฐประชาชนจีน ระหว่างวันที่ ๕ – ๖ เมษายน ๒๕๕๘ การแสดง "โขน" ที่รอยัล อัลเบิร์ต ฮอลล์ (Royal Albert Hall) กรุงลอนดอน สหราชอาณาจักร เมื่อวันที่ ๑๘ มิถุนายน ๒๕๕๘ และการจัดแสดง "โขน" ณ สำนักงานใหญ่องค์การสหประชาชาติ และที่โรงละคร Carnegie Hall นครนิวยอร์ก ประเทศสหรัฐอเมริกา ระหว่างวันที่ ๗ - ๘ กรกฎาคม ๒๕๕๘ การจัดแสดงนาฏศิลป์ไทยข้างต้นยังเป็นการสนองพระราชดำริ**สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี** ในการเผยแพร่ศิลปะและดนตรีไทยซึ่งมีเอกลักษณ์ที่โดดเด่นให้เป็นที่ประจักษ์แก่นานาชาติด้วย

นอกจากนั้น ยังมีการจัดกิจกรรมงานเทศกาลไทย ซึ่งมีชื่อเรียกที่แตกต่างกันไปในแต่ละภูมิภาค ได้แก่ Thai Festival, Thailand Grand Festival หรือ Thai Day ซึ่งหลายงานได้รับการบรรจุในปฏิทินกิจกรรมประจำปีของเมือง ได้แก่ งานเทศกาลไทย ณ กรุงโตเกียว และงานเทศกาลไทย ณ นครโอซากา ประเทศญี่ปุ่น งานเทศกาลไทย ณ เมืองบาด ฮอมบวร์ก ประเทศเยอรมัน งานเทศกาลไทยและงานสงกรานต์ที่นครซิดนีย์ ประเทศออสเตรเลีย งานวันประเทศไทยและงานสงกรานต์ที่นครลอสแอนเจลิส ประเทศสหรัฐอเมริกา และงานเทศกาลไทยที่กรุงเบิร์น ประเทศสวิตเซอร์แลนด์

นอกเหนือจากงานประจำปีข้างต้น ยังมีงานเทศกาลไทยอีกหลายเมืองในประเทศต่าง ๆ ที่จัดเป็นประจำและได้รับความนิยมจากชุมชนท้องถิ่น เช่น งานเทศกาลไทยที่กรุงวอชิงตัน นครชิคาโก และนครนิวยอร์ก

ในประเทศสหรัฐอเมริกา งานเทศกาลไทยที่กรุงโคเปนเฮเกน ประเทศเดนมาร์ก งานเทศกาลไทยที่กรุงลอนดอน สหราชอาณาจักร งานเทศกาลไทยที่กรุงปักกิ่ง นครคุนหมิง และนครเฉิงตู ที่สาธารณรัฐประชาชนจีน งานเทศกาลไทยที่กรุงปารีส ฝรั่งเศส เป็นต้น นอกจากนี้ ยังมีการจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรมเพื่อฉลองโอกาสสำคัญต่าง ๆ อาทิ การฉลองครบรอบ ๔๐ ปี การสถาปนาความสัมพันธ์ทางการทูตระหว่างไทยกับจีน ไทยกับเวียดนาม ไทยกับเกาหลีเหนือ และไทยกับเม็กซิโก การฉลองครบรอบ ๕๐ ปี การสถาปนาความสัมพันธ์ทางการทูตระหว่างไทยกับเปรู และไทยกับสิงคโปร์ และการฉลองครบรอบ ๖๐ ปี การสถาปนาความสัมพันธ์ทางการทูตระหว่างไทยกับอิหร่าน

กิจกรรมในประเทศ

กระทรวงการต่างประเทศได้จัดกิจกรรมการแสดงทางวัฒนธรรมเพื่อเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ เนื่องในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษาเป็นประจำทุกปี โดยเชิญคณะทูต ผู้แทนองค์การระหว่างประเทศในประเทศไทย และแขกรับเชิญชาวไทย เข้าร่วมงานแสดงทางวัฒนธรรม อาทิ การบรรเลงบทเพลงพระราชนิพนธ์ การแสดงโขน และนาฏศิลป์ไทย

การส่งเสริมความนิยมกีฬามวยไทย

กระทรวงการต่างประเทศสนับสนุนการเผยแพร่กีฬามวยไทยในกลุ่มประเทศเป้าหมายอย่างต่อเนื่อง โดยนำคณะนักมวย และผู้ฝึกสอนจากไทยเข้าร่วมการแข่งขันชกมวยรายการสำคัญ ๆ โดยได้รับการสนับสนุนจากภาคเอกชนไทย ซึ่งมีผู้เข้าชมจำนวนมากและมีการถ่ายทอดสดทั่วประเทศ ทำให้ความนิยมมวยไทยในต่างประเทศเพิ่มขึ้น

ในปี ๒๕๕๗ กรมสารนิเทศร่วมกับมูลนิธิไทยได้ดำเนินโครงการเผยแพร่เอกลักษณ์มวยไทยในจีน โดยนำคณะนักมวยและผู้ฝึกสอนจากค่ายมวยไทยที่มีชื่อเสียงเดินทางไปสาธิตที่เมืองสำคัญต่าง ๆ ได้แก่ กรุงปักกิ่ง นครคุนหมิง นครเฉิงตู และนครกว่างโจว ซึ่งได้รับความสำเร็จอย่างดียิ่ง มีผู้เข้าชมงานทั่วประเทศรวมแล้วมากกว่า ๑ หมื่นคน และในปี ๒๕๕๘ กรมสารนิเทศได้ขยายผลโดยการจัดกิจกรรมต่อเนื่องใน ๘ เมืองสำคัญของจีน ประกอบด้วย กรุงปักกิ่ง นครซีอาน นครคุนหมิง เมืองชิงต่าว นครเฉิงตู นครกว่างโจว เมืองเซี่ยเหมิน และนครหนานหนิง ระหว่างวันที่ ๔ – ๓๑ พฤษภาคม ๒๕๕๘ โดยกิจกรรมดังกล่าวเป็นส่วนหนึ่งของการฉลองครบรอบ ๔๐ ปี การสถาปนาความสัมพันธ์ทางการทูตระหว่างไทยกับจีนด้วย นอกจากนั้น ยังจัดการแสดงสาธิตกีฬามวยไทยในงานเทศกาลไทยที่นครซิดนีย์ ประเทศออสเตรเลีย ระหว่างวันที่ ๑๔ – ๑๕ มีนาคม ๒๕๕๘ ด้วย

สถานเอกอัครราชทูตและสถานกงสุลใหญ่ของไทยหลายแห่งได้จัดกิจกรรมส่งเสริมมวยไทยอย่างต่อเนื่อง เช่น การแข่งขันชกมวยไทยชิงถ้วยรางวัล Ambassador Cup ของสถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงซันติอาโก ประเทศชิลี และสถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงราบัต ประเทศโมร็อคโค โครงการเผยแพร่กีฬามวยไทยของสถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงวอร์ซอ ประเทศโปแลนด์ สถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงไคโร ประเทศอียิปต์ และ

สถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงอัมมาน ประเทศจอร์แดน เป็นต้น นอกจากนี้ยังร่วมกับ ททท. ในการนำคณะนักมวยไทยชาวต่างชาติมาร่วมกิจกรรมวันไหว้ครูมวยไทยที่จังหวัดพระนครศรีอยุธยาด้วย

การส่งเสริมภาพยนตร์และละครโทรทัศน์ไทย

ปัจจุบัน ภาพยนตร์ ละครโทรทัศน์ และนักแสดงไทยเป็นที่รู้จักอย่างกว้างขวางขึ้นเป็นลำดับในต่างประเทศ โดยเฉพาะประเทศในภูมิภาคเอเชีย เช่น จีน อินโดนีเซีย เวียดนาม กัมพูชา และฟิลิปปินส์ ภาพยนตร์ไทยได้รับเชิญไปจัดฉายและได้รับรางวัลในเทศกาลภาพยนตร์นานาชาติ รวมทั้งการส่งเสริม การขายลิขสิทธิ์ในการจัดฉายภาพยนตร์ไทยในต่างประเทศของบริษัทเอกชนได้ส่งผลให้ภาพยนตร์ไทยได้รับความนิยมเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง กระทรวงการต่างประเทศได้มีบทบาทในการส่งเสริมกระแสความนิยมภาพยนตร์และละครโทรทัศน์ไทย ตลอดจนส่งเสริมศักยภาพของผู้สร้างและผู้กำกับภาพยนตร์ชาวไทย โดยนอกจากการนำนักแสดงไทยไปพบปะแฟนคลับแล้ว ยังนำคณะผู้กำกับภาพยนตร์ ผู้บริหารจากสมาพันธ์สมาคม

ภาพยนตร์แห่งชาติและบริษัทผู้ผลิตภาพยนตร์ไทยไปสร้างความคุ้นเคยและเจรจาทางธุรกิจกับผู้แทนบริษัทผลิตและจำหน่ายภาพยนตร์ต่างประเทศ ซึ่งเป็นการสร้างเครือข่ายและเปิดโอกาสให้ประเทศต่าง ๆ ได้รับทราบถึงศักยภาพของอุตสาหกรรมภาพยนตร์ไทย ตลอดจนความสามารถของบุคลากรและความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีในวงการภาพยนตร์ไทยด้วย

ตลอดหลายปีที่ผ่านมา กรมสารนิเทศได้ร่วมมือกับมูลนิธิไทยดำเนินโครงการเผยแพร่ภาพยนตร์และละครโทรทัศน์ไทยในกลุ่มประเทศอาเซียน โดยจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมกระแสความนิยมและศักยภาพของภาพยนตร์ไทย โดยเมื่อปี ๒๕๕๗ ได้จัดงานเปิดตัวภาพยนตร์เรื่อง “ฝากไว้ในกายเธอ” (The Swimmer) และ “ตุ๊กแกรักแป้งมาก” ที่กรุงจาการ์ตา ประเทศอินโดนีเซีย โดยได้นำผู้กำกับการแสดงและดารานำไปร่วมงานด้วย เพื่อรักษากระแสความนิยมภาพยนตร์และนักแสดงไทยในประเทศอินโดนีเซีย รวมทั้งได้ร่วมมือกับบริษัท GTH และสวนสนุก Sentosa นำเนื้อเรื่องจากภาพยนตร์สยองขวัญไทย ๔ เรื่อง สร้างเป็นบ้านผีสิงในงานเทศกาล “Sentosa Spooktacular ๒๐๑๔” ณ สิงคโปร์ โดยมีผู้เข้าร่วมงานกว่า ๒๕,๐๐๐ คน

ในปี ๒๕๕๘ กระทรวงการต่างประเทศได้จัดงานเปิดตัวภาพยนตร์เรื่อง “ไอฟาย...แต๊งกิ้ว...เลิฟยู้” (I Fine Thank You Love You) เมื่อวันที่ ๑๑ มกราคม ๒๕๕๘ ที่กรุงพนมเปญ ประเทศกัมพูชา โดยมีดารานำหญิงและผู้กำกับภาพยนตร์เดินทางไปร่วมงานด้วยและการจัดงานเทศกาลภาพยนตร์ไทยที่นครเฉิงตู สาธารณรัฐประชาชนจีน ระหว่างวันที่ ๒๓ – ๒๖ กรกฎาคม ๒๕๕๘ โดยได้นำดาราภาพยนตร์ที่ได้รับความนิยมจากแฟนภาพยนตร์ชาวจีนไปร่วมงาน ซึ่งได้รับการตอบรับจากผู้เข้าร่วมงานอย่างสูง

ประเทศไทยได้ประโยชน์อะไร จากการดำเนินนโยบายการทูตวัฒนธรรม

ผลประโยชน์ที่ประเทศไทยจะได้รับจากการดำเนินงานด้านการทูตวัฒนธรรมของกระทรวงการต่างประเทศ ได้แก่ ความนิยมชมชอบในความเป็นไทย (Thainess) ซึ่งอาจจะไม่ได้เกิดขึ้นในทันทีทันใด เนื่องจากเป็นการทำงานในลักษณะ “น้ำซึมบ่อทราย” ที่จำเป็นต้องใช้เวลาและดำเนินการอย่างต่อเนื่อง

ความนิยมชมชอบประเทศไทยและความเป็นไทยย่อมจะนำไปสู่การตอบสนองผลประโยชน์ด้านอื่น ๆ ของไทย ได้แก่ การเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในไทยซึ่งจะทำให้คนต่างชาติได้มีประสบการณ์ตรงเกี่ยวกับประเทศไทยและมีความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับพัฒนาการด้านต่าง ๆ ในประเทศไทย แทนที่จะรู้จักประเทศไทยผ่านสื่อต่างประเทศที่อาจจะขาดความรู้ ความเข้าใจอย่างแท้จริง นอกจากนั้น ยังเป็นการส่งเสริมสินค้าและบริการด้านต่าง ๆ ของไทยอีกด้วย

ผลประโยชน์ที่เป็นนามธรรมก็มีความสำคัญไม่น้อยไปกว่าด้านธุรกิจ เพราะหากต่างชาติมีความนิยมไทยแล้ว ย่อมมีความรู้สึกที่ดีและมีความไว้เนื้อเชื่อใจระหว่างกัน เป็นมิตรประเทศที่ช่วยเหลือเกื้อกูลกันทั้งในความสัมพันธ์ระดับทวิภาคีและในเวทีระหว่างประเทศ ซึ่งจะช่วยให้ประเทศไทยของเรามีกระบอกเสียงหรือพันธมิตรที่เข้มแข็ง (Friends of Thailand) ในการโฆษณาประชาสัมพันธ์ประเทศไทย ซึ่งเป็นการรักษาและขยายผลประโยชน์ด้านต่าง ๆ ของไทยอย่างแนบเนียนและยั่งยืน

การจะบรรลุเป้าหมายและความสำเร็จดังกล่าวได้นั้น กระทรวงการต่างประเทศจำเป็นต้องได้รับการสนับสนุนจากประชาชนชาวไทย และความร่วมมือที่แข็งขันจากหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนที่เป็นพันธมิตรเพื่อแสดงเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมที่งดงามให้ประชาคมโลกได้ชื่นชมและประทับใจในความเป็นไทยสืบไป

จับตาต่างชาติลงทุนในแดนภารตะ
ตอน ญี่ปุ่นลงทุนในอินเดีย

ดร.พรพิมล สุคันธวณิช
สถานกงสุลใหญ่ ณ เมืองเจนไน

ญี่ปุ่นเป็นประเทศที่ลงทุนในอินเดียมากเป็นลำดับที่ ๔ แต่จะว่าไปแล้ว เป็นประเทศที่ลงทุนในอินเดียแบบจริงจัง คือ เข้ามาตั้งโรงงานและผลิตสินค้า เพื่อจำหน่ายและส่งออก โดยเป็นนักลงทุนประเภท Greenfield (การลงทุนโดยตั้งโรงงานผลิตสินค้า) ลำดับต้น ๆ ในอินเดีย รองจากอังกฤษอดีตเจ้าอาณานิคมเดิม

ในฐานะที่เป็นประเทศผู้ลงทุนรายใหญ่ของโลก ที่ไม่ว่าจะไปที่ประเทศไหน เราก็มักจะพบนักลงทุนแดนซามูไรไปลงทุนอยู่ก่อนหน้าเป็นเวลานานพอสมควรแล้ว ซึ่งกลยุทธ์การเข้าไปก่อนคู่แข่งของญี่ปุ่น หรือ First Mover Advantage นั้น มักปรากฏอยู่เสมอในที่ต่าง ๆ ทั่วโลก ไม่เว้นแม้แต่อินเดีย

สำหรับอินเดียนั้น บริษัทญี่ปุ่นเริ่มลงทุนอย่างเต็มตัวน่าจะเป็นเมื่อช่วงกว่า ๓๐ ปีก่อน สมัยที่บริษัท Suzuki Motors เข้ามาลงทุนร่วมกับบริษัทอินเดียและตั้งบริษัท Maruti Suzuki ขึ้นเมื่อปี ๒๕๒๕ ซึ่งเป็นช่วงหลังจากที่อินเดียมีนโยบายผ่อนปรนเกี่ยวกับการลงทุนทางตรง โดยเฉพาะในอุตสาหกรรมยานยนต์มากขึ้น

ในภาพรวม นับตั้งแต่ปี ๒๕๔๗ - ๒๕๕๖ ญี่ปุ่นจัดเป็นนักลงทุนอันดับ ๔ ในอินเดีย รองจากมอริเชียส สิงคโปร์ และอังกฤษ โดยมีมูลค่าการลงทุนสะสมประมาณ ๕๑,๐๐๐ ล้านดอลลาร์สหรัฐ ซึ่งในจำนวนนี้ เป็นการลงทุนแบบ Greenfield มากกว่า ๓๙,๐๐๐ ล้านดอลลาร์สหรัฐ

นักลงทุนซามูไรเข้ามาบุกตลาดอินเดียโดยตั้งบริษัทรวม ๑,๘๐๐ บริษัท ส่วนใหญ่กระจุกตัวอยู่ในพื้นที่อินเดียตอนเหนือ ใต้ และตะวันตก โดยรัฐทมิฬนาฑูซึ่งอยู่ทางตอนใต้ของอินเดียเป็นรัฐที่มีบริษัทญี่ปุ่นจดทะเบียนตั้งบริษัทมากที่สุด จึงไม่น่าประหลาดใจที่จะพบเจอร้านอาหารญี่ปุ่นอยู่ในเมืองเจนไนหลายร้าน ไปทีไรก็จะต้องพบกลุ่มนักธุรกิจแดนปลาดิบทุกครั้ง

โดยมากบริษัทญี่ปุ่นที่มาลงทุนในอินเดียจะลงทุนในสาขาหลักที่ญี่ปุ่นมีจุดแข็งและตลาดอินเดียมีศักยภาพ อาทิ สาขาอุตสาหกรรมยาและเวชภัณฑ์ซึ่งมีสัดส่วนการลงทุนร้อยละ ๓๐ ของมูลค่าการลงทุนทั้งหมด โดยมีเม็ดเงินลงทุนกว่า ๔,๐๐๐ ล้านดอลลาร์สหรัฐ รองลงมาได้แก่ อุตสาหกรรมรถยนต์ (ร้อยละ ๑๕) มีเม็ดเงินลงทุนรวม ๒,๐๐๐ ล้านดอลลาร์สหรัฐ ภาคบริการ (ร้อยละ ๑๙) มีเม็ดเงินลงทุนรวม ๑,๘๐๐ ล้านดอลลาร์สหรัฐ อุตสาหกรรมถลุงแร่และโลหะ (ร้อยละ ๙) มีเม็ดเงินลงทุน ๑,๓๐๐ ล้านดอลลาร์สหรัฐ และอุตสาหกรรมเครื่องมือและอุปกรณ์ไฟฟ้า (ร้อยละ ๕) ซึ่งมีเม็ดเงินลงทุน ๖๐๐ ล้านดอลลาร์สหรัฐ

ลองคำนวณดูง่าย ๆ ตลาดอินเดียมีประชากรรวม ๑.๒๓ พันล้านคน แค่คนอินเดียซื้อรถยนต์ญี่ปุ่นร้อยละ ๑๐ อุตสาหกรรมรถยนต์ญี่ปุ่นก็จะมีตลาดขนาด ๑๒๓ ล้านคน ซึ่งมากกว่าจำนวนประชากรของไทยเกือบ ๒ เท่าตัว นอกจากนี้ บริษัทรถของญี่ปุ่นยังสามารถใช้ประโยชน์จากแรงงานราคาถูกของอินเดีย และอาศัยซัพพลายเออร์อุตสาหกรรมเหล็กภายในของอินเดีย ซึ่งช่วยลดต้นทุนการผลิตรถยนต์ของบริษัทได้ จึงไม่น่าประหลาดใจที่ปัจจุบันอินเดียได้กลายเป็นทั้งตลาดรถยนต์ที่ใหญ่ติดอันดับของโลก และยังเป็นประเทศผู้ผลิตรถยนต์เพื่อการส่งออกเป็นอันดับ ๖ ของโลก เพราะมีบริษัทผู้ผลิตรถยนต์รายใหญ่จากทั่วโลก รวมทั้งญี่ปุ่นเข้ามาลงทุนด้วย

ด้วยความไม่ธรรมดาของอินเดีย ทำให้นักลงทุนญี่ปุ่นมองเห็นศักยภาพของตลาดซึ่งมีขนาดใหญ่และมีประชากรชนชั้นกลางจำนวนมาก ศักยภาพของพื้นที่ภูมิศาสตร์ที่เชื่อมโยงกับภูมิภาคเอเชียใต้ เอเชียกลางและตะวันออกกลาง ต้นทุนที่ถูก ความสามารถในการรับเทคโนโลยี และบุคลากรที่พูดภาษาอังกฤษได้ จึงทำให้บริษัทใหญ่ ๆ จากแดนปลาดิบสนใจเข้ามาลงทุนในอินเดียจำนวนมาก

บริษัทของญี่ปุ่นที่เข้ามาลงทุนแล้ว เช่น บริษัทผลิตยางอย่าง Bridgestone บริษัทผลิตรถยนต์รายใหญ่ อาทิ Suzuki Motors, Honda Motors, Toyota Motors และ Yamaha Motors บริษัท Kyocera บริษัท YKK บริษัท Mitsubishi Chemical บริษัท Nipro ซึ่งเป็นผู้ผลิตเครื่องมือแพทย์ บริษัท Kokuyo ซึ่งเป็นบริษัทผู้ผลิตอุปกรณ์สำนักงาน รวมถึงบริษัทก่อสร้างใหญ่ ๆ เป็นต้น

กลยุทธ์ที่สำคัญของบริษัทญี่ปุ่นที่เรามักจะสังเกตเห็นว่าใช้บ่อยเป็นปกติ ก็คือ เข้ามาก่อน จับตลาดให้ได้ และเร่งทำ market share ให้ได้มากที่สุด ก่อนที่คู่แข่งจะมา

ดังนั้น เราจึงเห็นบริษัทของญี่ปุ่นหลายบริษัทมาฝังตัวและทำธุรกิจในอินเดียมาก่อนนานมาก ๆ ตัวอย่างเช่น บริษัท Hitachi Construction Machinery ซึ่งเป็นผู้ผลิตเครื่องจักรเพื่อการก่อสร้าง ได้ร่วมลงทุนกับบริษัท Tata Motors ตั้งแต่ปี ๒๕๒๗ ซึ่งจากประสบการณ์กว่า ๓๐ ปีในอินเดีย บริษัทจับทางตลาดอินเดียได้ถูก โดยออกกลยุทธ์ผลิตเครื่องจักรกลขั้นต้นที่ใช้สำหรับขุดและตักดินในราคาไม่แพง ตามความต้องการของตลาดอินเดียที่ชอบของถูก ทำให้บริษัทประสบความสำเร็จโดยมีส่วนแบ่งในตลาดมากกว่าร้อยละ ๕๐

บริษัท Maruti Suzuki ก็เป็นอีกบริษัทหนึ่งที่ประสบความสำเร็จด้านการตลาด โดยครองส่วนแบ่งในตลาดอินเดียเกือบร้อยละ ๕๐ ทั้งนี้ เนื่องจากการสั่งสมประสบการณ์ในตลาดอินเดียมายาวนานกว่า ๓๐ ปี โดยล่าสุด Suzuki ได้ลงทุนตั้งศูนย์ผลิตเครื่องยนต์และศูนย์ R&D ในอินเดียด้วย

อีกบริษัท คือ Bridgestone ที่ได้เข้ามาผลิตยางรถยนต์ในอินเดียตั้งแต่ปี ๒๕๔๑ ปัจจุบันมีส่วนแบ่งในตลาดรวมร้อยละ ๓๐ และเป็นบริษัทซัพพลายเออร์ให้กับบริษัท Maruti Suzuki และบริษัท Hyundai ของเกาหลีด้วย โดย Bridgestone สามารถเอาชนะคู่แข่งอย่างเช่น Michelin ซึ่งมาช้ากว่าและกว่าจะประกาศตั้งโรงงานในอินเดียได้ก็ปาเข้าไปปี ๒๕๕๕

การเข้ามาอยู่ในอินเดียนาน ๆ ทำให้เป็นที่รู้กันในหมู่นักลงทุนซามูไรว่าเข้ามาอินเดียจะต้องพบเจออะไรบ้าง ต้องเรียนรู้อะไรบ้าง โดยนักวิจัยหลายสำนักได้ทำวิจัยสำรวจความเห็นของนักลงทุนญี่ปุ่นเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคของการทำธุรกิจในอินเดียเอาไว้

สรุปสั้น ๆ ได้ใจความว่า ปัญหาเรื่องภาษีถือเป็นเรื่องใหญ่สำหรับนักลงทุนแดนปลาดิบ โดยนักลงทุนญี่ปุ่นโอดครวญว่า กำแพงภาษีนำเข้าของอินเดียค่อนข้างสูง (เช่น กำแพงภาษีนำเข้าเครื่องจักรอุปกรณ์ก่อสร้าง สูงถึงร้อยละ

๓๐ หรือหากจะนำเข้ารถยนต์มาอินเดียก็อาจต้องเจอกับกำแพงภาษีรถยนต์นำเข้าค่อนข้างสูงเกือบเท่าตัวของราคารถ) ทำให้นักลงทุนจำเป็นต้องให้ความสำคัญกับการผลิตภายในประเทศเป็นหลัก นอกจากนี้ ยังบ่นต่อว่าการเก็บภาษีของอินเดียมีความซับซ้อน ยากที่จะเข้าใจและมีการเปลี่ยนแปลงตลอดปี ทำให้เกิดความไม่แน่นอนและต้องคำนวณภาษีใหม่อยู่บ่อยครั้ง

ข้อสอง อุปสรรคเรื่องที่ดิน เป็นที่รู้ซึ้งกันดีว่า รัฐบาลอินเดียมีความเข้มงวดมากในเรื่องประเภทการใช้ที่ดิน ดังนั้น การจะเปลี่ยนจากพื้นที่เกษตรกรรมไปเป็นพื้นที่อุตสาหกรรมนั้นเป็นไปด้วยความยากลำบาก ถึงขั้นเหงื่อตก นักลงทุนญี่ปุ่นมองว่า กฎหมายที่เกี่ยวข้องในเรื่องนี้ยังไม่ค่อยโปร่งใสและยุ่งวุ่นวายจนปวดหัว นอกจากนี้ การพัฒนาที่ดินยังต้องอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของหน่วยงานภาครัฐด้วย

นักลงทุนญี่ปุ่นเรียนรู้ว่า การสร้าง network ในอินเดียต้องใช้เวลาเนื่องจากหลาย ๆ เมืองใหญ่ของอินเดียอยู่กระจัดกระจายกันมาก อีกทั้งแต่ละพื้นที่ก็มีภาษาและวัฒนธรรมต่างกัน ดังนั้นเพื่อสร้างรากฐานทางธุรกิจที่แข็งแกร่ง นักลงทุนญี่ปุ่นจึงได้ให้ความสำคัญกับการหา partner ที่ดี และไว้วางใจได้ด้วย เรียกว่าให้ความสำคัญกับเรื่องนี้มาก เนื่องจากปัญหาอุปสรรคด้านกฎระเบียบและข้อกฎหมายของอินเดียทำให้นักลงทุนญี่ปุ่นต้องพึ่งพา partner อินเดียค่อนข้างมาก และต้องอาศัยบริษัทที่ปรึกษาช่วยทำวิจัยตลาดและให้คำแนะนำทางกฎหมายด้วย

เท่านั้นยังไม่พอ นักลงทุนซามูไรยังต้องฝ่าฟันอุปสรรคเกี่ยวกับคู่แข่งอย่างหนัก ซึ่งนอกจากจะมีคู่แข่งจากต่างประเทศ ซึ่งเป็นคู่แข่งขันระดับโลกแล้ว ตลาดอินเดียยังมีคู่แข่งภายในประเทศที่แข็งแกร่งด้วยเช่นกัน นอกจากนี้ ยังต้องพบเจอกับสินค้าเลียนแบบ และสินค้าคุณภาพด้อยกว่าแต่ราคาถูกกว่าด้วย สภาพการแข่งขันในตลาดอินเดียดังกล่าวจึงค่อนข้างดุเดือด และจัดจ้าน เช่นเดียวกับรสอาหาร spicy food ของอินเดีย

ปัญหาท็อปฮิตตลอดกาลที่เป็นอุปสรรคสำคัญต่อการลงทุนของต่างชาติในอินเดีย คือ โครงสร้างพื้นฐาน แม้นักลงทุนญี่ปุ่นจะอยู่และชินกับอินเดียมานานแล้ว แต่ก็ยังคงเห็นว่า ปัญหาเรื่องถนนหนทาง ไฟฟ้า และท่าเรือ รวมทั้ง Soft Infrastructure เช่น ระบบโทรศัพท์และโทรคมนาคมในอินเดีย เป็นทั้งโอกาสและปัญหาที่ยังแก้ไม่ตก

ปัญหาอุปสรรคอีกประการคงเป็นเรื่องของระบบราชการ ซึ่งนักลงทุนแดนปลาดิบให้ความเห็นว่า ขั้นตอนและกระบวนการขออนุญาตต่าง ๆ เช่น การขออนุญาตการผลิต ต้องใช้เวลานาน และเป็นเรื่องสุดแสนจะธรรมดา ถ้าบริษัทจำเป็นต้องรอ และรอ เพื่อขอรับใบอนุญาตการก่อสร้างจากหลายหน่วยงาน โดยแต่ละหน่วยงานอาจมีแนวปฏิบัติที่ไม่ได้เป็นไปในแนวทางเดียวกัน นอกจากนี้ ยังมีหลายครั้งที่มีการเปลี่ยนแปลงการตัดสินใจจากหน่วยงานของรัฐ ภายหลังจากที่อนุมัติไปแล้ว หรือหลายครั้งที่ทางการอินเดียประกาศใช้กฎระเบียบต่าง ๆ โดยไม่ได้ให้เวลาในการเตรียมตัวที่เพียงพอ และที่นักลงทุนญี่ปุ่นบ่นอุบแต่ต้องทำใจรับคือ กระบวนการออกของจากศุลกากร โดยบอกว่า การเคลียร์สินค้านำเข้าและออกจากศุลกากรต้องใช้เวลานาน

เรื่องสุดท้าย คงเป็นเรื่องคนและสหภาพแรงงาน นักลงทุนญี่ปุ่นแยกประเภทลูกจ้างออกเป็นกลุ่มคนงานในโรงงานและกลุ่มเจ้าหน้าที่ที่ทำงานในสำนักงาน โดยนักลงทุนซามูไรบอกว่า ลูกจ้างในโรงงานซึ่งมีจำนวนมากกว่าส่วนใหญ่ที่รับเข้ามาจะมีปัญหาคุณภาพการทำงานที่ต่ำกว่าที่คาดหวัง แต่ระดับผู้จัดการโรงงานไม่ค่อยมีปัญหา เพราะส่วนใหญ่จะเป็นคนที่มีความรู้ความสามารถ แต่ก็แอบบอกว่า ลูกจ้างกลุ่มหลังนี้ ค่อนข้างเถรตรง ไม่ยืดหยุ่น ขณะที่ลูกจ้างระดับ junior ส่วนใหญ่จะทำงานกับบริษัทไม่นาน

ในเรื่องของการเลือกคนงานนั้น บริษัทใหญ่ ๆ ของญี่ปุ่น มักจะไปคัดเลือกเองที่มหาวิทยาลัยหรือวิทยาลัยเทคนิค และพัฒนาทักษะคนงานเอง

ในส่วนของเรื่องสหภาพนั้น ทุกบริษัทใหญ่จะมีสหภาพแรงงาน และดูเหมือนนักลงทุนญี่ปุ่นจะเข็ดหรือมีความกลัวอยู่ลึก ๆ แม้จะปากแข็งว่าญี่ปุ่นไม่ถือว่าเรื่องสหภาพแรงงานเป็นปัญหา

หลายท่านคงยังจำกรณีของบริษัท Maruti Suzuki ที่คนงานใช้ท่อนเหล็กทำร้ายหัวหน้าคนงาน และผู้จัดการถูกทำร้ายเสียชีวิต เนื่องจากไม่พอใจเรื่องค่าจ้างและสภาพการทำงานได้ และอีกกรณีหนึ่งเป็นกรณีของบริษัทโตโยต้า ซึ่งมีเรื่องถึงขั้นต้องปิดโรงงาน ๒ แห่งในอินเดียชั่วคราว เนื่องจากการเจรจาเรื่องการขึ้นค่าจ้างระหว่างบริษัทกับสหภาพแรงงานล้มเหลวเมื่อเดือนมีนาคมที่ผ่านมา

ที่เล่ามามิได้ตั้งใจให้นักลงทุนไทยกลัวการลงทุนในอินเดีย แต่เล่าเพื่อให้ระมัดระวังและเตรียมตัวเตรียมใจพบและเผชิญกับปัญหาและอุปสรรคโดยไม่ย่อท้อ เช่นเดียวกับนักลงทุนญี่ปุ่นที่เข้ามาในอินเดียก่อนและประสบความสำเร็จในปัจจุบัน

และโดยที่เรื่องคนงานเป็นเรื่องสำคัญ บทเรียนของนักลงทุนญี่ปุ่นข้อหนึ่งคือ จงอย่าหยุดสื่อสารกับคนงานในโรงงาน

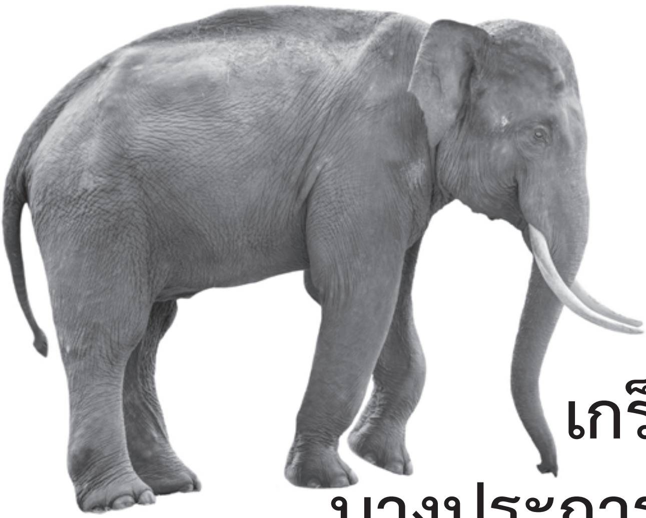

เกร็ดความรู้ บางประการเกี่ยวกับ ช้างเผือก

พันตรี สุจิตร ตุลยานนท์

๑. การนำช้างเผือกแต่งเครื่องคชาภรณ์ออกยืนแท่น

เป็นประเพณีมาแต่เดิมว่าหากมีช้างเผือกที่สมโภชขึ้นระวางแล้วในงานพระราชพิธีที่สำคัญคือ งานพระราชพิธีเฉลิมพระชนมพรรษาและงานพระราชพิธีฉัตรมงคล หรือในงานพระราชทานเลี้ยงเพื่อเป็นเกียรติแก่พระราชอาคันตุกะหรือผู้เป็นประมุขของต่างประเทศที่พระที่นั่งจักรีมหาปราสาทแล้ว จะต้องนำช้างเผือกแต่งเครื่องคชาภรณ์ไปยืนที่แท่นเกยช้างด้านตะวันตก พระที่นั่งดุสิตตาภิรมย์ในพระบรมมหาราชวังเพื่อประกอบพระเกียรติยศ สำหรับในรัชกาลปัจจุบันนี้ หลังจากที่มีพระราชพิธีสมโภชขึ้นระวางแล้ว ได้นำพระเศวตอดุลเดชพาหนแต่งเครื่องคชาภรณ์ออกยืนแท่นในพิธีดังกล่าวด้วย

๒. ช้างเผือกถือว่ามีศักดิ์สูงเทียบชั้นเจ้าฟ้า

การอ่านฉันท์ดุษฎีสังเวยและขับไม้สมโภชนั้น ถือว่าเป็นของสูง จะมีได้เฉพาะในงานพระราชพิธีสำคัญ ๆ เพียง ๓ งานเท่านั้น หากนำไปกระทำในงานอื่น ๆ ถือว่า นอกจากจะไม่เป็นสิริมงคลแล้ว ยังอาจจะเกิดเสนียดจัญไรแก่ผู้เป็นเจ้าของอีกด้วยก็ได้ งานที่จะมีการอ่านฉันท์ดุษฎีสังเวยและขับไม้สมโภชได้นั้น คือ

๒.๑ การสมโภชพระมหาเศวตฉัตรและเครื่องสิริราชกุธภัณฑ์ในงานพระราชพิธีฉัตรมงคล

๒.๒ การสมโภชในงานพระราชพิธีสมโภชเดือนและขึ้นพระอู่ของสมเด็จพระเจ้าลูกเธอที่ดำรงพระยศชั้น “เจ้าฟ้า” สำหรับพระเจ้าลูกเธอที่ดำรงพระยศชั้นพระองค์เจ้า จะมีการอ่านฉันท์ดุษฎีสังเวยและขับไม้สมโภชไม่ได้

๒.๓ พระราชพิธีสมโภชขึ้นระวางช้างสำคัญ ด้วยเหตุนี้ในสมัยโบราณจึงถือกันว่าช้างเผือกนั้นมีศักดิ์สูงเทียบชั้นเจ้าฟ้า และท่านผู้ใหญ่เคยเล่าให้ฟังว่า ในสมัยที่พระเจ้าบรมวงศ์เธอ พระองค์เจ้าอุรุพงศ์รัชสมโภช ยังทรงพระเยาว์อยู่ได้เสด็จไปทอดพระเนตรพระเศวตรุจิราภาพรรณ และได้กลับมาเล่าถวายพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว โดยใช้คำแทนชื่อช้างว่าช้างมันทำอย่างโน้นทำอย่างนี้ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวมีรับสั่งว่าไม่ให้เรียกว่า “มัน” เพราะช้างเผือกนั้นมีศักดิ์สูงกว่าพระองค์เจ้าอุรุพงศ์รัชสมโภช

๓. สัตว์เลี้ยงไว้คู่กับช้างเผือก

สัตว์ที่จะนำมาเลี้ยงไว้คู่กับช้างเผือกมี ๒ ชนิด คือ ลิงเผือกและกาเผือก เพราะถือกันว่า สัตว์ทั้ง ๒ ชนิดนี้เป็นของคู่บุญของช้างเผือก และจะป้องกันสิ่งอวมงคลที่จะนำมาสู่ช้างเผือกได้ เป็นเรื่องที่แปลกประหลาดที่ได้เคยสังเกตกันมาแต่สมัยโบราณอย่างหนึ่งคือ ถ้ามีผู้พบลิงเผือกหรือกาเผือกเมื่อใดแล้ว

ในระยะเวลาไม่นานต่อจากนั้นมักจะมีช้างเผือกมาประดับพระบุญญาบารมีของพระมหากษัตริย์ทุกครั้ง

๔. เครื่องคชาภรณ์ที่พระราชทานแก่ช้างเผือก

นอกจากแต่งประดับช้างสำคัญด้วยเครื่องทองคำกุดั่นประดับพลอย มีปกตระพองคาดตาข่ายทองคำประดับพลอยห้อยหน้า ข้างห้อยพู่จามรีทองคำและคลุมผ้าปกหลังปักทองแล้ว สมัยโบราณจะพระราชทานทองคำก้อนผูกคอด้วย

ในคราวสมโภชพระยาเศวตกุญชร ในรัชกาลที่ ๒ พระราชทานพระธำมรงค์ผูกคอพระยาช้าง และโต๊ะทองคำใส่กล้วย ๑ อ้อย ๑ ขันเชิงกะไหล่ใส่น้ำ ๑ ใบ

งานขึ้นระวางสมโภชพระเศวตวชิรพาห ในสมัยรัชกาลที่ ๖ พระราชทานเสมาอักษรพระบรมนามาภิไธยย่อทองคำลงยาราชาวดีพร้อมทั้งสายสร้อยให้ผูกคอช้างสำคัญแทนทองคำก้อน ซึ่งถือเป็นประเพณีสืบต่อมา ในรัชกาลหลัง ๆ พระราชทานเสมาอักษรพระบรมนามาภิไธยย่อทองคำลงยาราชาวดีพร้อมทั้งสายสร้อยแก่ช้างสำคัญโดยเปลี่ยนเป็นอักษรพระบรมนามาภิไธยย่อของแต่ละรัชกาล

๕. บำเหน็จที่พระราชทานแก่หมอช้างที่คล้องช้างเผือกได้หรือผู้ที่น้อมเกล้าฯ ถวายช้างเผือก

ในแผ่นดินพระเพทราชา พระราชทานรางวัลแก่หมอช้างที่คล้องพระอินทไอยราพตได้ นอกจากเงินและเสื้อผ้าแล้ว ยังได้พระราชทานขันทองและตราภูมิคุ้มกันภาษีอากรอีกด้วย

สมัยต่อมา ก็พระราชทานบรรดาศักดิ์ เสื้อผ้า เครื่องประดับ เครื่องยศและเงินตราเป็นบำเหน็จ ในสมัยรัชกาลที่ ๕ และ ๖ ก็พระราชทานบรรดาศักดิ์เครื่องราชอิสริยาภรณ์และเป็นเงินบำเหน็จ สมัยรัชกาลที่ ๗ พระราชทาน

ขันทองแก่ มิสเตอร์ ดี.เอฟ.แมคฟี ผู้จัดการป่าไม้ บริษัทบอร์เนียวเชียงใหม่ ซึ่งถวายพระเศวตคชเดชน์ดิลก

พลโท บัญญัติ เทพหัสดิน ณ อยุธยา ผู้ถวายช้างเผือกเชือกแรกของรัชกาลปัจจุบัน ได้รับพระราชทานซองบุหรี่ทองคำพระปรมาภิไธยย่อ ภปร. เป็นบำเหน็จ เมื่อวันที่ ๑๑ พฤศจิกายน ๒๕๐๒

๖. ขนช้างเผือกถือว่าเป็นเครื่องรางชนิดหนึ่ง

ขนช้างเผือกโดยเฉพาะอย่างยิ่ง “ขนหาง” ถือว่าเป็นเครื่องรางของขลังชนิดหนึ่งสามารถป้องกันเสนียดจัญไรแก่ผู้ที่มีไว้ครอบครองได้จึงนิยมนำมาทำเป็นแหวนสวมติดตัว

๗. เด็กที่ลอดใต้ท้องช้างเผือกจะแข็งแรง

เชื่อกันว่า เด็กคนใดที่มักจะเจ็บไข้ได้ป่วย ไม่แข็งแรง หรือเลี้ยงยากแล้ว ถ้านำเด็กคนนั้นไปลอดใต้ท้องช้างเผือกครบ ๓ รอบแล้ว จะทำให้เด็กคนนั้นกลับแข็งแรง ไม่เจ็บไข้ได้ป่วยบ่อย ๆ และเลี้ยงง่าย

๘. งาขนายถือเป็นเครื่องรางสำคัญเกี่ยวกับอันตรายที่จะเกิดจากช้าง

พวกที่มีอาชีพจับช้างถือว่า งาขนาย เป็นเครื่องรางสำคัญที่จะคุ้มครองป้องกันอันตรายที่จะเกิดจากช้าง ยิ่งเป็นงาขนายของช้างเผือกด้วยแล้วย่อมจะมีความขลังเป็นทวีคูณ

๙. ช้างเผือกไม่ยอมกินน้ำและอาบน้ำร่วมกับช้างสามัญ

ช้างเผือกไม่ยอมกินน้ำร่วมภาชนะเดียวกันหรืออาบน้ำพร้อม ๆ กับช้างสามัญ สำหรับเรื่องนี้ผู้เรียบเรียงได้เคยพิสูจน์จากพระเศวตอดุลยเดชพาหนขณะอยู่ที่เขาดินแล้ว ปรากฏว่า เป็นความจริงตามที่โบราณท่านตั้งเป็นข้อสังเกตไว้ ถ้าช้างสามัญดื่มน้ำจากภาชนะที่จัดไว้ให้ก่อนแล้ว พระเศวตจะ

ไม่ยอมดื่มน้ำจากภาชนะนั้น การอาบน้ำก็เช่นเดียวกัน ถ้าช้างสามัญลงอาบน้ำก่อน พระเศวตจะไม่ยอมลงอาบ ควาญช้างจึงต้องนำพระเศวตไปอาบน้ำก่อน แล้วจึงจะให้ช้างสามัญลงอาบต่อไป

๑๐. ความสนุกของชาวท่าช้างในสมัยก่อน

ม.จ.หญิง ดวงจิตร จิตรพงศ์ ทรงเล่าไว้ว่า “ชาวท่าช้างมีโอกาสได้ดูกีฬาที่สนุกตื่นเต้นอีกอย่างหนึ่ง คือ ดูพระเศวตตกมัน ท่าช้างยังคงเป็นท่าช้างอยู่จนถึงรัชกาลที่ ๗ พระเศวตที่ยังเหลือ คือ พระเศวตวชิรพาห และพระเศวตคชเดชน์ดิลก ก็ยืนโรงอยู่เสียที่สวนดุสิต จึงมิได้ลงอาบน้ำที่ท่าช้างดังแต่ก่อน พระเศวตเชือกสุดท้ายที่ยืนโรงในพระบรมมหาราชวัง คือ พระเศวตรุจิราภาพรรณ แกเป็นเพื่อนเล่นของชาวท่าช้างทุกคนเวลาที่อารมณ์ดี เมื่อมีการเตรียมกล้วย อ้อย มะพร้าวอ่อนไว้ให้เวลาออกมาอาบน้ำ แกจะยกงวงขึ้นตบรับของจากมือคนโดยเรียบร้อย แต่บางทีก็ถูกพรายกระซิบให้ตั้งตัวเป็นผู้มีอิทธิพลยื่นงวงลงไปล้วงหยิบขวดเหล้าในร้านไปกำนัลควาญเอาดื้อ ๆ เจ้าของก็เพียงแต่โมโหแกมเอ็นดูไม่ถือสาอะไร แต่ถึงเวลาที่ตกมันก็หงุดหงิดทำอะไรแผลง ๆ ต่าง ๆ ผู้คนตื่นเต้นห้อมล้อมดูกันสนุกสนาน วันไหนพระเศวตตกมัน พอออกจากประตูวิเศษชัยศรี ก็มีเสียงตะโกนบอกต่อ ๆ กันมา ว่า “พระเศวตตกมัน” พวกแม่ค้าต้องรีบเก็บร้านเก็บกระจาดหมดแอบไปเสียให้พ้นหูพ้นตา มิฉะนั้นแกก็รี่มาคว้าไปโยนทิ้งหมด รถรางแล่นมาดี ๆ แกเกิดหมั่นไส้ขึ้นมาว่าทำไมถึงจะต้องแล่นในราง ก็จะจัดแจงเข็นออกมาเสีย เจ๊กลากรถมาท่าทางเก้กังไม่ถูกใจก็แย่งรถเจ๊กมาลากเสียเอง พอเบื่อแล้วก็ยกไปโยนทิ้ง พวกนักดูอยู่ถึงไหน ๆ พอรู้ข่าวก็พากันมา ที่เป็นนักกีฬาเก่งกล้าก็วิ่งตามดูกันเกรียวกราว เล่นเอาเถิดกับพระเศวตพร้อมทั้งตั้งตัวเป็นโฆษกไปด้วย พระเศวตกำลังทำอะไรอยู่ที่ไหนประกาศรู้ทั่วกันหมด พวกที่ไม่ชอบผจญภัยก็ตีตั๋วดูบนกำแพง บนต้นไม้ บางทีจนสายก็เอาเข้าโรงไม่ได้ ยังวิ่งเล่นไล่คนอยู่แถวท้องสนามหลวง ร้อนถึงรถดับเพลิงต้องมาช่วยจัดการ พอได้ช่วงตอน

แกเผลอ ๆ หันหน้าไปทางประตูวิเศษชัยศรี ก็ฉีดน้ำเข้าที่แถว ๆ หางแกก็ตกใจวิ่งหนีเข้าโรงไปเลย”

๑๑. เมื่อมีเหตุเกิดแก่ช้างเผือกถือว่าเป็นลางร้าย

หากมีเหตุต่าง ๆ เกิดขึ้นแก่ช้างเผือก เช่น เจ็บ งาหัก หรือล้ม ถือว่าเป็นลางร้ายของแผ่นดิน จะเกิดอาเพทเหตุภัยร้ายแรงขึ้นแก่บ้านเมืองและประชาชน หรือแม้แต่บ้านเมืองเกิดวิกฤตการณ์ ช้างเผือกก็จะแสดงอาการประหลาดต่าง ๆ ให้เห็นปรากฏ ดังเช่นในประเทศพม่าในตอนที่แม่ทัพอังกฤษเข้าเฝ้าพระเจ้าสีป่อเพื่อเชิญเสด็จไปจากประเทศพม่า ช้างเผือกก็ส่งเสียงร้องซึ่ง ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช เขียนเล่าเหตุการณ์ในนี้ว่า “ในขณะที่แม่ทัพอังกฤษเข้าเฝ้าพระเจ้าสีป่ออยู่นั้น พระยาช้างต้นที่ยืนโรงอยู่อีกด้านหนึ่งของพระราชวังได้ส่งเสียงร้องเหมือนคนร้องไห้และดิ้นรนมิได้หยุด หมอควาญจะปลอบอย่างไรก็มิได้สงบลง” และหลังจากที่พระเจ้าสีป่อเสด็จออกไปนอกประเทศและชาวอังกฤษเข้ามาปกครองแทนแล้ว ช้างเผือกก็ล้มโดยมิได้เป็นโรคอะไร ดังที่เขียนเล่าไว้ว่า “พระนครมัณฑเลนั้นก็มิได้มีความเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นมาก อังกฤษเข้าไปตั้งอยู่ในพระราชวังซึ่งได้ว่างผู้คนลง คงเหลือแต่พระยาช้างเผือกซึ่งยืนโรงอยู่ ข้างอังกฤษนั้นเป็นคนรักสัตว์จึงพร้อมที่จะเลี้ยงดูพระยาช้างเผือกต่อไปแต่เลี้ยงอย่างช้างธรรมดา จะให้กินหญ้าหรือกินกล้วยอ้อยก็เอาไปวางกับพื้น มิได้ใส่พานเงินพานทองอย่างแต่ก่อน ถึงเวลาจะลงอาบน้ำก็มีหมอควาญขี่ไปคนเดียวไม่มีคนกั้นสัปทนและกระบวนแห่ตามเกียรติยศ พระยาช้างเผือกมองดูเหตุการณ์รอบตัวแล้ว ก็รู้ว่าตนเองไม่สามารถที่จะปรับตนให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมที่เปลี่ยนไปนั้นได้ เสียกรุงแก่ฝรั่งได้ไม่กี่วันพระยาช้างเผือกก็ล้ม สัตวแพทย์ฝรั่งตรวจดูแล้วก็ไม่ปรากฏว่ามีโรคอย่างใด ถ้าจะพูดอย่างไทย ๆ ก็จะต้องพูดว่า พระยาช้างเผือกนั้นเกิดมาคู่บุญบารมีพระเจ้าสีป่อและกรุงรัตนบุระอังวะ พอสิ้นบุญบารมีนั้นแล้ว พระยาช้างเผือกก็สิ้นเหตุที่จะมีชีวิตอยู่ต่อไป”

๑๒. ช้างเผือกล้มต้องนำไปฝัง

เมื่อช้างเผือกล้มคือตายลงเป็นประเพณีที่ปฏิบัติสืบต่อกันมาจะทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้นิมนต์พระราชาคณะจำนวน ๕ รูป ไปบังสุกุล แล้วใช้ผ้าขาวคลุมซากช้างเผือกนำไปฝังที่ป่าช้าช้างเผือก ที่ตำบลสำเหร่ ริมแม่น้ำเจ้าพระยาธนบุรี เกี่ยวกับเรื่องช้างเผือกล้มนี้ ม.จ.หญิง ดวงจิตร จิตรพงศ์ ทรงเล่าไว้ว่า "วันที่พระเศวตล้ม ชาวท่าช้างต่างเศร้าโศกกันทั่วหน้า เวลาค่ำทหารรักษาวังนับร้อยลากตะเฆ่ใส่พระเศวตออกจากประตูวิเศษชัยศรีไปทางท่าช้าง มีผ้าขาวคลุมสูงเป็นภูเขา (ต้องใช้ผ้าสักกี่เมตรคลุมจึงมิดก็กะไม่ถูก) สองข้างทางประชาชนย่านท่าช้างทุกคนรวมทั้งที่มาจากที่อื่นพากันมาคอยส่งยืนเงียบกริบน้ำตาไหลแสนจะอาลัย แกลากเอาลงแพไปฝังหรือทำอะไรที่ไหน ป้าไม่ยักได้ถามไว้ หรือจะถามแต่ลืมเสียแล้วก็ไม่ทราบ แต่นั้นมาท่าช้างก็มีแต่ช้างชื่อพังแป้นกับพังสมบุญลงอาบน้ำอีก ๒ เชือก แต่ก็เงียบเหงาไม่มีใครสนใจ มีข้าวของกล้วยอ้อยจะให้ปันก็ให้กินไป ๆ ไม่มีใครยั่วเย้าเป็นเพื่อนเล่นกับพังแป้น แต่ไพล่ไปล้อเลียนกระเซ้าเย้าแหย่คนที่มีรูปร่างสมบูรณ์พูนสุขว่า สวยเหมือนพังแป้น เพื่อให้คนถูกชมอาละวาดให้ดูแทน ต่อมาเศรษฐกิจตกต่ำ ข้าวหญ้าหายากสิ้นเปลืองมากด้วยแกกินจุก็เลยถูกย้ายไปตั้งภูมิลำเนาอยู่ต่างจังหวัด ตั้งแต่นั้นมาท่าช้างก็กลายเป็นท่าช้างแต่ชื่อมาจนทุกวันนี้"

คำศัพท์ทางการทูต

กีรดิต สัจเดว์

คำศัพท์ทางการทูต (Diplomatic Vocabulary) ในครั้งนี้ จะแนะนำให้ท่านรู้จักกับคำศัพท์ที่เกี่ยวข้องกับผู้ลี้ภัยหรือผู้อพยพ รวมถึงการประชุมระหว่างประเทศและองค์กรระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้อง และศัพท์ที่เกี่ยวข้องกับการก่ออาชญากรรม ความขัดแย้งและการก่อการร้าย ซึ่งน่าจะช่วยให้การอ่านข่าวสารภาษาอังกฤษมีความสะดวกมากยิ่งขึ้นครับ

United Nations High Commissioner for Refugees (UNHCR)	สำนักงานข้าหลวงใหญ่ผู้ลี้ภัยสหประชาชาติ (ยูเอ็นเอชซีอาร์)
International Organization for Migration (IOM)	องค์กรระหว่างประเทศเพื่อการโยกย้ายถิ่นฐาน
Migration	**การอพยพ / การย้ายถิ่น**
Migrant	**ผู้อพยพ**
Refugee / Asylum seekers	**ผู้ลี้ภัย / ผู้ขอลี้ภัย**
Illegal	**ผิดกฎหมาย**

Stateless Person	บุคคลไร้สัญชาติ
Internally Displaced Persons (IDPs)	ผู้พลัดถิ่นภายในประเทศ
Persecute	การประหัตประหาร
Race	ชาติพันธุ์
Nationality	สัญชาติ
Temporary Shelter	ที่กำบัง /ที่พักอาศัย ชั่วคราว
Discrimination	การเลือกปฏิบัติ
Humanitarian Assistance	ความช่วยเหลือทางมนุษยธรรม
Human Trafficking	การค้ามนุษย์
Human Smuggling	การลักลอบขนผู้ย้ายถิ่น
Detention Camp	ค่ายกักกัน
Regional Cooperation	ความร่วมมือในภูมิภาค
Commitment	การมอบหมาย (หน้าที่ความไว้วางใจ)
Repatriation	การส่งกลับ (ผู้ลี้ภัย)

Resettlement	การตั้งถิ่นฐานใหม่ในประเทศที่สาม
Rescue Operation	การช่วยชีวิต / การกู้สถานการณ์
Abandonment	การทอดทิ้ง
Challenge	ความท้าทาย
Transit	การผ่าน / การส่งผ่าน
Double Criminality	ความผิดตามกฎหมายของทั้ง ๒ ประเทศ (ใช้ในกรณีส่งผู้ร้ายข้ามแดน)
Ethnic Conflict	ความขัดแย้งที่เกิดจากความแตกต่างด้านชาติพันธุ์
Final Perimeter	แนวเขตที่ยอมรับกันในที่สุด
Genocide	การฆ่าล้างเผ่าพันธุ์
Human Rights	สิทธิมนุษยชน
Human Security	ความมั่นคงของมนุษย์
Humanitarian Intervention	การแทรกแซงเพื่อมนุษยธรรม
International Terrorism	การก่อการร้ายสากล

Intrusion	การล่วงล้ำ
Marginalisation	การถูกเบียดตกขอบ
Mediation	การไกล่เกลี่ย
Militia	พลเรือนติดอาวุธ
National Reconciliation	การปรองดองแห่งชาติ
Negotiation Conference	การประชุมเจรจา
Observance of Rights	การเคารพสิทธิ
Organized Criminal Group	กลุ่มองค์กรอาชญากรรม
Peacebuilding	การสร้างสันติภาพ
Peacekeeping	การรักษาสันติภาพ
Peacemaking	การทำให้เกิดสันติภาพ
Peace Operations	ปฏิบัติการสันติภาพ

วารสารวิทยุสราญรมย์

ISSN ๑๕๑๓-๑๐๕ X

ปีที่ ๑๗ ฉบับที่ ๖๘ กรกฎาคม - กันยายน ๒๕๕๘

ที่ปรึกษา	เสข วรรณเมธี รัศม์ ชาลีจันทร์ ลินนา ตังธสิริ
นายสถานีวิทยุสราญรมย์	สุภาค โปร่งธุระ
บรรณาธิการ	ชลธี จันทร์รัชชกูล
ผู้ช่วยบรรณาธิการ	กัญญรัตน์ เวชชาชีวะ วีนัส อัศวภูมิ กีรดิต สังเดว์ วัลยา รื่นบุตร ปิยนาถ ชวนเชย หิรัญ สุวรรณเทศ ณัฏฐยาภรณ์ ขาวผ่อง
คณะผู้จัดทำ	วนิดา พหลพลพยุหเสนา บัญชา ธิโกศรี บุญยรัตน์ แสงทอง ธิดารัตน์ จีรุพันธ์ อาภร ชาลือชัย เบญจวรรณ เรือนทอง
ภาพประกอบ	หิรัญ สุวรรณเทศ
ออกแบบปกและรูปเล่ม	ชัชชัย สาเกทอง
พิมพ์ที่	บริษัท อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน)

วารสาร “วิทยุสราญรมย์” รายสามเดือน

จัดทำโดย	สถานีวิทยุสราญรมย์ กองประชาสัมพันธ์การทูตสาธารณะ **กรมสารนิเทศ กระทรวงการต่างประเทศ** ถนนศรีอยุธยา แขวงทุ่งพญาไท เขตราชเทวี กรุงเทพฯ ๑๐๔๐๐ โทรศัพท์ ๐-๒๖๔๓-๕๐๙๔ โทรสาร ๐-๒๖๔๓-๕๐๙๓ E-mail : radio_saranrom@mfa.go.th

รับข้อมูลข่าวสารกระทรวงการต่างประเทศได้ทาง

Website : www.mfa.go.th
Facebook : http://www.facebook.com/thaimfa
YouTube : http://www.youtube.com/user/mfathailand
วิทยุ : AM 1575 kHz
วารสารวิทยุสราญรมย์ออนไลน์ : http://www.mfa.go.th/saranrom/th/e-book/321
ฟังวิทยุออนไลน์ : saranrom.mfa.go.th